FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÜSKÜDAR HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ RESTORASYON PROJESİ VE ÇEVRE YERLEŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMET BURAK FINDIKOĞLU

Anabilim Dalı: Mimarlık
Mimari Koruma-Restorasyon Programı

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Mine T. ÇİLİNGİROĞLU

Kasım 2017

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÜSKÜDAR HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ RESTORASYON PROJESİ VE ÇEVRE YERLEŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMET BURAK FINDIKOĞLU
(130211007)
(düzeltme)

Anabilim Dalı: Mimarlık
Mimari Koruma-Restorasyon Programı

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Mine T. ÇİLİNGİROĞLU

Teslim Tarihi: 03 Ocak 2018

FSMVÜ, Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 130211007 numaralı Mimari Koruma-Restorasyon Yüksek Lisans öğrencisi Ahmet Burak FINDIKOĞLU, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "ÜSKÜDAR HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ RESTORASYON PROJESİ VE ÇEVRE YERLEŞİMİ" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmustur.

Tez Danışmanı : **Yrd. Doç. Dr. Mine T. ÇİLİNGİROĞLU** .....
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. İbrahim NUMAN** .....
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Seda KULA SAY .....
Gebze Teknik Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Mine T. ÇİLİNGİROĞLU .....
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Teslim Tarihi : **13 Ekim 2017**
Savunma Tarihi : **03 Kasım 2017**

Düzeltme Açıklama Metni

1. Tezin önsöz bölümü düzeltilmiş ve özet bölümü eklenmiştir.

2. Genel olarak bölümler düzenlenmiştir.

3. Bölümlerin içeriği ve alt başlıklarda değişiklikler yapılmıştır.

4. Sonuç ve Değerlendirmeler bölümü eklenmiştir.

5. Özgeçmiş eklenmiştir.

6. Eksik fotoğraflar tamamlanmıştır.

7. Ekler bölümüne ilaveler yapılmıştır.

8. Tezin bütünündeki yazım ve dilbilgisi hataları düzeltilmiştir.

ÖNSÖZ

Ülkemizde restorasyon uygulamaları gün geçtikçe daha doğru tekniklerle ve daha yoğun biçimde gerçekleştirilmektedir. Olanaklar ve eğitim seviyesinin artması ile restorasyon uygulamalarında standartlar büyük oranda yakalanmıştır. **Üsküdar Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Restorasyon Projesi**, geleneksel malzeme ve yöntemlerin kullanımıyla daha doğru bir uygulama sürecinin ortaya çıkacağına inanmaktayım. Geçmişte yapılan tüm koruma ve onarımlar, ayrıca çevre yapıların incelenmesi bu çalışmada ele alınarak bir araya getirilmiştir.

Çalışmam boyunca beni bilgilendiren ve yönlendiren sevgili hocam **Yrd.Doç.Dr.Mine T. ÇİLİNGİROĞLU'na**, kütüphanenin araştırması ve ölçümü sırasında ve sonrasında yardımlarıyla sürekli olarak yanımda olan arkadaşım Sayın **G. Gülay TATAR'a**, yeri geldiğinde iş yükümü hafifleten arkadaşlarıma, maddi ve manevi yönden beni daima destekleyen aileme ve tez yazım sürecinde beni anlayışla karşılayan ve yardımlarını esirgemeyen sevgili eşim **Semra FINDIKOĞLU**'na teşekkürü borç bilirim.

Kasım 2017 Ahmet Burak FINDIKOĞLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ v
KISALTMALAR viii
RESİM LİSTESİ ix
ŞEKİL LİSTESİ xii
ÖZET xv
ABSTRACT xvi
1. GİRİŞ 1
1.1 Tezin Amacı 1
1.2 Kapsam 2
1.3. Çalışma Yöntemi 2
2. YAPININ BULUNDUĞU ÇEVRE 4
2.1.Üsküdar Semti 4
2.1.1 Semtin Adı 5
2.1.2 Semtin Konumu 5
2.1.2.1 Osmanlı Dönemi 5
2.1.2.2 Cumhuriyet Dönemi 8
2.2 Çalışma Alanındaki Çevre Yapılarının Özellikleri 9
2.2.1.Selmanağa Cami 9
2.2.2 Mihrimah Sultan Cami 11
2.2.3 Mihrimah Sultan Külliyesi 12
2.2.4 Kara Davut Paşa Cami 13
3. XVIII-XIX. YY ÇEVRE YAPILARIN MİMARİSİ 16
3.1 Tanımı 16
3.2 Kütüphanelerin Kuruluş Amacı 17
3.3 Kütüphanelerin Yönetim Sistemi 19
3.4 Yapı Türü Olarak Kütüphaneler 19
3.4.1 Aziz Mahmut Hüdayi Efendi Kütüphanesi 22
3.4.2 Pertev Paşa Kütüphanesi 28
3.4.3 Şemsi Paşa Kütüphanesi 29
3.4.4 Ahmediye Kütüphanesi 32
3.4.5 Mirza-zade Şeyhülislam Efendi Kütüphanesi 43
4. HACI SELİMAĞA KÜTÜPHANESİ TANIMLAMASI ve RÖLÖVE 46
4.1 Konumu ve Çevrenin Özellikleri 46
4.2 Tarihçe 54
4.3.Kitabeler 56
4.4. Mülkiyet Durumu 61
4.5. Rölöve Notları 61
4.5.1. Z01 Bahçe 61
4.5.2. Z02 REVAKLI GİRİŞ: 68
4.5.3. Z03 DERSLİK 69
4.5.4. Z04 DEPO: 78
4.5.5. Z05 WC 85
4.5.6. Z06 MUTFAK 85

4.5.7. Z07 MUHTES EK DEPO 86
4.5.8 CEPHE ÖZELLİKLERİ 86
5. RESTİTÜSYON 90
5.1 RESTİTÜSYON I.DÖNEM XVIII. YY NOTLARI 90
5.2 RESTİTÜSYON II. DÖNEM XIX. YY NOTLARI 90
5.2.1. Z01 BAHÇE: 92
5.2.3.Z02 REVAKLI GİRİŞ 93
5.2.4. Z03 DERSLİK: 93
5.2.5. Z04 DEPO: 95
5.2.6. RESTİTÜSYON CEPHE FİKİRLERİ: 96
6. RESTORASYON NOTLARI: 98
6.1.RESTORASYON PLAN NOTLARI: 98
6.1.1. Z01 BAHÇE 98
6.1.2. Z03 DERSLİK 99
6.1.3. Z04 DEPO 100
6.1.4. CEPHE 101
7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER 102
KAYNAKÇA 103
ÖZ GEÇMİŞ 104
EKLER 105
EK A: Rölöve paftası 106
EK B: Malzeme Analizi 126
EK C: Restitüsyon projesi 1 144
EK D: Restitüsyon projesi 2 163
EK E: Hasar analizi 184
EK F: Müdahale önerisi 201
EK G: Restorasyon projesi 215

KISALTMALAR

DAI : Deutsches Archäologisches Institut (Alman Arkeoloji Enstitisü)

KTVKK : Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu

VBM : Vakıflar Bölge Müdürlüğü

VGM : Vakıflar Genel Müdürlüğü

YTÜ : Yıldız Teknik Üniversitesi

TDK : Türk Dil Kurumu

İTÜ : İstanbul Teknik Üniversitesi

İBB : İstanbul Büyükşehir Belediyesi

RESİM LİSTESİ

Sayfa

Resim 1: Semtin Günümüz Sınırları (https://www.google.com.tr/maps/place) 6
Resim 2: Osmanlı Dönemi Üsküdar Haritası 7
Resim 3: Selman Ağa Cami 10
Resim 4: Mihrimah Sultan Cami 12
Resim 5 : Mihrimah Sultan Külliyesi Planı 13
Resim 6: Karadavut Paşa Cami 15
Resim 7: Pervetich Haritasında Üsküdar Aziz Mahmut Hüdayi Külliyesi 22
Resim 8: Güncel uydu fotoğrafı (2017) 23
Resim 9 : Aziz Mahmut Külliyesi (Lütfi Bey Kütüphanesi Planı) 23
Resim 10: Doğu cephesi 24
Resim 11: Güney cephesi (2017) 25
Resim 12: Güney cephesi(2017) 26
Resim 13: Aziz Mahmut Hüdayi Efendi (Lütfi bey) 26
Resim 14:Aziz Mahmut Hüdayi Efendi kütüphanesi giriş 27
Resim 15: AzizMahmut Hüdayi Efendi Cami plani (yüzyıllar boyunca üsküdar) .. 27
Resim 16: Üsküdar Pervetich Selimiye Dergahı ve Pertev Paşa Kütüphanesi 29
Resim 17: Şemsi Paşa Kütüphanesi Pervetich 30
Resim 18: Şemsi Paşa Külliyesi (VGM) 30
Resim 19: Şemsi Paşa kütüphanesi Doğu Cephesi 31
Resim 20: Şemsi Paşa Kütüphanesi Avlu Görünüşü 32
Resim 21:Pervetich Haritası Üsküdar Ahmediye Külliyesi 33
Resim 22: Güncel uydu görüntüsü 33
Resim 23:Ahmediye Külliyesi Genel Planı 34
Resim 24:Ahmediye Külliyesi Planı (VGM) 35
Resim 25: Tonozlu geçiş 35
Resim 26: Ahmediye Külliyesi Planı (VGM) 36
Resim 27: Batı Cephesi Ocak Nişi, Pencere ve Niş 37
Resim 28: Mermer Ocak Önü 37
Resim 29: Güneydeki Tuvalet Koridoru 38
Resim 30: Kütüphane Girşi 38
Resim 31: Revak Görünüşü 39
Resim 32: Batı Cephesi 39
Resim 33: Kuzey Cephesi 40
Resim 34: Güney Cephesi 41
Resim 35: Kubbe Kasnağı 41
Resim 36:Ahmediye Kütüphanesi Kuzey cephesi görünüşü 42
Resim 37: Ahmediye Külliyesi Avlu Görünüşü 43
Resim 38: Mirza-zade Şeyhülislam Cami ve Kütüphanesi Pervetich Haritası 43
Resim 39: Güncel Uydu Görüntüsü 44
Resim 40: Mirzazade Efendi Kütüphanesi planı (VGM) 44
Resim 41: Mirza-zade Şeyhülislam Cami ve Kütüphanesi 45
Resim 42: Mirza-zade Efendi Kütüphanesi Giriş Cephesi 45
Resim 43: Üsküdar Pervetitch Haritasında Hacı Selim Ağa Kütüphanesi 46
Resim 44: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Güncel Uydu Haritası 47
Resim 45: 12 Parselde Bulunan Hanın Güncel Durumu (2016) 47

Resim 46: 12 Parsele Ait Arşiv Fotoğrafı 48
Resim 47: 12 Parsele Ait Arşiv Fotoğrafı 49
Resim 48: 14 Parsel Güncel Fotoğraf 49
Resim 49 : Çevre Fotoğrafı 50
Resim 50: 14 Parsele Ait Arşiv Fotoğrafları 50
Resim 51: 14 ve 8 Parsele Ait Arşiv Fotoğrafları 51
Resim 52: Arşiv Fotoğraları 52
Resim 53: Arşiv Haritası 53
Resim 54:Hacı Selim Ağa Kütüphanesi bahçe giriş kapısı üzerinde bulunan kitabe (2016) 56
Resim 55: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi bahçe giriş kapısı üzerinde bulunan kitabesi (M. Nermi HASKAN, Yüzyıllar Boyu Üsküdar, cilt: 2 s: 953') 58
Resim 56: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi giriş kapısı üzerinde bulunan kitabe (2016) 59
Resim 57:Hacı Selim Ağa Kütüphanesi ve Sıbyan Mektebi (M. Nermi HASKAN, Yüzyıllar Boyu Üsküdar, cilt: 2 s: 953') 60
Resim 58:Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Girişi (M. Nermi HASKAN, Yüzyıllar Boyu Üsküdar, cilt: 2 s: 953') 60
Resim 59:Bahçe genel görünüş.(2016) 61
Resim 60: Bahçe giriş kapısı (2016) 62
Resim 61: bahçe giriş kapısı kot farkı (2016) 62
Resim 62: Bahçe duvarı giriş yönü(2016) 63
Resim 63: Selami Ali Efendi Cadesinde genel cephe görünüşü(2016) 64
Resim 64: Bahçe Giriş Holü(2016) 64
Resim 65: Bahçe Batı Duvarı(2016) 65
Resim 66: Bahçe Batı Duvarında Bulunan Çeşme(2016) 65
Resim 67: Wc Ve Depo Bölümü(2016) 66
Resim 68:Bahçe Doğu Duvarı (2016) 67
Resim 69: Bahçede Bulunan Hazire(2016) 67
Resim 70: Revaklı Giriş Avlusu(2016) 68
Resim 71: Revaklı Giriş Avlu Tonoz Detayı(2016) 69
Resim 72: Revak Sütun Gergi Bilezik Detayı(2016) 70
Resim 73: Kubbe Kasnak Geçiş Görünüşü(2016) 71
Resim 74: Kubbe kalemişi(2016) 71
Resim 75:Yan cephe duvarı (2016) 72
Resim 76: 24 x 24 Kare Tuğla döşeme(2016) 73
Resim 77: Z02 Mekana Giriş Ahşap Tablalı Kapı(2016) 73
Resim 78: Giriş kapısından genel görünüm(2016) 74
Resim 79: Yan cephe iç görüünüş(2016) 74
Resim 80: Kuzey Duvarı(2016) 75
Resim 81: Güney Duvarı(2016) 75
Resim 82:Doğu duvarı(2016) 76
Resim 83: Batı Duvarı Pencere Detayları(2016) 77
Resim 84: Depo tonoz bağlantı detayı(2016) 78
Resim 85: Derslik ve depo arasındaki kemerli geçiş(2016) 79
Resim 86: Kuzey Duvarı(2016) Resim 87: Batı Duvarı (2016) 80
Resim 88: Batı Duvarı (2016) 81
Resim 89: Doğu Duvarı(2016) 82

Resim 90: Depo Girişi(2016) 82
Resim 91: Zemin Kaplaması ve Kot Farkı(2016) 83
Resim 92: Depo Aydınlatma Sistemi(2016) 83
Resim 93: Depo Isıtma Sistemi(2016) 84
Resim 94: Kepenk Detayı(2016) Resim 95: PVC Doğrama Detayı(2016) 84
Resim 96: Raf Sistemi(2016) 85
Resim 97: Muhtes yapı üst görünüş(2016) 86
Resim 98: Güney Cephesi(2016) 87
Resim 99: Kuzey Cephesi Görünüşü(2016) 87
Resim 100: Doğu Cephesi Görünüşü(2016) 88
Resim 101: Batı Cephesi Görünüşü(2016) 89
Resim 102: Üsküdar Kütüphaneleri (XIX. YY) 91
Resim 103: II. Dönem Restitüsyon (XIX. YY Eki) 91
Resim 104: Değişmesi ön görülen demir parmaklıklı kapı.(2016) 93
Resim 105: Revaklı girişteki sütun ve kaidelerdeki bozulmalar.(2016) 94
Resim 106: Z02 Revaklı giriş(2016) 94
Resim 107: Z03 Özgün Döşeme Kaplaması(2016) 95
Resim 108: Kuzey duvarındaki doğramalar hakkında çizim.(2016) 96
Resim 109: 1966 ibb yılları kayıtları. 97
Resim 110: 1982 yılları ibb kayıtları. 97

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1: Rölöve Kesitli vaziyet planı 107
Şekil 2: Rölöve Zemin kat planı 108
Şekil 3: Rölöve +2.30 kot planı 109
Şekil 4: Rölöve Çatı planı 110
Şekil 5: Rölöve Zemin kat döşeme planı 111
Şekil 6: Rölöve Döşeme planı 112
Şekil 7: Rölöve Tavan planı 113
Şekil 8: Rölöve 1-1 kesiti 114
Şekil 9: Rölöve 2-2 Kesit 115
Şekil 10: Rölöve 3-3 kesiti 116
Şekil 11: Rölöve 4-4 kesiti 117
Şekil 12: Rölöve 5-5 kesiti 118
Şekil 13: Rölöve Doğu cephesi 119
Şekil 14: Rölöve Batı cephesi 120
Şekil 15: Rölöve Kuzey cephesi 121
Şekil 16: Rölöve Kuzey cephesi 122
Şekil 17: Rölöve Selami Ali caddesi görünüş 123
Şekil 18: Rölöve 1/20 sistem detayı 124
Şekil 19: Rölöve Giriş kapısı detayı 125
Şekil 20: Malzeme Analizi Zemin kat planı 127
Şekil 21: Malzeme Analizi +2.30 kot planı 128
Şekil 22: Malzeme Analizi Çatı planı 129
Şekil 23: Malzeme Analizi Döşeme planı 130
Şekil 24: Malzeme Analizi +2.30 kot döşeme planı 131
Şekil 25: Malzeme Analizi Tavan planı 132
Şekil 26: Malzeme Analizi 1-1 kesiti 133
Şekil 27: Malzeme Analizi 2-2 kesiti 134
Şekil 28: Malzeme Analizi 3-3 kesiti 135
Şekil 29: Malzeme Analizi 4-4 kesiti 136
Şekil 30: Malzeme Analizi 5-5 kesiti 137
Şekil 31: Malzeme Analizi Batı cephesi 138
Şekil 32: Malzeme Analizi Güney cephesi 139
Şekil 33: Malzeme Analizi Doğu cephesi 140
Şekil 34: Malzeme Analizi kuzey cephesi 141
Şekil 35: Malzeme Analizi Selami Ali caddesi görünüş 142
Şekil 36: Müdahale Öneri Kuzey cephesi 143
Şekil 37: Restitüsyon Projesi I Zemin kat planı 145
Şekil 38: Restitüsyon Projesi I +2.30 kat planı 146
Şekil 39: Restitüsyon Projesi I Çatı planı 147
Şekil 40: Restitüsyon Projesi I Döşeme planı 148
Şekil 41: Restitüsyon Projesi I +2.30 Döşeme planı 149
Şekil 42: Restitüsyon Projesi I tavan planı 150
Şekil 43: Restitüsyon Projesi I 1-1 kesiti 151
Şekil 44: Restitüsyon Projesi I 2-2 Kesiti 152
Şekil 45: Restitüsyon Projesi I 3-3 Kesiti 153

Şekil 46: Restitüsyon Projesi I 4-4 kesit 154
Şekil 47: Restitüsyon Projesi I Kuzey cephesi 155
Şekil 48: Restitüsyon Projesi I Doğu cephesi 156
Şekil 49: Restitüsyon Projesi I Selami Ali caddesinden görünüş 157
Şekil 50: Restitüsyon Projesi I Güney cephesi 158
Şekil 51: Restitüsyon Projesi I Batı cephesi 159
Şekil 52: Restitüsyon Projesi I 1/20 sistem detayı 160
Şekil 53: Restitüsyon Projesi I Ahşap pencere detayı 161
Şekil 54: Restitüsyon Projesi I Ahşap pencere detayı 162
Şekil 55: Restitüsyon Projesi II Zemin kat planı 164
Şekil 56: Restitüsyon Projesi II +2.30 kot planı 165
Şekil 57: Restitüsyon Projesi II Çatı planı 166
Şekil 58: Restitüsyon Projesi II zemin kat döşeme planı 167
Şekil 59: Restitüsyon Projesi II +2.30 kot döşeme planı 168
Şekil 60: Restitüsyon Projesi II tavan planı 169
Şekil 61: Restitüsyon Projesi II 1-1 kesiti 170
Şekil 62: Restitüsyon Projesi II 2-2 kesiti 171
Şekil 63: Restitüsyon Projesi II 3-3 kesiti 172
Şekil 64: Restitüsyon Projesi II 4-4 kesiti 173
Şekil 65: Restitüsyon Projesi II 5-5 kesiti 174
Şekil 66: Restitüsyon Projesi II Kuzey cephesi 175
Şekil 67: Restitüsyon Projesi II Doğu cephesi 176
Şekil 68: Restitüsyon Projesi II Selami Ali caddesi görünüş 177
Şekil 69: Restitüsyon Projesi II Güney cephesi 178
Şekil 70: Restitüsyon Projesi II Batı cephesi 179
Şekil 71: Restitüsyon Projesi II 1/20 sistem detayı 180
Şekil 72: Restitüsyon Projesi II Ahşap pencere detayı 181
Şekil 73: Restitüsyon Projesi II Ahşap pencere detayı 182
Şekil 74: Restitüsyon Projesi II Ahşap pencere detayı 183
Şekil 75: Hasar Analizi Zemin kat planı 185
Şekil 76: Hasar Analizi +2.30 kot planı 186
Şekil 77: Hasar Analizi Çatı planı 187
Şekil 78: Hasar Analizi Döşeme planı 188
Şekil 79: Hasar Analizi +2.30 kot döşeme planı 189
Şekil 80: Hasar Analizi Tavan planı 190
Şekil 81: Hasar Analizi 1-1 kesiti 191
Şekil 82: Hasar Analizi 2-2 kesiti 192
Şekil 83: Hasar Analizi 3-3 kesiti 193
Şekil 84: Hasar Analizi 4-4 kesiti 194
Şekil 85: Hasar Analizi 5-5 kesiti 195
Şekil 86: Hasar Analizi Batı cephesi 196
Şekil 87: Hasar Analizi Güney cephesi 197
Şekil 88: Hasar Analizi Selami Ali caddesi görünüşü 198
Şekil 89: Hasar Analizi Doğu cephesi 199
Şekil 90: Hasar Analizi Kuzey cephesi 200
Şekil 91: Müdahale Öneri Zemin kat planı 202
Şekil 92: Müdahale Öneri +2.30 Kot planı 203
Şekil 93: Müdahale Öneri Çatı planı 204

Şekil 94: Müdahale Öneri Döşeme planı 205
Şekil 95: Müdahale Öneri +2.30 Döşeme planı 206
Şekil 96: Müdahale Öneri Tavan planı 207
Şekil 97: Müdahale Öneri 1-1 kesit 208
Şekil 98: Müdahale Öneri 2-2 kesit 209
Şekil 99: Müdahale Öneri 3-3 kesit 210
Şekil 100: Müdahale Öneri Selami Ali caddesinden görünüş 211
Şekil 101: Müdahale Öneri Batı cephesi 212
Şekil 102: Müdahale Öneri Güney cephesi 213
Şekil 103: Müdahale Öneri Doğu cephesi 214
Şekil 104: Restorasyon Projesi Kesitli vaziyet planı 216
Şekil 105: Restorasyon Projesi Zemin kat planı 217
Şekil 106: Restorasyon Projesi +2.30 kot planı 218
Şekil 107: Restorasyon Projesi Çatı planı 219
Şekil 108: Restorasyon Projesi Döşeme planı 220
Şekil 109: Restorasyon Projesi +2.30 Döşeme planı 221
Şekil 110: Restorasyon Projesi Tavan planı 222
Şekil 111: Restorasyon Projesi 1-1 kesit 223
Şekil 112: Restorasyon Projesi 2-2 kesit 224
Şekil 113: Restorasyon Projesi 3-3 kesit 225
Şekil 114: Restorasyon Projesi 4-4 kesit 226
Şekil 115: Restorasyon Projesi 5-5 kesit 227
Şekil 116: Restorasyon Projesi Kuzey cephesi 228
Şekil 117: Restorasyon Projesi Doğu cephesi 229
Şekil 118: Restorasyon Projesi Selami Ali caddesinden görünüş 230
Şekil 119: Restorasyon Projesi Güney cephesi 231
Şekil 120: Restorasyon Projesi Batı cephesi 232
Şekil 121: Restorasyon Projesi 1/20 sistem detayı 233
Şekil 122: Restorasyon Projesi Ahşap pencere detayı 234
Şekil 123: Restorasyon Projesi Ahşap pencere detayı 235
Şekil 124: Restorasyon Projesi Ahşap pencere detayı 236

ÜSKÜDAR HACI SELİMAĞA KÜTÜPHANESİ RESTORASYON PROJESİ VE ÇEVRE YERLEŞİMİ

ÖZET

İli İstanbul, ilçesi Üsküdar, ada 508, parsel 8, pafta 101 ya ait Mimar Sinan Mahallesi Selami Efendi Caddesinde yer alan Hacı Selim Ağa kütüphanesi 1782 tarihinde Klasik Dönem Osmanlı mimarisi uslübuyla inşaa edilmiştir. Geçmişten günümüze kütüphane olarak işlevini sürdürmüştür. Hala aktif olarak kullanılmaktadır.

Birinci bölümde kütüphane ile ilgili yazılı kaynaklara ulaşmak amacı ile çeşitli kaynaklar taranmıştır. Çeşitli kurumların arşivlerinde araştırmalar yapılmıştır. Mevcut olan yapı üzerinde ölçümler rölöve çizimleri tamamlanmıştır. Rölöve üzerinden gerekli analizler yapılmıştır. Arşiv çalışmalarıyla ulaştığımız görsel ve yazılı belgelerden yararlanılarak yapı da ki farklı dönem ekleri belirlenmiştir. Bulunan kaynaklar ve belgelerin incelenmesiyle gerekli projeler üretilmiştir. Bütün çalışmalar sonucunda yapı üzerindeki koruma ve restorasyon fikirleri ortaya konulmuştur.

Ikinci bölümde yapının bulunduğu semt olan Üsküdar'ın tarihçesi, semtin adını nereden aldığı, semtin konumu, çalışma alanındaki çevre yapılarının özellikleri ele alnmıştır.

Üçüncü bölümde kütüphaneleri mimarisi, kütüphanelerin kuruluş amacı, kütüphanelerin yönetim sistemi, apı türü olarak kütüphaneler ve bazı örnek yapılar ele alnmıştır.

Dördüncü bölümde ise Hacı Selim Ağa kütüphanesinin konumu ve çevrenin özellikleri, tarihçe, kitabeler, mülkiyet durumu, yapının genel durumu hakkında raporlar yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Restorasyon uygulaması, kârgir yığma yapı, kütüphane, koruma ve onarım, son dönem Osmanlı kütüphaneleri.

ÜSKÜDAR HACI SELİMAĞA LİBRARY RESTORATİON PROJET AND ENVİRONMANT LOCATİON

ABSTRACT

İstanbul, Üsküdar is a city, square 508, parcel 8, presentation board 101 dependent is Mimar Sinan neighborhood Selami Efendi Street is located.Hacı Selim Ağa library built 1782 in history the classical ottoman style. Library from past to present countinued to function. Nowadays library used active.

İn the first department, about the library the written sources with the aim to reach variety sources were searched.Variety institution archieves made research. The existance structure on completed measurements and rolove drawing. Rolove drawing over made necessary analysis. We get to work archive benefiting from visual and written documents the structure has been identified in different epoch attachments. Found resources and examination of the documents necessary projects produced.As a result of all this work on the structure protection and restoration ideas have revealed.

İn the second department, the area where the structure is located.The history of üsküdar, the name of the district where you get the location of the district, the properties of the environmental structure in the study have been addressed.

İn the third department, the architecture of the library, the purpose of the organization of the library, library management system, the libraries as a structure type and some sample structures have been addressed.

İn the fourth department, Hacı SelimAğa the location of the library and the characteristics of the environment, History, inscriptions property status, reports about the general condition of the structure is located.

Key words: Restoration implementation, masonry masonry structure, library, protect and repair, in the last period ottoman libraries.

1. GİRİŞ

“ Bizim literatürümüzde, insaların “Öldükden sonra da yaşama”larını sağlayan “hayır kurumları“nın en anlamlı karşılığı ‘vakıf’ lardır. Bir vakfın sahib olduğu mal varlığının şartlarını, kullanım alanlarını, istihdam edilen görevlilerin çalışma yöntemlerini vs. açıklayan ve mahkemece tescil edilerek, vakfedici tarafından bırakılmış yazılı metinlere ise ‘vakfiye‘ adı verilir.

Matbaada basılmadan kişinin yazdığı yada yazdırdığı el yazması kitaplar dil, hat, edebiyat, tarih, coğrafya, felsefe, mantık, riyazat, kimya, tıp, sihir, rüya ve din bilimleri türlerinden yazılabilir. Yazmalar, fermanlar, soy secereleri, vakıfnamaler gibi yazılar rulo ya da tomar halinde bulunmaktadır. Hacı Selim Ağanın elinde bulunan ve toplayıp derlediği bu el yazmalarının saklanıp paylaşılabileceği ‘vakfiye‘ ile kendi adına bir vakıf oluşturup kitaplarda ki ilimden mahrum kalınmaması için bu el yazmaları kütüphanesini yaptırmıştır.[1]

Bende bu yapılan vakıf eserinin gelecek nesillere taşınması ve ışık tutması amacı ile yapının geçmişi ile günümüz arasındaki geçirdiği süreci araştırmalar ölçümler ve projeler ile üzerinde çalışarak hem günümüzde yapılacak uygulamara altlık olması hemde geçmişten bu güne yapının tarihi sürecini bir nebze ortaya koyması amacı ile çalışmalara başladım.

Bu süreçte yapının hem vakıf eseri hem de el yazmaları kütüphanesi olmasından dolayı sıkıntılı aşamalar geçirdim bu aşamaların en yorucu ve uzun süren kısmı izinleri alabilme süreciydi.

1.1 Tezin Amacı

Yazlı ve görsel kaynakların yanın da kalan izlerin belgelenmesi ile rölöve projesinin ve hasar analiz tespitlerinin hazırlanması amaçlanmıştır.

[1] (Hacı Selim Ağa Vakfiyesi ,Emir EŞ 2006,s:1)

Ulaşılabilinen görsel kaynakaların ve yazılı kaynakaların yanı sıra kalan izler var ise onların üzerinden haraket ile doğru tespitlerle restitüsyon projesi çalışılmıştır.

Son kısımda ise bozulma süreçlerini yavaşlatacak müdahale ve işlevlendirme için yapının günümüzde ne tür ihtiyaçları oldugunu tespit edip çevreden gelen kullanıcıların talepleri ve çalışanlarında da ihtiyaçalarına yönelik restorasyon projesi hazırlamaktır.

1.2 Kapsam

Hacı Selim Ağa Kütüphanelesinin inşaa edildiği dönemden günümüze kadar gelen süreçte geçirdiği değişimleri rölöve projesi üzerinde tarihsellik çizgisinde analiz, malzeme ve bozulma analizleri yapılmıştır. Tarihsellik çizgisi analizde malzeme ve yapım tekniği farklılıklarından ve arşiv çalışmasıyla ulaşılan görsel belgelerden yararlanılmış ve yapı üzerindeki farklı dönem ekleri belirlenmiştir. Malzeme analizinde veri olarak yapının kendisi ele alınmış, nitelikli ve niteliksiz tüm malzemeler belirlenmiştir.

Rölöve projesi üzerinden hareketle ve ulaşılan belgelerin ışığında yapının ilk dönemi ve dönem eki çalışmaları restütisyon projesine iki dönem halinde işlenmiştir.

Son olarak yapının bozulma süreçlerini engelleyecek müdahalelerin belirlenmesi ile birlikte yapının aynı işlevle kullanılarak yaşaması yönelik müdahaleleri de içeren restorasyon projesi hazırlanmıştır.

1.3. Çalışma Yöntemi

Çalışmaya öncelikle kütüphane ile ilgili yazılı kaynaklara ulaşmak amacı ile çeşitli kaynaklar taranmıştır. Istanbul Teknik Üniversitesi, Üsküdar Belediyesi, Mimarsinan Üniversitesi , Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, Milli Kütüphane, Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivlerinde araştırmalar yapılmıştır. Öncelik ile yapının vaziyet planı çıkartılmıştır. Mevcut olan yapının planları ölçülüp, ardından kesit ve cephe ölçüleriyle çizimlere yönelik veriler tamamlanarak rölöve çizimleri tamamlanmıştır. Rölöve üzerinden malzeme analizi, bozulma analizleri ve müdahale analizleri çalışılmıştır.

Arşiv çalışmalarıyla ulaştığımız görsel ve yazılı belgelerden yararlanılarak yapıda ki farklı dönem ekleri belirlenmiştir. Malzeme analizinde yapının mevcut durumu ele

alınmış, nitelikli ve niteliksiz malzemeler belirtilmiştir.Yapı üzerindeki hasarların bozulmaların, yavaşlatılması ve enegellenebilmesi için müdahale analizi yapılmıştır. Tamamlanan çizimler ve analizlerin sonunda yapının restitüsyon projesinin hazırlamasına geçilmiştir. Bulunan kaynaklar ve belgelerin incelenmesiyle restitüsyon çalışması ortaya çıkarılmıştır. Bulunan belgeler ve veriler sonunda iki dönem ortaya çıkıp, iki döneminde resititüsyon çalışması hazırlamıştırr.

Son bölümde ise yapıya ne tür müdahaleler yapılacağının ve yeni işlevinin ne olacağına yönelik fikir çalışması yapılmıştır. Birtakım koruma, onarım, yeni yapım olarak restorasyon projeleri düzenlenmiştir.

2. YAPININ BULUNDUĞU ÇEVRE

2.1.Üsküdar Semti

Üsküdar'ın tarihçesi M.Ö. 1000'li yıllara kadar uzanır erken dönem üsküdar'ın oluşumu, bölgede fenikelilerin biri Kalhedon (Kadıköy), diğeri Moda Burnunda olmak üzere iki liman kenti kurmalarıyla başlar o çağlarda fenikeliler, şimdi Salacak sahiline doğru uzanan sığlık kısma büyük taşlar doldurularak bir mendirek oluşturup, ticaret iskeleleri ile tersanelerini salacak çevresinde kurarlar. Yaklaşık 300 yıl sonra Akaların yönetimi altına giren üsküdar da, anadoludan geçici olarak gelenlerin kalıcı iskanı yavaş yavaş kendini göstermeye başlar. Pers egemenliğinden Atinalılar hakimiyetine; Büyük İskenderin eline geçmesinden, roma egemenliğine; antik çağlar Üsküdarının tarihi adeta saklı bir hazinenin her dönemde tekrar tekrar keşif edilmesinin tarihidir. Bu keşiflerin en uzunu 458 sene ile Roma egemenliğinde geçen devredir.

M.S. 935'te roma imparatorluğu ikiye bölünür artık üsküdarda Doğu Roma imparatorluğu yani Bizans dönemi başlamıştır. Bu dönemde Üsküdar, önemli bir ticaret ve konaklama merkezi haline gelmiştir. Bu durum Üsküdar'ın cazibesini dahada artırımıştır. Bunun sonucuna değişik tarihlerde iranlıların ve arapların İstanbula dönük fetih çabalarında uğrak yeri hep Üsküdar olmuştur. 609 da Persler, 710 da Araplar, 782 de Abbasi halifesi Harun Reşit, 1102 de Haçlılar, 1147 de Fransa kralı VII. Louis ile Alman İmparatoru Konrat, 1203 de Yine Haçlılar İstanbul kapılarına dayandıklarında daima Üsküdardan geçmişlerdir. 11. Yüzyılda Haçlı sefereleri Dönemi, Üsküdar'ın müthiş bir yağma ve talana uğradığı dönemdir.II. Haçlı Seferinde Haydarpaşa- İbrahim Ağa- Ayrılık çeşmesi arasındaki bölgede Fransa Kralı Luis ile Alman İmparatoru Konrat'ın komuta ettiği Haçlı ordularına karargah vazifesi gören Üsküdar, IV. Haçlı Seferinde Bizans İmparatorunun Haremde bulunan yazlık sarayının yağma ve talana uğramasına sahne olmuştur. Üsküdarda Haçlı Seferleri sonucu yaşanan Latin egemenliği 1204'den 1261'e kadar 57 sene devam etmiştir. Adı efsanelerle anıla gelen Seyit Baddal Gazi'nin İsranbul'u feth etmek amacıyla üsküdar civarında 7 sene İslam Orduları için öncü ve muhafız kaldığı menakıp namelerde geçmektedir.Üsküdarda kalıcı Türk izlerinin görülmesi, 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonraya tekabül eder. İznik fethinin

ardından 1078'de Üsküdar'da erken dönem Türk yerleşmeleri başlamıştır. Ancak bu tarihte ki iskanlar tamamen sivil ve münferit yapıdadır.

2.1.1 Semtin Adı

Üsküdar adının, Roma döneminin askeri birliklerden olan Scutarii ve buradaki Skutarion (Yunanca: Σκουτάριον) Kışlası'ndan geldiği düşüncesi yaygındır. Bizanslılarca Hrisopolis (Altınşehir) olarak adlandırılan Üsküdar, 12. yy'dan itibaren Skutarion olarak tanınmaya başlamıştır. IV. Haçlı Seferi ile İstanbul'a gelen Geoffroy de Villehardouin, Histoire de la conquête de Constantinople (İstanbul'un Zaptının Tarihi) adlı kitabında bu semt için "Escutaire" sözcüğünü kullanmış ve bu sözcük Fransızca kaynaklarda sık sık tekrarlanmıştır. Skutarion ismi zamanla Üsküdar'a dönüşmüştür.[2]

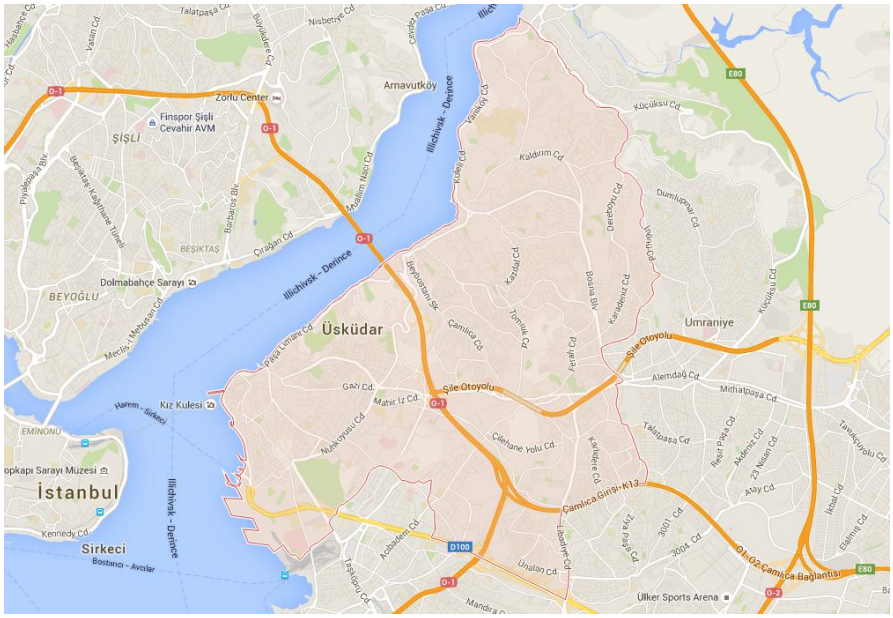
2.1.2 Semtin Konumu

Üsküdar İlçesi, İstanbul'un Anadolu yakasında, batı ve kuzeybatısında İstanbul ve İstanbul Boğazı sahili, güneyinde Kadıköy, doğusunda Ümraniye, kuzeyde de Beykoz bulunmaktadır. 2008 yılına kadar 54 mahalleden oluşan Üsküdar, bu tarihten itibaren bazı mahallelerin birleştirilmesi ile birlikte 33 mahalleye düşmüş olan ilçe, yaklaşık 37,5 km2'lik bir alana sahiptir.

2.1.2.1 Osmanlı Dönemi

Osmanlı döneminde Orhan Gazi zamanında Kocaeli Yarımadasında, Büyük ve Küçük Çamlıca'dan Doğancılar'a kadar uzanan bölge yakalaşık 1348'de osmalı türklerinin egemenliği altına girmiş; daha sonra Yıldırım Bayezit, Güzelce Hisarı (Anadolu Hisarı) yaptırınca Osmanlı padişahlarının rumeliye geçişlerinde Üsküdar-Güzelcehisar kullanmaları, askeri güvenlik ve ulaşım kolaylığıda sağladığından, adeta bir gelenek haline gelmişti.

[2] (https://tr.wikipedia.org/wiki/üsküdar)

Resim 1: Semtin Günümüz Sınırları (https://www.google.com.tr/maps/place)

29 Mayıs 1453 İstanbul'un fethinden sonra Üsküdar hızla gelişme göstermiştir. Üsküdar daha önce küçük bir Anadolu kasabası görünümündeyken İstanbulun fethinden sonra bir şehir dokusunu oluşturacak ilk nüveler (çekirdek) kendini belli etmeye başlamıştır. Fatih Devri'nde şehir adeta yeniden kurulmuştur. Sultanın Salacakta kendi adı ile anılan bir mescit yaptırmasıyla, Üsküdar'ın Osmanlı klasik şehir dokusuna uyan ilk mahallesi ortaya çıkmıştır. Fatih Anadoludan göçe tabi kıldığı Türklerin bir kısmını buralara yerleştirmiş, şimdiki İskele meydanında bir bedesten yaptırarak ticaretin hızlı bir biçimde gelişmesini sağlamıştır. Üsküdar'ı bir gelin gibi süsleyen, bu beldeyi her türlü yağma ve talandan koruyan, Türkmen Mahalleleri ile şenlendiren Büyük Fatih'in 3 Mayıs 1481'de gebze civarında (sultan çayırı) vefatı Üsküdar tarihinde önemli bir olaydır. Üsküdar, Fatihin cenazesinin İstanbul'a geçişine ev sahipliği görevine derin bir üzüntü ve adeta kurucusuna yaraşır bir gayret ile yerine getirmiştir. 16. Yüzyıldan itibaren Üsküdar'a 91 cami ve mescit, 51 tekke, 12 hamam, 11 kervansaray, 2 imaret, 7 medrese, 260 çeşme, 5 büyük iskele, 2 darüşşifa, 2 menzilhane, sıbyan mektepleri, kütüphaneler, sebiller yapılmış ve posta teşkilatı kurulmuştur. Şehir bir çok padişah sultan paşa ve devlet adamlarının sarayları, yalı ve köşkleri ile süslemiştir. Bu hızla gelişme, Üsküdarın bir şehir dokusuna bürünmesini Osmanlı ile başladığını ispatlamaktadır.

Resim 2: Osmanlı Dönemi Üsküdar Haritası

Osmanlı dönemi Üsküdar'ının bir başka özelliğide; Anadolu, Mısır, İran, Hicaz, Irak, Kafkasya ve suriye üzerine yapılan saferlerde, padişah ve devlet adamları için bir konakalama ve dinlenme yeri olmasıdır. Sefere çıktıklarında padişahlar, Doğancılar'da kurulan Otağ Çadırında kalırlar; baniliklerini Anadolu Sancakalarında yapan Osmanlı şehzadeleri de tahta oturmak üzere Anadoludan Üsküdar'a geldiklerinde, görkemli törenlerle İstanbula geçerlerdi.

Üsküdar'ın her dönemde ayrıcalıklı bir konumda bulunması sosyal hayatta da kendini göstermiş, şehrin müslüman sakinleri Üsküdar'ı Kabe toprağı saymışlardır. Museviler tarafından da Kuzguncuk bölgesi Kudüs toprağı diye nitelendirilmiştir. Şehrin Kabe toprağı sayılmasının sonucu, hacc yolculuğunun başlangıcı her dönemde Üsküdar

olmuştur. Adına Sürre Alayları denen ihtişamlı törenler Hacc mevsimlerinde tekrarlanarak bir gelenek halini almıştır. Üsküdar, sosyal tarihimizde de kimi ilklerin şehridir. İlk posta yolunun Üsküdar'dan Kartal'a uzanan bir güzergahta, II. Mahmut döneminde açılması ve bu açılışa bizzat II.Mhamut'un katılması, İstanbul'da ilk arabalı vapurun yine üsküdarda hizmete girmesi, bilim tarihimizde farklı bir tarihi bulunan Üsküdar Matbaası'nın III. Selim zamanında selimiye mahallesinde faaliyet göstermesi; Türk resminin başlangıç noktasını Üsküdar yapacak kadar Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin kuruluşunun dönemin Üsküdar Mutasarrıfı'nın onayı ile Üsküdarda gerçekleşmesi ilk akla gelen hususlardır. Günümüz sosyal hayatında her ramazana zenginlik katan Üsküdar Ramazan Çadırı sonrasında sure gelen ramazan vapuru da bu günden yarınlara Üsküdar'ın kültürel hayatımıza getirdiği ilkelerdendir.

2.1.2.2 Cumhuriyet Dönemi

Yakın dönem tarihimizde Üsküdar, Milli Mücadele ve Kurtuluş Savaşı esnasında yine ön plandadır. Birinci Dünya Savaşı sonunda imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması sonucu tüm yurtta ve İstanbul'da olduğu gibi Üsküdar'da da işgalin kara günleri yaşanmıştır. Savaş esnasında İngiltere, Rusya, Fransa ve italya arasında imzalanan paylaşım İstanbul planı doğrultusunda; boğaz içinin her iki sahili Kuzguncuk dahil olmak üzere Rusya kuvvetlerine, Kuzguncuktan itibaren Üsküdar'ın Haydarpaşa'ya kadar uzanan kısmı da İngiliz kuvvetlerine bırakılmıştı. İşgallere gereken tepkiyi veren İstanbul halkı ve Üsküdar sakinleri, birçok protesto gösterileri düzenlemişlerdir. Bu protesto mitinglerinden birine de Üsküdar ev sahipliği yapmıştır. Yakın tarihimizde Doğancılar Mitingi adıyla geçen bu mitinge, Doğancılar Parkı ve çevresine toplanan 30000'i aşkın Üsküdarlı katılmıştır. Böylece Üsküdar, bir bakıma bağımsızlık meşalesini anadoluda yakan ilk kapı olmuştur. Milli Mücadele boyunca Üsküdar vatan severlerin anadoluya geçiş kapısı olma özelliğini daima muhafaza etmiştir. Sultantepede bulunan Özbekler Tekkesi, pek çok vatan sever kahramanın emniyet içinde Anadoluya intikalini sağlamış fırsat buldukça bir çok silah ve mühimmatın el altından nakline büyük bir şerefle ev sahipliği yapmıştır. 5 ekim 1923'te işgal kuvvetlerinden tamamen arınan Üsküdar, çağlar önce fethe yaptığı tanıklığı 6 ekim 1923'te de istanbulun işgalinden kurtulmasına yaptığı

tanıklıkla taçlandırılmıştır. Kurtuluş Savaşından sonra ise Üsküdar tarihi ve doğal güzellikleri ile baş başa kalmıştır.[3]

2.2 Çalışma Alanındaki Çevre Yapılarının Özellikleri

16. Yüzyıldan itibaren Üsküdar'a 91 cami ve mescit, 51 tekke, 12 hamam, 11 kervansaray, 2 imaret, 7 medrese, 260 çeşme, 5 büyük iskele, 2 darüşşifa, 2 menzilhane, sıbyan mektepleri, kütüphaneler, sebiller yapılmış ve posta teşkilatı kurulmuştur. Şehir bir çok padişah sultan paşa ve devlet adamlarının sarayları, yalı ve köşkleri ile süslemiştir.

2.2.1.Selmanağa Cami

Cami, Selman-ı Pak Caddesi ile Hakimiyet-i Milliye Caddesi'nin birleştiği yerde ve birinci caddenin sağ köşesindedir. Selman-ı Pak Caddesi'ne açılan ve 1965 tarihinde yaptırılan kesme taş kemerli avlu kapısının sağ tarafında üç yüzlü meşhur Horhor Çeşmesi ve cami bânisi olan Selman Ağa'nın H.914 tarihli kabri bulunmaktadır.

Yapının plan özellikleri; avlunun kuzeybatısında caminin banisi Selman Ağa'nın kabri ve kuzeybatı köşede caddeye bakan üç yüzlü çeşme bulunmaktadır. Kare planlı cami ahşap kırma çatı ile örtülüdür. Kuzey de son cemaat yerinin doğu ucu onarımlar sonrasında ahşap doğramalı bir camekanla kapatılarak oda haline getirilmiştir. Bugün oda kadınlar mahfili olarak kullanılmaktadır. Avludan girilen kare kaideli minare batı cephesine bitişiktir. Minber bir niş içinde düzenlenmiştir.

Yapının cephe özellikleri; kuzeyde giriş cephesinde tek katlı son cemaat yeri betonarme olarak yenilenmiştir. Üzeri ahşap kırma çatı ile örtülüdür. Geride cami kütlesi yükselir. Orta aksta galeriye açılan sivri kemerli iki pencere ve batı uçta mermer kitabe taşı bulunur. Alt yapıyı iki sıra kirpi saçaklı korniş dolanır. En üstte üzeri kurşun kaplı ahşap kırma çatı yükselir. Mihrap nişine karşılık gelen bölümü sağır bırakılan güney cephe, yanlarda iki katlı pencerelerle delinmiştir. Batıda iki katlı pencere düzeni bulunur. Batı cephesinin güney ucundan yükselen minarenin kare kaidesi kesme taş; silindirik gövdesi taş hatıllı ince tuğladandır. Doğu cephesinde üç pencere açıklığı vardır. Alt pencereler sivri kemerli hafifletme kemeri altında dikdörtgen çerçevelidir. Üst

[3] Bir ulu rüyayı görenler şehri Üsküdar,Seyfettin ünlü,Tarihi Mirası koruma dizisi, İstanbul2006 ,s.9-10

pencerelerde tuğla örgülü sivri kemer kullanılmıştır. Cami avlusundan tam olarak algılanamayan, avludan çok sokak cephesinde etkili olan cami kütlesinde iki sıra tuğla bir sıra kesme taş kullanılmıştır.[4]

Yapının İç mekan plan özellikleri: camiye kuzeyde kapalı bir son cemaat yerinden girilir. Ahşap camekanlarla bölünen giriş sofasının doğu ucu kadınlar mahfili olarak kullanılmaktadır. Son cemaat yeri iki pencere ile harime açılır. Basık kemerli bir kapıdan girilen harim üç cephede yer alan iki katlı pencerelerle aydınlanır. Üzeri çini kaplı mihrap bir niş içinde düzenlenmiştir. Minberi ahşaptır.[5]

Resim 3: Selman Ağa Cami

[4] Haskan, M. N. (2001). Yüzyıllar Boyunca Üsküdar. İstanbul: Üsküdar Belediyesi, Üsküdar Araştırmaları Merkezi Sayı:3, C1, S.334)
[5] (Konyalı, İ.H. (1976), Abideleri Ve Kitabeleriyle Üsküdar Tarihi, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yayınları, İstanbul,C. 1,S.270

2.2.2 Mihrimah Sultan Cami

Mihrimah Camii, veya İskele Camii, İstanbul'un Üsküdar ilçesinde meydanda bulunan 954 (1547-48) tarihinde Mimar Sinan'ın Kanuni Sultan Süleyman'ın Hürrem Sultan'dan olan kızı Mihrimah Sultan için yaptığı cami ve küliyedir. Sinan'ın erken dönem eserlerindendir. Bu eser cami, imaret, medese, hamam, mekep, muvakkithane, kervansaray ve türbeden oluşakmaktadır.

Yapının plan özelikleri; Kubbesi üç yanından yarım kubbelerle desteklenmiştir, Ama ön cephede yarım kubbe yoktur. Nisan ve Mayıs aylarında Bayezid yangın kulesinden veya o bölgedeki yüksek bir noktadan İskele Camii'sine doğru bakıldığında; sabah gündoğumunda İskele Camii'nin iki minaresi arasından güneşin doğuşu ve akşam gün batımında ise (Hicrî takvime göre her ayın 14'ünde) ayın doğuşu izlenebilmektedir. [6]

[6] https://tr.wikipedia.org/wiki/Mihrimah_Sultan_Külliyesi_(üsküdar)

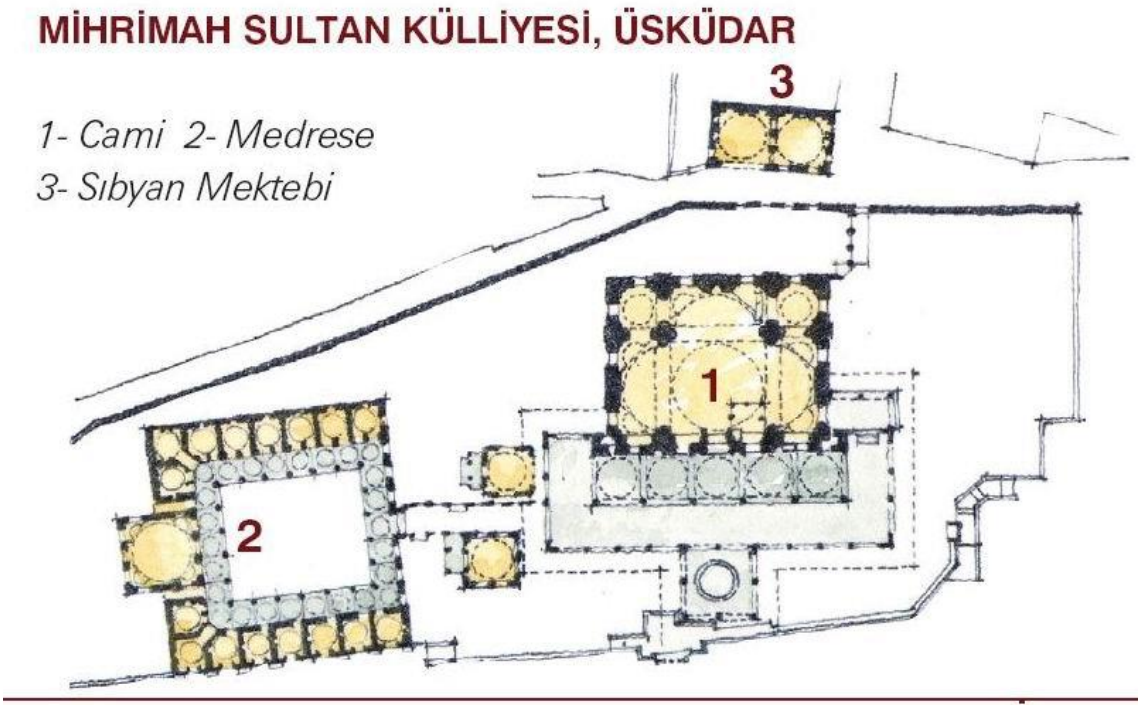
Resim 4: Mihrimah Sultan Cami

2.2.3 Mihrimah Sultan Külliyesi

Dikdörtgen plan şemasına sahip, kesme taştan inşa edilmiş kubbeli medrese yapısı. Cephe özellikler; dikdörtgen formdaki pencerelerin üzerlerinde sivri kemerli aydınlatma pencereleri yer almaktadır.

Medrese Mihrimah Sultan Camii'nin kuzey tarafındadır. 1547'de Mihrimah Sultan tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Muntazam kesme taş yapının kubbeleri kurşun kaplı olduğundan kurşunlu mederese olarak bilinir. Cami avlusuna açılan kapı üzerinde kitabe yoktur. 16 hücreli medrese cami ile paralel değildir. Vaziyet planındaki durumuna göre yerleşme düzeninin kıyı çizgisini takip ettiği anlaşılmaktadır. Dershane ve onun iki yanındaki odaların önündeki avlu revağı cami tarafında avlu duvarının önünde dönmektedir. Sinan'ın birçok medresesinde bir tarafı serbest bırakılmış medrese avlusu düzenlenmiştir. Revaklar arkasındaki avlu duvarı pencereleriyle dış çevre ile bağlanan bu avlular dört tarafı odalarla çevrili olan avlulara göre mekan vurgusu daha etkili bir yapıdır.1 kapının iki yanında birer üstü mukarnaslı mihrap bulunur. Dikdörtgen avlunun ortasında mermer bir şadırvan bulunur. Kapının karşısındaki dershane kare planlı, tek sağır kubbeli ve beş pencerelidir. Dört köşesine küçük yarım takviye kubbecikleri

yapılmıştır.[7] Avlu etrafında yer alan kubbeli odalarda ocak ve dolap yerleri mevcuttur. Kubbeli revak, sütun başlıkları baklavalı mermer sütunlar tarafından taşınır. medrese set üzerinde bulunduğundan deniz tarafındaki cephesi taş payandalarla desteklenmiştir. bu klasik yapı cumhuriyet döneminde çocuk dispanseri ve ruh sağlığı binası olarak kullanılmıştır. 1961 senesinde sağlık merkezi olarak restore edilen medrese revakların kapanması ve başka işlevsel müdahalelerle iç mekan özelliklerini kaybetmiştir. Şimdi özel bir tıp merkezi olarak faaliyet göstermektedir.[8]

Resim 5 : Mihrimah Sultan Külliyesi Planı

2.2.4 Kara Davut Paşa Cami

Hakimiyet-I Milliye caddesinin kenarında Mimar Sinan Çarşısı'nın biraz ilerisinde bulunmaktadır.

PlanÖzellikleri; Tarihi kaynaklara göre cami, bir mektep ve camiye gelir getirmesi amaciyla inşa edilen dükkanlarla birlikte avlu içinde yer almaktaydi. Mektep günümüze ulaşamamiştir. Avlunun batısında, eski adı Karacaahmet Caddesi olan Hakimiyet-i

[7] Konyalı, İbrahim Hakkı. Abideleri Ve Kitabeleriyle Üsküdar Tarihi C.1,Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1976. * Doğan, Kuban. "Mihrimah Sultan Külliyesi
[8] Haskan,M. Nermi,Yüzyıllar Boyu Üsküdar,Cilt:3,Üsküdar Araştırmaları Merkezi Yayın No:3,2001.

Milliye caddesi üzerinde bulunan dükkanlar 1958 yılında istimlak edilmiş, avlu duvarları 1988 yılında geri çekilerek yeniden inşa edilmiştir. Cami günümüzde lokma demir parmaklıklı pencerelerle dışa açılan bir avlunun güneyinde yer alır. Avluda 1990'li yıllarda inşa edilmiş. Mermer bir şadırvan, kuyu yeri ve yer altında tuvaletler bulunmaktadir. Caminin batısında Alemdar Ahmet Baba'nin 1091H. (1680) tarihli kabri vardir. Dikdörtgen planlı cami, ortada daha yüksek enine dizili üç kubbe ile örtülüdür. Kuzeyde beş açıklıklı son cemaat revakı yer alır. Son cemaat mahallinin batı ucundan minareye çıkış düzenlenmiştir. Minare batı cephesine bitişik olarak dışarıdan yükselir. Camiye kuzeyde son cemaat yerinden girilir.İç mekan giriş sofası ve üç kubbe ile örtülü harimden oluşur. Mihrap bir niş içinde düzenlenmiştir.

Cephe Özellikleri; Kuzeyde giriş cephesi'nde, son cemaat yeri sekiz açıklıklıdır. Baklava dilimli mermer sütunlarla düzenlenen son cemaat yerinin batı ve doğu uçlari, iki yanda sütunlara yaslanan moloz taş örgülü sağır duvarlarla kapatılmıştır. Revakı tek yöne eğimli üzeri kurşun kapli ahşap çatı örtmektedir. Geride orta mekanın kare kaidesi ve iki yanda daha alçak tutulmuş birimlerin sekizgen kasnağa oturan kubbeleri yükselir. Galeri seviyesinde ortada sivri kemerli ve iki yanda yuvarlak üç pencere bulunur. İki sıra kirpi saçakla sonlanan kaide üzerinde sekizgen kasnağa oturan ana kubbe yükselir. Kubbe eteğini iki sıra kirpi saçak dolanir. Kubbeler kurşun kapli ve üzeri alemlidir. Mihrap cephesinde mihrap nişine karşılık gelen bölüm sağır bırakılmıştır. Mihrap nişinin iki yanında ikişer alt pencere ile yan eyvanlara açılan iki katlı dörder pencere bulunur. Sivri bir hafifletme kemeri altinda düzenlenen demir parmaklıklı dikdörtgen açıklıklı alt pencereler, hafifletme kemerinin alt sınırına taşan bir çerçeveye sahiptir. Mihrap bölümünün üst pencerelerinde sivri kemerli üçlü pencere düzeni kullanilmiştir. Çift sıralı kirpi saçakla sonlanan mihrap bölümü üzerinde sekizgen bir kasnak ve en üstte kubbe bulunur. Mihrap bölümünden alçak tutulmuş yan birimler çift sıralı kirpi saçakla sonlanır. Yan birimlerin kubbeleri sekizgen birer kasnak üzerinde yükselir. Doğu cephesi sivri kemerli iki katlı pencerelerle delinmiş, duvar son cemaat mahallini kapatacak şekilde kuzeye doğru uzatılmıştır. Kirpi saçakla bitirilen alt yapı üzerinde kasnağa oturan kubbe yükselir. Batı cephesi orta aksta yer alan alt pencere haricinde sağırdır. Cephenin kuzey ucunda minare yer alır. Kesme taştan inşa edilen tek şerefeli silindirik gövdeli minarenin pabuç kısmında geçiş unsuru olarak baklavalar kullanılmı, şerefe altı mukarnas sarkıtlarla bezenmiştir.

Resim 6: Karadavut Paşa Cami

Çeşitli tarihlerde birçok onarım geçiren yapiının duvarları daha çok moloz karakterinde inşa edilmiştir. Orta bölümde ise yan birimlerin korniş hizasından itibaren taş-tuğla almaşık duvar örgüsü kullanilmiştir.

Yapının içmekan özellikleri; mihrap önünde yüksek kubbeli orta mekan, iki yanda kubbeli yan birimlerle enine genişletilmiştir.Orta mekandan geniş bir sivri kemerle ayrılan yan birimler, Diğer üç yönde kemerler ve sekizgen bir kasnağı taşıyan pandantif dizileriyle çevrilidir.Orta mekanın kubbeye geçiş öğesi pandantiflerdir. Yapinin bugünkü bezemesi ile mermer minber ve vaaz kürsüsü özgün değildir. Mihrap nişi 20. yüzyıl çinileri ile kaplanmıştır. Renkli camlı alçı çerçeveler yenilenmiştir.9

[9] Ayvansarayi Hüseyin Efendi, Ali Satı' Efendi Ve Süleyman Besim Efendi, Hadikat-Ül Cevami Ve Diğer Dini Sivil Mimari Yapılar, İşaret Yayınları, Hazırlayan Ahmet Nezih Galitekin, İstanbul, 2001, S.616 Yüksel, İ. Aydın, Osmanlı Mimarisinde Iı. Bayezid-Yavuz

3. XVIII-XIX. YY ÇEVRE YAPILARIN MİMARİSİ

3.1 Tanımı

"Kütüphane, hizmet verilen toplulukların bilgi gereksinimlerini karşılamak amacıyla başta kitap ve benzeri diğer bilgi kaynakları olmak üzere sağlandığı, düzenlendiği ve bunlardan maksimum düzeyde yararın sağlanabilmesi için hizmetlerin verildiği toplumsal kuruluşlardır." Kütüphaneler, bilgi kaynaklarının toplanmasıyla koleksiyonlarının oluşturulduğu, toplumların faydalanmalarını sağlamak ve ödünç verme gibi işlemleri sağlamak amacıyla kurulmuş toplumsal kurumlardır. Kütüphaneler dijital veya basılı kaynaklar başta olmak üzere dijital ortamlarda ya da özel odalarda saklanan kaynaklarla hizmet sunarlar. Koleksiyonları kitap, süreli yayınlar, gazete, el yazması, filmler, haritalar, mikroformlar, dvdler, kasetler, e-kitaplar ve veritabanı gibi çok çeşitli kaynakları içermektedir. Kütüphane ismi, Arapçada kitaplar anlamına gelen kütüb ve Farsçada ev anlamındaki hane kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir.

Ilk kütüphaneleri M.Ö 2600 civarında Sümerlere ait tapınaklarda keşfedilen çivi yazısıyla oluşturulan eski formladaki tabletlerin bulunduğu arşivler oluşturmaktadır. Bu arşivler tarihin başlangıcı ve tarih öncesi dönemlerin son zamanlarını işaret etmekte ve ticari faaliyelere ilişkin tutulmuş kayıtlarla ticari stoklara ilişkin bilgileri barındırmaktaydı. Ayrıca bu benzeri içeriklere hükümet belgelerinde ve tapınaklardaki Eski Mısırlılarca icat edilen papirüslerin üzerindeki kayıtlarda da rastlanmaktadır. Ilk keşfedilen özel arşivler yazışma ve stok kayıtlarının yanı sıra yeni katiplerin eğitimi için efsanelerle ilgili metinlerin standartlaştırılması sağlamak amacıyla Ugarit'de tutulan kayıtlardan oluşmaktadır. Mö 700'lerde Nineve'de ve MÖ 1900 civarında Nippur'daki kütüphanelerin yapısı günümüzdede kullanılan sınıflama sistemlerinin tarihin ilk dönemlerinde de kullandığı kanıtını oluşturmaktadır. Filozof Laozi, Zhou Hanedanlığına ait imparatorluğun sahip olduğu kütüphaneye ait kitapların koruyucusudur. Ayrıca kütüphanelerin varlığına kanıt olarak gösterilen eski tarihi eser kalıntılarında kataloglama sisteminin varlığına ilişkin kayıtlarda bulunmuştur. Mısır ve Mezapotamyadaki kil tabletler, MÖ 3500-2500 yıllarında mezapotamya çivi ve Mısırda hiyeroglif yazıları, piktografik yazının gelişmesiyle beraber biçimlenmiş, gelişmiş ve yazılı belgekerin gittikçe artmasına neden olmuştur. Zamanla artan kültürel ve ekonomik ilişkiler sonucunda sayıları fazlalaşan içeriği devletler arası anlaşmalar, kanun ve buyrultular,

yönetmelikler, yabancılara ilişkin kayıtlar, rahipler ve hukukla ilgili listeler olan yazılı belgeleri bulunduran arşivler ilk kütüphanelere örnek gösterilmiştir.[10]

İslam uygarlığında kütüphaneleri tanımlamak amacıyla bazı tamlamalar kullanılmaktaydı.bu tamlamaları oluşturan kelimelerden üçü *beyt,bizane,ve dar* gibi mekanı ifade eden kelimeler diğerleri ise ;*bikme(t),ilim ve kütüb* gibi kütüphaneye temsil eden terimler ise *beytül-bikme, bizanetü'l-bikme , darü'l-bikme ,darü'ilim, darü'l-kütüb, bizanetü'l-kütüb, beytü'l-kütüb, beytü'l ilim ve el-bizanetü'l ilmi* (4Makdisi, a.g.e., 2003, s. 67-68.; Youssef Eche, Les Bibliothèques Arabes Publiques et Semi-) Büyük Selçuklular'da *beytü'l-bikme, bizanetü'l kütüb, bizanetü'l bikme ,darü'l- ve darü'l-bikme, darü'l-ilim ve darü'l-kütüb* adlarıyla kurulmuşlardır.[11]

3.2 Kütüphanelerin Kuruluş Amacı

Tarihi devirlerde Anadolu'da ve İstanbul'da Selçuklular, Beylikler ve Osmanlılar zamanında kurulan kütüphaneler hep vakıf suretiyle kurulmuştur. Bu kütüphaneler, başta devrin sultanı veya padişahı olmak üzere hanım sultanlar, sadrazamlar, vezirler, şeyhülislâmlar ile diğer devlet ve ilim adamları gibi çeşitli kişiler tarafındankurulmuştur. '' Bu tarihi kütüphaneler, zamanla yer ve muhteva (içerik) bakımından değişikliklere uğradığı gibi, bazı idare ve isim değişikliklerine de uğramaktadır. Kütüphanelerin geçmiş yıllardaki durumuna bir göz atacak olursak, vaktiyle Evkaf Nezâretime bağlı iken daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na ve bugün de Kültür bakanlığı'na bağlanmış olduklarını görmekteyiz. Diğer taraftan bir kısmının kütüphane olarak inşaa edilen binalarda, bir kısmının da çeşitli cami, mescid, medrese, tekke, türbe ve medreselerin kitap odalarında veya dolapların da kurulmuş olduklarını öğrenmekteyiz. Bunlardan bilhassa ikinci durumda olanlar zamanla yer değiştirerek, vakıflarının adını korumak suretiyle, müstakil binası olan veya sonradan bu amaç ile kurulan kütüphanelerde toplanmıştır'' (Nimet bayraktar – Üsküdar kütüphaneleri).

İstanbul'un tarihi bir bölgesi olan ve birçok ünlü devlet ve ilim adamlarının oturmuş oldukları saray, köşk ve yalıların bulunduğu bilinen Üsküdar'da geçmiş yıllarda daha başka kütüphanelerinnde var olacağı tahmin edilebilir. Bunlardan ancak bugüne

[10] http://rifatolcay.com/kutuphane-tanimi
[11] Jonathan M. Bloom, Kağıda İşlenen Uygarlık: Kağıdın Tarihi ve İslam Dünyasına Etkisi

kadar gelenleri incelemek ve kaynaklarda rastladıklarımızı da hiç olmazsa ismen bilip kısaca bahsedilecektir.

‘’Osmanlı Devleti, XIV. ve XX. Yüz yıllar arasında geniş bir coğrafyaya yayılmış, bünyesinde çeşitli etnik ve dini kökenden vatandaşların ticari, sosyal, kültürel, dini ve bilimsel etkinliklerini sürdürdüğü bir devletti. Bu nedenle Osmanlı Devleti’nde, geniş ve zengin bir kültür birikimi oluşmuştu ve bu durum var olan kültür birikiminin diğer nesillere aktarılmasını beraberinde getirmekteydi. Sözü edilen kültür kapsamı altında; Osmanlılarda ön planda olan bazı sanat dalları (musiki, minyatür, hat, vb.), tarih, felsefe, din, edebiyat, eğitimöğretim, spor, yemek, törenler (ritüeller), giyim, bilim gibi toplumun gündelik yaşamını oluşturan ve eylemler sonucunda ortaya çıkan düşünsel ve eylemsel unsurlar yer almaktaydı. Yaşam süresince oluşan bu kültür unsurları, tarih boyunca yazılı veya sözlü olarak kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Osmanlılar da diğer büyük devletler gibi kültürünü çeşitli bilgi kayıt ortamlarına kaydederek korumuş ve kendisinden sonra gelen nesillere aktarmaya gayret etmiştir. Kültür birikimi ve kuşaktan kuşağa aktarılması aynı zamanda bir bilgi birikimi ve aktarımıdır. Bilgi de kendi içerisinde üretilme ve elde edilme yöntemlerine göre farklılıklar göstermektedir. Dini bilgi, felsefi bilgi, sanat bilgisi, bilimsel bilgi ve mistik bilgi, sözü edilen türler olarak nitelendirilebilir. Bu bilgi türlerinin tümü ve bunlara ait aktarılma ve kullanılma özellikleri toplumun kültürünü meydana getirmektedir. Osmanlılarda çeşitli bilgi türlerinin yazılı olarak aktarılmasında çoğunlukla ferman, berat, ahidname vb. devlet yayınları, telif / tercüme kitap, risale, şerh, haşiye, hamiş ve minyatür kullanılmıştır. XIX. Yüz yılın (1831) ikinci çeyreğinden itibaren ise; gazete ve dergi gibi süreli yayınlar, en fazla kullanılan bilgi kayıt ortamları ve iletişim araçları olmuştur. Bu bilgi kaynakları çeşitli dönemlerde -içinde bulunulan siyasi ortam ile bağlantılı olarakfarklı türlerde bilginin kaydedilmesinde ve aktarılmasında kullanılmıştır. Ancak, bilginin yalnızca kayıt edilip korunması, bilginin doğasında olan “paylaşılabilir” olma özelliğine aykırıdır. Bu nedenle, kayıtlı bilginin, çeşitli alanlarda bilgi sahibi olmak ve araştırma yapmak isteyen kimselere, belirli kurallar

çerçevesinde ve ücretsiz olarak sunulması gerekmektedir. Bu işlemi kurallar çerçevesinde gerçekleştirecek olan sosyal kurumlar kütüphanelerdir.''[12]

3.3 Kütüphanelerin Yönetim Sistemi

Osmanlı döneminde medrese, cami, gibi diğer tüm yapılarda olduğu gibi kütüphanelerde vakıflar vasıtasıyla yürütülmekteydi. Osmanlının ilk zamanlarında kütüphaneler cami, külliye vb. yapıların içerisinde kurulmuş olan kütüphaneler bağlı oldukları birimlerin vakıflardan tarafından yönetilirdi. Sonraki dönemlerde bağımsız kütüphanelerin oluşmasıyla kütüphaneler kendi vakıfları tarafından yönetilmeye başladı. Yani osmanlıda ki kütüphaneler birer vakıf kuruluşu olarak değerlendirilmektedir. Osmanlı'nın en kapsamlı vakıf kütüphanelerinde, kütüphaneden sorumlu hafız-kütüb, hafız-ı kütübün yardımcısı bir hafız-ı kütüb atanmayarak yapı içerisindeki görevliler tarafından idare edildiği bilinmektedir. Hafız-kütüb: kütüphaneden sorumlu, katib-ı kütüb: dışarıya verilen kitapların kaydını tutan kişiydi. 17.yy sonlarında kitapların dışaıya verilmesi yasaklanmaya başlayınca görevi kitapları katologlamak olarak değişmiştir. katib-ı kütüb, mücellid, bevvab ve mustahfız ferraş ile kütüphanenin bakımından sorumlu görevli bulunmaktadır. Osmanlı kütüphanelerin de kütüphane bir yapının içerisinde kurulmasından dolayı tekrar

Mücellid: Kütüphanedeki kitapların cilt tamirini yapan kişidir.

Bevvab: Kütüphanenin açılıp kapanmasıyla sorumlu kişidir.

Mustahfız: Kütüphaneyi korumakla görevli kişidir.

Ferraş: Kütüphanenin temizliğiyle ve kütüphanedeki eşyalardan sorumlu kişidir.

3.4 Yapı Türü Olarak Kütüphaneler

18.yüzyıl istanbuldaki kütüphanelerin plan şeması genellikle bir külliye içerisinde bir bölümde , bir yapıya bitişik ,yada tamammen bağımsız şekilde karşımıza

[12] Osmanlılarda Kütüphane Kültürü Ve Bilimsel Yaşama Etkisi S:54.

çıkmaktadır. Kütüphaneler yapım tekniği yönüyle tek katlı kırma çatı örtülü yada tonoz girişli olup ana mekan kubbeli olabilmektedir. Malzeme yönüyle birbiriyle benzerlerdir.

Osmanlı devletinden kuruluşundan yıkılışına kadar geçen dönem içerisinde kütüphaneler 5 farklı türde görülmektedir.

Bunları sıralayacak olursak ;

Dönemin padişahların şehzadelik ve hükümdarlık döneminde bulundukaları saraylarda (kişisel) özel kurulmuş kütüphaneler;

Evlerde konaklarda vb. Yerlerde kişisel amaçlı;

Cami, mederese, mektep ve dersanelerde eğitim yapıların içerisinde yada çevresindeki mekanlarda kurulan kütüphaneler;

Türbe, hankah, mescit, ribat, dergah, tekke, mevlihane eğitimi ibadet kurumları içerisinde yer alan kütüphaneler'den oluşmaktadır.

Kütüphaneler plan tipleri incelenecek olursa; tek mekanlı çoğunlukla kare şeklinde üzeri kubbe veya tonoz ile örtülü tip grubu, diğer grup iki veya daha fazla bölümden oluşan kitap deposu ve okuma bölümünden meydana gelen iki ana unsurdan oluşan, bir diğer tip merkezi planlıdır. Tek mekanlı plan tipi yerleşiminde kitaplar duvar kenarlarında nişlerin içerisine yada raf ve dolap üstlerine konumlandırılmış. iki veya daha fazla bölümden oluşan tiplerde kitap depo bölümü ve okuma salonu olarak yerleşim yapılmıştır. Depo ve okuma salonu arasında bir koridor ile birbirinden ayrılmıştır. Üçüncü tip planda ise merkezde giriş revakı, geniş okuma salonu, kitap deposu, çalışanlar için ayrılmış bölüm düşünülmüştür.

Kütüphanelerin en belirgin özelliklerinden birisi bodrum kat uygulamasıdır. Kütüphaneler genellikle pencerelerle havalandırılan, dört yanda duvarlara oturan tonozlarla örtülü bodrum kat üzerinde yükselir. Zeminden gelen rutubetin kitapların bulunduğu asıl kata ulaşmadan, hava sirkülasyonuyla yok edilmesine yönelik bu uygulamanın detaylarında bazı ufak tefek farklılıklar -bodrum katın pencereli veya penceresiz oluşu, tam kat veya hafif yüksek bir plâtform şeklinde düzenlenmesi vb.- görülebilir. Ses ve nemi izole etmek açısından duvarlar bazı örneklerde çift cidarlı yapılmıştır.

Malzeme bakımından taş-tuğla almaşık ve kesme taştır. Pencere ve nişlerde mermerler kullanılmıştır. Giriş revaklarında sütunlarda mermer düşünülüp üst üzeri tonoz yada ahşap yapılıp kurşun malzeme ile kapatılmıştır. Pencerelerde bu değerleri eserleri korumak amacıyla demir korkuluk, depo kapılarında yangına karşıda korumak üzere demir kapı kullanılmıştır.

‘’İstanbul'un eski ve tarihi bir bölgesi olan Üsküdar'da da bazı kütüphaneler tesis edilmiştir. Üsküdar'da çeşitli yerlere vakfedilip sonra

Hacı Selim Ağa Kütüphanesi'ne nakledilen kolleksiyonlar:

1. Nurbânu Valide Sultan

2. Kemankeş Emir Hoca

3. Yakup Ağa

4. Gülnuş Valide Sultan

5. Efgâni A li Haydar Efendi

6. Hüdayi Aziz Mahmu t Efendi

Hacı Selim Ağa Kütüphanesi'ne vakfedilen Kolleksiyonlar:

7. Haşim Paşa

8. Hüseyin Kâzım Bey

9. İhsan Mahvi Balkır

Diğer Üsküdar Kütüphaneleri:

10. Pertev Paşa

11. Şemsi Paşa

Bu kütüphaneler dışında kalan,

1. ŞairNâbi

2. Ahmed iye

3. Mirza-zâde Şeyhülislâm Mehmet Efendi

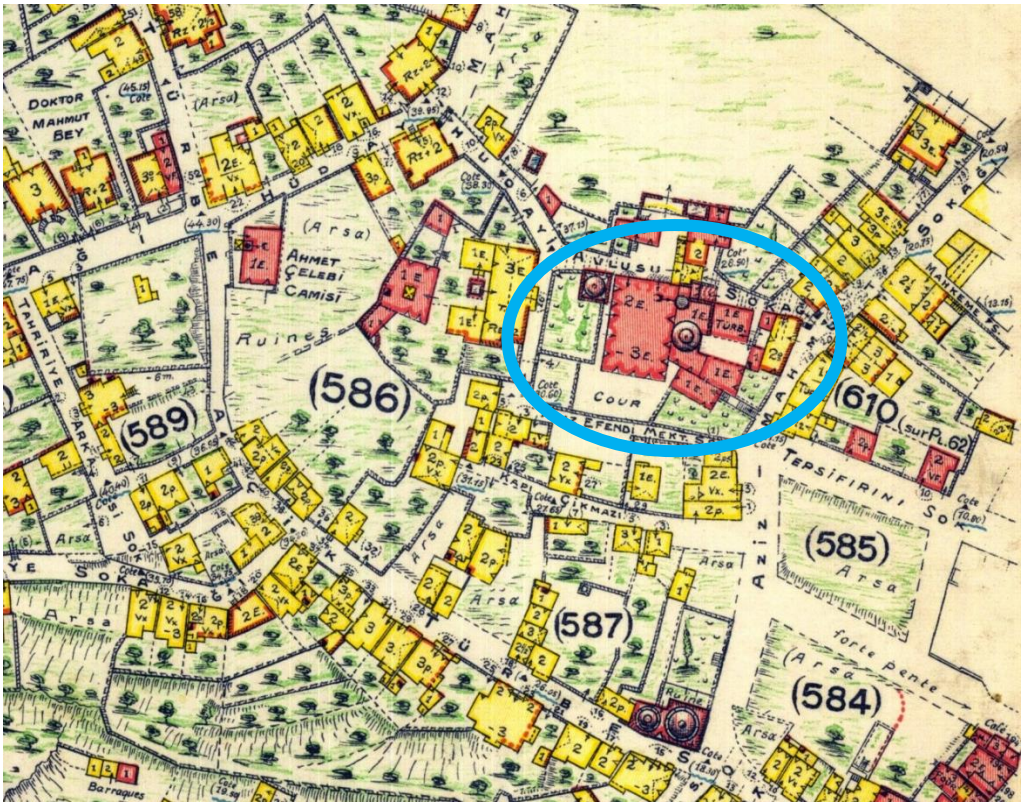
kütüphaneleri ile, son yıllarda Hacı Selim Ağa Kütüp hanesi'nde

4. Müteferrik

adı altında toplanan'' Bu kütüphanelerin birkaçının konum, plan özellikleri ve işleyiş şekillerinden kısaca bahsedeceğiz.[13]

3.4.1 Aziz Mahmut Hüdayi Efendi Kütüphanesi

Külliye kaynaklarda bazı farklı adlarla anılsa da "Hazret-i Hü-dâyî Âsitanesi"adı en uygun olarak kullanılır. Külliyede yer alan yapılar, Üsküdar'ın "Azîz Mahmud Hüdâyî Tepesi ile anılır.

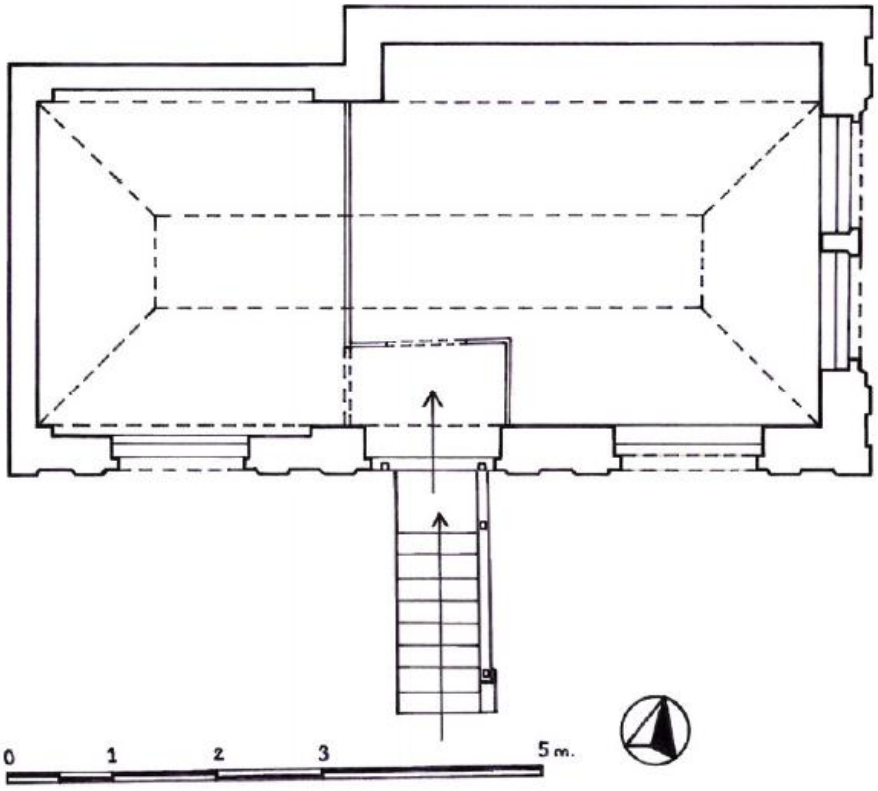
Resim 7: Pervetich Haritasında Üsküdar Aziz Mahmut Hüdayi Külliyesi

Türbe ilk kez Azîz Mahmud Hüdâyî'nin vefat yılına yakın inşaa edilmeye başlanıp sonrasında 1855 yılında plan özelliğine sadık kalınarak Sultan Abdülmecid Han tarafından yeniden yaptırıldı. Kütüphane kısmı Aziz Mahmud Hüdayi hankahı karşısında Lütfi Bey tarafından 1889-90 tarihinde inşa ettirilmiştir.

[13] Üsküdar kütüphaneleri – Nimet Bayraktar-(s:47)

Resim 8: Güncel uydu fotoğrafı (2017)

Resim 9 : Aziz Mahmut Külliyesi (Lütfi Bey Kütüphanesi Planı)

Plan Özellikleri; Yığma taş yapı olan kütüphaneye mermer basamaklar ile ulaşılmaktadır. Sarı renkli taşlarla inşa edilmiş olan dikdörtgen planlı kütüphanenin güney duvarının türbe olarak ayrılan batı kesimi girintilidir. Üstü aynalı tonozuyla örtülü yapı, zeminden yükseltilmiş bir platform üzerine inşa edilmiştir.Tonoz örtüsü kuşun ile kapatılmıştır. Üzerinde üç adet alem bulunmaktadır. Tonoz ve duvarlar da çeşitli panolar oluşturularak kalemişi süslemelerle bezenmiştir. Süslemeler bitkisel motiflere sahiptir. Duvar üzerindeki açıklıklar içte ve dışta aynıdır. Yapının ahşap doğ-ramaları camekanlarla ayrılmışbatı kesimi bani ve ailesine ait bir türbe olarak düzenlenmiştir. Doğramalar ahşap olup demir parmaklık koyulmuştur.

Cephe özellikleri; Yapıya giriş güney cephesinden beş basamaklı mermer ile çıkış yapılırken yine mermerden yapılmış korkulukbulunmaktadır. Giriş kapısı ahşap doğramadan olup üzerinde demir kepenk vardır. Cephe su basmanı taş kaplama olup bir set üzerine pencereler oturtulmuştur.

Resim 10: Doğu cephesi

Kuzey ve batı cepheleri sağır olan yapının güney ve doğu cepheleri üzerinde yuvarlak kemerli ikişer pencere yer almaktadır. Cephesi üzerindeki pencereler yuvarlak kemerli bir çerçeve içine alınmıştır. Pencere aralarında ve köşelerde, ikişer adet, iyon başlıklı kağıt rulosuna veya koç boynuzlarına benzeyen volütler, yivli pilastralar bulunmaktadır. Başlıkların üst kısmında arşitrava yer verilmiştir. Arşitravların üst kesiminde friz daha kısa tutulmuş ve ortalarına birer kabartma rozet işlenmiştir. Frizler arasında kalan üç kartuş içinde yapının kitabesi vardır. Pencere kemerleri bir üzengi üzerine oturup kilit taşı ile bitirilmiştir. Cephe simetrik bir düzene sahiptir.

Resim 11: Güney cephesi (2017)

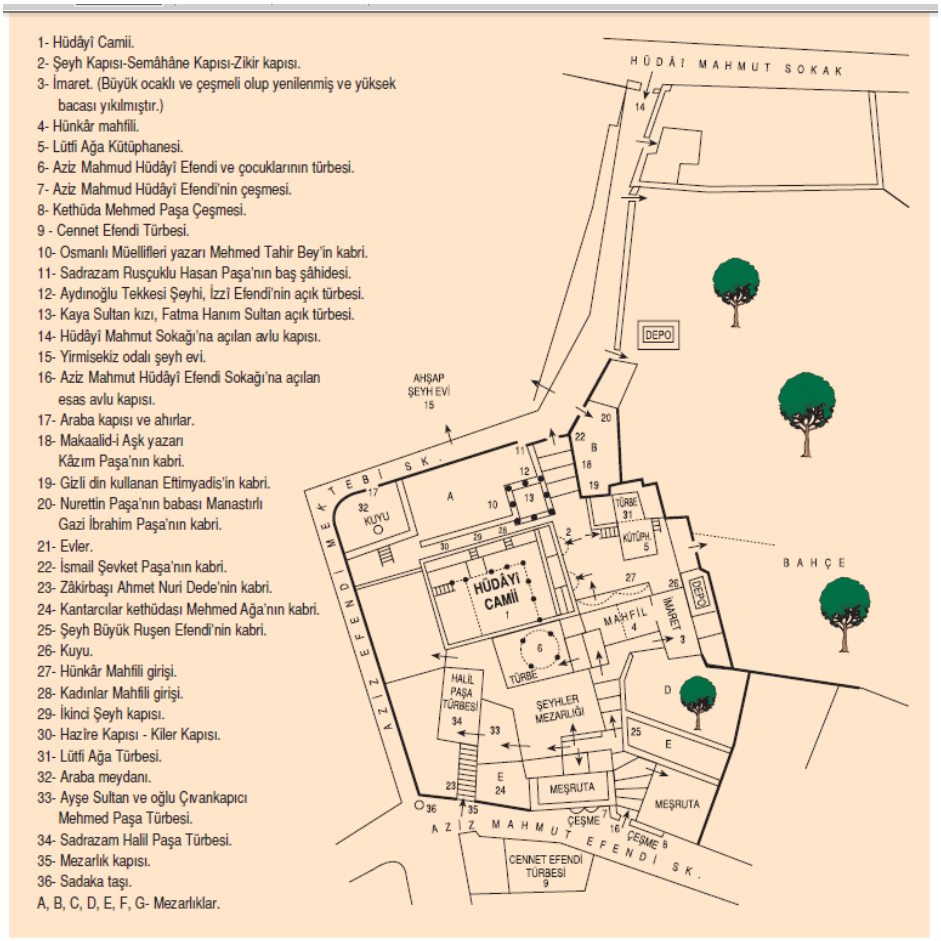
Resim 12: Güney cephesi(2017)

Resim 13: Aziz Mahmut Hüdayi Efendi (Lütfi bey) kütüphanesi aynalı tonoz kalem işi

Resim 14:Aziz Mahmut Hüdayi Efendi kütüphanesi giriş

Resim 15: AzizMahmut Hüdayi Efendi Cami plani (yüzyıllar boyunca üsküdar)

Yapım tekniği; Kütüphane, yapım tekniği, malzemesi ile özgün durumu kısmen korunmuştur. Çatı örtüsü tonoz döşeme üzeri kurşun kaplıdır. Pencereler kemer açıklığı ile geçilerek yapılmıştır. Okuma salonu ile giriş arasını ahşap bölücü doğrama yapımıştır. duvarlar taş kaplama ile yapılmıştır.

Malzeme özellikleri; Ana giriş merdiveni mermerden yapılmış.Ana giriş kapısı ahşaptan yapılmıştır. Pencereler çam daoğrama ve üzeri ve demir parmaklıkkullanılmış. Cephe tuğla duvar üzeri taş kaplama yapılmıştır. Tuğla tonoz örümü üzerine kurşun kaplanıp üzerine bakır alem ile bitirilmişitir. Döşemede tuğla kullanılmıştır.

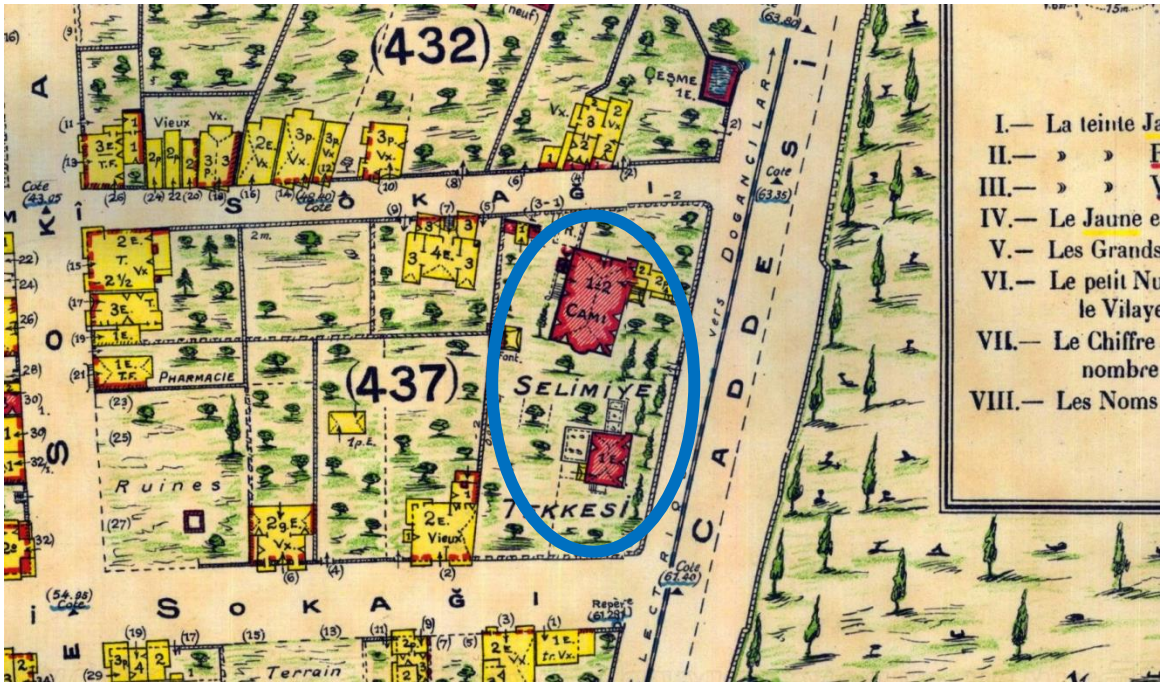
3.4.2 Pertev Paşa Kütüphanesi

Pertev paşa kütüphanesi Osmanlı zamanında Üsküdar Selimiye mahallesi tıbbiye caddesinde Bina Emini-Pertev Paşa tarafından 1836 H. (1252) yılında yapılmıştır. Kurulduğu yere nisbetle Selimiye Dergahı Kütüphanesi yada Çiçekçi Cami ve Tekkkesi Küçük Selimiye Cami Meşrutası olarak da anılır. Çiçekçi cami ve tekkesi avlusunda yer almaktadır.

1823 senesinden sonra harap olan tekke 1834-36 yıllarında onarım yapılarak kütüphane yapılmıştır. Bir tekke kütüphanesi olmasına rağmen tasavvufi eserlerin yanı sıra dini ilimlerle ilgili kitaplar büyük bir yekün tutmaktadır. Bu kitaplar süleymaniye kütüphanesine gönderilmiştir.

Plan özellikleri; dikdörtgen plana sahip, kalın taş duvar üzeri sıvası olan bitiş noktasında silmesi mevcut olan ve giriş holü üzeri düz tavan örtüsü ve okuma salonu kısmı aynalı manastır tonoz ile örtülüp üzeri kırma çatıyla örtülü , basit sistemlidir.

Bir giriş holu ve okuma salonu mevcuttur. Üsttü aynalı manastır tonozuyla örtülü kütüphanenin lojman olarak kullanılması sebebiyle içi perde duvarlala ayrılmış ve bir asma kat eklenmiştir.

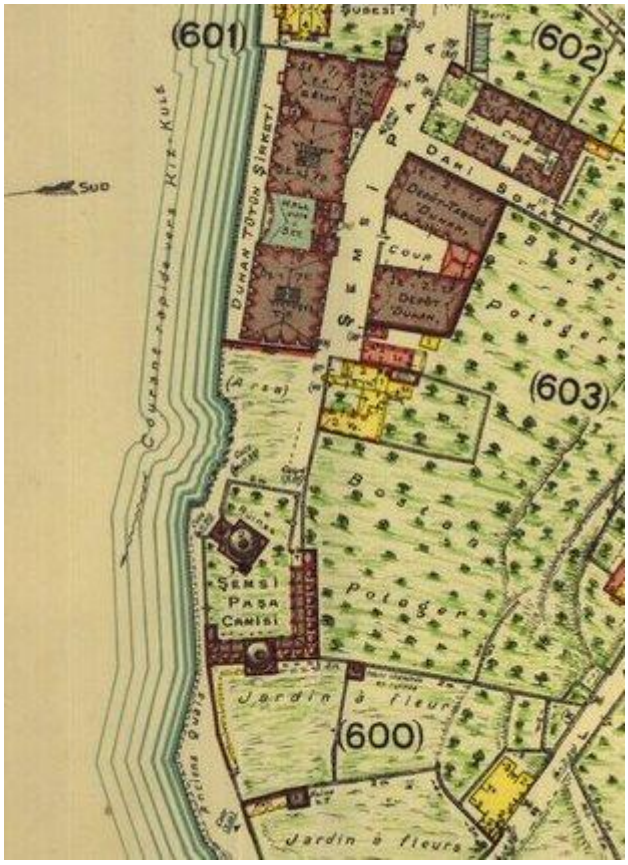

Resim 16: Üsküdar Pervetich Selimiye Dergahı ve Pertev Paşa Kütüphanesi

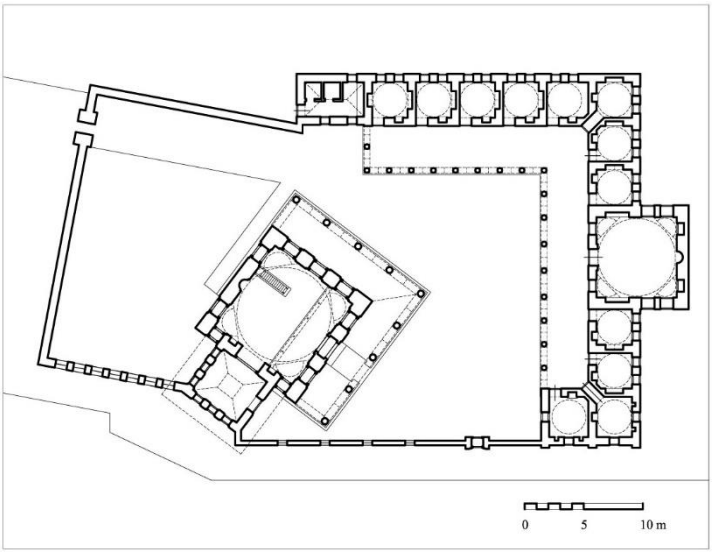
3.4.3 Şemsi Paşa Kütüphanesi

Üsküdar'da bulunan kütüphane. bulunduğu semte adını da veren Şemsi Ahmet Paşa tarafından, 1580 yılında Mimar Sinan'a yaptırılan bir yalı camii olan Şemsipaşa külliyesinin medrese kısmında bulunmaktadır.

Plan özellikleri; İç avluyu batı ve güney yönlerinden sınırlayan medrese ‘’L’’ şeklinde iki kanattan meydana gelir. Batı kandının ortasında 7 X 7 m. ebadında bir dershane mescit bulunmaktadır. Bu dershanenin üstü kubbe ile örtülmüştür. Medresede 3 X 3 m. ebadın da 12 öğrenci hücresi bulunmaktadır. Bu hücreler kubbe ile örtülmüştür. Bu bölümün ön kısmında baklava şeklinde sütun başlıklarının olduğu 18 sütunun taşıdığı bir revak bulunmaktadır. Hücreler ve dershane iki sıralı pencereli ile aydınlanmaktadır.

Resim 17: Şemsi Paşa Kütüphanesi Pervetich

Resim 18: Şemsi Paşa Külliyesi (VGM)

Cephe özellikleri; kesme taş arası sıra tuğlalı örme devardan medana gelmiştir. Cephe pencerelerinde taş söve kullanılıp demir parmaklıkla koruma yapılmıştır. Aynı zamanda cephede yuvarlak revzenli aydınlıklar yapılmıştır. Avlu cephesinde revaklar mermer sütunlar üzerine sivri taş kemerler çıkılıp üzeri ahşap çatı ile kurşun kaplanmıştır. Cephede hücre odalarına ait 12 küçük kubbe üzeri kurşun kaplanıp alem ile bitirilmiştir. Yine hücrelere ait ocakların taş malzeme ile yapılmış bacaları görülmektedir.

Resim 19: Şemsi Paşa kütüphanesi Doğu Cephesi

Malzeme özelkikleri; Cami ve türbe kesme taşla inşa edilmişken, medrese kesme taş ve tuğladan meydana gelen almaşık bir sistem kullanılmıştır. Üst örtüsü kurşunla kaplanmıştır. Revak kemerleri taştan yapılıp ahşap çatı ile konstrüksiyon yapılmıştır. Revak sütunları mermerden kullanılıp restorasyon sonrasın da revak araları cam malzeme ile kapatılmıştır. Döşemeler de tuğla kullanılmıştır.

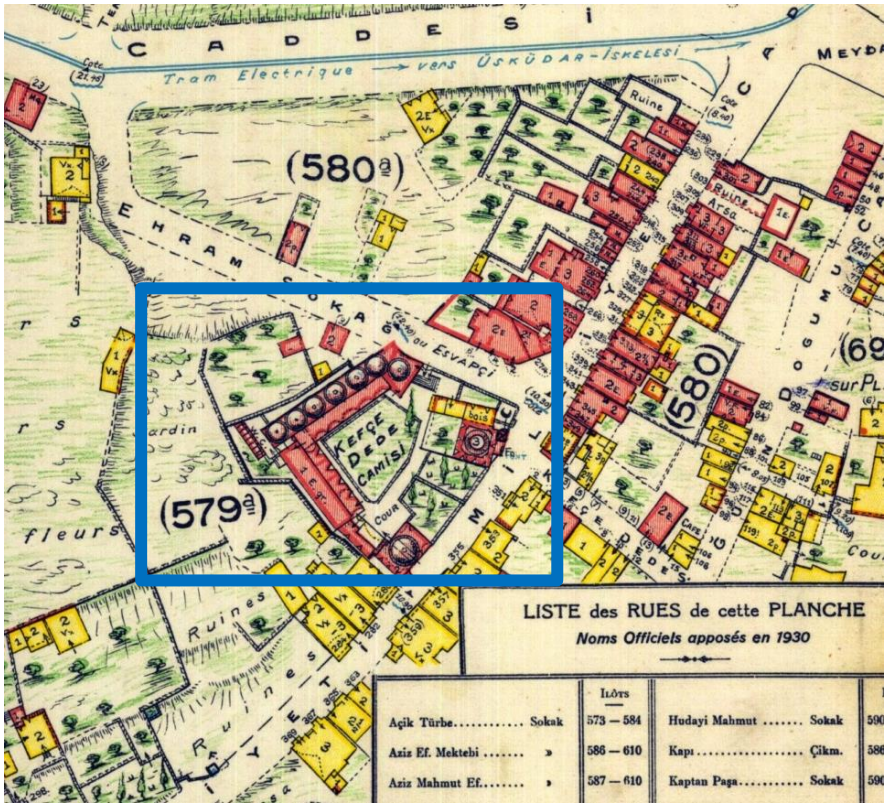

Resim 20: Şemsi Paşa Kütüphanesi Avlu Görünüşü

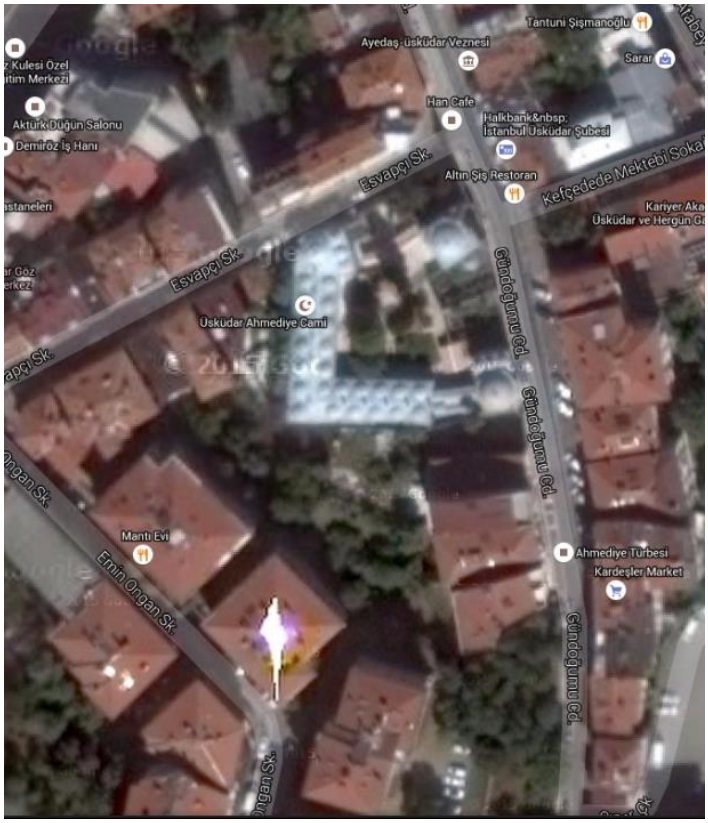
3.4.4 Ahmediye Kütüphanesi

Ahmediye semti Gündoğumu Caddesi, Ehram ve Esvapçı Sokaklarının kesiştiği köşede yer almaktadır. Kütüphane; bir cami, bir medrese, bir sebil, iki çeşme, bir türbe ve hazireden meydana gelen Ahmediye Külliyesi'nin bir parçasıdır. Fevkani olarak yapılmış olan kütüphane, külliyenin iki girişinden Esvapçı Sokağı'na açılan ve "Kütüphane Kapısı" olarak da adlandırılan avlu girişinin sağındadır. Kütüphane, günümüzde Üsküdar Müftülüğü'ne bağlı Erkek Kuran Kursu olarak kullanılmaktadır.

Kütüphanenin inşa kitabesi yoktur. Külliyenin "Tekke Kapısı" olarak adlandırılan diğer avlu girişi üzerindeki kitabesine göre daha önce var olan ve yıkılmaya yüz tutmuş mescidin yerine H.1134 / M.1721-22 tarihinde, Tersane Emini Hacı Ahmed Ağa tarafından cami yaptırılmıştır. H.1139 / M.1727 tarihli bir vakfiyede kütüphane odasına Şami Mehmed Efendi marifetiyle elli kitap koyulduğu belirtildiğine göre kütüphane bu tarihten önce mevcuttur. Kütüphane de külliyenin bir parçası olduğuna göre kütüphanenin de H.1134 / M.1721-22 tarihinde yapıldığını kabul etmek mümkün görünmektedir.

Resim 21:Pervetich Haritası Üsküdar Ahmediye Külliyesi

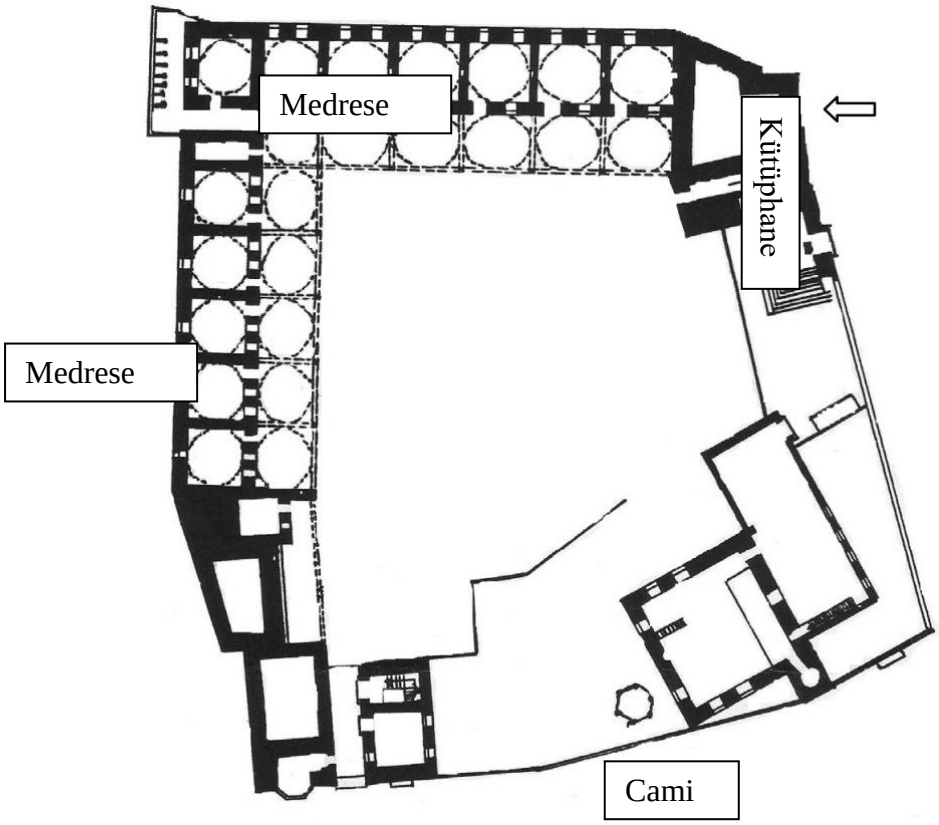
Resim 22: Güncel uydu görüntüsü

Resim 23:Ahmediye Külliyesi Genel Planı

Plan Özellikleri; kütüphane eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiştir. Külliyenin kuzeybatı köşesinde yer alan tuvaletler ile beşik tonozlu bir koridorun üst katına kurulmuştur. Alt katta sokağa bakan kütüphane cephesinin eğriliği, üstte kademeli bir konsolla dışa doğru taşırılarak kare bir plan elde edilmiştir.

Kare planlı kütüphane mekanının, sekizgen prizma şekilli bir kasnak üzerine oturan kubbesi ile revak birimlerini örten kubbe ve manastır tonozları dıştan kurşunla örtülü alem ile sonlandırılmıştır. . Batı cephesi üzerinde tuvalete açılan kare şekilli bir pencere ile, kütüphaneye açılan altlı üstlü yerleştirilmiş birer pencere bulunmaktadır. Kütüphane, güneyden medrese odalarına bitişiktir. Revak kemerlerinin ortasında birer gülbezek yer almaktadır. Alt kattaki beşik tonozlu koridora basık kemerli bir giriş ile ulaşılmaktadır. Bu koridordan bir merdivenle revakın orta birimine geçilmektedir. Batı duvarında ocak, niş ve pencere bulunmaktadır.

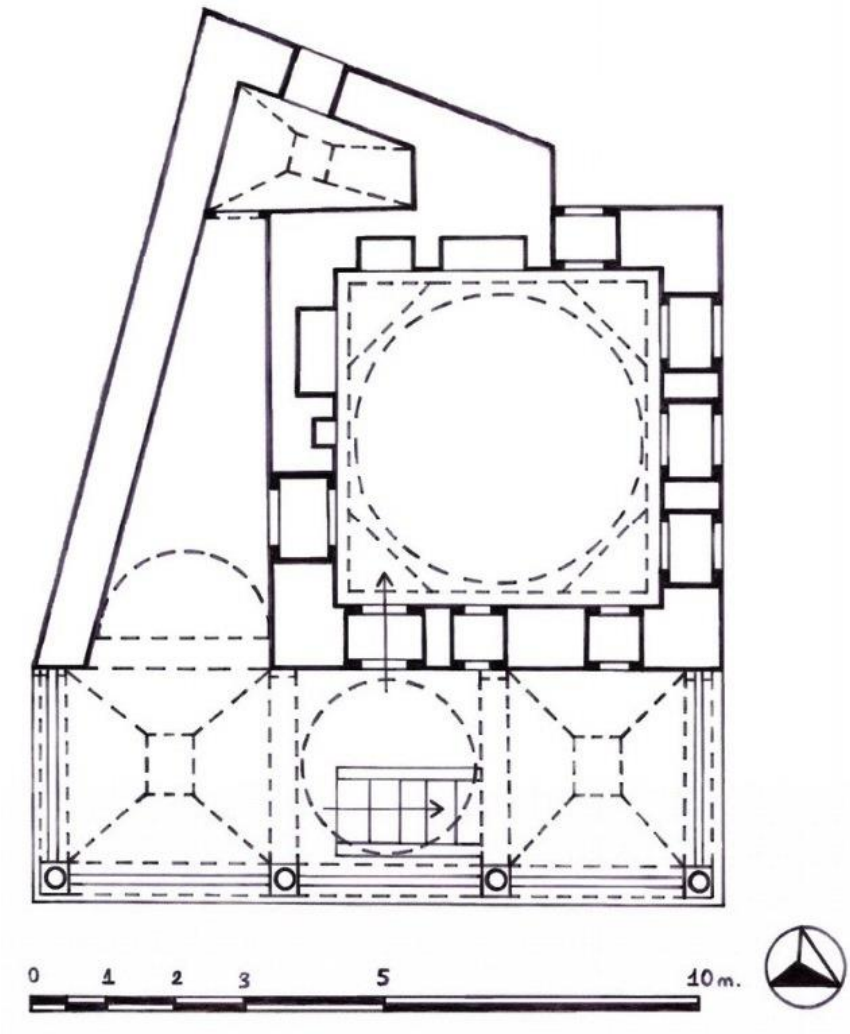
Resim 24:Ahmediye Külliyesi Planı (VGM)

Resim 25: Tonozlu geçiş

Ocağın mermerden yapılıp üzerinde süsleme bulunmkatadır. (Resim:30) Kenardaki köşeli kartuşların içinde birer gülbezek motifi, kartuşların birleştiği kesimlerde ise palmet, rumi ve lotus motiflerinden oluşan bitkisel bir süsleme görülmektedir. (Resim: 31) Güney duvarı üzerinde dikdörtgen kesitli büyükçe bir dolap nişi ile daha küçük ve üst üste yerleştirilmiş dikdörtgen kesitli üç niş vardır.

Duvarın güney kesiminde yer alan dikdörtgen şekilli pencere dolap şekline dönüştürülmüştür. Tepe pencereleri vitray süslü cam ile içlik kapatılmıştır. Güney kesimde yeralan üstü beşik tonozla örtülü koridorun dip duvarı üstünde tuvalete girişi sağlayan taşıyan dört basık kemerli açıklık bulunmaktadır.

Resim 26: Ahmediye Külliyesi Planı **(VGM)**

Resim 27: Batı Cephesi Ocak Nişi, Pencere ve Niş

Resim 28: Mermer Ocak Önü

Resim 29: Güneydeki Tuvalet Koridoru

Cephe özellikleri; sokaktan avluya giriş kapısı basık kemerli kesme taşlı dikdörtgen şeklinde olup üsttü harpuşta ile örtülmüştür. Girişte basamaklarla çıkıp kuzey cephesi önünden geçerken doğu cephesinde üç açıklıklı mermer sütunlu ve başlıklı pirinç bilezikleri olan taş malzemeli revak düzeni bulunmaktadır.

Resim 30: Kütüphane Girşi

Revağın yüksekte kalması sebebiyle mermerden korkuluk parapet konulmuştur. Açıklıklar camekanla kapatılmıştırdır. Revak cephesinde dikdörtgen pencereler ve üstte tepe pencereleri konuluştur.

Resim 31: Revak Görünüşü

Batı cephesinde bir adet pencere ve üstünde tepe penceresi bulunmaktadır. Batı cephesinde bulunan ocak bacası da bu cephede bulunmaktadır. Pencerelerde lokma parmaklık ve tepe pencerelerin de dışlıkta revzen kullanılmıştır. Batı cephesi almaşık taş duvar ve kesme taşlar bulunmaktadır.

Resim 32: Batı Cephesi

Kuzey ve batı cephelerinde üzerinde de altlı üstlü yerleştirilmiş pencerelerin düzeni aynıdır. Kuzey cephesi üzerinde üçer pencereye yer verilmiştir. Alt sıra pencereleri, demir parmaklıklara sahiptir. Alttaki pencere dikdörtgen şekilli, üstteki ise sivri kemerlidir. Üstteki tepe pencereler revzen ile kapatılmıştır. Cephe kesme taş ile örülmüş ve pahlı silme devamında kubbe cephesinde derzli taş kaplama yapılmıştır. . Bu cephede konsol çıkma yapılmıştır. Güney cephesi tuvalete giden koridor olması sebebiyle cephede boşluk yoktur.

Resim 33: Kuzey Cephesi

Yapım tekniği; eğimli arazi üzerine kurulu olan külliye yığma taş ve kesme taş kaplamalıdır. Kütüphane geçiş bölümleri basık tonozla geçilip. Üst kısımda revaklar, zeminde mermer som taşları üzeri sütunlarlara çıkılıp sutün başlığı üzerine üzengi taşıyla ve kemeri basık kemer ile açıklıklar geçilmiştir. 3 adet bu şekilde revak kemerleri tamamlanıp tuğla ile aynalı tonoz ve beşik tonoz örürümü yapılıp üzerine kurşun örtüsü yapılmıştır. Ana mekâna geçilince kare planlı olup kalın duvarlı, pencereler üzeri tepe pencereleri yapılıp devamında büyük köşe taşları üzerine kubbenin sekizgen kasnağı yapılıp üzerine kubbe örümü tamamlanmıştır.

Resim 34: Güney Cephesi

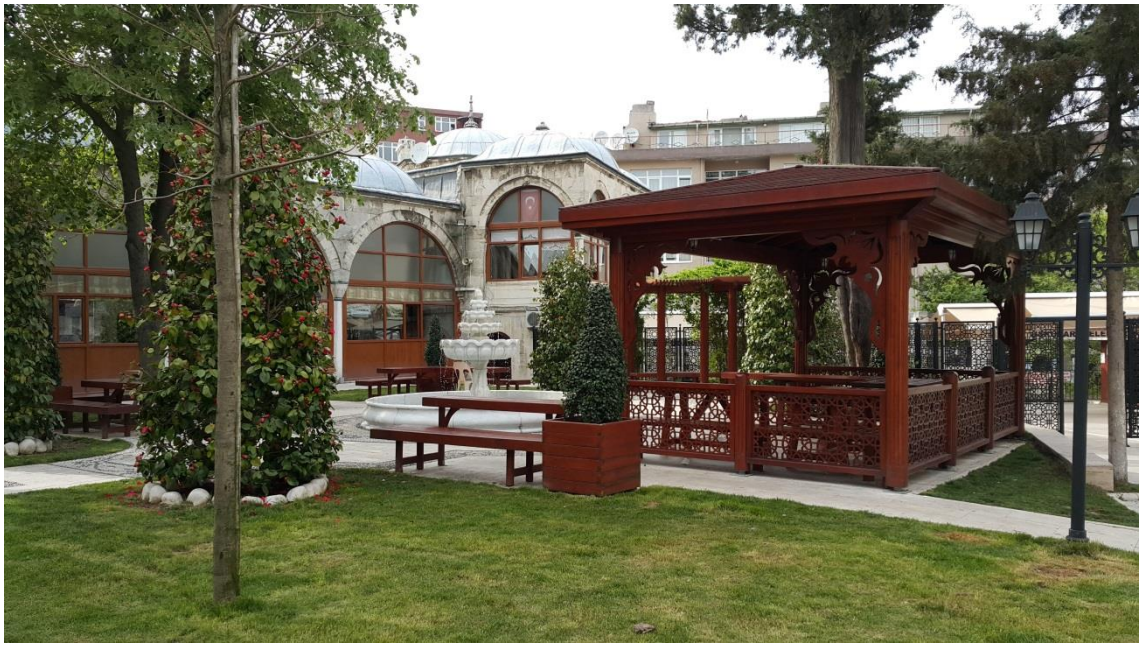
Resim 35: Kubbe Kasnağı

Malzeme özelliği; avluya giriş küfekiden yapılmış ahşap çift kanatlı kapı ile girilmektedir. Avlu zemin taşları küfeki kullanılmıştır. Cephe kesme taş olup batı cephesi moloz yığma taş kısmen kesme taş kullanışmıştır. Revak; sütunları, sütun başlıkları, parapet duvarları mermerden yapılmıştır. Sütun bilezikleri pirinçten yapılmıştır. Tonozlar tuğladan örülmüştür. Kubbe köşe taşları ve kasnak taşalarıda küfeki taşdan ve kenet ile birbirine bağlanmıştır. Revak tonozları ve kubbe sıvalıdır. Revaklar arası gergi demirleri vardır.

İç cepheye giriş kapısı mermerden basık kemerli geçiş ve ahşap kapısı vardır. İç cephe duvarları da kesme taşdan yapılmıştır. Pencere söveleri mermerden yapılmıştır. Nişler ahşap kapaklarla dolap haline getirilmiştir. Ocak içi kesme taş önü küllük kısmı mermerdir. Duvardaki üst üstte olan aydınlatma için yapılmış nişler mermer kaplamadır.

Resim 36:Ahmediye Kütüphanesi Kuzey cephesi görünüşü

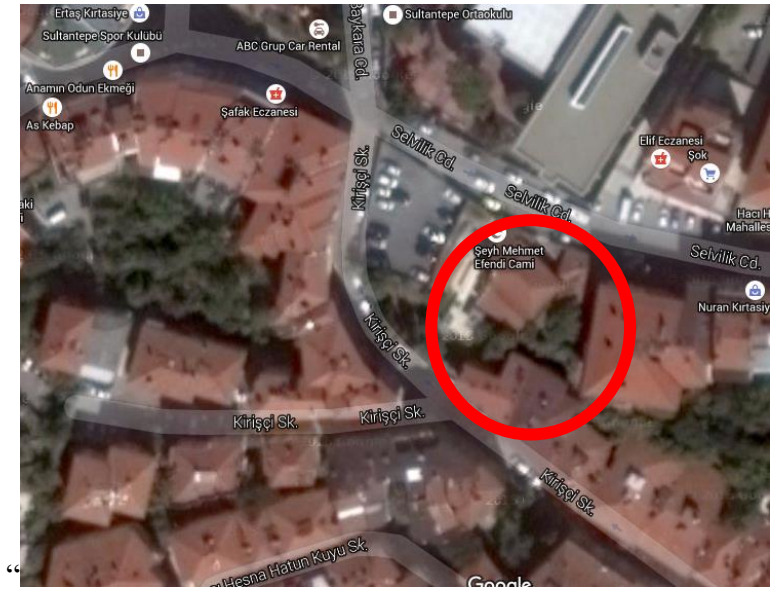
Resim 37: Ahmediye Külliyesi Avlu Görünüşü

3.4.5 Mirza-zade Şeyhülislam Efendi Kütüphanesi

Mirzazade Efendi kütüphanesi Sultantepe Hacı Hesna Hatun mahallesi selvilik caddesi ile Kirişçi Sokağı'nın kavşağındadır. (H.1143) 1730-31 tarihlerinde Mirzade Şeyhülislam Mehmet Efendi Camisinin günaeyinde yer alan kütüphane büyük ölçüde yıkılmıştır.

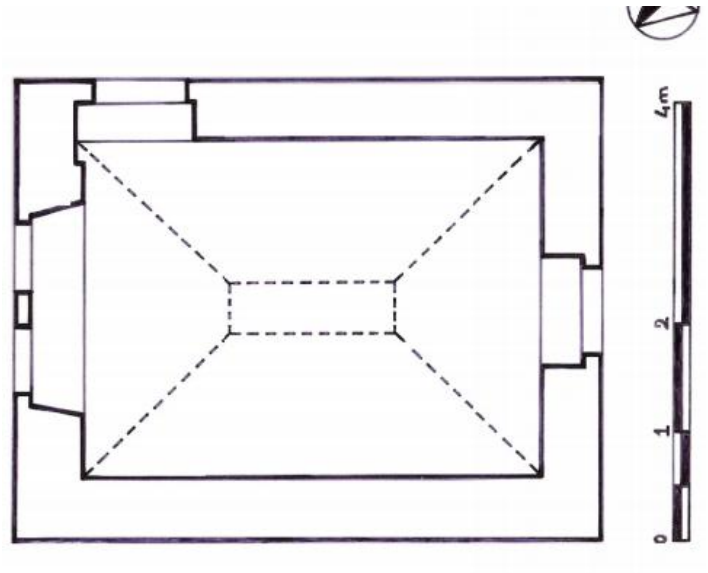

Resim 38: Mirza-zade Şeyhülislam Cami ve Kütüphanesi Pervetich Haritası

Resim 39: Güncel Uydu Görüntüsü

Plan Özellikleri; Kargir yapıdır. İki tuğla sıralı moloz taş örgüsüne sahiptir. Küfeki taşından yapılmış basık kemerli bir giriş kapısına sahiptir. Günümüzde büyük ölçüde yıkılmıştır. Kütüphanenin arşiv fotoğraflarından beşik kemerli pencerelere sahip olduğu anlaşılmaktadır. VGM Arşiv'indeki rölövesinden yapının dikdörtgen planlı, kısa kenardan girişi olduğu ve üstünün manastır tonozuyla örtülü olduğu anlaşılmaktadır. Yapının sadece iki duvarı ayaktadır. Ibrahim Hakkı Konyalı'nın belirttiği üzere 1941 yılında caminin yanında mektebide bulunmaktaydı.

Resim 40: Mirzazade Efendi Kütüphanesi planı (VGM)

Resim 41: Mirza-zade Şeyhülislam Cami ve Kütüphanesi

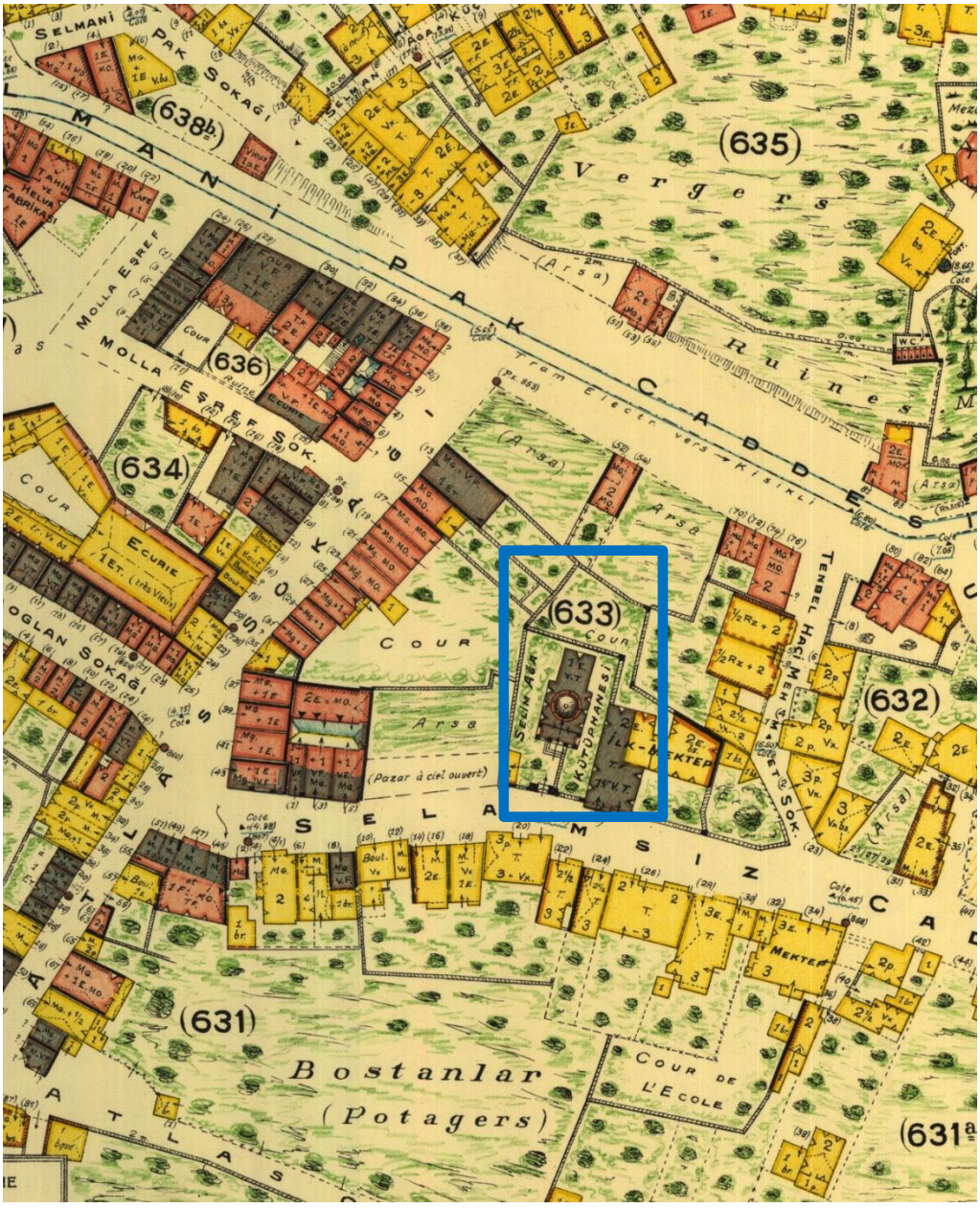

Resim 42: Mirza-zade Efendi Kütüphanesi Giriş Cephesi

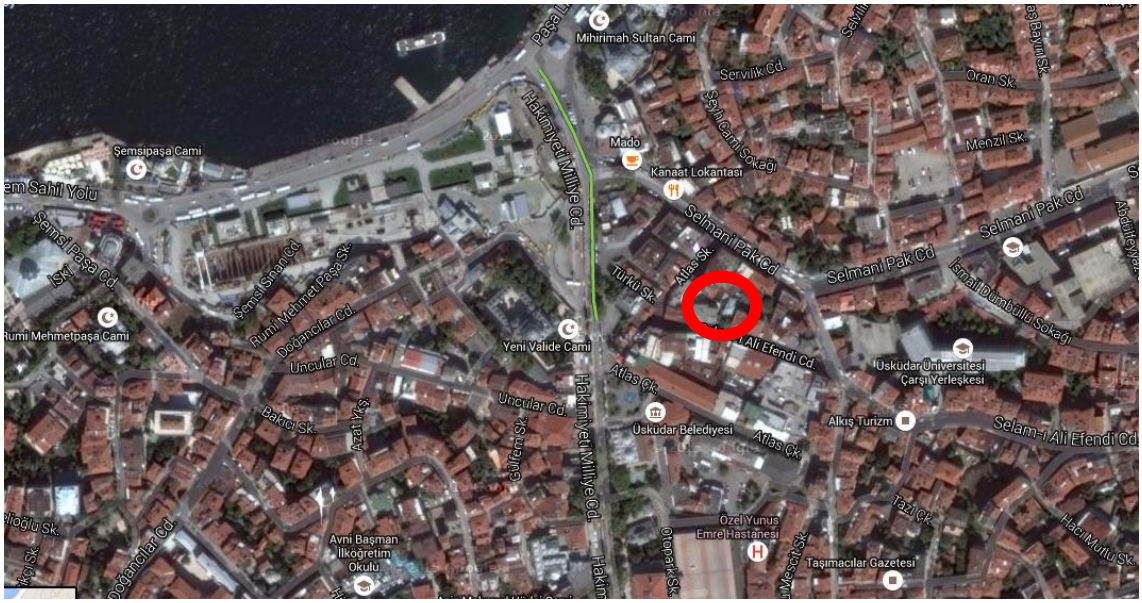
4. HACI SELİMAĞA KÜTÜPHANESİ TANIMLAMASI ve RÖLÖVE

4.1 Konumu ve Çevrenin Özellikleri

İli İstanbul, ilçesi Üsküdar, ada 508, parsel 8, pafta 101 ait Mimar Sinan Mahallesi Selami Efendi caddesinde yer alan Hacı Selim Ağa kütüphanesi 1782 tarihinde Klasik Dönem Osmanlı mimarisi uslübuyla inşaa edilmiştir. Geçmişten günümüze kütüphane olarak işlevini sürdürmüştür. Hala aktif olarak kullanılmaktadır.

Resim 43: Üsküdar Pervetitch Haritasında Hacı Selim Ağa Kütüphanesi

Resim 44: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Güncel Uydu Haritası

Çevresindeki yapılarda aynı 508 ada, 101 pafta, 12 parselde bulunan 1973 yılında tescillenen tarihi han içerisindeki kiracısı tarafından çatısı sökülerek üstüne izinsiz katlar yapmış ve içerisine izinsiz müdahallerle kendi kullanım amacına yönelik işlev kazandırıp hanın özgünlüğünü tamamen bozduğu görülmüştür. İstanbul III numaralı kültür varlıklarını koruma kurulu yazısında bildirilmektedir. Koruma kurulu kararınca izinsiz katlar sökülmüş fakat eski fotoğraflara göre yapılmadığı koruma kurulunca tespit edilmiştir.

Resim 45: 12 Parselde Bulunan Hanın Güncel Durumu (2016)

Resim 46: 12 Parsele Ait Arşiv Fotoğrafı

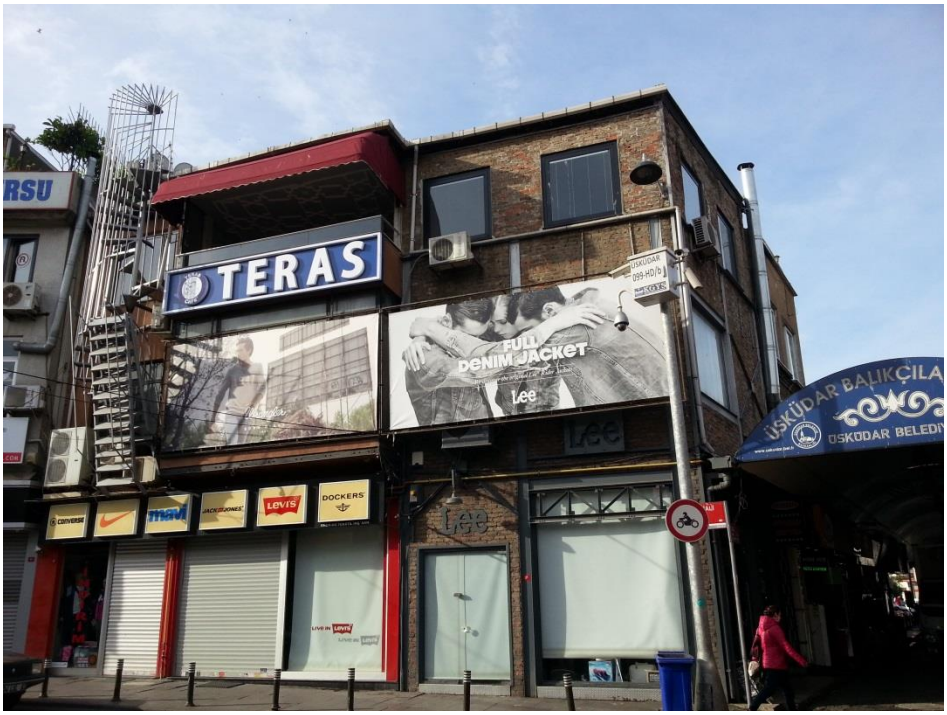

Resim 47: 12 Parsele Ait Arşiv Fotoğrafı

Çevresindeki yapılardan 508 ada, 101 pafta, 14 ve 8 parselde bulunan atik kargir binanın imar durumu hakkında Selim Ağa kütüphanesiyle olan ilişkisi bakımından incelenmek üzere Ankara Kültür Bakanlığına yazı gönderilmiştir.

Resim 48: 14 Parsel Güncel Fotoğraf

Resim 49 : Çevre Fotoğrafı

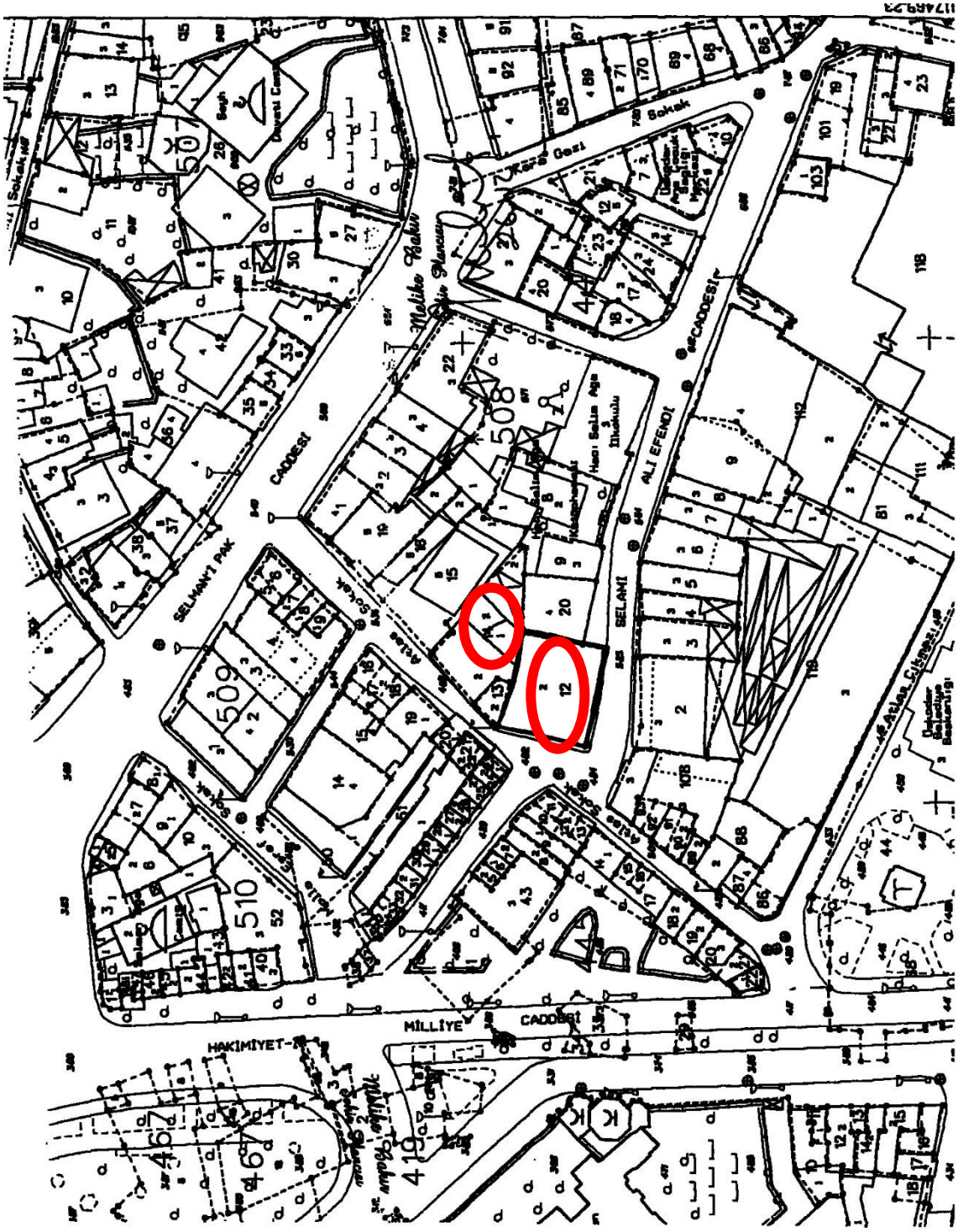
Resim 50: 14 Parsele Ait Arşiv Fotoğrafları

Resim 51: 14 ve 8 Parsele Ait Arşiv Fotoğrafları

Resim 52: Arşiv Fotoğraları

Resim 53: Arşiv Haritası

4.2 Tarihçe

‘’Reisffl-Kûttâb, Tavukçubaşı damadı Mustafa Efendi tarafından İran'dan köle olarak satın alınıp bilahare azat edildikten sonra, taşıdığı üstün kişisel yeteneklerinin fark edilmesiyle Darphane Eminliği, Matbaha-i Âmire Eminliği, Edirne Defterdarlığı, Darussa’ade Ağalığı ve kapıcıbaşılık, Hotin Defterdarlığı ,bina eminliği ve Tersane Eminliği gibi devlet kademelerinde hızla yükselmiş olan Hacı Selim Ağa, ismi her ne kadar bir takım entrikalara karış(tırıl)mış isede özünde var olan hayırseverlik duygularının bir tezahürü olmak üzere, muasırı olduğu birçok devlet adamı gibi bıraktığı büyük servetin kayıtlı olduğu, şu anda elinizde bulunan ‘vakfiye ‘ ile kendi adına bir vakıf oluşturarak, ‘’öldükden sonra da yaşama‘’nın sırrına erebilenlerdendir.

Küçük bir bahçe içerisinde , sağır kubbeli bir okuma salonu ile bundan demir ile ayrılan bir depodan ibaret Kütüphane ve (şimdi üzerinde Hacı Selim Ağa İlk Öğretim Okulu bahçesinin bulunduğu Tenbel Hacı Mehmet Efendi Camii arsası bitişiğinde) Sıbyan Mektebi ömrü daha çok saray çevresinde geçmiş olmasına rağmen , İstanbul’un bu şirin mütevazı semtinin kitaptan ve ilinden mahrum kalmaması için kolları sıvayan, kitap ve kültür aşığı Hacı Selim Ağa (Ö: h 1203 - 1788 m.) tarafından bina edilerek (h:l 197 - 1782 m.) de vakf olunmuştur. Kendisinin ve bazı aile efradın kabirleri, kütüphane bahçesinin sağ arka tarafına defnedilmiştir. , (r.a.). [14]

Kütüphane, içerisinde beş koleksiyon bulunmaktadır.

a) Hacı Selim Ağa kitaplığı...

b)Üsküdar Valide-i Atik Camii'nde bulunan ve 1583’ te kurulan Nurbânû Sultan Kütüphanesi...

c) Buna 1860 yılında eklenen Yakub Ağa bağışı kitaplar...

d) 1722 de katılan Kemânkeş Emir Hoca Vakıf Kütüphanesi...

e) Üsküdarın ilk Tekke kütüphanesi olma özelliğinin yanı sıra, içerisinde Tasavvuf edebiyatıyla ilgili çok kıymetli yazma eserler ve divânlar bulunduran ve tekkenin son

[14] Hacı Selim Ağa Vakfiyesi ,Emir EŞ 2006,s:1

şeyhi Mehmed Gülşen tarafından 1915'te kurulan Aziz Mahmud Hüdai Hazretleri Dergâhının kitapları...

Bu koleksiyonlar 1924 tarihinde yürürlüğe giren Tevhid-i Tedrîsât Kanunu üzerine, Hacı Selim Ağa Kütüphanesine nakledilir. 1927 yılında ise semtin diğer Tekkelerinden ve Camilerinden toplanan irili-ufaklı yazma eser koleksiyonları, önce Hacı Selim Ağa'ya, oradan da Süleymaniye Kütüphanesine intikal eder.[15] Devrinin bu güzel yapısı, Üsküdar'da Ahmediye Kütüphanesinden sonra, kütüphane olarak yapılan ikinci eserdir.

Kütüphane müdürü sayın Osman beyin verdiği bilgiye göre kütüphanede 4207 eser bulunmaktadır. Selim Ağa kütüphanesi'nin esas kendi kitapları 1299 adet olup sonradan bunu Nurbanu Valide Sultan Camiin'den getirilen 139 kitap , Yakup Ağa Mektebi'nden getirilen 29 kitap, Kemankeş lakabıyla anılan Emir Hocanın 115 senesinde Nurbanu Valide Sultan Camii içine vakfettiği 695 adet kitap ve Hüdayi Aziz Mahmud Efendi avlusunda bulunan kütüphanesindeki 1996 kitap ilave edilmiştir.

[15] Hacı Selim Ağa Vakfiyesi ,Emir EŞ 2006,s:2

4.3.Kitabeler

Avlu giriş kapısı üzerindeki beş satır halinde, ondört mısralı mermer bir kitabe bulunmaktadır. Şair Tevfik Efendi'nin kaleme aldığı bu nefis eser, Yesari Mehmet Esad Efendi'nin hattı ile yazılmış olup kitabesinde;

Resim 54:Hacı Selim Ağa Kütüphanesi bahçe giriş kapısı üzerinde bulunan kitabe (2016)

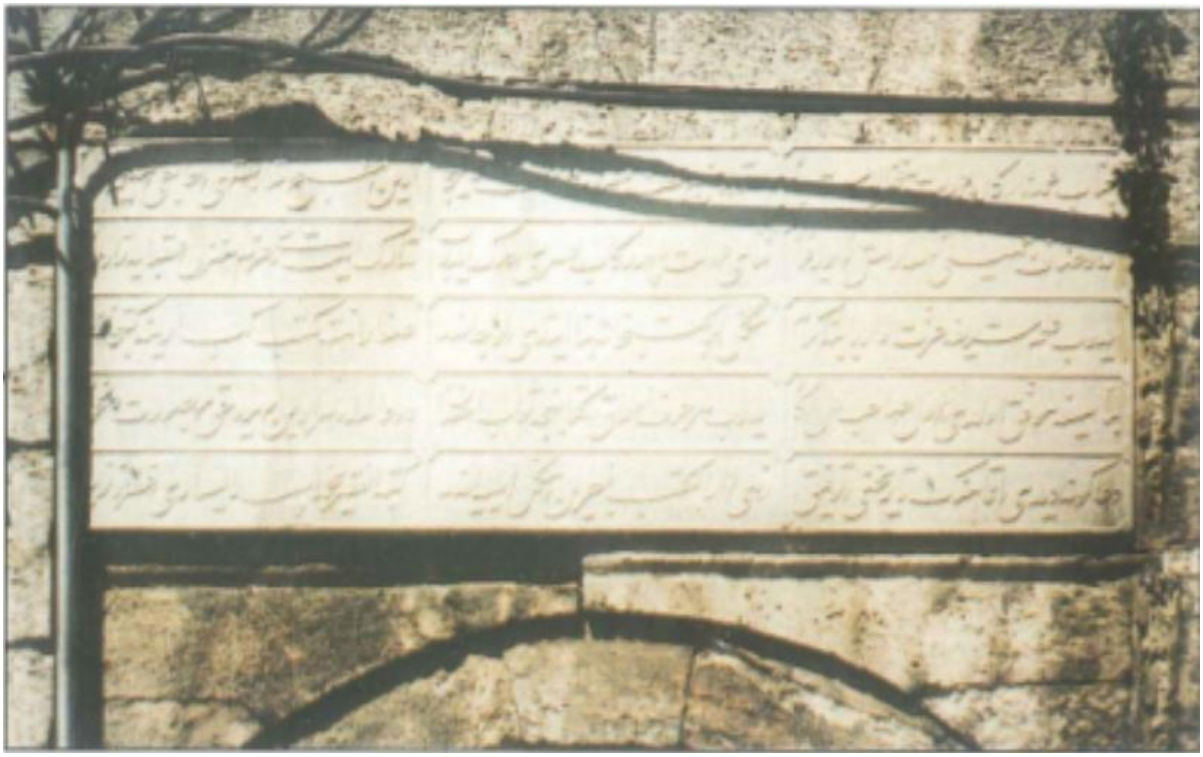
Kitabenin Arapça harflerle Osmanlıca yazımı:

١- جناب عمده ارکان دولت مضخر الاشباه
ستوده منبع لطف و مروت ذات عالیجاه
امین مطبح شاهنشهی حاجی سلیم آغا
٢- که اوصاف جمیلی ناسه اولمش زیور افواه
فنای دولت پا در رکاب دهری درك ایدوب
تدارك ایتدی عزم منزل عقبایه زاد راه
٣- ایدوب علم شریفه عزت و اربابنه اکرام
مکمل بر کتبخانه بنا ایتدی لوجه الله
صغار امته مکتب کبارینه کتبخانه
٤- بناسنه موفق اولدی اول صاحب دل آکاه
ایدوب هر حرف اوراق کتابنجه ثواب احسان
دو عالمده مرادك ویره حق بر صورت دلخواه
٥- دعاکونه دیدی اتمامنك تاریخنی توفیق
زهی دارالکتب اجرین مکمل ایلیه الله ١١٩٦
کتبه الفقیر محمد اسعد الیساری غفر زنوبه

Kitabenin Latin harfleriyle Osmanlıca yazımı:

1- Cenâb-ı umde-i erkân-ı devlet mefhar-ül-eşbâh
Sütûde menba'i lûtf u mürüvvet-i zât-ı âlî-câh
Emîn-i matbah-ı Şâhen-şehî Hacı Selim Ağa
2- Ki evsâf-ı cemîli nâsa olmuş zîver-i efvah
Fenâ-yı devlet-i pâ-der-rikâb-ı dehri derk idüb
Tedarük itdi azm-i menzil-i ukbâya zâd-ı râh
3- İdüb ilm-i şerîfe izzet ü erbâbına ikrâm
Mükemmel bir kütüb-hâne binâ itdi li-vechi'llâh
Sigar-ı ümmete mekteb kibârına kütüb-hâne
4- Binâsına muvaffak oldu ol sâhib-dil-âgâh
İdüb her harf-i evrâk-ı kitabınca sevâb ihsân
Dü âlemde murâdın vire Hakk ber-sûret-i dil-hâh
5- Duâ-gûne didi itmâmının târihîni Tevfîk
Zihî dâr-ül-kütüb ecrin mükemmel eyleye Allah 1196
Ketebehu el-fâkir Mehmed Es'ad-ül-Yesarî gaffar zünûbehu
Şair Tevfik Efendi'nin kaleme aldığı ve *Yesari Mehmed Esad Efendi*'nin hattı ile yazılmıştır.[16]

[16] Kitabe metni ve bani hakkında bilgi için bkz. İ.H.Konyalı & N. Bayraktar

Resim 55: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi bahçe giriş kapısı üzerinde bulunan kitabesi (M. Nermi HASKAN, Yüzyıllar Boyu Üsküdar, cilt: 2 s: 953')

Kitabenin Latin harfleriyle günümüz türkeçesiyle manası:

Muteber devlet erkanı tarafından övülmüş, cömert şahlar şahı Hacı Selim Ağa
Güzel vasıfları süslü ağızları kapatmış
Dünyayı terk etmek üzere ahiret yurduna azık hazırladı
İlim ve ilim adamlarına ikram ederek
Allah rızası için eksiksiz bir kütüphane yaptırdı.
Ümmetin büyükleri ve küçükleri için kütüphane binası yaptı.
Hakk ve her harften sevap versin iki alemde de istediklerini versin.
Tevfik türlü türlü dua ederek tarihini tamamladı.
Allah (c.c.) kütüphaneden sızan sevapları eksiksiz eylesin. 1196(h)

Fakir Yesari Mehmed Esad Efendi yazdı.
Allah (c.c.) günahlarını affetsin.

Bina giriş kapısı üzerindeki üç bölüm halinde, mermer bir kitabe bulunmaktadır. Şair Tevfik Efendi'nin kaleme aldığı bu nefis eser, Sülüs hattı ile yazılmıştır;

Resim 56: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi giriş kapısı üzerinde bulunan kitabe (2016)

Kitabenin Arapça harflerle Osmanlıca yazımı:

قال الله تبارك و تعالى
فيها كتب قيمه
صدق الله العظيم كتبه عثمان

Kitabenin Latin harfleriyle Osmanlıca yazımı:

K'al-Allah tebareke ve te'âla
Fihâ kütübün kayyime
Sadak-Allahu'ul-azim Ketebehû Osman

Kitabenin Latin harfleriyle günümüz türkeçesiyle manası:

Allah (c.c.) Tebareke ve Teala dediki
"O saifelerede dosdoğru hükümler vardır" (Beyyine suresi üçüncü ayeti kerimesi)
Şüphesiz Allah (c.c.) doğru söyledi
Hatta Osman yazdı.

Resim 57:Hacı Selim Ağa Kütüphanesi ve Sıbyan Mektebi (M. Nermi HASKAN, Yüzyıllar Boyu Üsküdar, cilt: 2 s: 953')

Resim 58:Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Girişi (M. Nermi HASKAN, Yüzyıllar Boyu Üsküdar, cilt: 2 s: 953')

4.4. Mülkiyet Durumu

Vakıflar Genel Müdürlüğü‘ne bağlıdır. Orijinal kullanımı olan kütüphane işlevi devam etmektedir.

4.5. Rölöve Notları

Eserin günümüzdeki son halinin projelendirilip malzeme, hasar, değerlendirmelerinin yapının bölümleri ele alınarak incelenmesidir.

4.5.1. Z01 Bahçe

Hacı Selim Ağa Kütüphanesinin bulunduğu parsele giriş, Selami Ali Efendi Caddesinden 1.50mx 2.50m ölçülerinde ahşap tablalı kapı ile zaman içerisinde yükselen yoldan iki basamak ile -1.01 kotundan -1.48 kotuna inip (47cm), üzeri tonoz örtülü basit demir parmaklık olan kapıdan geçerek avluya giriş yapılır. Avlu zemini döşemesi beton olarak görülmektedir. (Resim:59).

Resim 59:Bahçe genel görünüş.(2016)

Resim 60: Bahçe giriş kapısı (2016)

Resim 61: bahçe giriş kapısı kot farkı (2016)

Selami Ali Efendi Caddesinden güney duvarı yapım tekniği bakımında kesme taş olup küfekiden yapılmıştır. Duvar silme üzerine harpusta ile bitirilmiştir. Giriş kapısı üzerindei hapuştada üç adet profilli taşdan tepelik bulunmaktadır. Bahçe giriş cephesinde üç adet pencere, bir adet niş bulunmaktadır. Pencerelerin etrafı profilli söve ve baklava desenli demir parmaklık ile kapatılıp siyah yağlı boya ile tamamlanmıştır. Niş ise profilli taşdan yaşmaklı yapılmıştır. Cephede bulunan niş ise geçmişde de çarşı olan caddede zaman zaman hammalların dinlenmesi için yapıldığı söylenmektedir. (Resim:61)

Kapının üst bölümünde kitabe bulunur. (Resim:60) Bu cepheye ait taş yüzeylerde çevresel faktörler (su ve hava gibi) yapıdaki taş öğelerin bozulumunu hızlandırıp, taşın bünyesine giren sular taşı ayrıştırdığını ve pürüzleştiğini görmekteyiz. Demir donatıların oksidasyonu sonucu çatlamalar görülmüştür.

Resim 62: Bahçe duvarı giriş yönü(2016)

Resim 63: Selami Ali Efendi Cadesinde genel cephe görünüşü(2016)

Resim 64: Bahçe Giriş Holü(2016)

Bahçeden içeri girişte zemin kaplaması moloz taştan plak olarak kesilmiş döşeme yapılıp, giriş kotu ile aynı devam edip sağ ve sol bölümlerinde -74kotu ve -81kotu olarak aralarında değişiklik göstermetedir. (Resim:62)

Resim 65: Bahçe Batı Duvarı(2016)

Resim 66: Bahçe Batı Duvarında Bulunan Çeşme(2016)

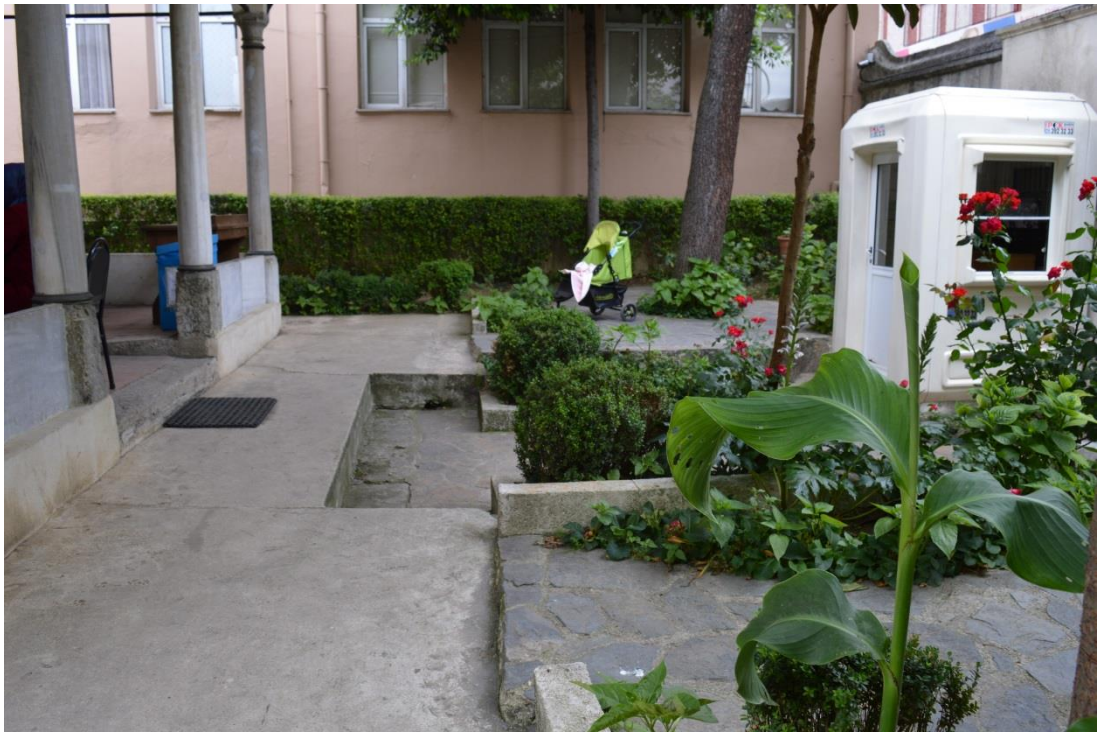
Batı duvarına bakıldığında yarım daire biçiminde mermer yalaklı çeşme bulunmaktadır. (Resim:64) Bahçe batı duvarı sonradan yanndaki bina ile bitiştirilip bahçe duvarı üzerinde devam eden harpuşta yarım kalmıştır.(Resim:63) Bu bölümde peyzaj ile düzenlenmiştir.

Resim 67: Wc Ve Depo Bölümü(2016)

Kuzey ve batı duvarlarının birleştiği alana bitişik depo ve wc mekan olarak kullanılan betonarme muhdes eklenti bulunmaktadır. (Resim:65)

Bahçenin doğu duvarı Selim Ağa ilkokuluna bitişik nizamda yer almaktadır. (Resim:66) Bu bitişik nizamda bahçe duvarı ilkokul bahçe duvarına kadar kaldırılıp sonrasında harpuştalı olarak devam ettirilmiştir. Bu bölümde sedir ağacı olup etrafında peyzaj düzenlemesi yapılmıştır. Bu cephe tarafında girişte güvenlik kabinide bulunmaktadır. Parselin kuzey-doğu kısmında dört adet mezar taşı bulunmaktadır.(Resim:67) Bu mezar taşları bahçe düzenlemesi yapılırken bahçede bulunup hazirelerin asıl yeri bilinmemektedir. Mezar taşlarında yüzey kirliği görülmektedir. Kuzey cephe bahçe duvarı yüksekliği 2.96m'dir.duvar üzeri çimento harçlı olup harpuşta ile bitirilmişitir. Harpuşta üzerinde tel örgü devam etmektedir. Bahçe yaklaşık olarak (güneyde 13m, kuzeyde 15m, doğuda 23.30m ve 23m uzuluktaki duvarlarıyla) 29.50 metrekare alana sahiptir.

Resim 68:Bahçe Doğu Duvarı (2016)

Resim 69: Bahçede Bulunan Hazire(2016)

Bahçede çeşitli kotlar bulunmaktadır. Bu kotlarda peyzaj düzenlemeleri yapılmıştır. Zemin döşemelerinde yer yer beton şap ve moloz kesme plak kaplama yapılmıştır. Yeşil alanlar ve sert zeminler birbirnden taş set ile ayrılmıştır. Kütüphanenin etrafı beton şap ile çevrelenmiştir. Bahçe duvarı kesme taş ve moloz taş duvar ile çevrelenmiştir. Bahçeden giriş ile kütüphane girişi aynı aks üzerinde bulunmaktadır.

4.5.2. Z02 REVAKLI GİRİŞ:

Z02 Revaklı giriş yaklaşık (doğudan batıya 6.45m kuzeyden güneye yaklaşık 3.05m uzunluklarla) 18.66 metrekare alana sahiptir. Bu bölüme bahçeden iki basamakla yukarı çıkılmaktadır. Bu bölüm küfekiden som taşları üzerine küfekiden ve mermerden kaideler yapılıp mermer sütunlar yerleştirlmiştir. Sütunlar arasına mermerden 0.85 m yüksekliğinde, mermer parapet korkuluk yapılmıştır. (Resim:68)

Resim 70: Revaklı Giriş Avlusu(2016)

Revakı çevreleyen dört mermer sütunun taşıdığı üç adet aynalı tonozla örtülmektedir. Revakı oluşturan tonozlar standart olduğu için aynı tonoz kalıbının

kullanıldığını ortaya koymaktadır. Revakı oluşturan 1.76 metre boyundaki mermer sütunlar, yuvarlak kesitli olup alt ve üst birleşimlerinde bronz bilezikler vardır. Sütunların üzerinde profilli başlık ve bunları birbirine bağlayan beşik kemerler vardır. Bu beşik kemerler taşdan yapılıp üzeri sıva ve boya ile bitirilimiştir. Sütunlar arasında çift taraflı gergi demirleri kullanılmıştır. Aynalı tonoz ahşap saçakla devam etmektedir. Bu saçakda ahşapları destek gergilerle taşıtılmıştır. Ahşap saçak altında ahşap kaplama üzerinde çıtalı tavan yapılmıştır. Tonoz ve saçak örtüsü kurşun ile kaplanmıştır. Revak zemin kaplaması 24x24 kare tuğla döşeme yapılmıştır. Aydınlatma olarak tonozdan sarkan avize kullanılmıştır.(Resim:69)

Resim 71: Revaklı Giriş Avlu Tonoz Detayı(2016)

4.5.3. Z03 DERSLİK

Z03 derslik mekanına giriş, Z02 revaklı girişten beşik kemerli olup profilli siyah beyaz mermerden yapılmıştır. 1.20 x 2.10 m ölçülerinde ahşap ve 1.28x2.20 m ölçülerinde döğme demirden yapılmş o dönemdenm kalmış kapı ile sağlanmaktadır.(Resim:73) Giriş kapısının üzerinde tonozlu kemer yer almaktadır. Mekan kare plan formuna sahiptir. Yaklaşık (doğudan batıya yaklaşık 5m ve kuzeyden

güneye yaklaşık 5.3m uzunluklarla) 27.90 metrekare alana sahiptir. Yapı 85cm kalınığındaki taş duvar örgü sistemi olup üzeri sıva ve badana yapılmıştır.

Kare plana sahip mekan örtü sistemi olarak dört pandantif (tromplar) üzerine oturan kubbe ile örtülüdür.Kubbede de sıva üzeri badana ile boyalı şekildedir. Kubbenin kasnak kısmında fileto kalemişi olup kubbe göbeğinde de kalemişi görülmektedir. Kubbeden aşşağı sarkık günümüz salon avizesi monte edilmiştir. (Resim:71) Kalemişi sonradan tekrar yenilenmiş bir bölümü aynı şekilde bırakılmıştır. (Resim:72) Giriş cephesinin sağ ve sol duvarında altışar adet pencere bulunmaktadır.

Resim 72: Revak Sütun Gergi Bilezik Detayı(2016)

Pencere söveleri mermeden profilli olup kahve renkli pvc pencere doğraması kulanılmıştır. Döğme demirden iki kanatlı kepenkli doğrama 18.yy ait bulunmaktadır. Üst pencereler kemerli olup dış cephede dışlık revzen, iç mekanda ise kemerli ahşap doğrama içlik yapılmıştır. (Resim:73)

Resim 73: Kubbe Kasnak Geçiş Görünüşü(2016)

Resim 74: Kubbe kalemişi(2016)

Resim 75:Yan cephe duvarı (2016)

Giriş karşısındaki duvarda ise kütüphanenin Z04 depo bölümüne kemerli geçiş olup kemer alında demir parmaklıklı kapı olup üst kısımı ahşap doğrama yapılmıştır. Bu duvar 19.yüzyılda düzeni değiştirilp depo bölümü eklenmesiyle kemerli geçişe dönüşmüştür.

Mekanın duvarlarını detaylandıracak olursak;

Güney duvarı: mekanın Z02 Avluya bakan duvarıdır. Bu duvarda mekana geçişi sağlayan giriş kapısı yer almaktadır. Bu kapı 1.28x2.20 m ölçülerinde demir kapıdır. Giriş kapısının sağ ve sol kısımlarında 0.76x1.52 m ölçülerinde pvc pencere yer almaktadır. Pencerelerin Z03 mekanına bakan bölümünde demir kepenkleri bulunmaktadır. Pencerelerin etrafı mermer söve ile çevrilidir. Duvar sıva üzerine boyalıdır. (Resim:79)

Kuzey duvarı:

Z03 Derslik mekanının Z04 depo mekanına geçişi sağlayan duvardır. Mekan duvarında (376*223cm) demir doğrama bud emir doğramanıın üzerinde (106*167cm) demir kapı bulunmakatadır ve kapının üst bölümünde (355*96cm yarım ay şeklinde) ahşap doğrama yer almaktadır. Bu kapının üzeri tonozlu kemer biçimindedir. Duvar sıva üzeri boyalıdır. (Resim:78)

Resim 76: 24 x 24 Kare Tuğla döşeme(2016)

Resim 77: Z02 Mekana Giriş Ahşap Tablalı Kapı(2016)

Resim 78: Giriş kapısından genel görünüm(2016)

Resim 79: Yan cephe iç görüünüş(2016)

Resim 80: Kuzey Duvarı(2016)

Resim 81: Güney Duvarı(2016)

Doğu duvarı: Z03 Derslik mekanının doğu duvarı Selim Ağa İlkokuluna bakmaktadır. Mekanın bu duvarında zemin kat kotunda kalan 0.76x1.52 m ölçülerinde üç adet pvc pencere bulunmaktadır. Pencerelerin etrafını mermer söve çevrelemektedir.

Duvarın zemin kotundan yaklaşık 2.35m üzerinde ikisi 0.83x1.22 ölçülerinde ve biri 0.83x1.80 m ölçülerinde üç adet ahşap kanatlı özgün pencere yer almaktadır. Pencerelerin üzeri kemerli olup, dış kısmında demir kapaklı kepenk yer almaktadır. Duvarın yüzeyi sıva üzeri boyalıdır.

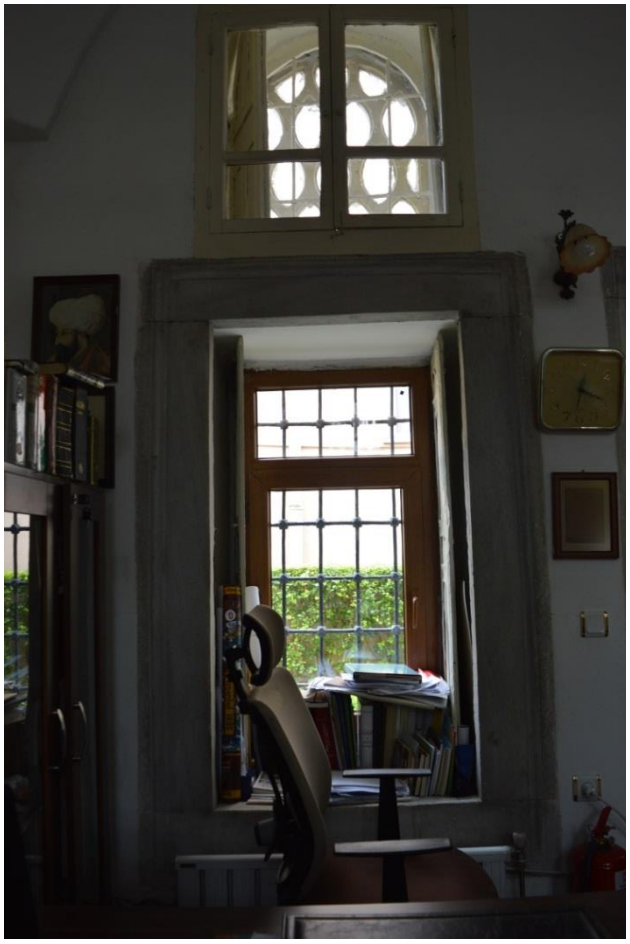
Batı duvarı:

Z03 Derslik mekanının batı duvarı Selim Ağa İlkokuluna bakmaktadır. Mekanın bu duvarında zemin kat kotunda kalan 0.76x1.52 m ölçülerinde üç adet pvc pencere bulunmaktadır. Pencerelerin etrafını mermer söve çevrelemektedir.

Duvarın zemin kotundan yaklaşık 2.35m üzerinde ikisi 0.83x1.22 ölçülerinde ve biri 0.83x1.80 m ölçülerinde üç adet ahşap kanatlı özgün pencere yer almaktadır. Pencerelerin üzeri kemerli olup, dış kısmında demir kapaklı kepenk yer almaktadır. Duvarın yüzeyi sıva üzeri boyalıdır.

Resim 82:Doğu duvarı(2016)

Resim 83: Batı Duvarı Pencere Detayları(2016)

Z03 derslik döşeme tuğlası derzleri çimento şap kullanılmıştır. Duvarlarda sıva üzeri yağlı boya yapılmıştır. Içlik pencereler ahşap olup boya ile yenilenmiştir. Orjinal ahşap pencereler yerine pvc niteliksiz kullanılmıştır. Girip kapısı orjinale ait olmayan menteşeli kapı olarak değitirilmiştir. Demir kapı orjinal olup çok katlı yağlı boya ile katmanlaştırılmıştır. Isıtma olarak doğalgazlı sisteme geçilmiştir. Aydınlatma ise duvarlarda aplik avize ve kubbeden sarkan avize modeli ile estetikliği kaybedilmişitir. Kapı girişindeki profilli mermer kemerli giriş sıvanarak özelliğini kaybetmiştir. Depo giriş kemeri altına yapılan yapıya uygun olmayan günümüz konut girişlerinde yapılan demirle yapılarak mekanın ağırlığını ve ruhunu kaybettirmiştir. Kütüphane özgünlüğünü korumaktadır.

4.5.4. Z04 DEPO:

Z04 mekana giriş Z03 Derslikten demir kapı ile sağlanmaktadır. Bu 19.yüzyılda eklenmiştir. Mekan 0.59 m'lik kot farkına sahip olduğundan iki adet basamak ile depoya çıkılmaktadır. Bu mekan yaklaşık 22.50 m alana sahiptir. Mekanın döşemesi ahşap kaplamadır. Tavanı ise aynalı tonoz olup sıva üzeri boyalıdır.Tonoz cephede üç omuz kırma çatı olup kurşunla kaplanmıştır. Tonozo geçişte ahşap silme yer almaktadır. Mekanın duvarı 0.65m kalınlığındadır. (Resim:82)

Resim 84: Depo tonoz bağlantı detayı(2016)

Z04 depo mekan duvarlarını ayrı ayrı inceleyecek olursak;

Z04 Güney duvarı:

Z04 güney duvarında Z03 derslik mekanıyla kemer ile geçişi sağlayan demir kapı yer almaktadır. Bu bölümde bie kısım raflar yapılmıştır. (Resim:83)

Resim 85: Derslik ve depo arasındaki kemerli geçiş(2016)

Z04 kuzey duvarı:

Z04 mekanın kuzey duvarında bir adet 1.21x2.22 m ölçülerinde pvc tek kanatlı pencere bulunmaktadır. Pencerenin önünde çift kanatlı demir kepenk bulunmaktadır. Denizliği mermerden yapılmıştır. Duvarlar üzeri komple ahşap lambiri ile kaplanmış olup yağlı boya ile boyanmıştır. (Resim)

Duvar önlerine metal raflar yapılıp el yazma eserleri depo edilmiştir. Depoda bulunan el yazması eserler özel izinlerle görevli tarafından bilgi almak isteyen veya araştırma yapılacak konuyla alakalı olarak digital ortamda tarama üzerinden bilgi verilebilmektedir.

Z04 Batı duvarı:

Z04 mekanın batı duvarında bir adet 1.21x2.22 m ölçülerinde pvc tek kanatlı pencere bulunmaktadır. Pencerenin önünde demir kepenk bulunmaktadır. Denizliği mermerden yapılmıştır. Duvarlar üzeri komple ahşap lambiri ile kaplanmış olup yağlı boya ile boyanmıştır. Pencere içide raf yapılıp kitap depolanmıştır.

Resim 86: Kuzey Duvarı(2016)

Resim 87: Batı Duvarı (2016)

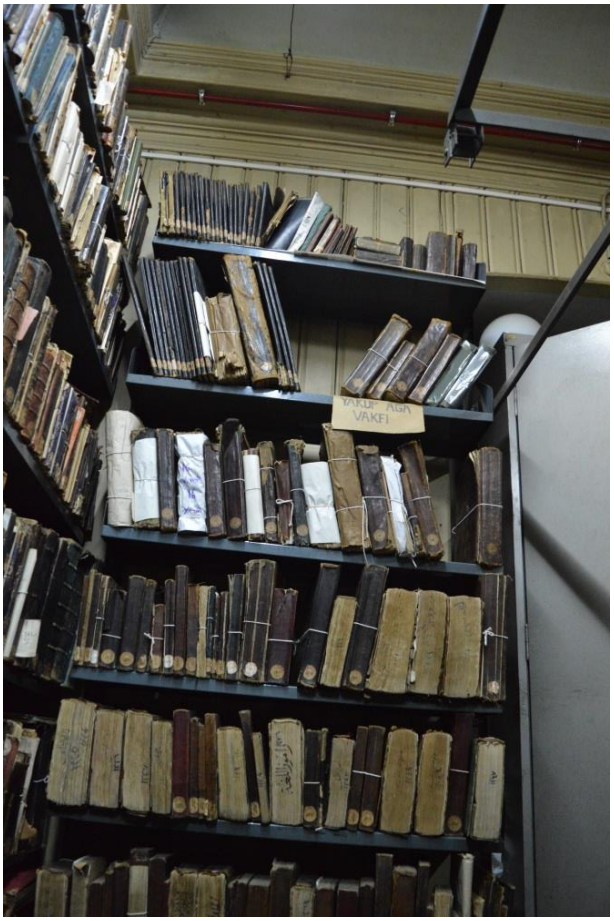

Resim 88: Batı Duvarı (2016)

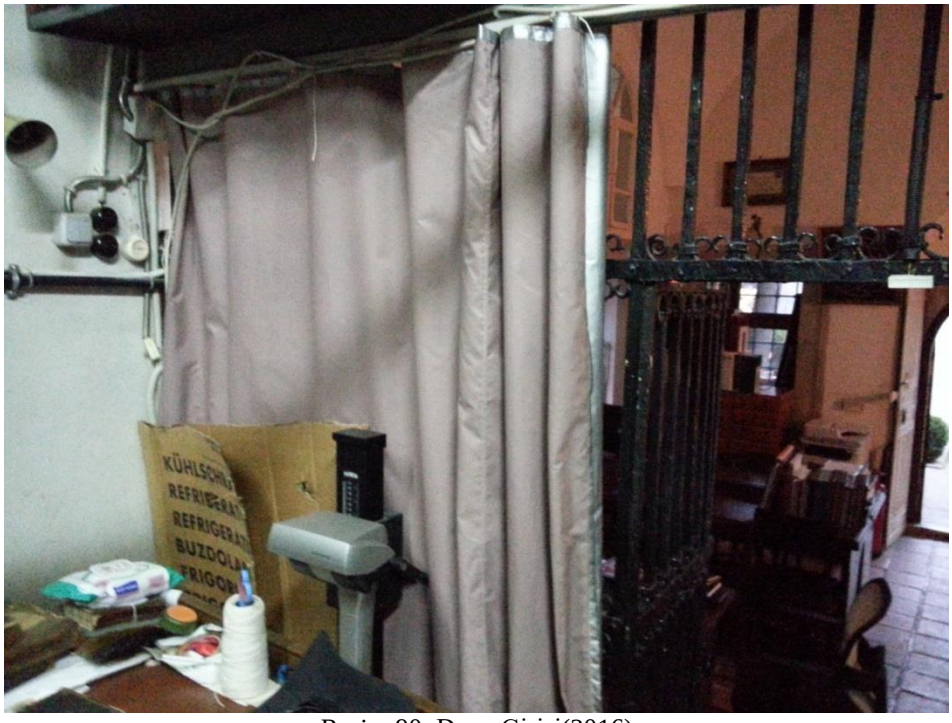
Z04 Doğu duvarı:

Z04 mekanın doğu duvarında bir adet 1.21x2.22 m ölçülerinde pvc tek kanatlı pencere bulunmaktadır. Pencerenin önünde demir kepenk bulunmaktadır. Denizliği mermerden yapılmıştır. Duvarlar üzeri komple ahşap lambiri ile kaplanmış olup yağlı boya ile boyanmıştır.

Depoda zemin ahşap döşeme ile yükseltilmiş olup üzerine pvc zemin kaplama yapılmıştır. Oda içerisinde ortada demirden raflar yapılmış. Duvarlarda da ahşap lambiri ile kaplanıp tonoza ahşap silme ile geçilmiştir. Elektrik ve diğer mekaniğe ait kablolar sıva üzeri yapılmıştır. Isıtma doğalgaz ile yapılmaktadır. Oda içerisinde yangın önleme sistemi mevcut olup, dışarda bulunan muhdes ek içerisinde ki karbonmonoksit tüpleri bu sisteme bağlıdır. Aydınlatma sistemi uzun boru şeklinde florasandır. Mekanın karanlık olması ışık almaması için ve duvardan gelen nemi kırmak amaçlı olarak ahşap lambiri yapılmıştır.

Resim 89: Doğu Duvarı(2016)

Resim 90: Depo Girişi(2016)

Resim 91: Zemin Kaplaması ve Kot Farkı(2016)

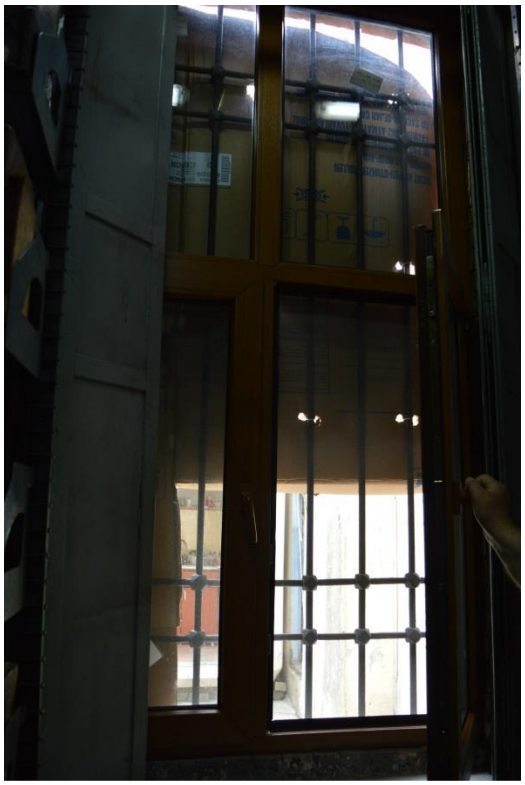
Resim 92: Depo Aydınlatma Sistemi(2016)

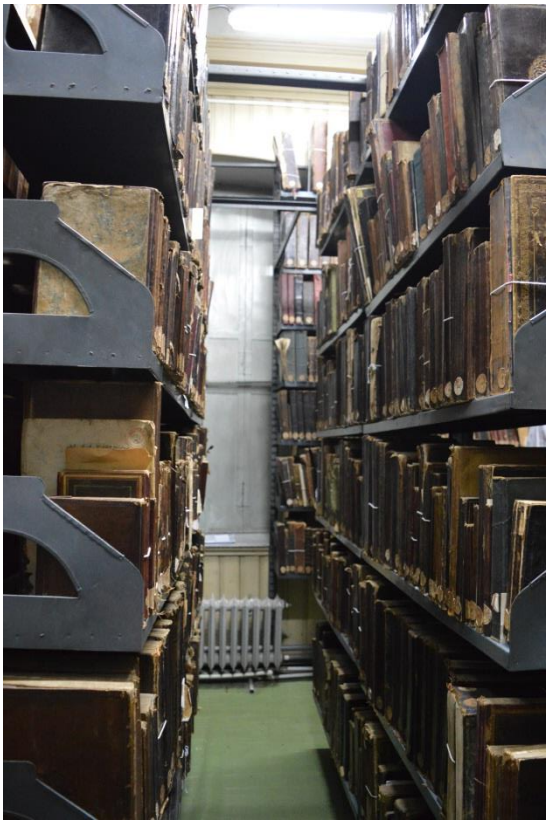
Resim 93: Depo Isıtma Sistemi(2016)

Resim 94: Kepenk Detayı(2016)

Resim 95: PVC Doğrama Detayı(2016)

Resim 96: Raf Sistemi(2016)

4.5.5. Z05 WC

Z05 mekan yaklaşık 0.80 metrekare alana sahiptir. Mekan Z01 Bahçeye betonarme eklenti olarak inşa edilmiştir. Mekan duvarları sıva üzeri boyalıdır. Mekana giriş 0.65x1.90 m ölçülerinde ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Mekanın döşemesi şap olup, tavanı sıva üzeri boyalıdır.

4.5.6. Z06 MUTFAK

Z06 mekan yaklaşık 1.90 metrekare alana sahiptir. Mekan Z01 Bahçeye betonarme eklenti olarak inşa edilmiştir. Mekan duvarları sıva üzeri boyalıdır. Mekana giriş 0.66x1.90 m ölçülerinde pvc kapı ile sağlanmaktadır. Mekanın döşemesi şap olup, tavanı sıva üzeri boyalıdır.

4.5.7. Z07 MUHTES EK DEPO

Z07 mekan yaklaşık 7.10 metrekare alana sahiptir. Mekan Z01 Bahçeye betonarme eklenti olarak inşa edilmiştir. Mekan duvarları sıva üzeri boyalıdır. Mekana giriş 0.85x1.90 m ölçülerinde ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Mekanın döşemesi şap olup, tavanı sıva üzeri boyalıdır. Z05, Z06 ve Z07 mekanların üst örtüsü olmayıp şap döşeme şeklindedir.

Resim 97: Muhtes yapı üst görünüş(2016)

4.5.8 CEPHE ÖZELLİKLERİ

Güney cephesi; ahşap saçakdan geçip tonozlu revağa ulaşılmaktadır. Bir kapı ve iki pencere açıklığı bulunan cephe sıva üzeri boyalı olup kareye yakın dikdörtgen bir yapıya sahiptir. Pencere etrafı taş söve olup lokma parmaklıklıdır. Kapı etrafı ve kemeri mermer söveden yapılmıştır. Mermer söveye oturan masif doğramalı çift kanatlı bir

giriş kapısı vardır. Kapı üzerinde üç bölümlü Osmanlı Türkçesi ile yazılmış bir kitabe mevcuttur. Kitabe içeriği kitabeler bölümnde ele alınmıştır.

Resim 98: Güney Cephesi(2016)

Kuzey cephesi; Bir pencere açıklığı bulunan cephe sıva üzeri boyalı olup dikdörtgen bir yapıya sahiptir. Pencere etrafı tuğlalı söve olup lokma parmaklıklıdır. Cepheden çatıya geçiş bordürü harç ile yapılan silme bulunur. Saçak alını kurşun ile kaplanmıştır.

Resim 99: Kuzey Cephesi Görünüşü(2016)

Doğu cephesi; iki bölümden oluşmaktadır. Depo bölümü olan kısımda bir pencere açıklığı bulunan cephe sıva üzeri boyalı olup dikdörtgen bir yapıya sahiptir. Pencere etrafı tuğlalı söve olup lokma parmaklıklıdır. Cepheden çatıya geçiş bordürü harç ile yapılan silme bulunur. Saçak alını kurşun ile kaplanmıştır. Diğer bölümde ise üç adet dışlık alçı revzen ve altında lokma parmaklı söveli pencere bulunmaktadır. Pencere sövelerinde ayrışma ve pürüzlenme meydana gelmiştir.

Resim 100: Doğu Cephesi Görünüşü(2016)

Batı cephesi; iki bölümden oluşmaktadır. Depo bölümü olan kısımda bir pencere açıklığı bulunan cephe sıva üzeri boyalı olup dikdörtgen bir yapıya sahiptir. Pencere etrafı tuğlalı söve olup lokma parmaklıklıdır. Cepheden çatıya geçiş bordürü harç ile yapılan silme bulunur. Saçak alını kurşun ile kaplanmıştır. Diğer bölümde ise üç adet dışlık alçı revzen ve altında lokma parmaklı söveli pencere bulunmaktadır. Pencere

sövelerinde ayrışma ve pürüzlenme meydana gelmiştir. Cephede elektrik kabloları sıva üzerinde görülmektedir. Bu cephedede depo bölümü kısımında hava bacaları bulunmaktadır.

Resim 101: Batı Cephesi Görünüşü(2016)

5. RESTİTÜSYON

Kütüphane Hacı Selim Ağa tarafindan 1196 (1782) tarihin de yapılmıştır. Kütüphane yapıldığı tarihte tek bir kubbeli bölümden oluşmaktadır. Bu sebeple restitüsyon çalışmasını iki dönem halinde incelenmektedir.

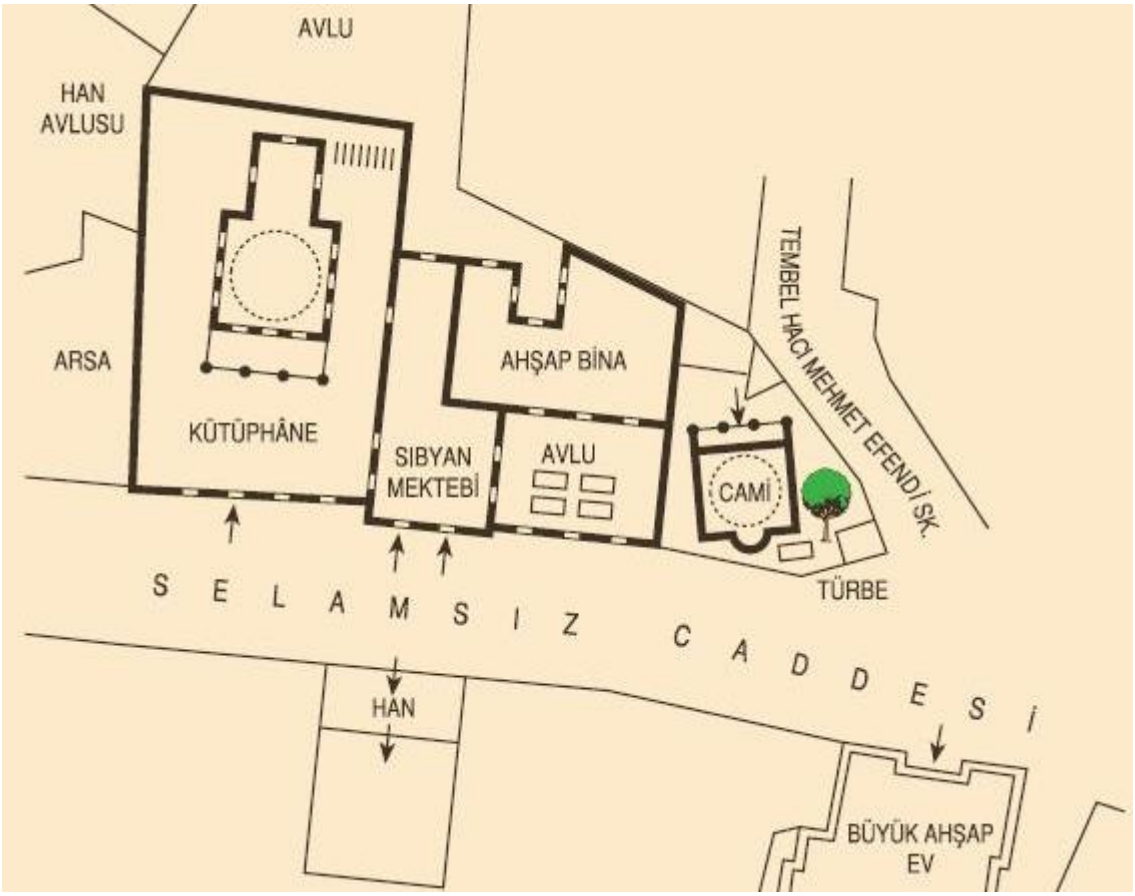
5.1 RESTİTÜSYON I.DÖNEM XVIII. YY NOTLARI

Kubbeli birinci kısım esas kütüphane bölümüdür. Yapının kullanım amacı değişmediğinden bu bölümde 18.yy da olduğu gibi düşünülmektedir. Yüzyıllar boyunca üsküdar isimli kitabın 952. sayfasındaki bilgide kütüphane iki bölümlüdür. Sağır kubbeli birinci kısım kütüphane arkasındaki ikinci kısım XIX. yüzyıl sonlarında yapılmıştır. Dört ana duvara ve düz köşe tropmlarına oturtulmuş bulunan kubbe kurşun kaplıdır. Bina alt üst pencerelerden ışık alır. Alt pencereler düz, üst pencereler ise beşik kemerlidir. Kubbeli mekana girişte kapının iki yanında birer, sağ ve sol cephelerde altışar pencere vardır. Arka cephesindeki kemerli duvar yıkılarak ikinci kısım oluşturulmuştur. Bu bölüm yapılmadan evvel kütüphanenin kitapları arkadaki kör cepheye, pencere altlarına ve iki pencere arasına yerleştirilen dolaplarda korunuyordu. Restitüsyon II. Dönem notlarında detaylı anlatım yapılmıştır.

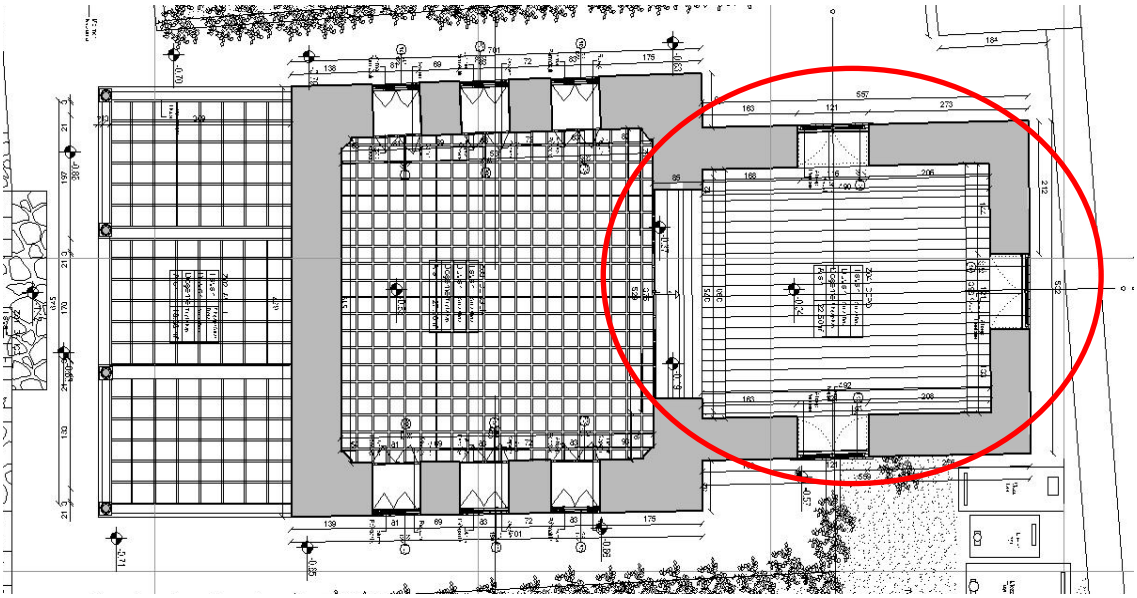
5.2 RESTİTÜSYON II. DÖNEM XIX. YY NOTLARI

Kütüphane iki bölümdür. Kubbeli birinci kısım esas kütüphane olup arkasıdaki ikinci kısım XIX.yüzyıl sonlarında yapılmıştır. Yapının plan özelliklerine bakılarak ön bölümde bulunan (Z03 derslik) mekanının arkasında yer alan Z04 Depo mekanının sonradan inşa edildiği düşünülmektedir. Bu eklentinin kaç yılları arasında inşa edildiği bilgisine kesin olarak ulaşılamamıştır. (Resim 101-102)

Hacı Selim Ağa kütüphanesi, tek kattan oluşmaktadır. Yapı günümüzde yer yer doğal etkenlerden kaynaklanan çeşitli bozulmalara uğramış olsada işlev değişikiliğine hiç uğramayıp ilk günden bu yana kütüphane olarak kullanıldığı için özgünlüğünü yitirmemiş mimari üslup özelliklerini korumuştur.

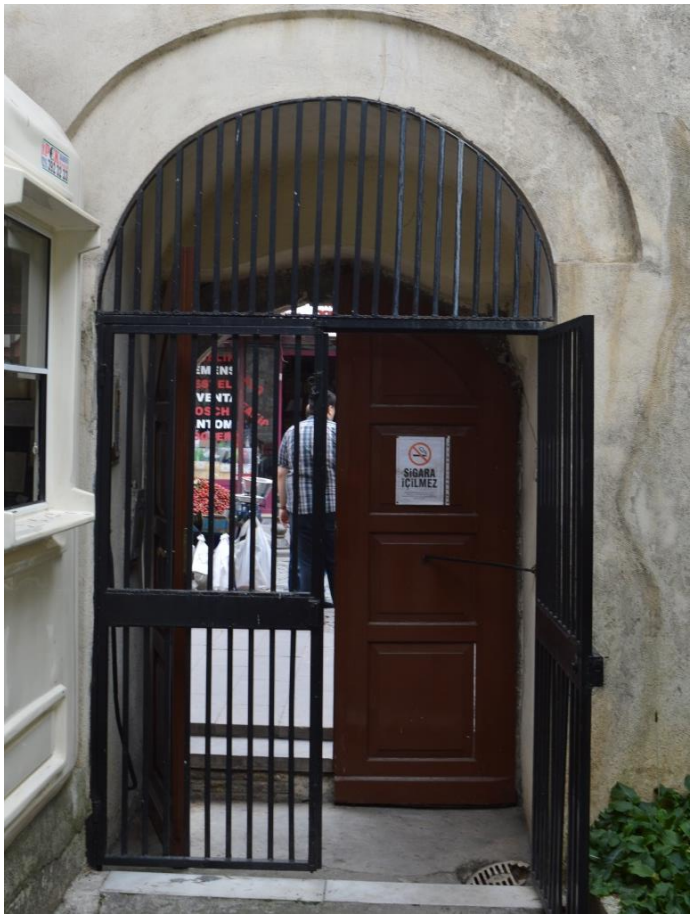
Resim 102: Üsküdar Kütüphaneleri (XIX. YY)

Resim 103: II. Dönem Restitüsyon (XIX. YY Eki)

5.2.1. Z01 BAHÇE:

Hacı Selim Ağa Kütüphanesinin bulunduğu parsele giriş, Selami Ali Efendi Caddesinden, ahşap kapı ile girilmektedir. Ahşap iki kanatlı tablalı üzeri boyalı kapı zaman içerisinde yıpranmış olsada yapının boş kalmamış olması dolayısıyla bakımları yapılarak özgün kapı üzerindeki yağlı boya dışında özgün formunu korumaktadır. Ahşap kapının iç bölümünde demir kapı teknik olarak dönem özellikleri göstermediğinden sonradan eklenmiş olduğu düşünülüp, restitüsyon proje uygulamasında kaldırılması öngörülmüştür. Bahçenin doğu duvarı Selim Ağa ilkokuluna bitişik nizamda yer almaktadır. Kuzey duvarında ise sol kısma bitişik depo ve wc mekanı olarak kullanılan betonarme muhdes eklenti tarihi eser yapının inşa edilme döneminde henüz bulunmayan betonarme malzeme ile yapıldığından kaldırılmıştır. Bahçe döşemesinde yer yer bulunan şap döşeme, proje kapsamında kaldırılması öngörülmüştür.Bahçe duvarları dönem malzemesi ve tekniği bakımından taş duvar olması gerektiğinden projede sıvalar kaldırılmıştır. (Resim:104)

Resim 104: Değişmesi ön görülen demir parmaklıklı kapı.(2016)

5.2.3.Z02 REVAKLI GİRİŞ

Bu mekanın girişi bahçeden -0.85 kotundan yukarıda olup som taşlarıları orjinal kotunda olduğu görülmüştür. Yeterli verilere ulaşılamadığı için duvaryüzeylerinde ki sıvaların yerinde kalması öngörülmüştür. Döşemedeki imitasyon kaldırılıp orjinale uygun malzeme ile projeye işlenmişitr. (Resim:105)

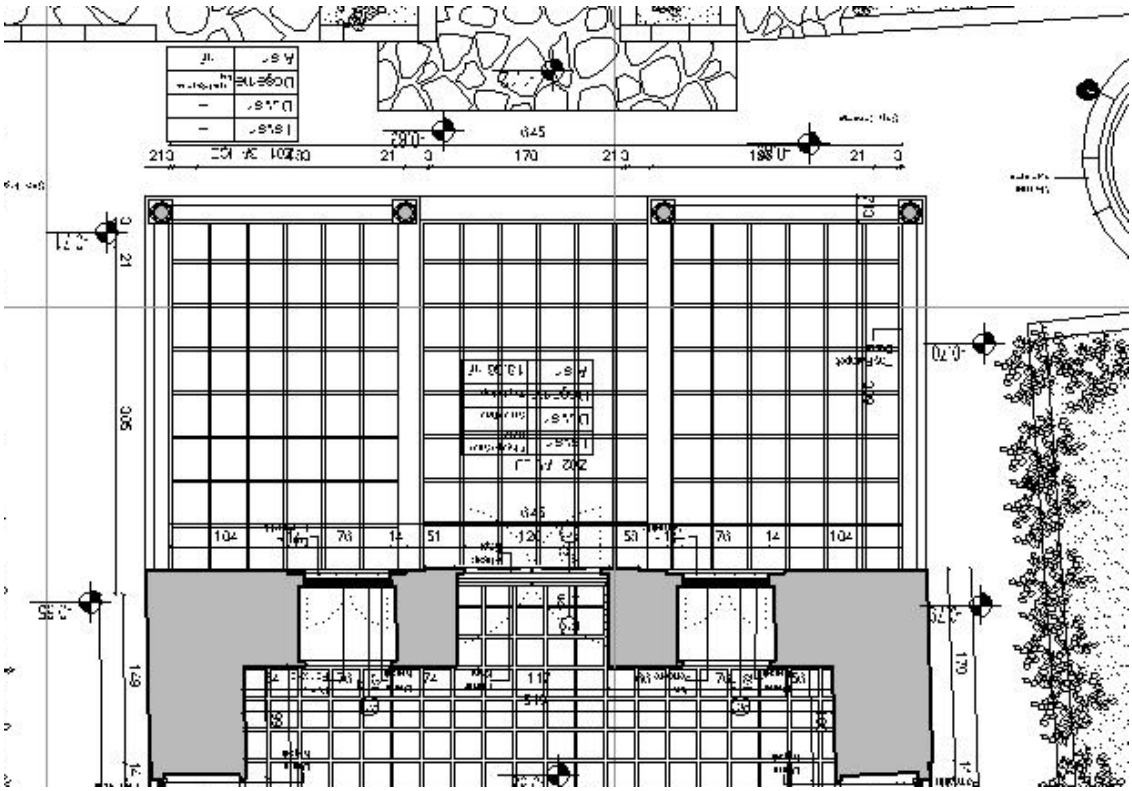
5.2.4. Z03 DERSLİK:

Z03 mekana giriş, Z02 Avludan 1.20x2.10 m ölçülerinde ahşap ve 1.28x2.20 m ölçülerinde demir kapı ile sağlanmaktaydı. Ahşap kapının yapının inşasından daha 93onar eklenildiği düşünülerek kaldırılmıştır. Z03 derslik mekanına bakan demir kapının özgün olduğu düşünüldüğünden herhangi bir değişiklik projeye yansıtılmamıştır. . Kare plan

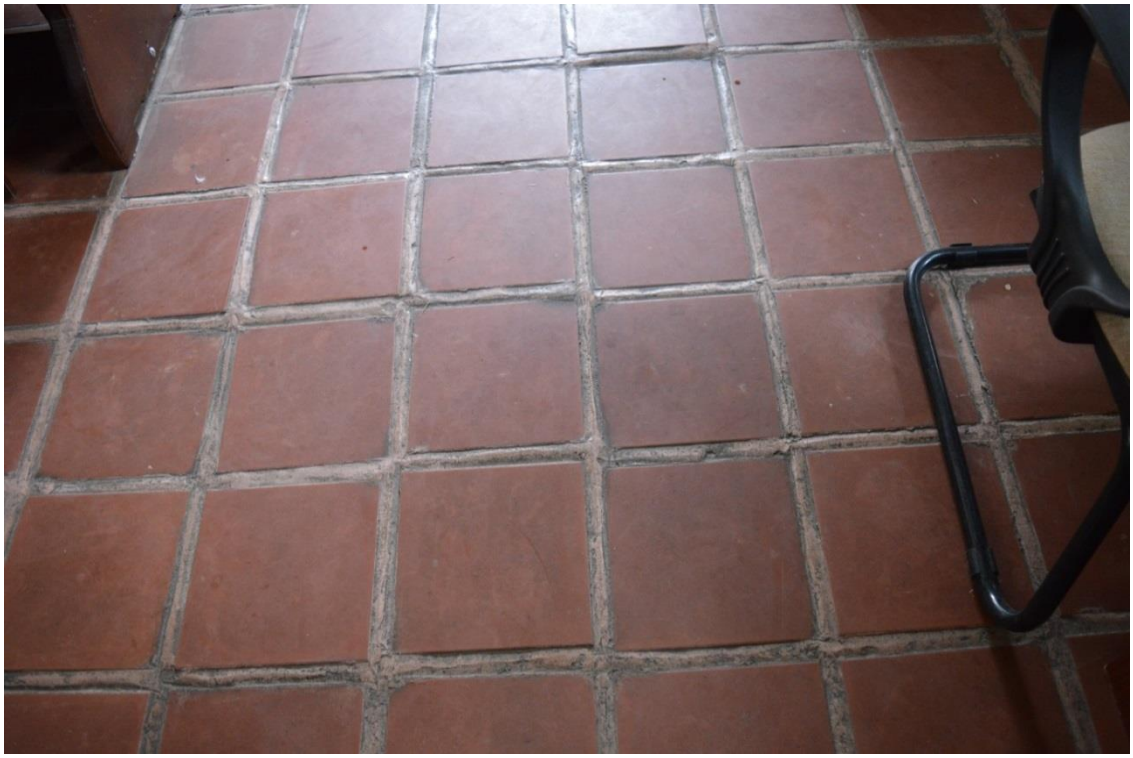
formuna sahip olan mekanın özgün döşeme kaplaması tuğla kaplama olduğu öngörülmektedir. (Resim:107)

Resim 105: Revaklı girişteki sütun ve kaidelerdeki bozulmalar.(2016)

Resim 106: Z02 Revaklı giriş(2016)

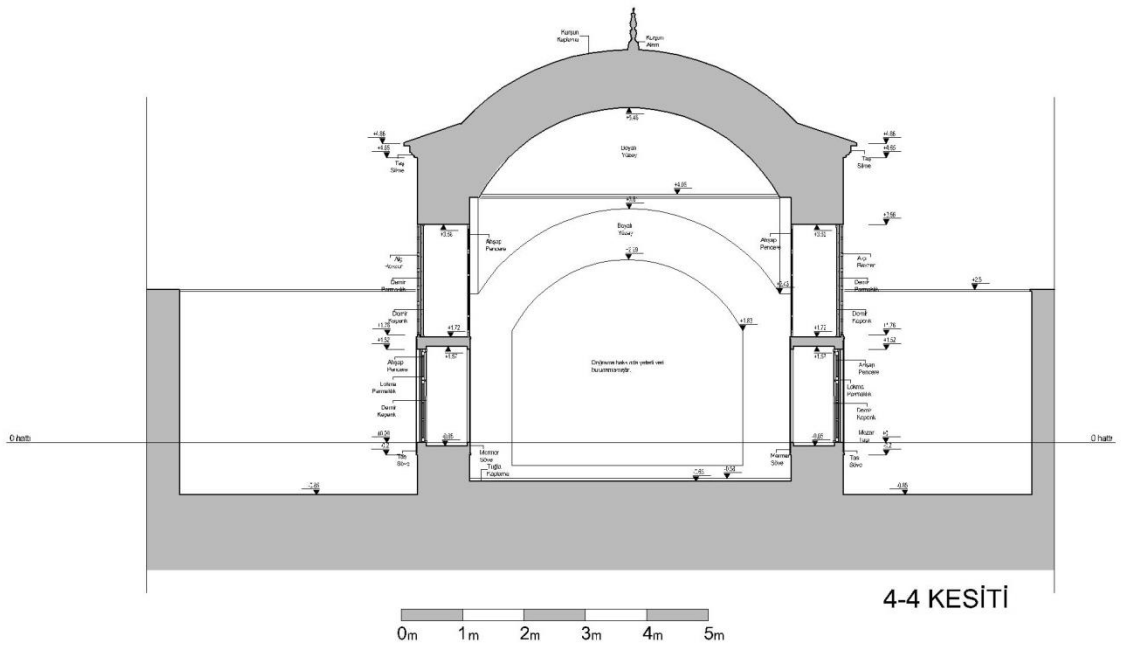
Resim 107: Z03 Özgün Döşeme Kaplaması(2016)

Mekanın zemin kotunda yer alan pencere doğramaları uygunsuz onarım sonucu değiştirilerek pvc pencere yerleştirilmişti. Restitüsyon projesinde döneminin özelliklerini taşıyan ahşap pencereler yerleştirilmiştir. Duvarın zemin kotundan yaklaşık 2.35m üzerinde ikisi 0.83x1.22 ölçülerinde ve biri 0.83x1.80 m ölçülerinde üç adet ahşap kanatlı içlik tepe tepenceresinin özgün olduğu düşünülmüştür.

Mekanın kuzey duvarında yer alan demir doğrama ve üst bölümünde yer alan ahşap doğrama hakkında kesin bir bilgiye sahip olunamadığı için mekana geçişi sağlayan doğramalar kaldırılmıştır.

5.2.5. Z04 DEPO:

Z04 mekanın döşemesi özgün kotunda olduğu düşünülmektedir. Z04 mekanın duvarlarında bir adet 1.21x2.22 m ölçülerinde pvc kanatlı pencere bulunmaktaydı. Bu pencereler kaldırılarak yapının özgün yapı tipolojine uygun olan ahşap pencere yerleştirilmiştir. Diğer demir kepenkli doğramalarında özgün olduğu düşünülmüştür. Yapının çatı üst örtüsü özgün kaplaması olan kurşun malzemelidir.

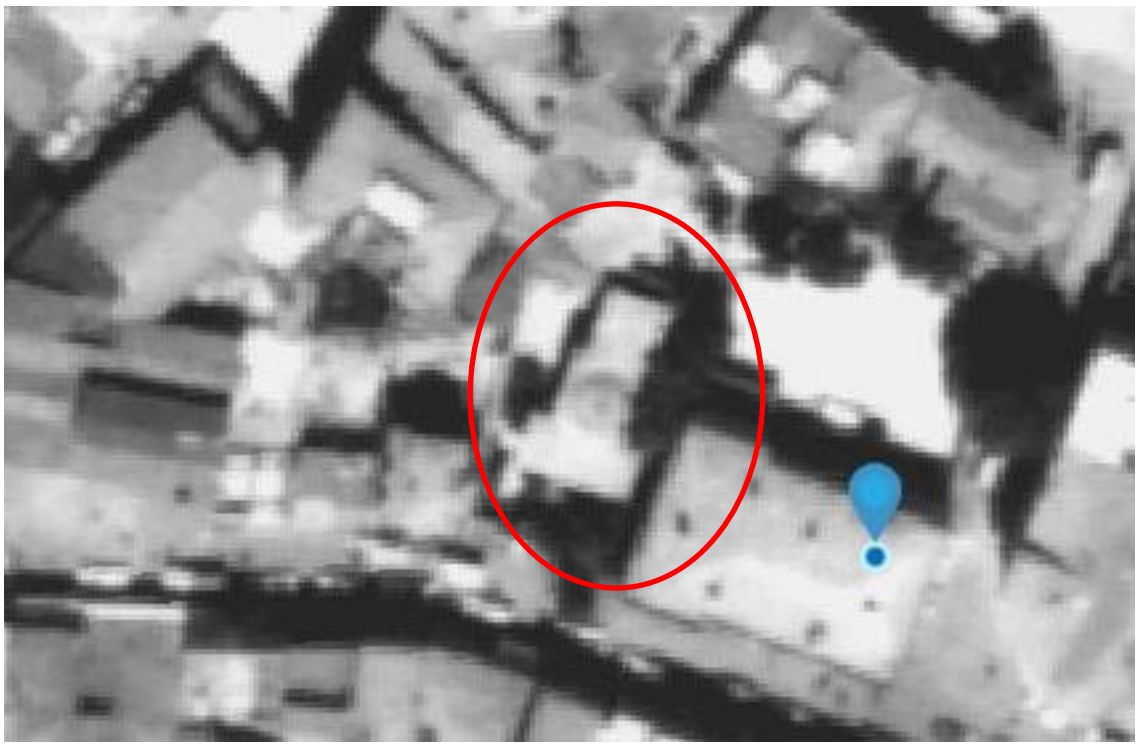
Resim 108: Kuzey duvarındaki doğramalar hakkında çizim.(2016)

5.2.6. RESTİTÜSYON CEPHE FİKİRLERİ:

Restitüsyon aşamasında yapının güney cephesinde Z03 mekana geçişi sağlayan ahşap kapının özgün olmadığı düşünüldüğünden kaldırılarak arkasındaki özgün demir kapının kullanımı sağlanmıştı bu uygulama restorasyon projesinde de kaldırılmıştır. Cephelerin pencere kapı düzenlerinin özgünlüğü düşünülmüştür. Bahçe giriş cephesi kesme taş duvar malzeme ve tekniği yöntemiyle dönemi yansıtması sebebiyle projede değişiklilk yapılmamıştır. Doğu ve betı duvarlarında +2.30 kotunda bulunan beton malzeme ile yapılan dışlık revzenler alçı olarak restitüsyona işlenmiştir. Güney, doğu, batı cephelerinde bulunan zemin kotu pencerelerinin söveleri dönem suretiyle işlenmiştir. Kuzey, doğu, batı cephesi pencerelerinin tuğla söveleri günümüzdeki haliyle uygun görülüp restitüsyon projesine aktarılmıştır.

Resim 109: 1966 ibb yılları kayıtları.

Resim 110: 1982 yılları ibb kayıtları.

6. RESTORASYON NOTLARI:

Hacı Selim Ağa kütüphanesi, tek kattan oluşmaktadır. Yapı 1.derece tescilli tarihi eser olması nedeniyle restorasyon uygulama projesi aşamasında özgün yapısını bozmadan üzerinde çalışılmıştır. Günümüz malzemeleri olan yapı elamanları kaldırılıp döneminin ekleri uygulanmıştır.

6.1.RESTORASYON PLAN NOTLARI:

6.1.1. Z01 BAHÇE

Hacı Selim Ağa Kütüphanesinin bulunduğu parsele giriş, Selami Ali Efendi Caddesinden, ahşap kapı ile sağlanmaktaydı. Kütüphane cephesindeki kirlilikler analiz edilip ve cephede metal dedektörü ile yapılan taramalardan sonar analizde duvar dokusunu oluşturan maddeler tespit edilip, cephelerde AB 57 maddesi ile kimyasal temizlik yapılabilir. Yapılacak uygulamada AB 57 sürülen cephelerde kağıt havlu üzerini streç filmle kaplayıp bir süre bekledikden sonar üzerinde ki film sökülüp cephe su ile yıkanarak temizlik işlemi gerçekleştirilebilir. Kesme taş cephesindeki taş dokusunda meydana gelmiş yüzeysel kayıplar, çatlaklar vb. hasarlar sebebiyle taş malzemede özgün malzeme ile tamamlamalar yapılabilir. . Özellikle 5 cm‟den büyük derinlikte hasar görmüş taşlar ile malzeme özelliği bozularak pul pul dökülen taşlarda çürütme yapılarak, uygun ölçülerdeki benzer malzemelerle duvar dokusuna uygun bütünlenmelidir.

Cephelerde taş olan pencere sövelerinde meydana gelmiş kırıklar için özgün malzeme ile tamamlama yapılmalıdır. Cephedeki derzlerin zamanla boşalmasıyla açılan derz yerlerinde biyolojik oluşumlar sebebiyle bitkilenmeler meydana gelmiştir. Tekrar dezrzleme yapılmalıdır. Ahşap kapının iç bölümünde demir kapı sonradan eklenmiş olduğu düşünüldüğünden, restitüsyon proje uygulamasında kaldırılması öngörülmüştür. Restorasyon uygulamasında da aynı şekilde özgün olmayan demir doğrama kaldırılmıştır. Ahşap giriş kapısının mevcut cilası sökülüp böceklerden arındırılması için fümigasyon işlemi uygulanabilir. Fümigasyon işlemi, ahşap malzemelerin naylon vb. bir örtü ile sıkıca sarılıp kapatıldıktan sonra, içerisine bu işleme özgü böcek öldürücü bir zehir bırakılması ve birkaç gün kapalı kaldıktan sonra açılması aşamalarından oluşan bir işlemdir. Ahşap elemanlarda bu işlemler üzerlerindeki metal aksesuarlar çıkarılıp boya-cila tabakası çıkarılmak üzere kimyasal ve mekanik yöntemlerle temizlenme işlemi

devam eder. Ahşap dokulardaki çürümüş bölümler alınarak, yerlerine ağacın cinsinden tamamlama işlemi yapılır. Daha sonra kurt delikleri mevcut hallerinden biraz daha büyütülerek içleri temizlenmiş, içlerine ayrıca enjeksiyon yapılmış, ağacın cinsine uygun selülozik bir macun ile doldurulduktan sonra işlem tamamlanır. Bahçeden içeri girişte kuzey duvarında ise sol kısma bitişik depo ve wc mekan olarak kullanılan betonarme eklenti bulunmaktaydı. Eski eser yapının inşa edilme döneminde henüz bulunmayan betonarme malzemeli eklenti olan depo, mutfak ve wc yapısı restitüsyon uygulamasında kaldırılmıştır. Fakat kütüphane yetkilileri ve araştırrmacı bireyler tarafından ihtiyaçları sağlayabilmesi adına, bir takım yenileme çalışmaları sonucu ihtiyaca sunulmuştur. Bahçe peyzajında zemin kaplamasında mevcut olan beton şaplar sökülerek yerine kesme taş kaplama yapılmalıdır. Avludan revaklı bölüme geçişte zemin kare tuğlaları pişmiş toprak olarak değiştirilip derz çalışması yapılmalıdır. Sutünlarında analizleri yapılıp analiz sonucuna uygun mermer temizliğin uygun kimyasal maddeler ile temizlenmelidir. Sütunlar arasındaki gergi demirlerin üzerindeki yağlı boya sökülmelip üzerinde uygun temizleme yöntemi kullanılmalıdır. Gergi demirlerinin sütun ve duvara outran bölümlerinde gergi çevresi bir kısım açılarak kesit kayıpları control edilmelidir. Büyük boyutlarda ki kesit kayıplarında gergi demiri bir kısım kesilip tekrar aynı kesitle tamamlanmalıdır. Tamamlama işleminden sonar üzerine antipas boya koruyucu sürülmelidir. Aynı işlemler pencereler üzerinde bulunan lokma parmaklıklar içinde düşünülebilir. Duvar yüzeyinde bulunan harçlar raspa edilerek duvar örgü sistemine uygun bozulmaların tespit edildiği kısımlarda sağlamlaştırma yapılmalıdır. Gerekli olduğu takdirde tekrar sıvalı olarak tamamlanabilir. Giriş kapısı mermer söveleride uygun temizleme yöntemi seçilerek uygulanmalıdır.

6.1.2. Z03 DERSLİK

Z03 mekana giriş, Z02 Avludan 1.20x2.10 m ölçülerinde ahşap ve 1.28x2.20 m ölçülerinde demir kapı ile sağlanmaktaydı. Ahşap kapının yapının inşasından daha sonra eklenildiği düşünülerek kaldırılmıştır. Demir kapı sağlamlaştırma işleminde kapı üzerindeki aksesuarlar ve boya sökülerek temizlik sonrası eksik bölümler aynı malzeme ile tamamlanıp üzeri koruyucu ile boyanmalıdır. Özgününe uygun aksesuarlar kullanılmalıdır. Mekan içerisinde raspa yapılarak sıva altındaki çatlaklar varsa müdahale edilmelidir. Duvar içlerinde ahşap hatıl araştırması yapılarak hatıllar çürümüş ise yenilenmelidir. Hatıllar genel olarak 80 cm de bir olmak üzere bulunur. Bu hatıllar iç ve

dış duvar yüzeylerinde bulunarak birbirine bağlanarak devamlılığı sağlanmalıdır. Bulunan hatıl boşluklarındaki çürümüş ahşaplar sanayi türü bir süpürge ile çekilerek tamamen yeri temizlenip yenisi yerine koyulmalıdır. Gerekli olduğu kadar duvar hacmine gore enjeksiyon uygulanabilir. Mermer söveler analizler sonucunda uygun temizleme yöntemiyle temizlenip dersleri tekrar yapılmalıdır. Mekan içerisindeki diğer plastik pencereler sökülüp yerine ağaç malzemeden özgüne uygun aksesuarlı olarak yenilenmelidir. Pencerelerdeki demir kepenklerde diğer demir yüzeylerinde olduğu gibi yerinden sökülüp üzerindeki boya tabakası kaldırılıp koruyucu bir boya sürülmelidir. Denizliklerinde gerekli olan kısımlarda sağlamlaştırma yapılmalıdır. Tepe pencerelerinde sonradan takıldığı düşünülen demir parmaklık sökülmelidir. Demir kepenkli kanat koruma ve güvenlik için yeterli olacağı düşünülmüştür. Ahşap malzemden yapılan içlik pencerelerde sökülüp fümigasyon işlemi uygulanmalıdır. Mekanın zemin kaplaması kare pişmiş tuğla olarak dönemine uygun olarak tamamlanabilir. Kubbe raspası tamamlanıp çatlaklar oluşmuş ise bu çatlaklarada müdahalede bulunulmalıdır. Kubbe üzerinde bulunan kalem işi sebebiyle kısmi olarak bisturi ve uygun ilaçlarla itinalı araştırma raspası yapılmalıdır. Depo ile okuma salonu arasındaki demir parmaklıklı üzeri ahşap doğrama olan bölümdeki demir parmalığın bakımı yapılmalıdır. Ahşap doğramalardaki boya sökülüp ahşap bakımı yapılmalıdır. Ahşapdaki çürümeler ve bozulmalara göre müdahaleler yapılmalıdır.

6.1.3. Z04 DEPO

Z04 mekanın döşemesi özgün yapısında olduğu düşünülmektedir. Yer döşemesi üzerinde bulunan pvc kaplama sökülmelidir. Ortaya çıkan ahşap kaplama altındaki döşeme sökülerek ortaya çıkan karkasın durumuna göre sağlamlaştırması ve bakımı yapılmalıdır. Ahşap zemin kaplamaları onarımdan sonra tekrar kaplanmalıdır. Duvarlarda bulunan ahşap lambiriler in boyaları sökülüp çürümüş böceklenmiş bölümleri sökülüp aynı mazleme ile tamamlanmalıdır. Pvc olan pencerelerde özgüne uygun ahşap doğramaya tekrar dönülelidir. Kepenklerde diğer bölümde olduğu gibi boya raspası yapılıp sağlamlaştırılıp yerine takılmalıdır. Tonoz raspası yapılıp tonoz üzerinde gerekli olduğu düşünülen yerlerdem müdahale edilmelidir. Bu mekandada ahşap hatıl araştırması yapılmalıdır. Depoya uygun aydınlatma seçilmelidir. Aynı zamanda kütüphane iklimlendirme yangın sistemi kontrolu sağlanmalıdır. Kitapların depolandığı raflarda kitapların boyutlarına göre tekrar tefriş yapılmalıdır.

6.1.4. CEPHE

Cepehelerde sıva raspası sonrası sağlamlaştırma işlemleri yapılmalıdır. Raspa sonrası ortaya çıkan örgü sistemine uygun uygulama yapılmalıdır. Cephede bulunan lokma parmaklıklar temizlenerek tekrar üzrine koruyucu sürülmelidir. Pvc doğramalar sökülerek ahşap doğrama yapılmalıdır. Tepe penceresinde dislike revzenler aynı şekilde korunabilir. Bozulmaların olduğu sövelerde tamamlama, derzleme gerekli yerlerde imitasyon işlemleriyle müdahale edilebilir. Tonoz üzerindeki çatı sağlamlaştırılması gerekliliğine göre müdahale edilebilir .Kubbe üzerindeki kurşunlar üzerinde müdahale görülmemektedir. Alemi ise yeni bakımı yapılması sebebiyle aynı şekilde korunabilir. Ön revak saçağına ait ahşap konstrüksiyonuna kısmi olarak açılıp control edilden sonra müdahale gereği düşünülmelidir. Karkas sisteminde bozulma görülen ahşaplarda ilaçlama, kısmi olarak sökülüp tamamlanabilir. Cephelerde görülen gergi demirlerininde devamlılığı control edilmelidir. Kesit kayıplarında tamamlama yapılmalıdır. Temizlenip üzerine koruyucu uygulanmalıdır.

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Bu çalışmamda XVII. VE XIX. Yüz yılda kütüphane ve çevre yapıların mimari ve yapım teknikleri açısından ele alınmıştır. Buradan çıkarılan genelçıkarımlarla Hacı Selim Ağa Kütüphanesi ele alınmıştır.

Kütüphanemiz kendisiyle çağdaş kütüphaneler ve çevre yapılar arasındaki yeri irdelenmiştir. Hacı Selim Ağa Kütüphanesi mimari ve yapım tekniği ve plan şekillennişi açısından incelenmiştir

Yapıya zarar vermiş olan çimento harçlı sıvaların uzaklaştırılması ve onarım sürecinde mümkün olduğunca geleneksel malzeme ve tekniklerin kullanılmasına çalışılmıştır. Geleneksel tekniklerin uygun olmadığı durumlarda çağdaş tekniklerden yararlanmaya çalışılmıştır.

Yine de çağdaş malzeme ve tekniğin yapının özgünlüğüne zarar vermeyecek nitelikte olmasına dikkat edilerek, gerektiğinde malzemeler yapıdan uzaklaştırılması öngörülmüştür.

Restorasyon uygulaması sonrasında önemli olan yapının korunması ve onarımının devamlılığını olduğu için yapı asıl işlevi ile devam etmesi uygun görülmüştür. Kütüphanenin gelecek nesillere iletilmesi sürekli olarak bakımının yapılması ve korunmasından mümkün olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Bayraktar, N.,1982. *Üsküdar Kütüphaneleri.,* Vakıflar Genel Müdürlüğü yayınları.İstanbul. s.1.

Bayraktar, N.,1982. *Üsküdar Kütüphaneleri.,* Vakıflar Genel Müdürlüğü yayınları.İstanbul. s.47.

Çiftçi, M.,2006. Seyfettin ünlü,Tarihi Mirası koruma dizisi., *Bir ulu rüyayı görenler şehri Üsküdar,.*Üsküdar Belediyesi. İstanbul.s.8-9

Çiftçi, M.,2006. Seyfettin ünlü,Tarihi Mirası koruma dizisi., *Bir ulu rüyayı görenler şehri Üsküdar,.* .Üsküdar Belediyesi.İstanbul.s.9-10

Eş, E., 2006. *Kuruluşunun 225. yılında Hacı Selim Ağa Kütüphanesi.* s.1.

Eş, E., 2006. *Kuruluşunun 225. yılında Hacı Selim Ağa Kütüphanesi.* s.2.

Galitekin,A.N., 2001.*Hadikat-Ül Cevami Ve Diğer Dini Sivil Mimari Yapılar*, İstanbu işaret yayınları, s.270,271

Galitekin,A.N., 2001.*Hadikat-Ül Cevami Ve Diğer Dini Sivil Mimari Yapılar*, İstanbul, işaret yayınları, s.616

Haskan, M.N.,2001. Yüzyıllar Boyunca Üsküdar c:1.İstanbul, Üsküdar araştırmaları merkezi yayın no:3.s.949-355

Haskan, M.N.,2001. Yüzyıllar Boyunca Üsküdar c:1.İstanbul, Üsküdar araştırmaları merkezi yayın no:3.s.334

Konyalı, İ.H.,1976. Abideleri Ve Kitabeleriyle Üsküdar Tarihi. c.1.İstanbul. Türkiye Yeşilay Cemiyeti yayınları.

Konyalı, İ.H.,1976. Abideleri Ve Kitabeleriyle Üsküdar Tarihi, c.1.İstanbul. Türkiye Yeşilay Cemiyeti yayınları, s.270

Konyalı, İ.H.,1976. Abideleri Ve Kitabeleriyle Üsküdar Tarihi, c.1.İstanbul. Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yayınları, s.4

https://tr.wikipedia.org/wiki/Mihrimah_Sultan_Külliyesi_(üsküdar).

https://tr.wikipedia.org/wiki/üsküdar.

Bloom, J.M., 2013. *Kağıdın Tarihi ve İslam Dünyasına Etkisi* (Kılıç,Z.,Çev.) İstanbul.Kitap yayınevi.s.54

EKLER

EK A: Rölöve paftası

EK B: Malzeme analizi paftası

EK C: Restitüsyon I projesi paftası

EK D: Restitüsyon II projesi paftası

EK E: Hasar analizi paftası

EK F: Müdahale analizi paftası

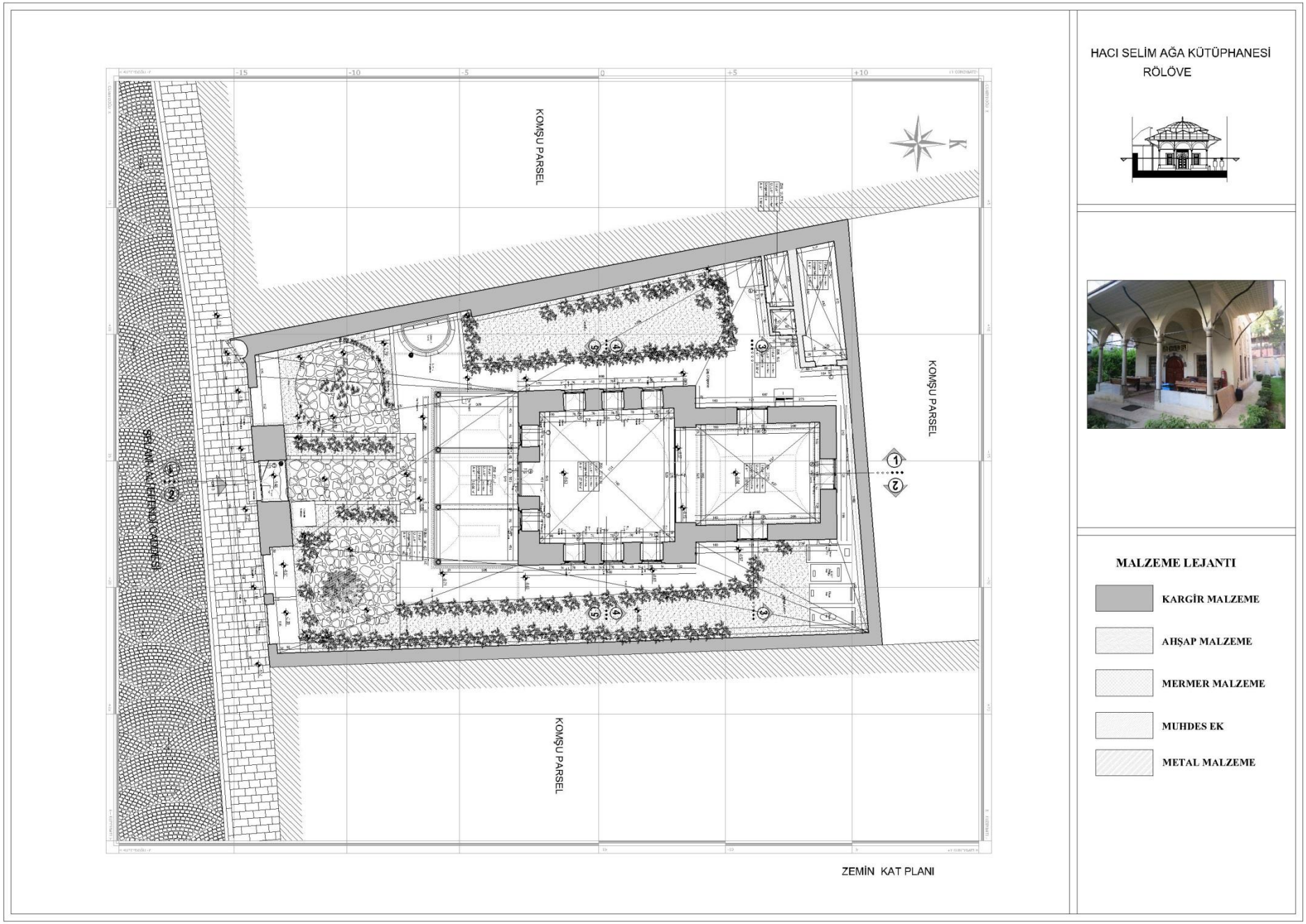
EK G: Restorasyon projesi paftası

EK H: Kompakt Disk

EK A: Rölöve paftası

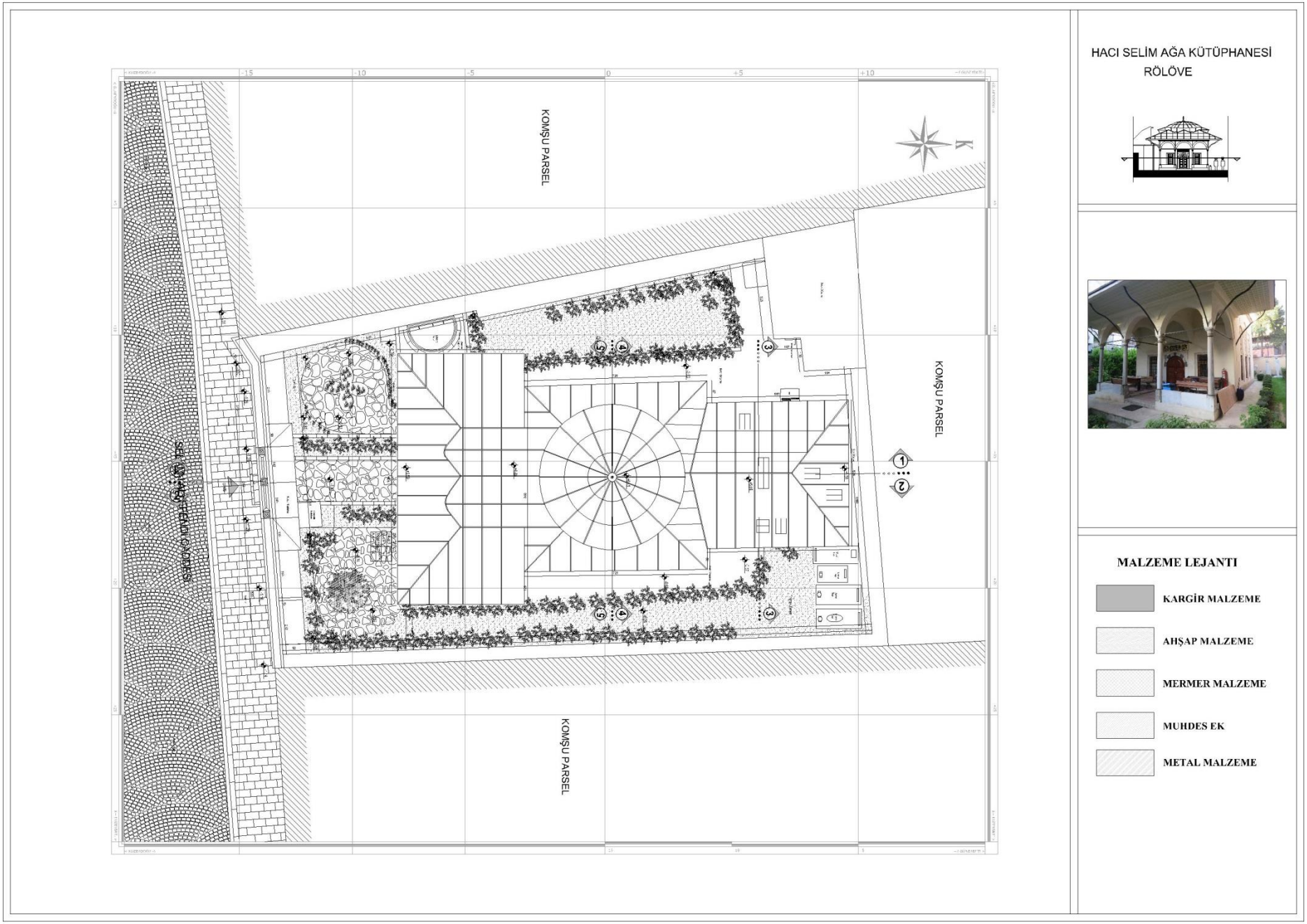
Şekil 1: Rölöve Kesitli vaziyet planı

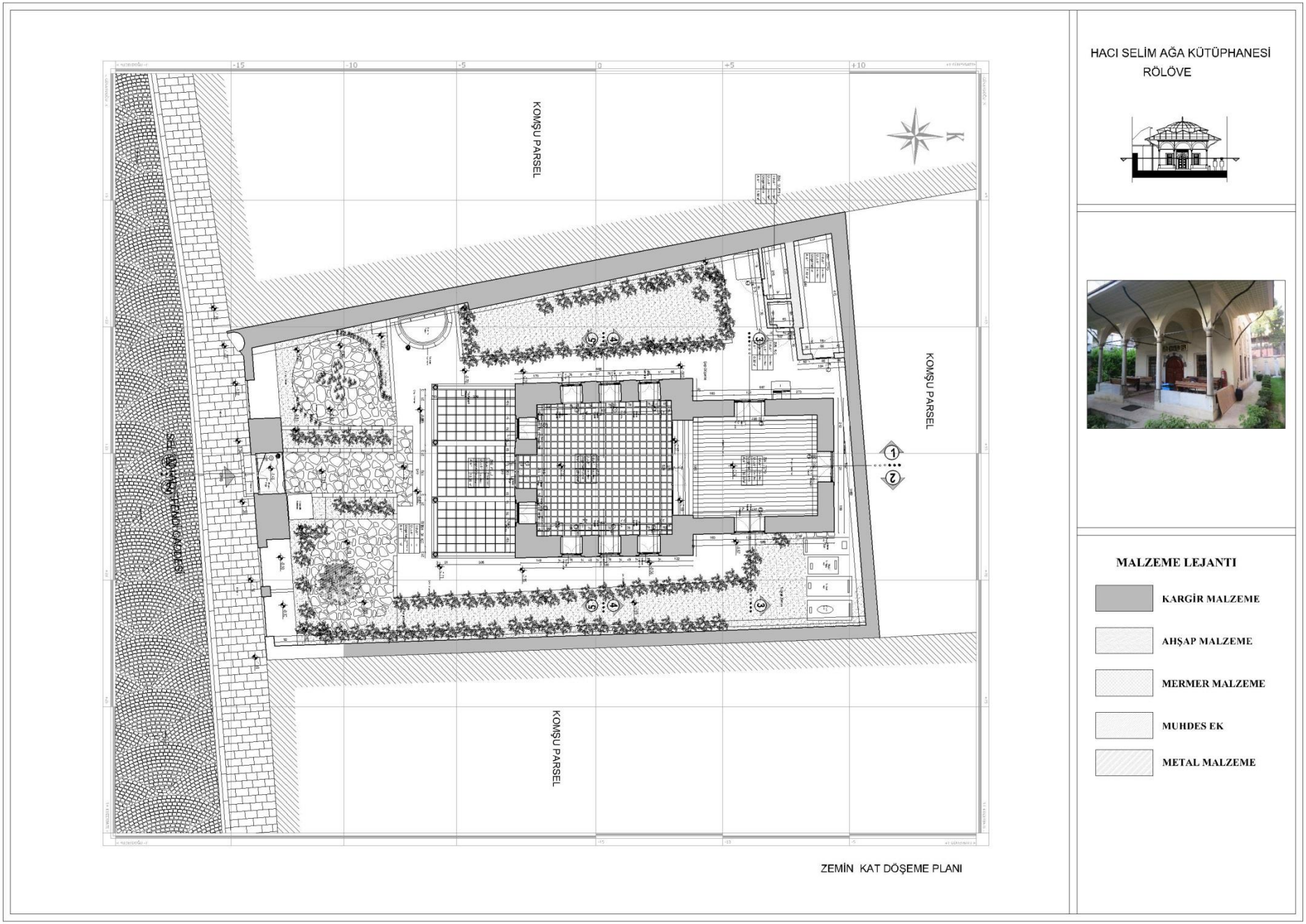
Şekil 2: Rölöve Zemin kat planı

Şekil 3: Rölöve +2.30 kot planı

Şekil 4: Rölöve Çatı planı

Şekil 5: Rölöve Zemin kat döşeme planı

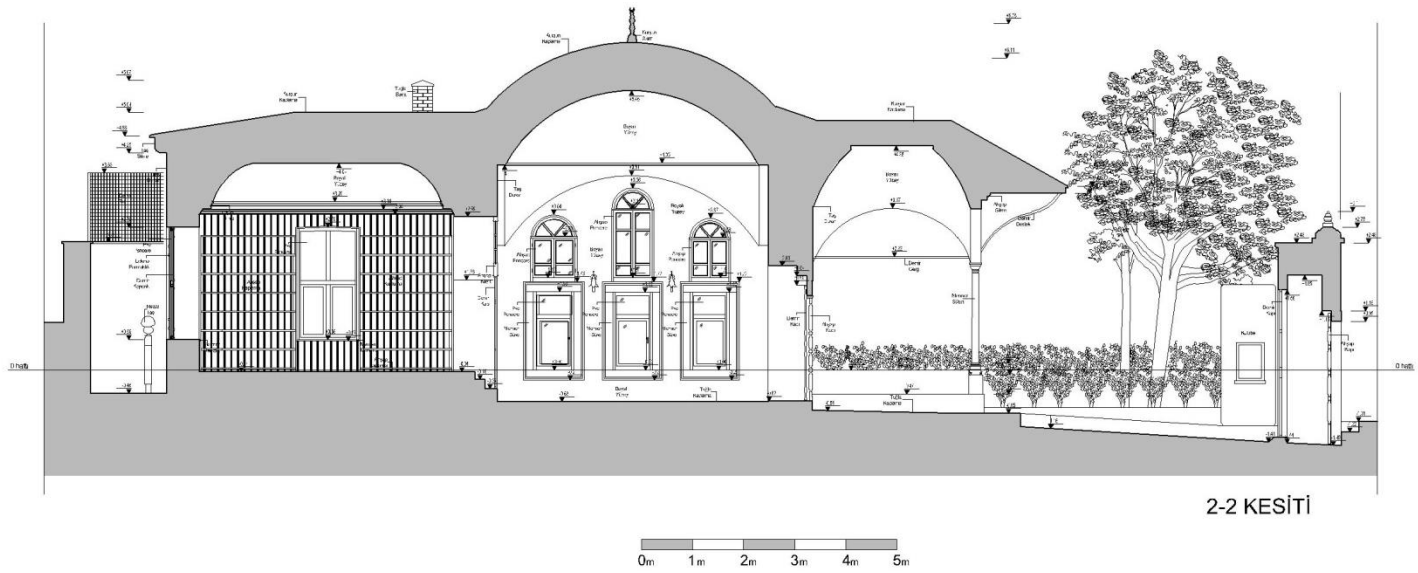
Şekil 6: Rölöve Döşeme planı

Şekil 7: Rölöve Tavan planı

Şekil 8: Rölöve 1-1 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE

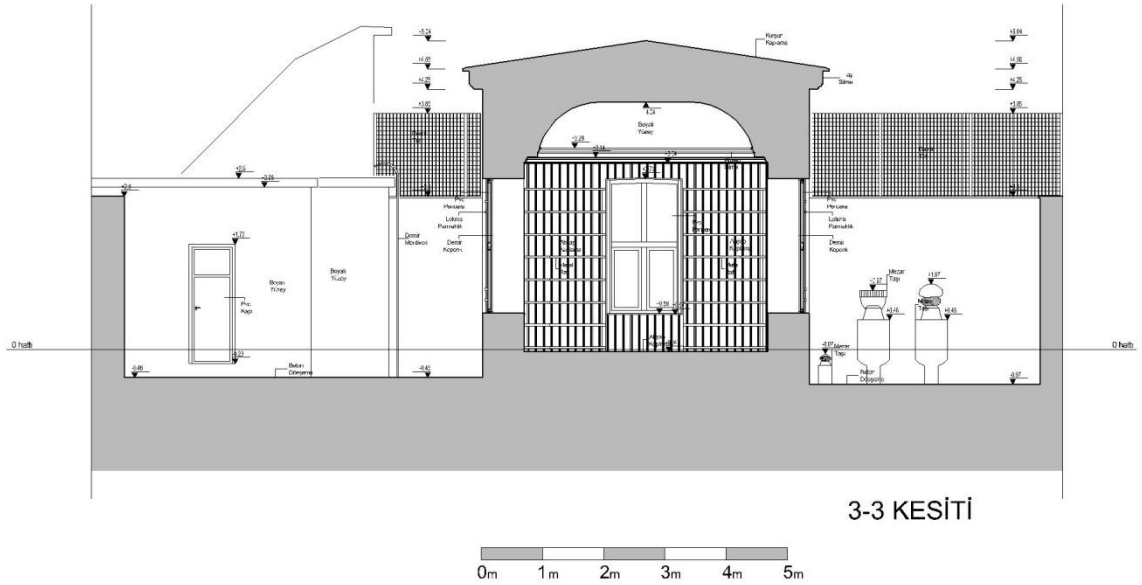

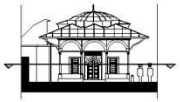
MALZEME LEJANTI

- KARGİR MALZEME
- AHŞAP MALZEME
- MERMER MALZEME
- MUHDES EK
- METAL MALZEME

Şekil 9: Rölöve 2-2 Kesit

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE

MALZEME LEJANTI

KARGİR MALZEME

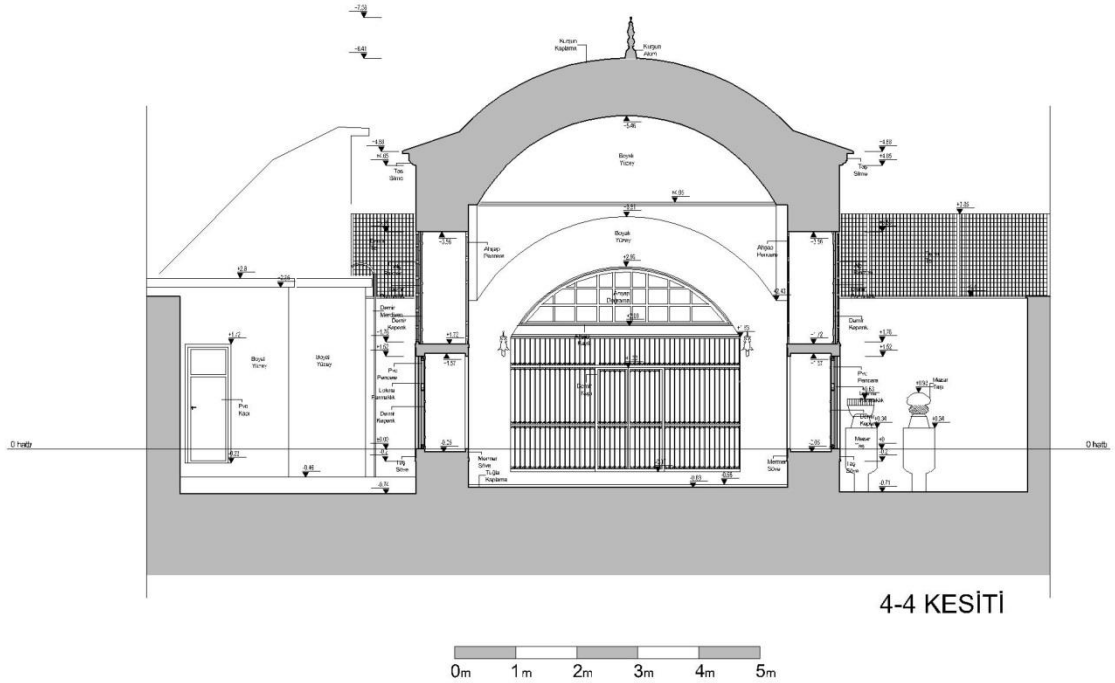
AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

MUHDES EK

METAL MALZEME

Şekil 10: Rölöve 3-3 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE

MALZEME LEJANTI

KARGİR MALZEME

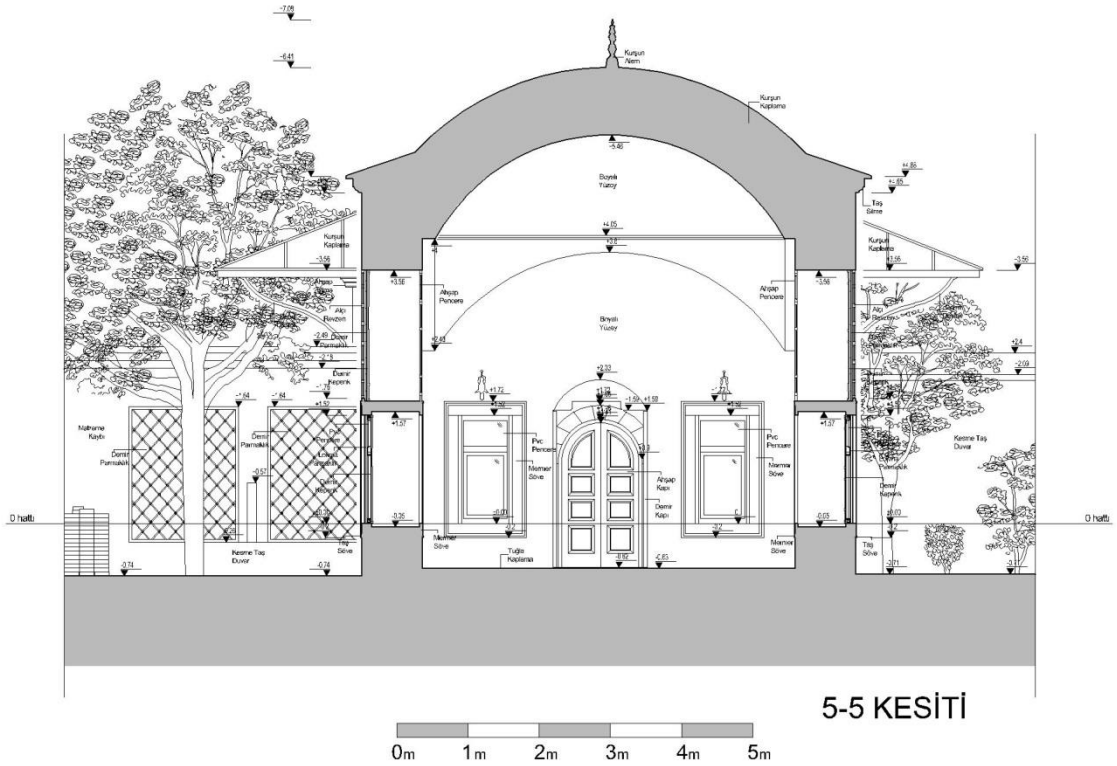
AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

MUHDES EK

METAL MALZEME

Şekil 11: Rölöve 4-4 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE

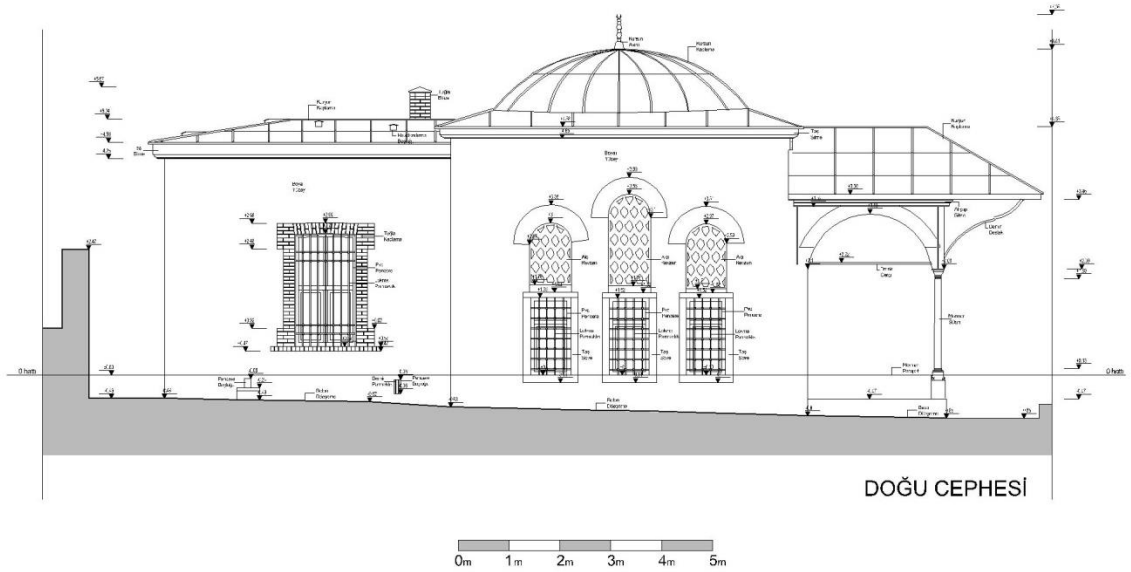

MALZEME LEJANTI

- KARGİR MALZEME
- AHŞAP MALZEME
- MERMER MALZEME
- MUHDES EK
- METAL MALZEME

Şekil 12: Rölöve 5-5 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE

MALZEME LEJANTI

KARGİR MALZEME

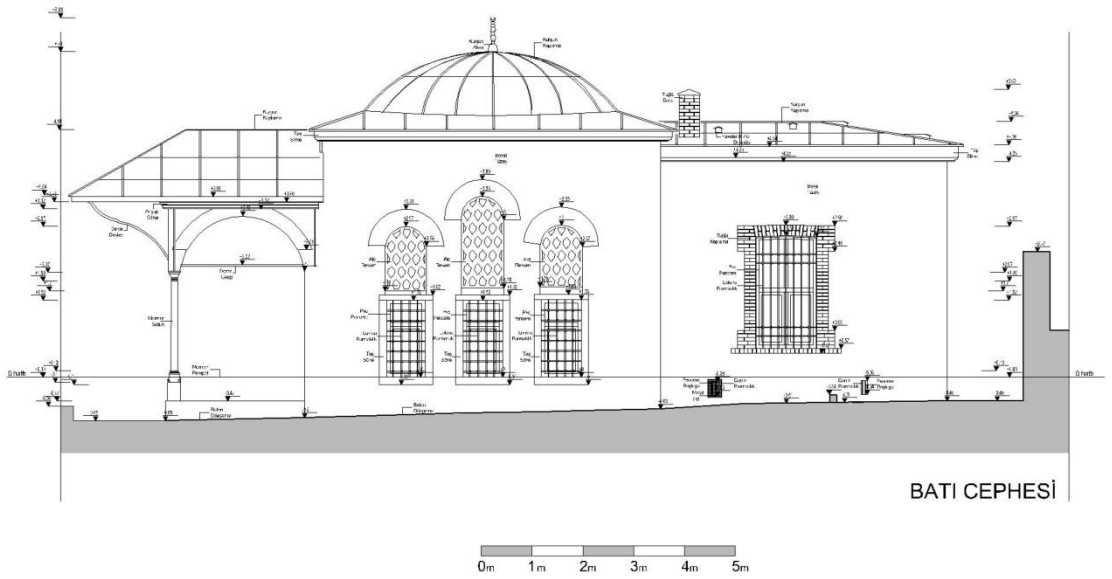
AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

MUHDES EK

METAL MALZEME

Şekil 13: Rölöve Doğu cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE

MALZEME LEJANTI

KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

MUHDES EK

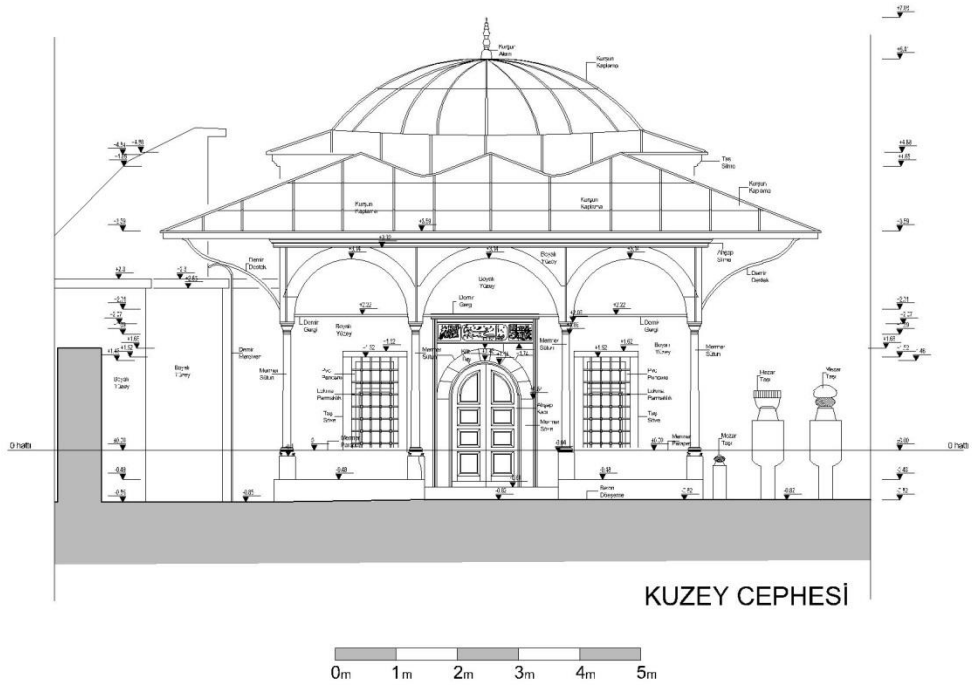
METAL MALZEME

Şekil 14: Rölöve Batı cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE

MALZEME LEJANTI

KARGİR MALZEME

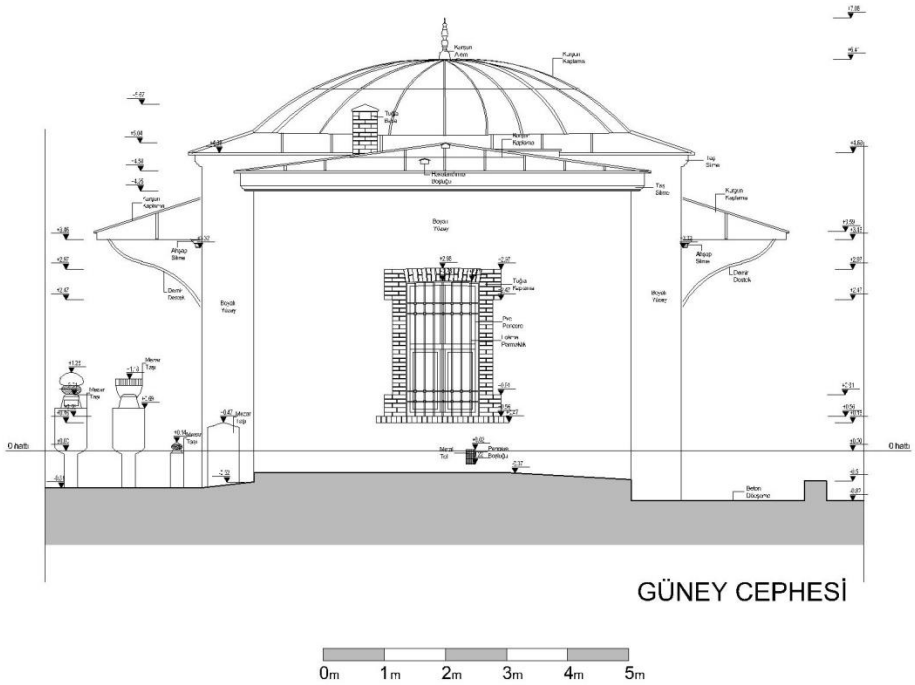
AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

MUHDES EK

METAL MALZEME

Şekil 15: Rölöve Kuzey cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE

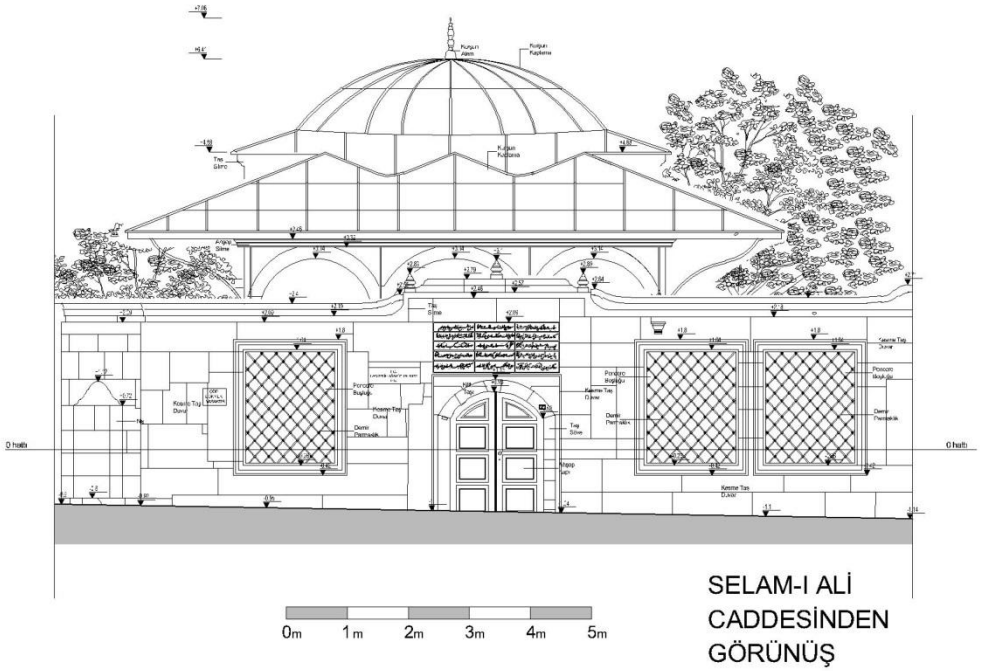

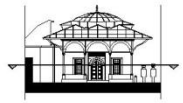
MALZEME LEJANTI

- KARGİR MALZEME
- AHŞAP MALZEME
- MERMER MALZEME
- MUHDES EK
- METAL MALZEME

Şekil 16: Rölöve Kuzey cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE

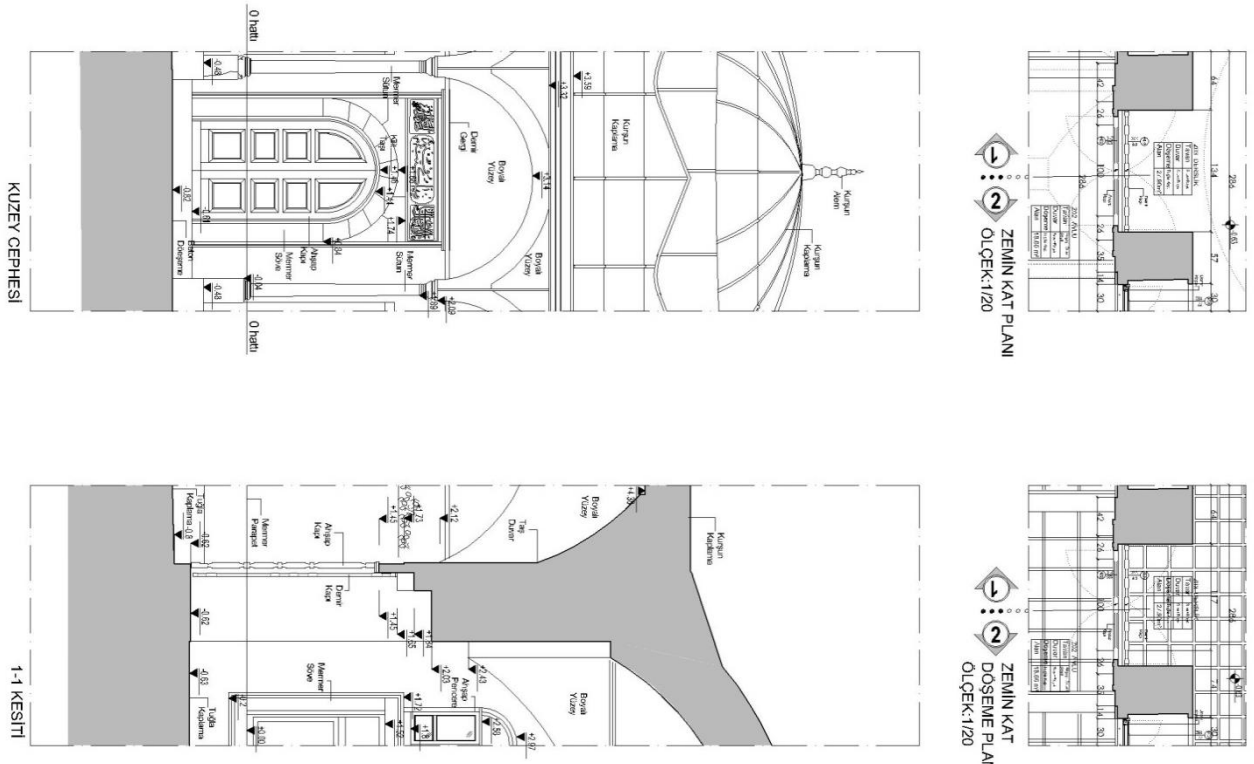

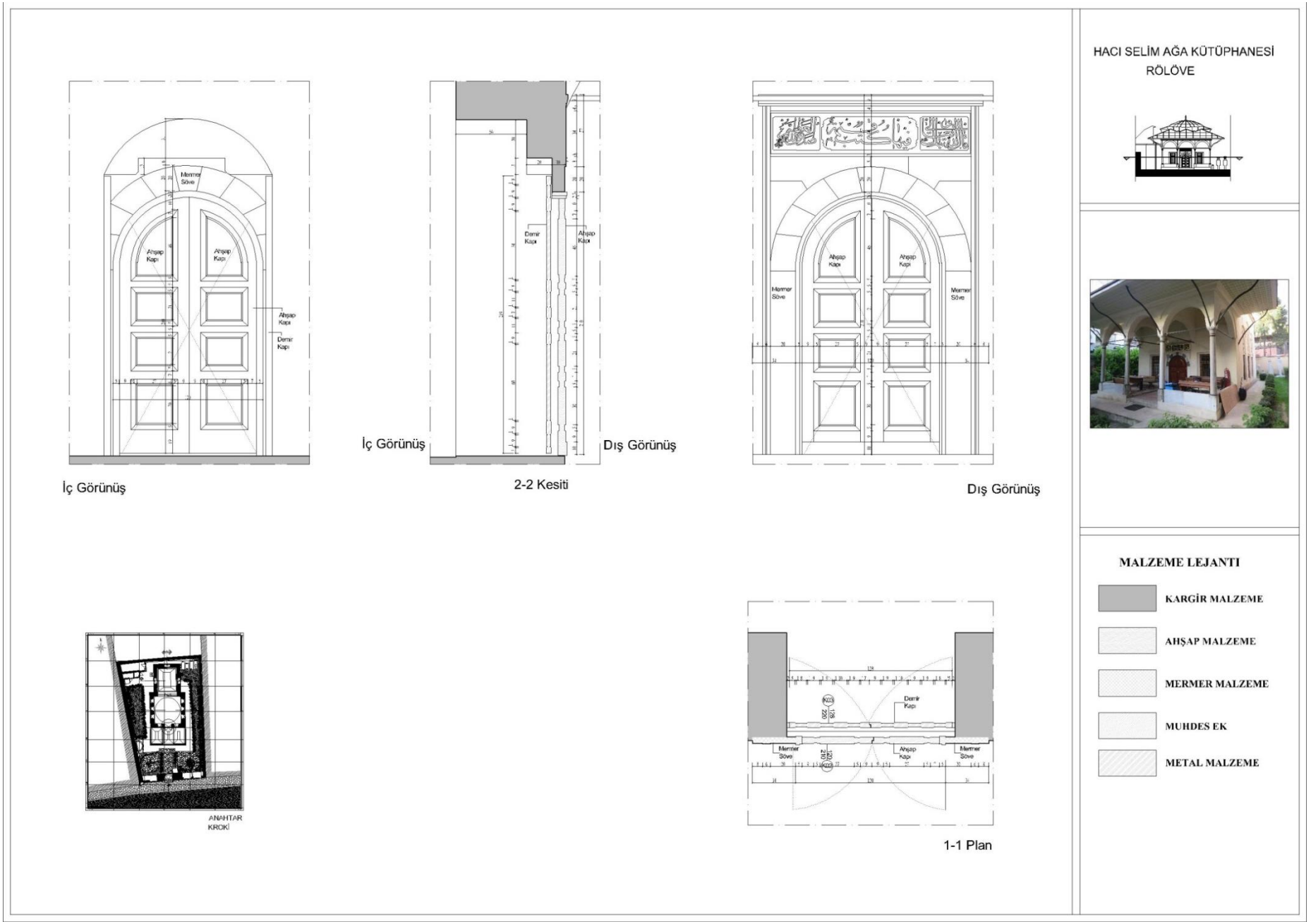
MALZEME LEJANTI

- KARGİR MALZEME
- AHŞAP MALZEME
- MERMER MALZEME
- MUHDES EK
- METAL MALZEME

Şekil 17: Rölöve Selami Ali caddesi görünüş

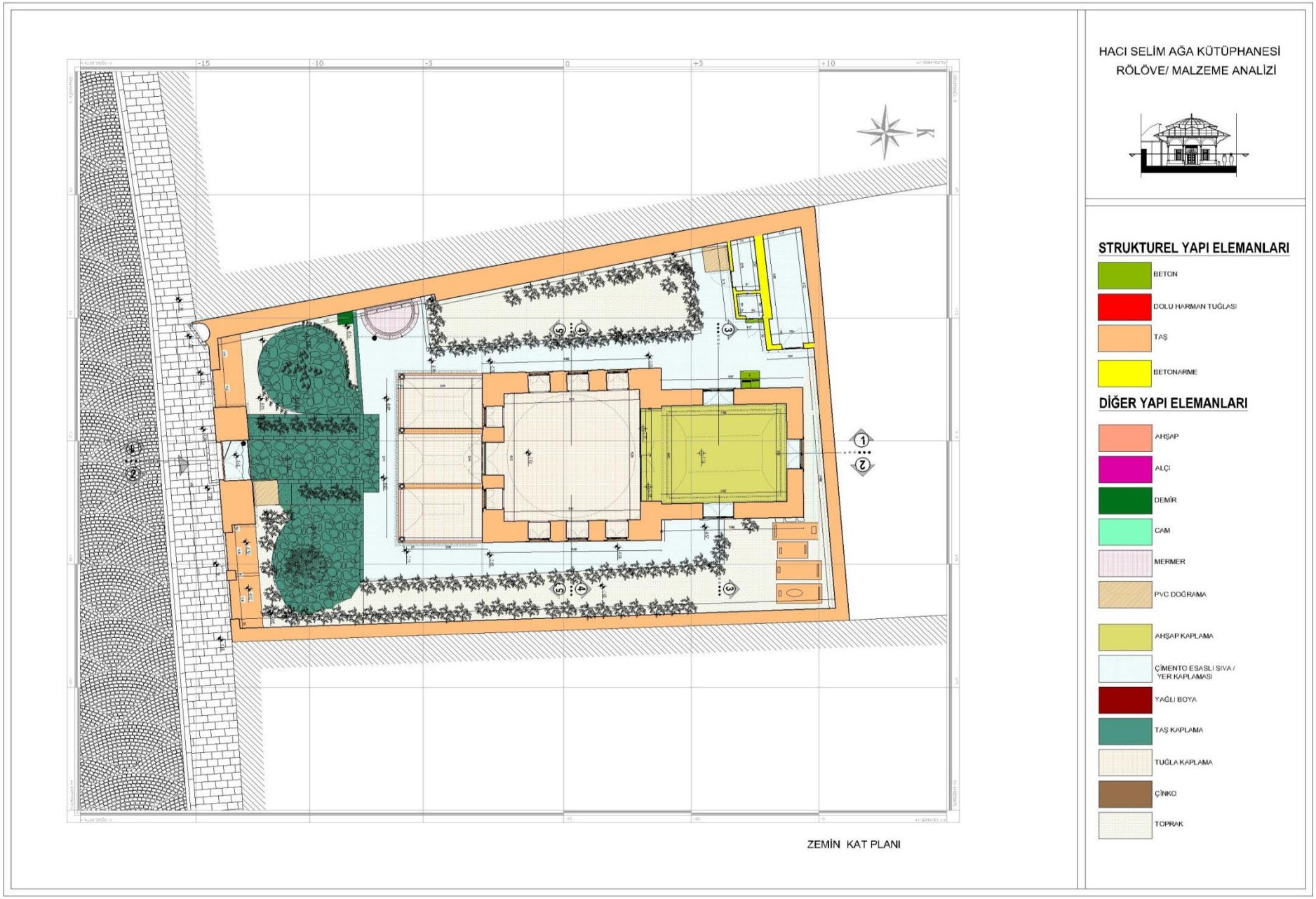

Şekil 18: Rölöve 1/20 sistem detayı

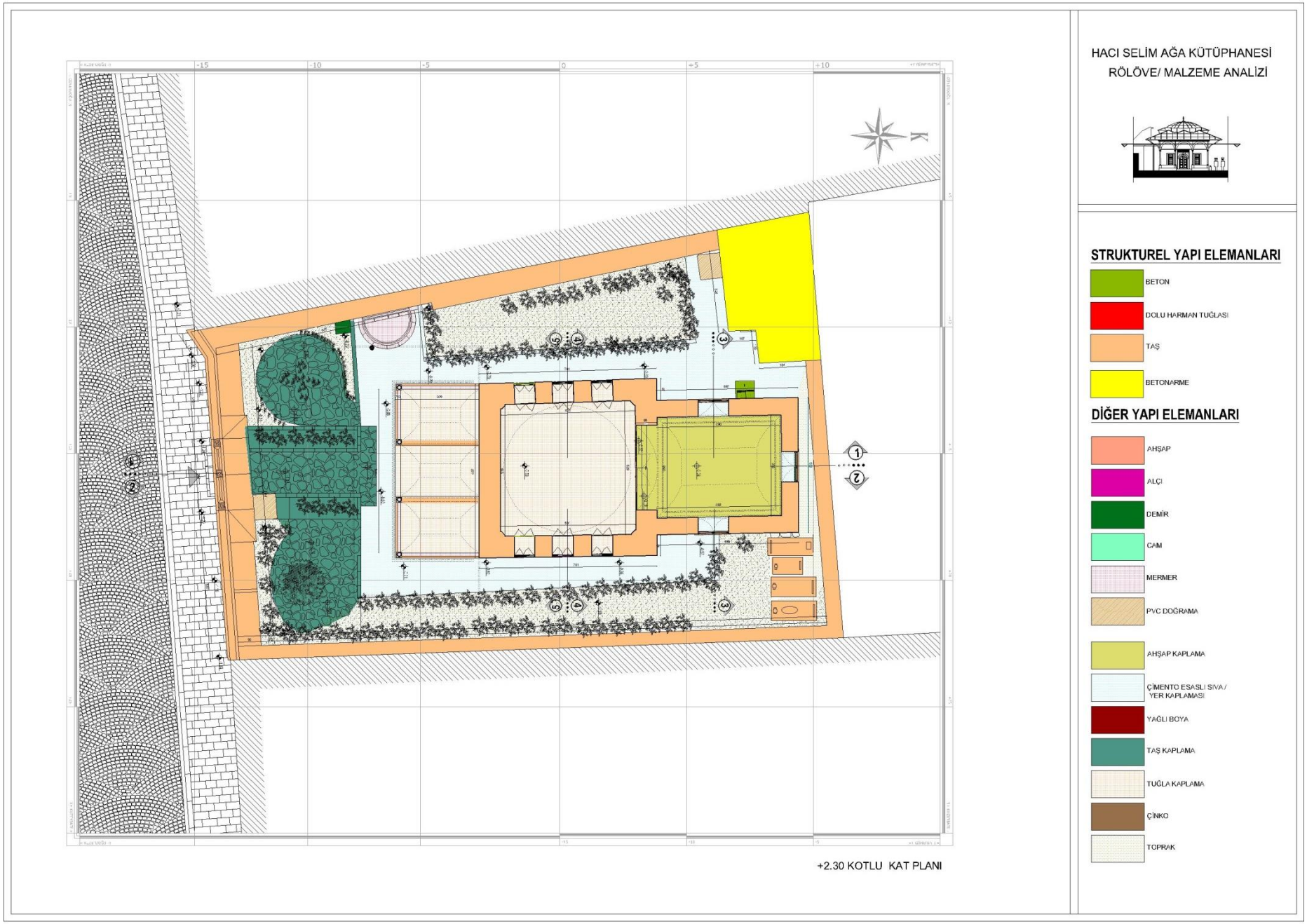

Şekil 19: Rölöve Giriş kapısı detayı

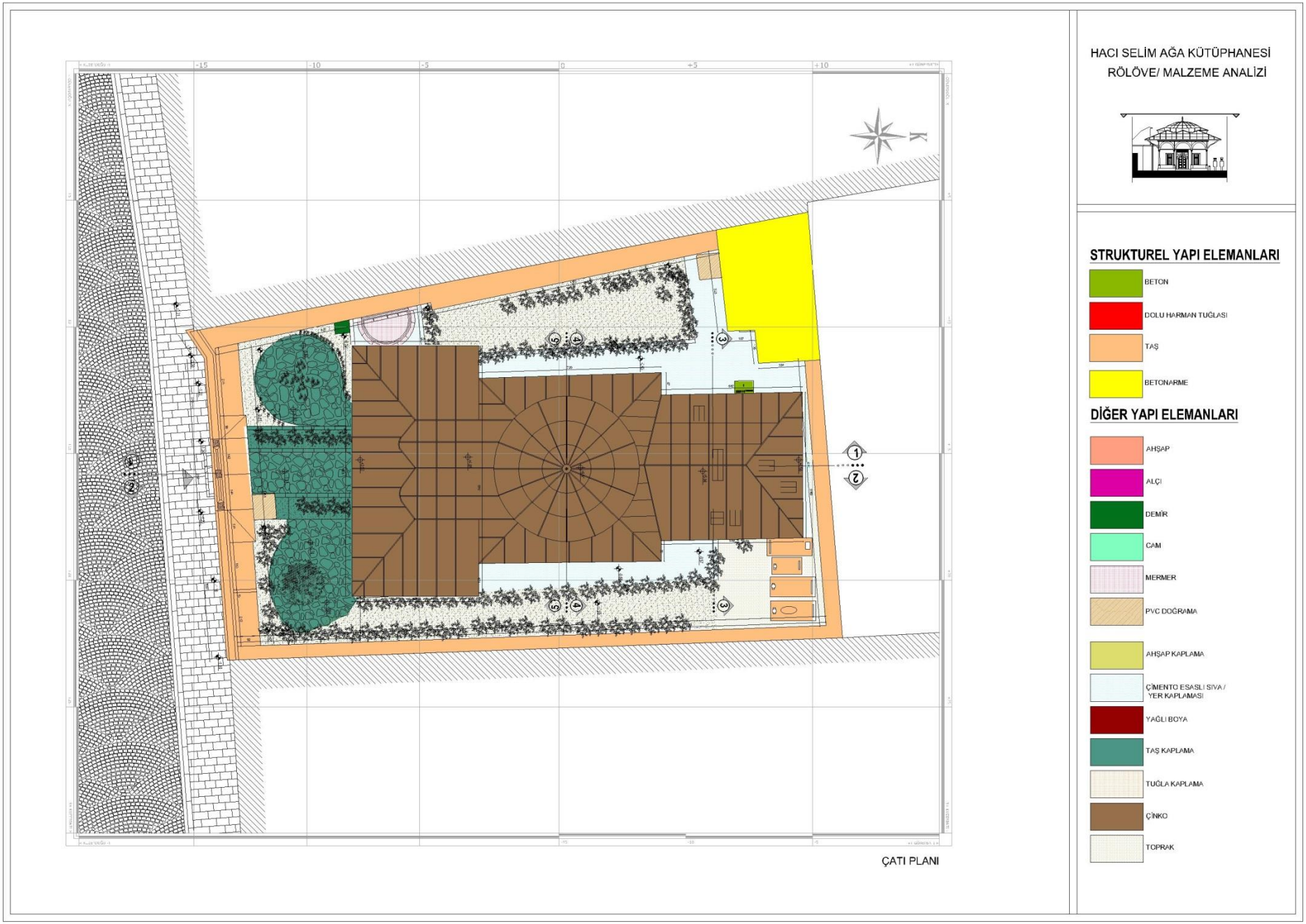
EK B: Malzeme Analizi

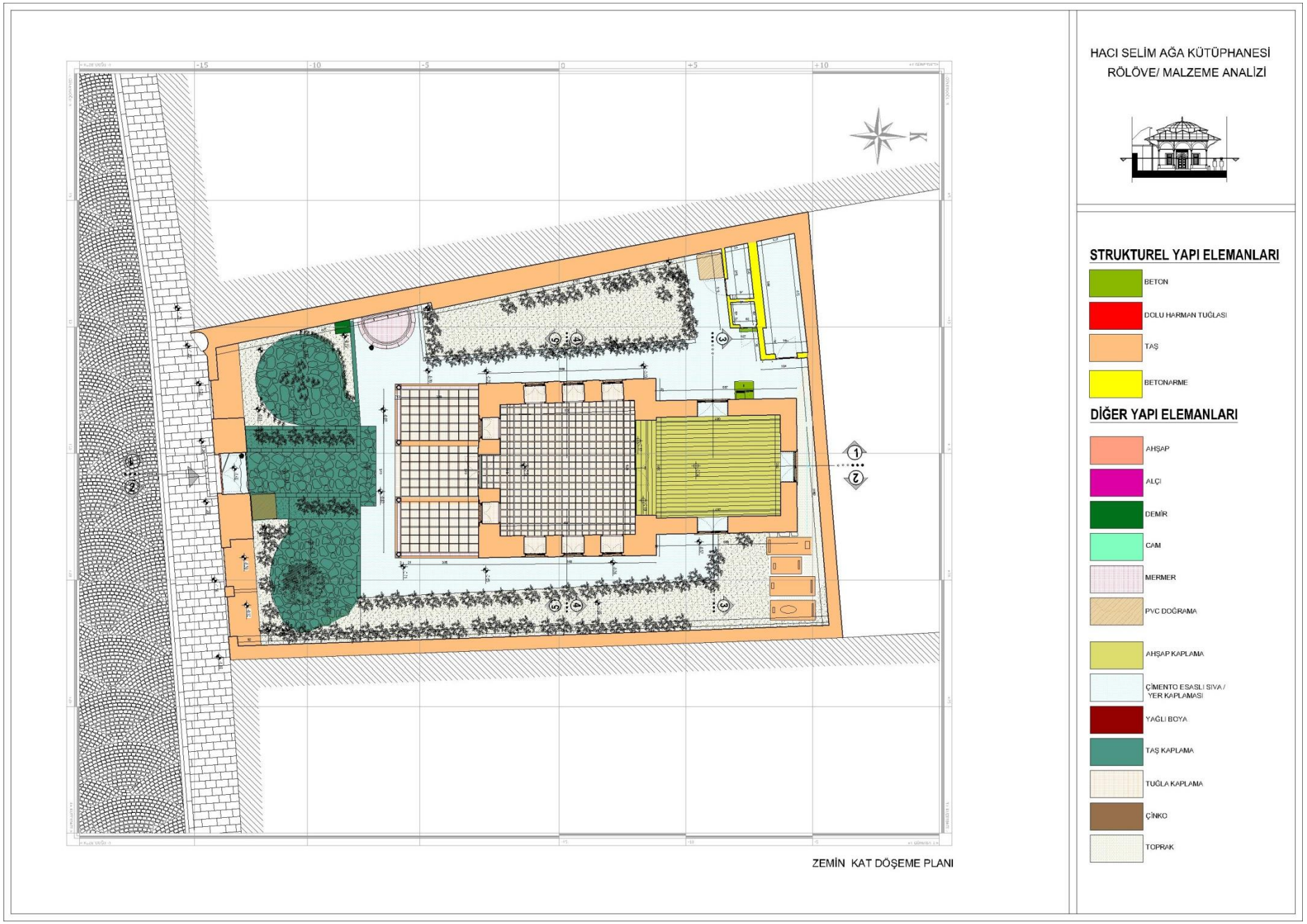
Şekil 20: Malzeme Analizi Zemin kat planı

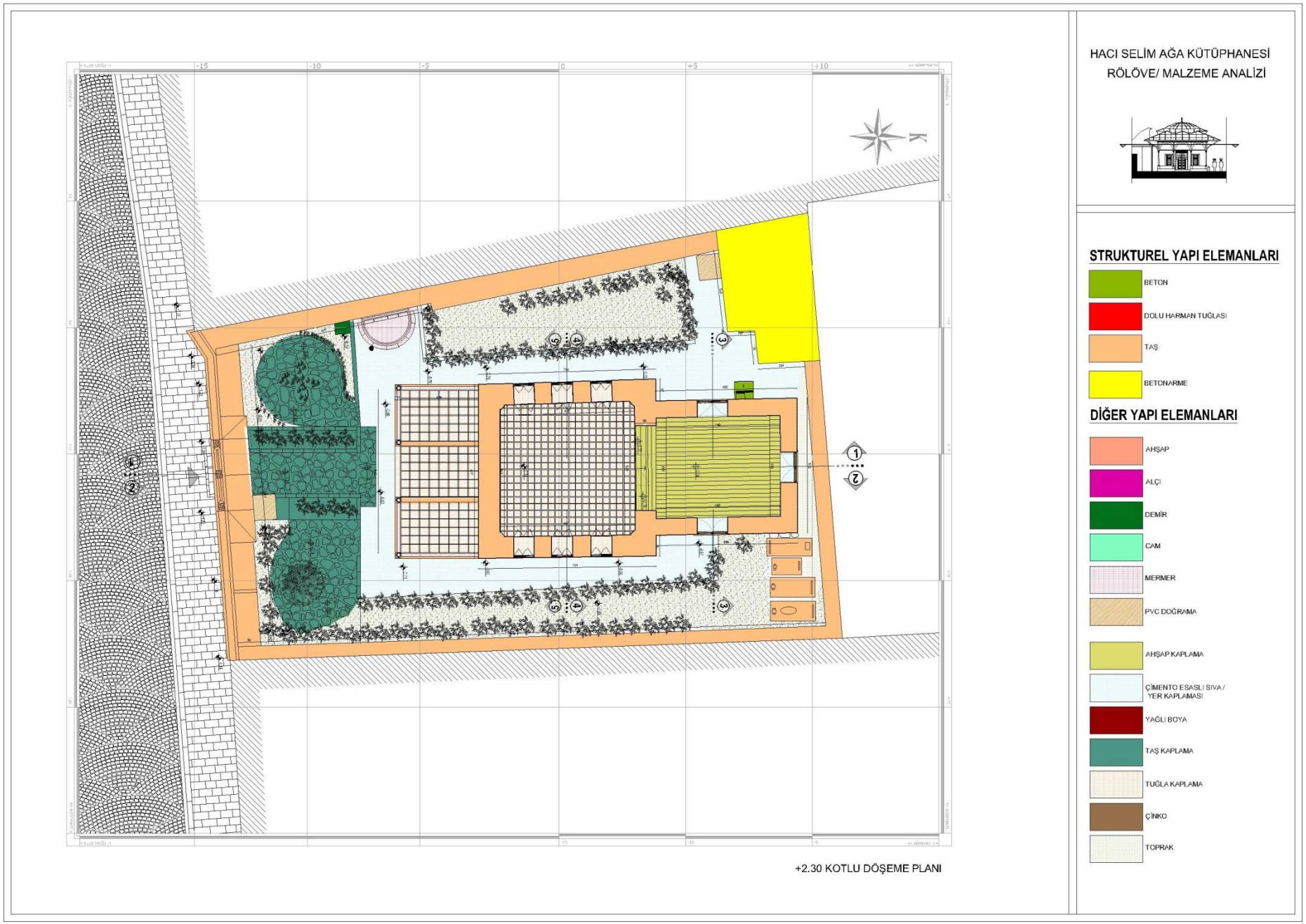
Şekil 21: Malzeme Analizi +2.30 kot planı

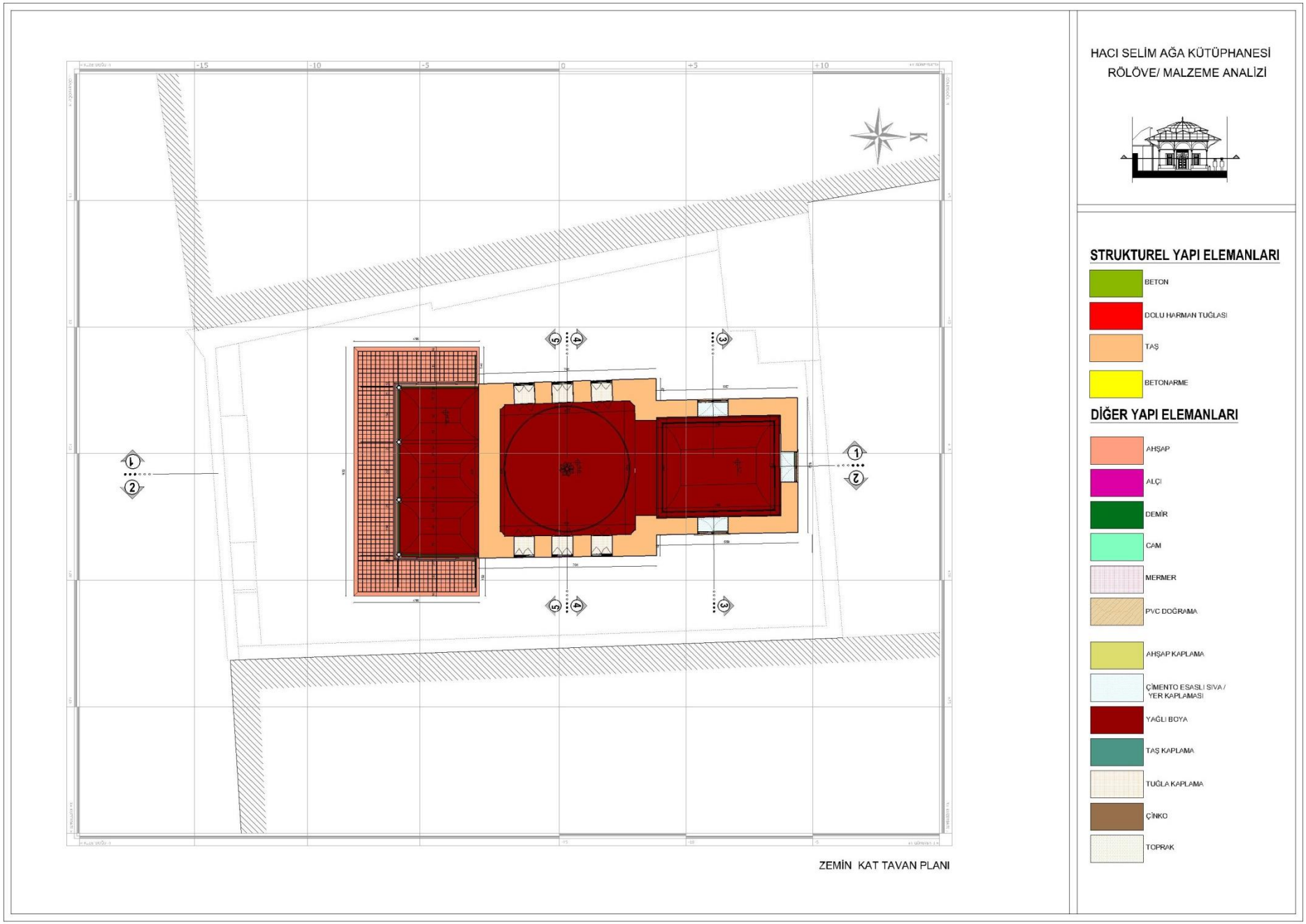
Şekil 22: Malzeme Analizi Çatı planı

Şekil 23: Malzeme Analizi Döşeme planı

Şekil 24: Malzeme Analizi +2.30 kot döşeme planı

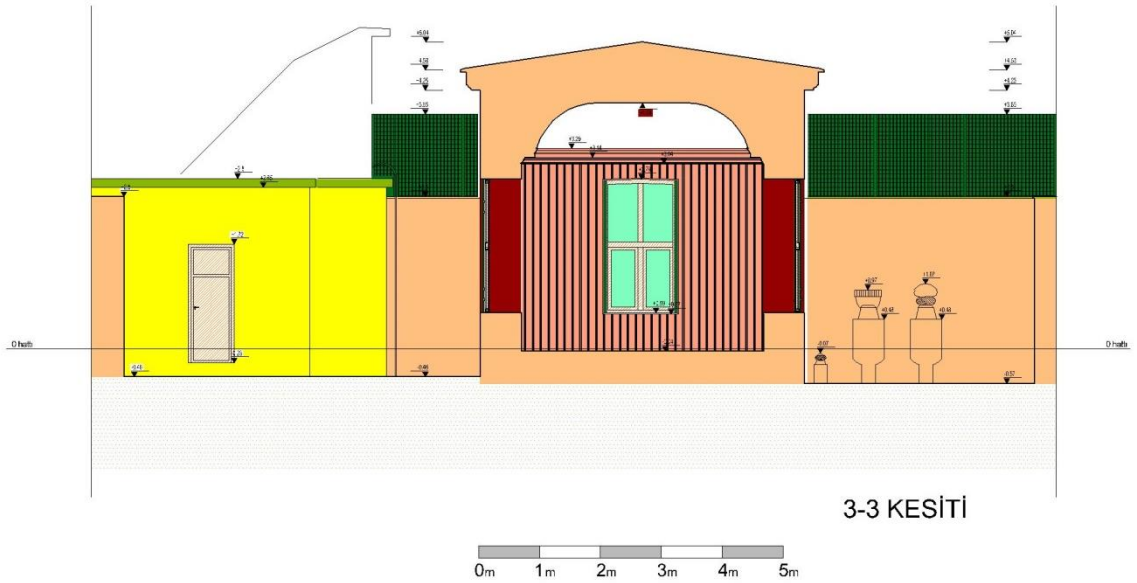
Şekil 25: Malzeme Analizi Tavan planı

Şekil 26: Malzeme Analizi 1-1 kesiti

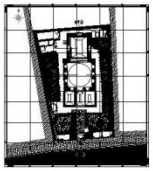

Şekil 27: Malzeme Analizi 2-2 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ

RÖLÖVE/ MALZEME ANALİZİ

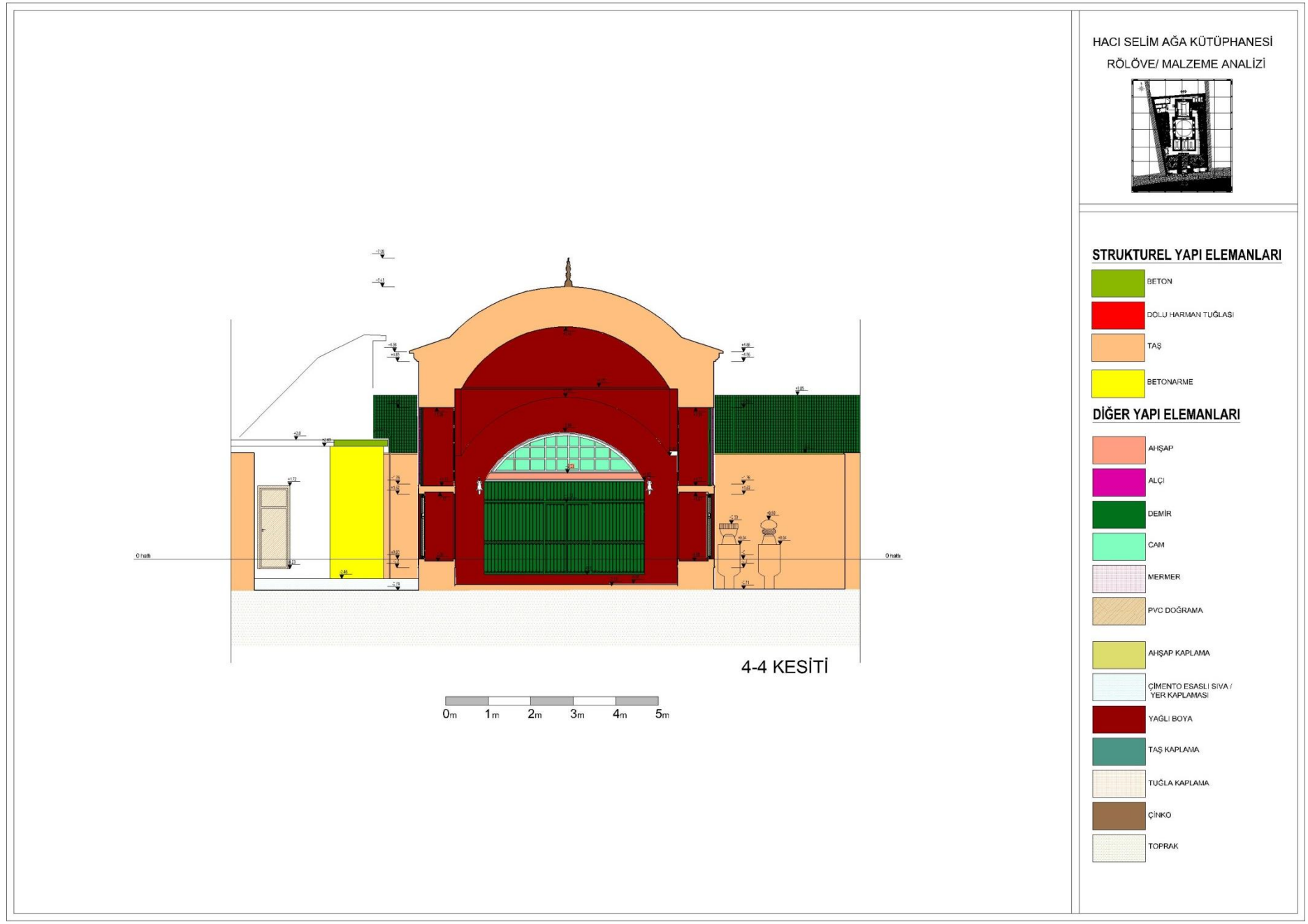
STRUKTUREL YAPI ELEMANLARI

- BETON
- DOLU HARMAN TUĞLASI
- TAŞ
- BETONARME

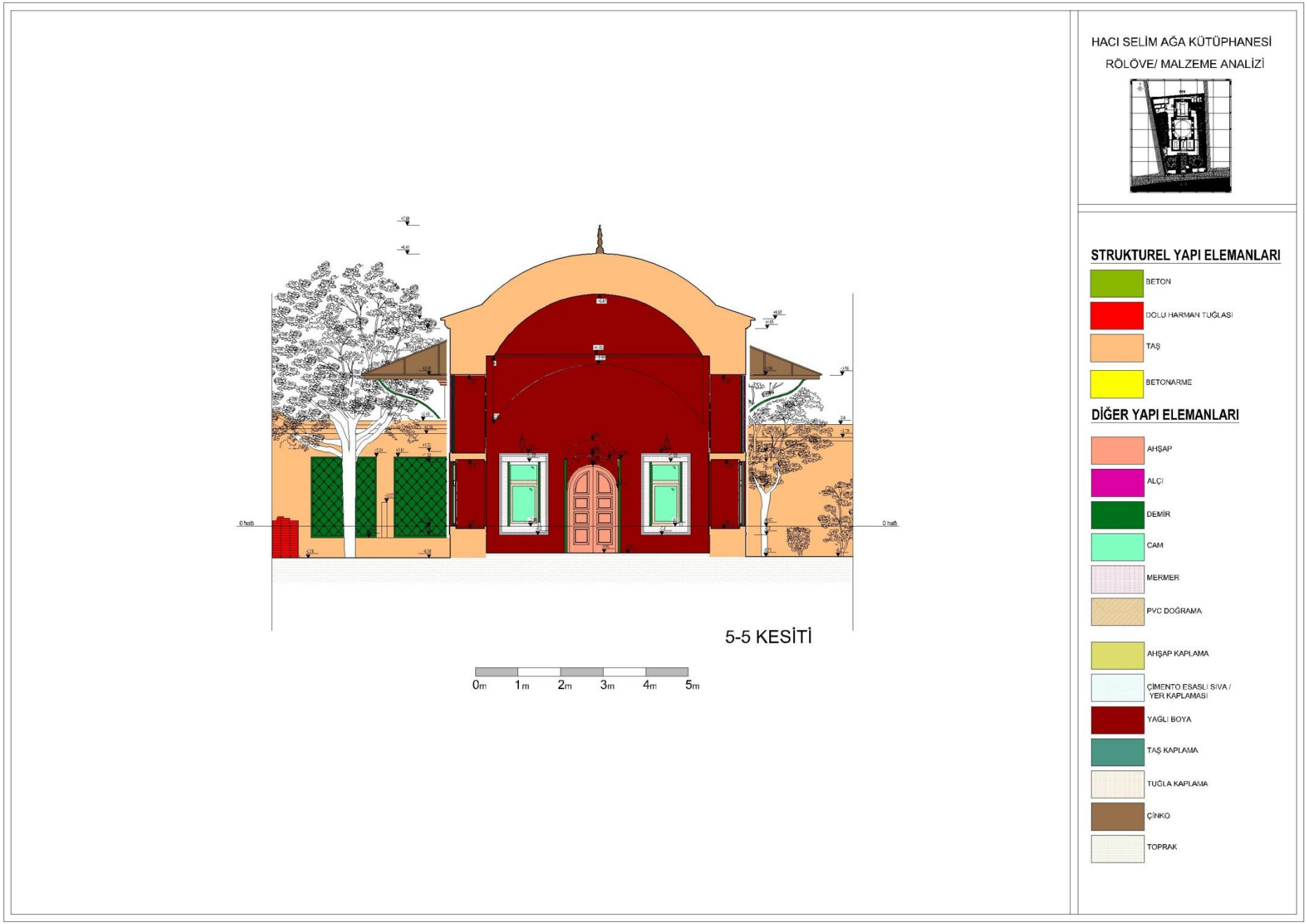
DİĞER YAPI ELEMANLARI

- AHŞAP
- ALÇI
- DEMİR
- CAM
- MERMER
- PVC DOĞRAMA
- AHŞAP KAPLAMA
- ÇİMENTO ESASLI SIVA / YER KAPLAMASI
- YAĞLI BOYA
- TAŞ KAPLAMA
- TUĞLA KAPLAMA
- ÇİNKO
- TOPRAK

Şekil 28: Malzeme Analizi 3-3 kesiti

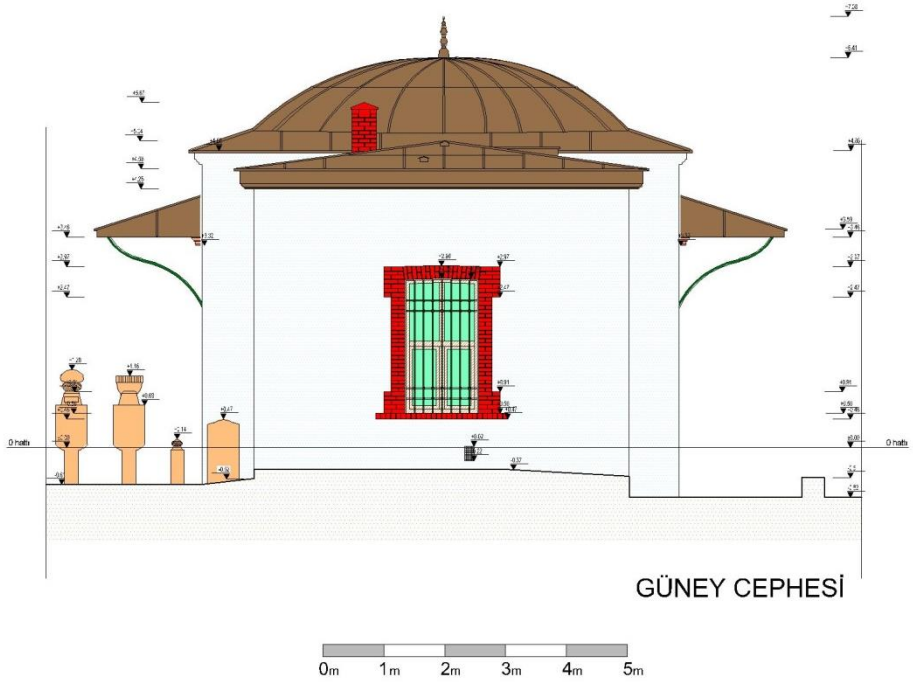
Şekil 29: Malzeme Analizi 4-4 kesiti

Şekil 30: Malzeme Analizi 5-5 kesiti

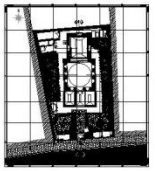

Şekil 31: Malzeme Analizi Batı cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ

RÖLÖVE/ MALZEME ANALİZİ

STRUKTUREL YAPI ELEMANLARI

- BETON
- DOLU HARMAN TUĞLASI
- TAŞ
- BETONARME

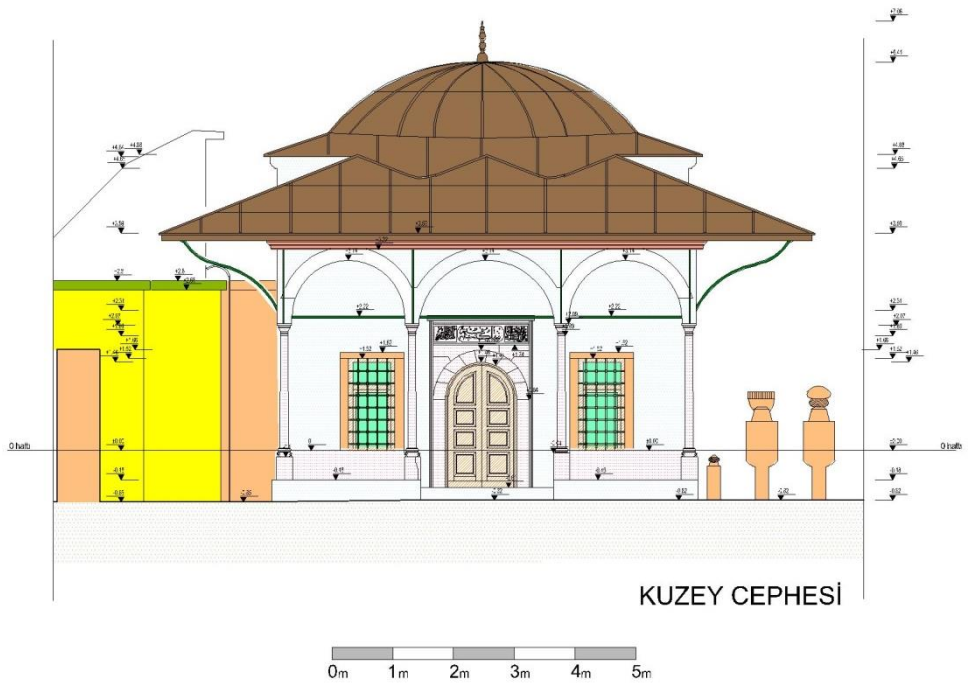
DİĞER YAPI ELEMANLARI

- AHŞAP
- ALÇI
- DEMİR
- CAM
- MERMER
- PVC DOĞRAMA
- AHŞAP KAPLAMA
- ÇİMENTO ESASLI SIVA / YER KAPLAMASI
- YAĞLI BOYA
- TAŞ KAPLAMA
- TUĞLA KAPLAMA
- ÇİNKO
- TOPRAK

Şekil 32: Malzeme Analizi Güney cephesi

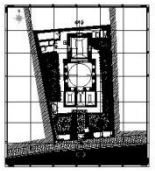

Şekil 33: Malzeme Analizi Doğu cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ

RÖLÖVE/ MALZEME ANALİZİ

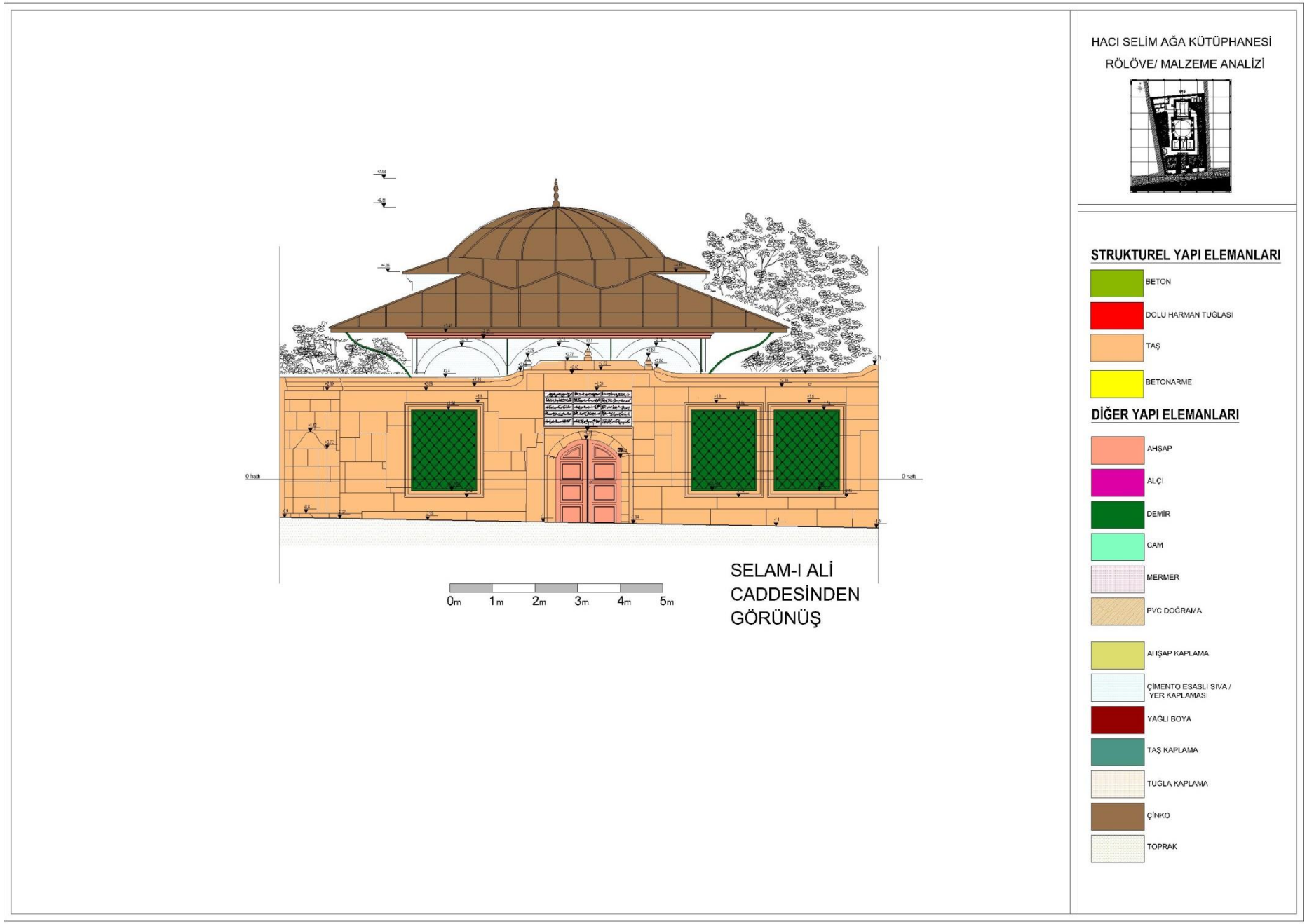
STRUKTUREL YAPI ELEMANLARI

- BETON
- DOLU HARMAN TUĞLASI
- TAŞ
- BETONARME

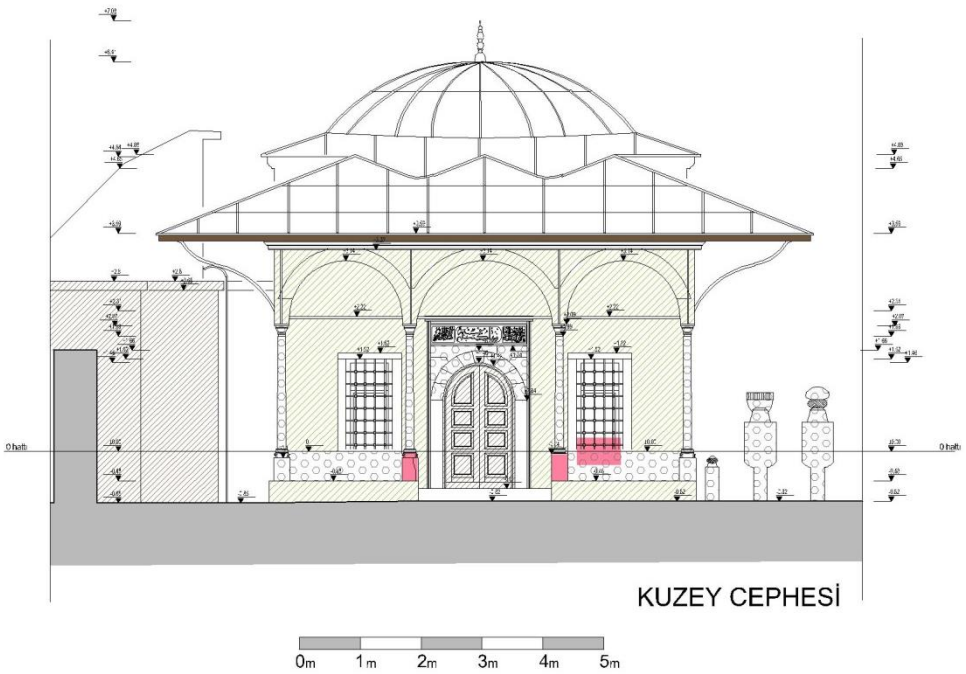
DİĞER YAPI ELEMANLARI

- AHŞAP
- ALÇI
- DEMİR
- CAM
- MERMER
- PVC DOĞRAMA
- AHŞAP KAPLAMA
- ÇİMENTO ESASLI SIVA / YER KAPLAMASI
- YAĞLI BOYA
- TAŞ KAPLAMA
- TUĞLA KAPLAMA
- ÇİNKO
- TOPRAK

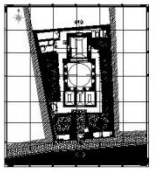
Şekil 34: Malzeme Analizi kuzey cephesi

Şekil 35: Malzeme Analizi Selami Ali caddesi görünüş

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE/ MÜDAHALE ANALİZİ

MÜDAHALE ANALİZİ

DÖNEM EKLERİN YAPIDAN UZAKLAŞTIRILMASI

RASPA

YÜZEY TEMİZLİĞİ (Taş, Tuğla vb.)

MİMARİ ELEMANLARIN BAKIMININ YAPILMASI

YENİ TAŞ KULLANIMI

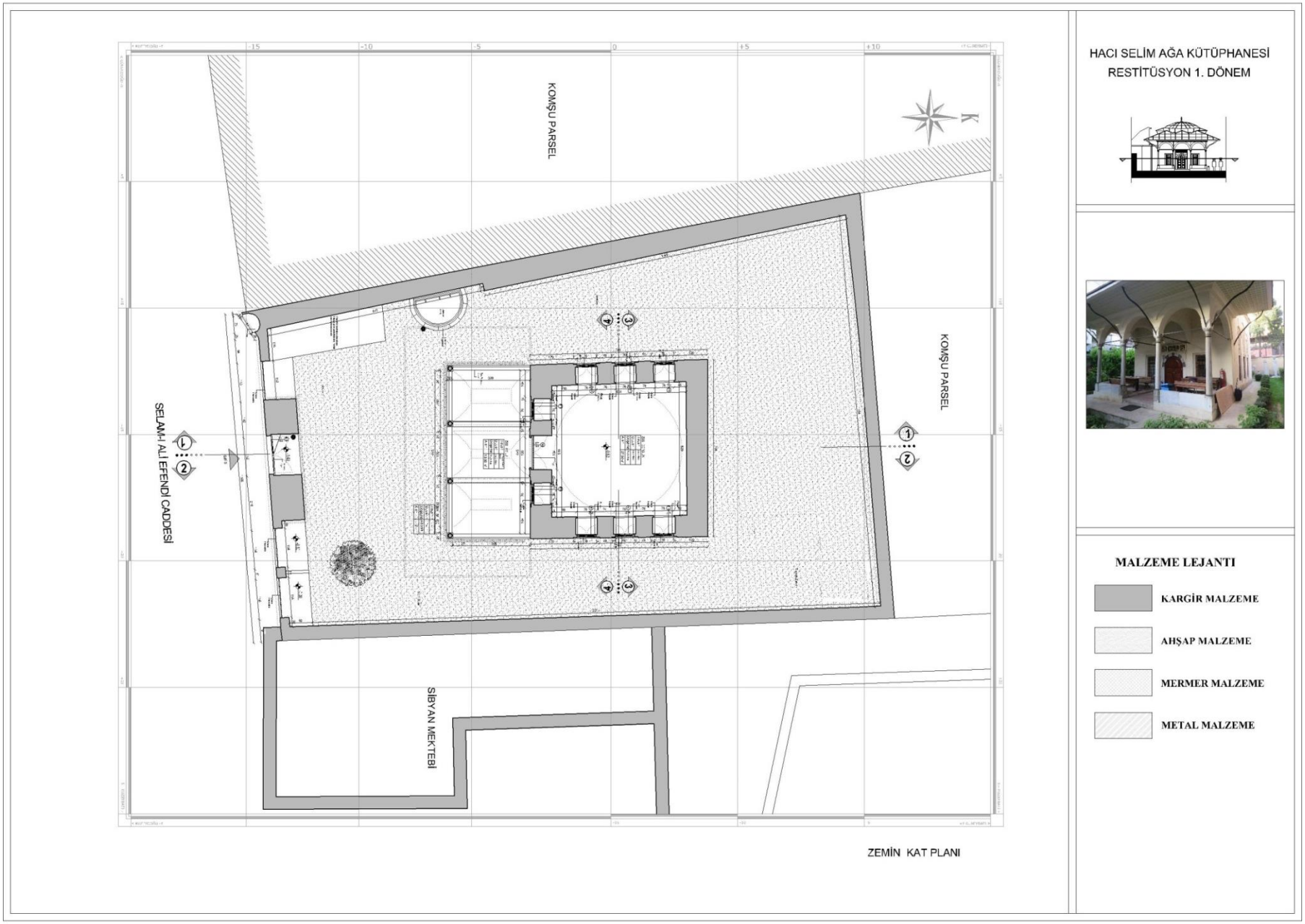
METAL ELEMANLARDA KOROZYON TEMİZLİĞİ

MEKANİK TEMİZLİK

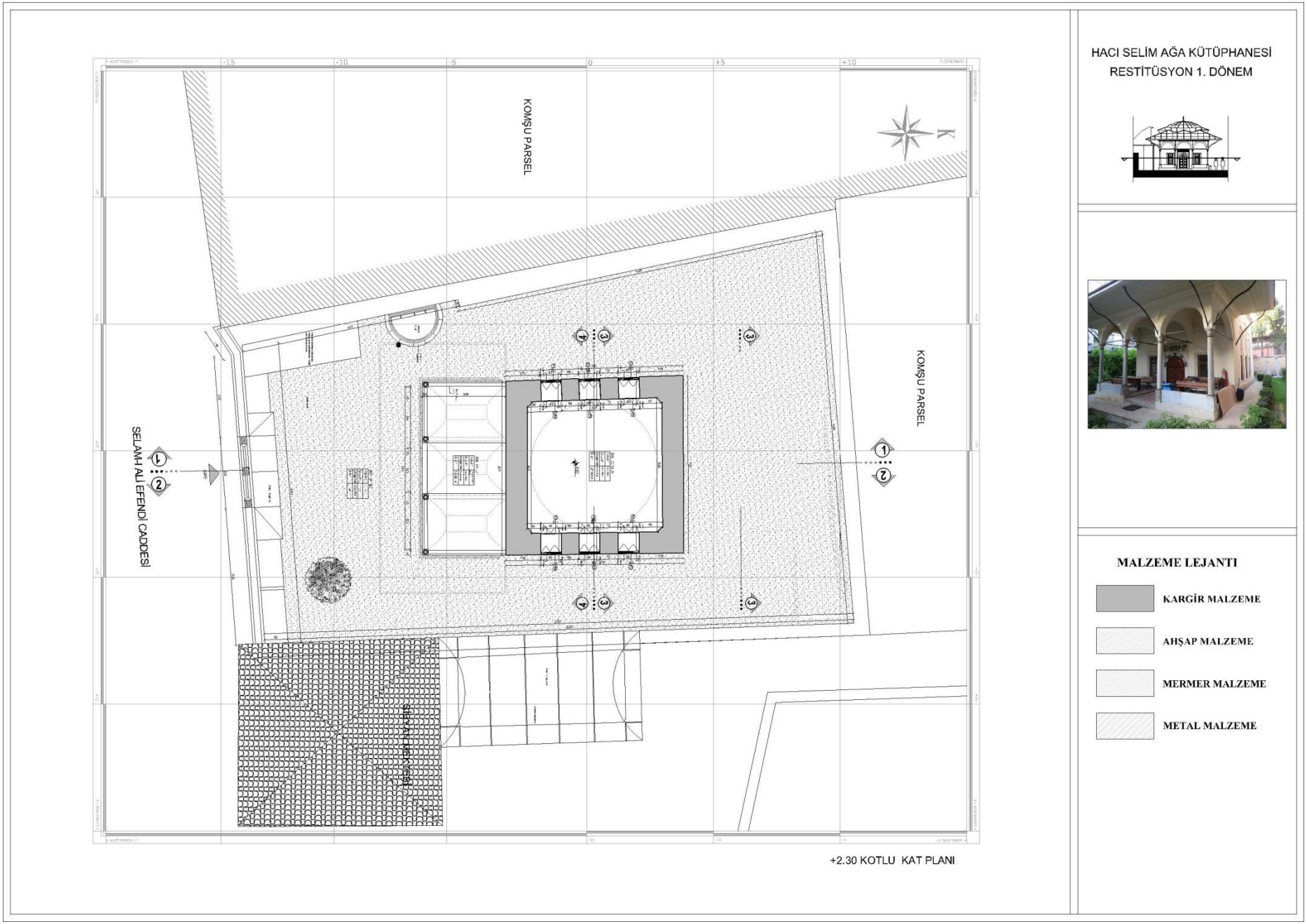
RUTUBET KAYNAĞINDAN UZAKLAŞTIRMA

Şekil 36: Müdahale Öneri Kuzey cephesi

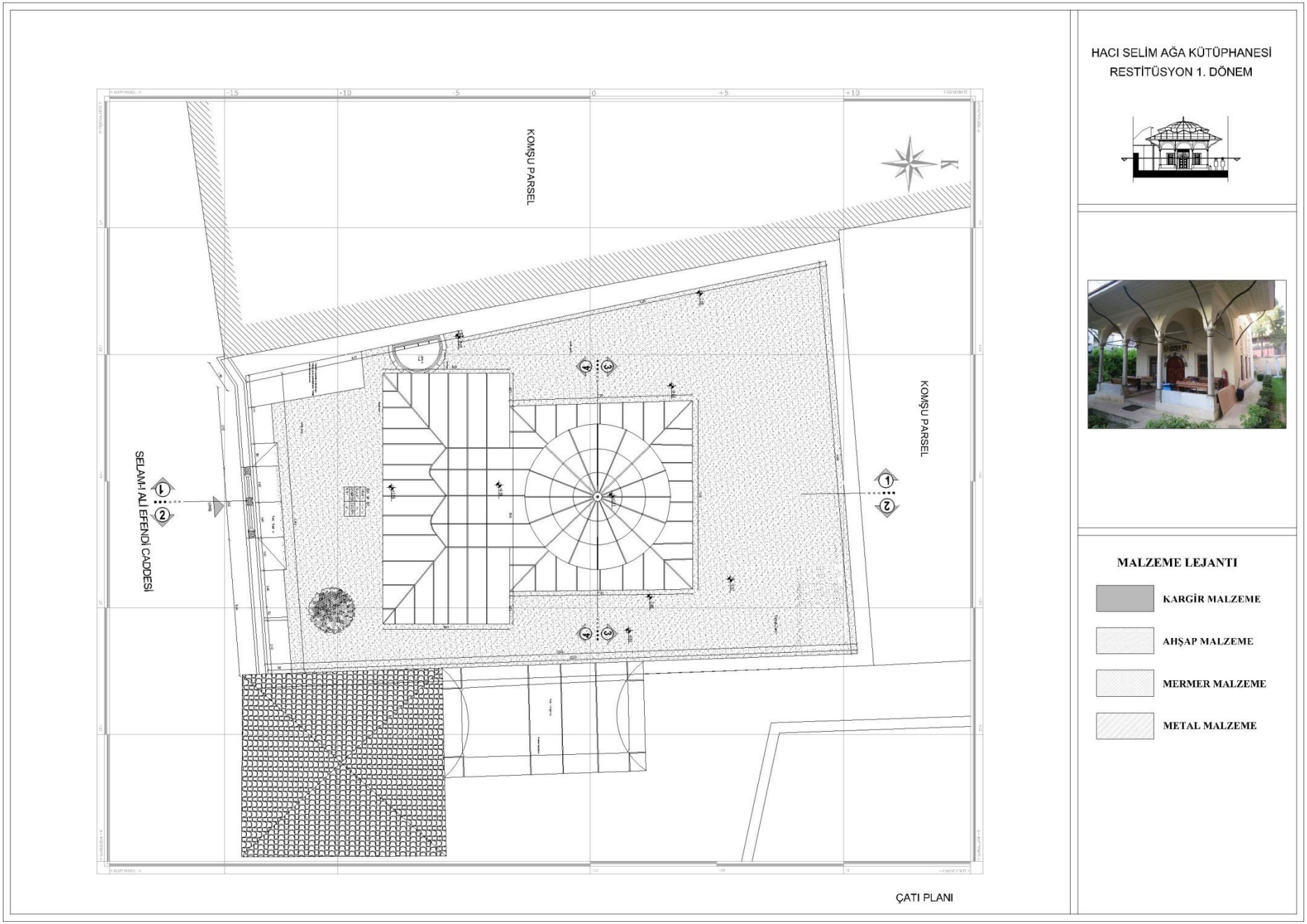
EK C: Restitüsyon projesi 1

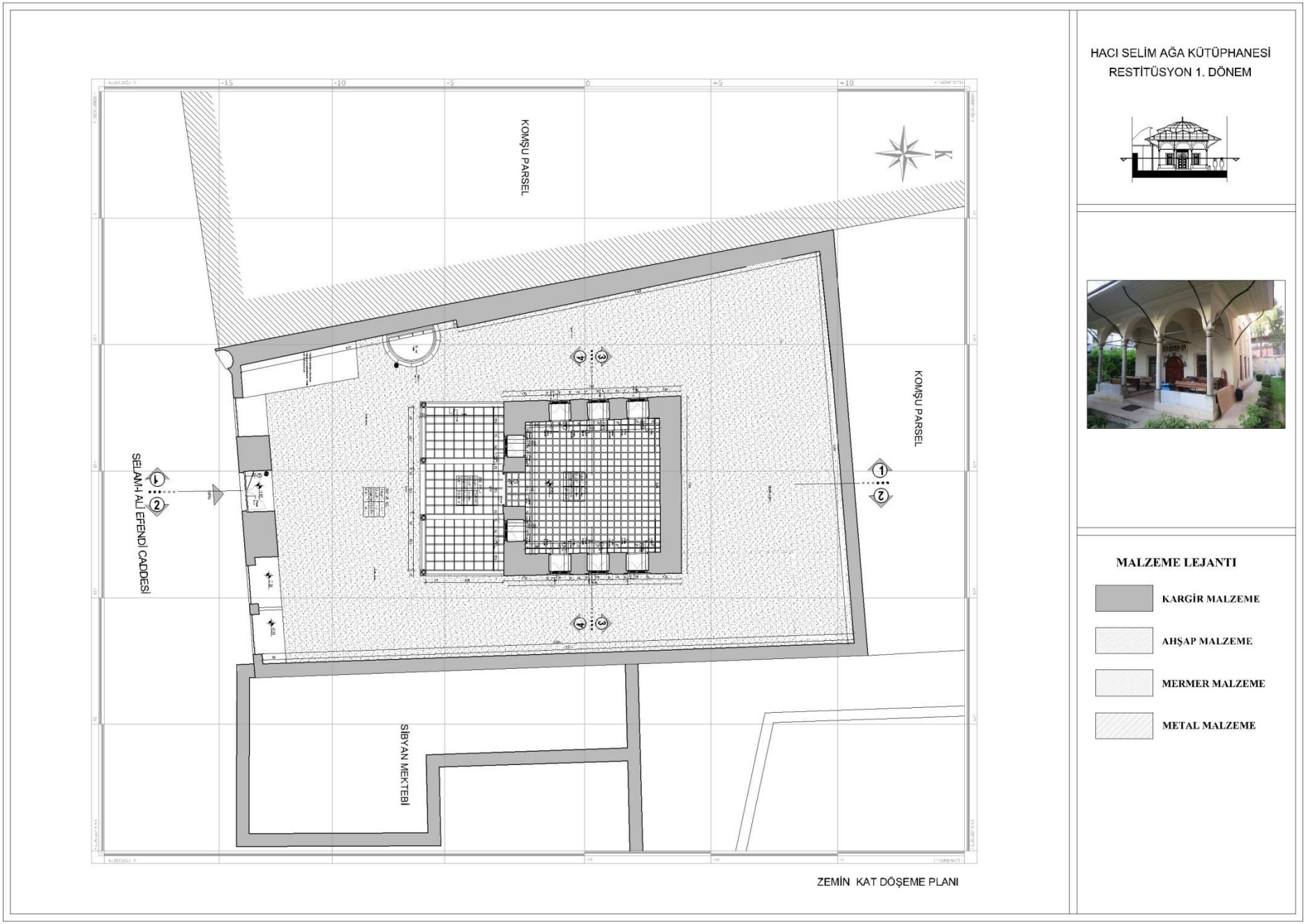
Şekil 37: Restitüsyon Projesi I Zemin kat planı

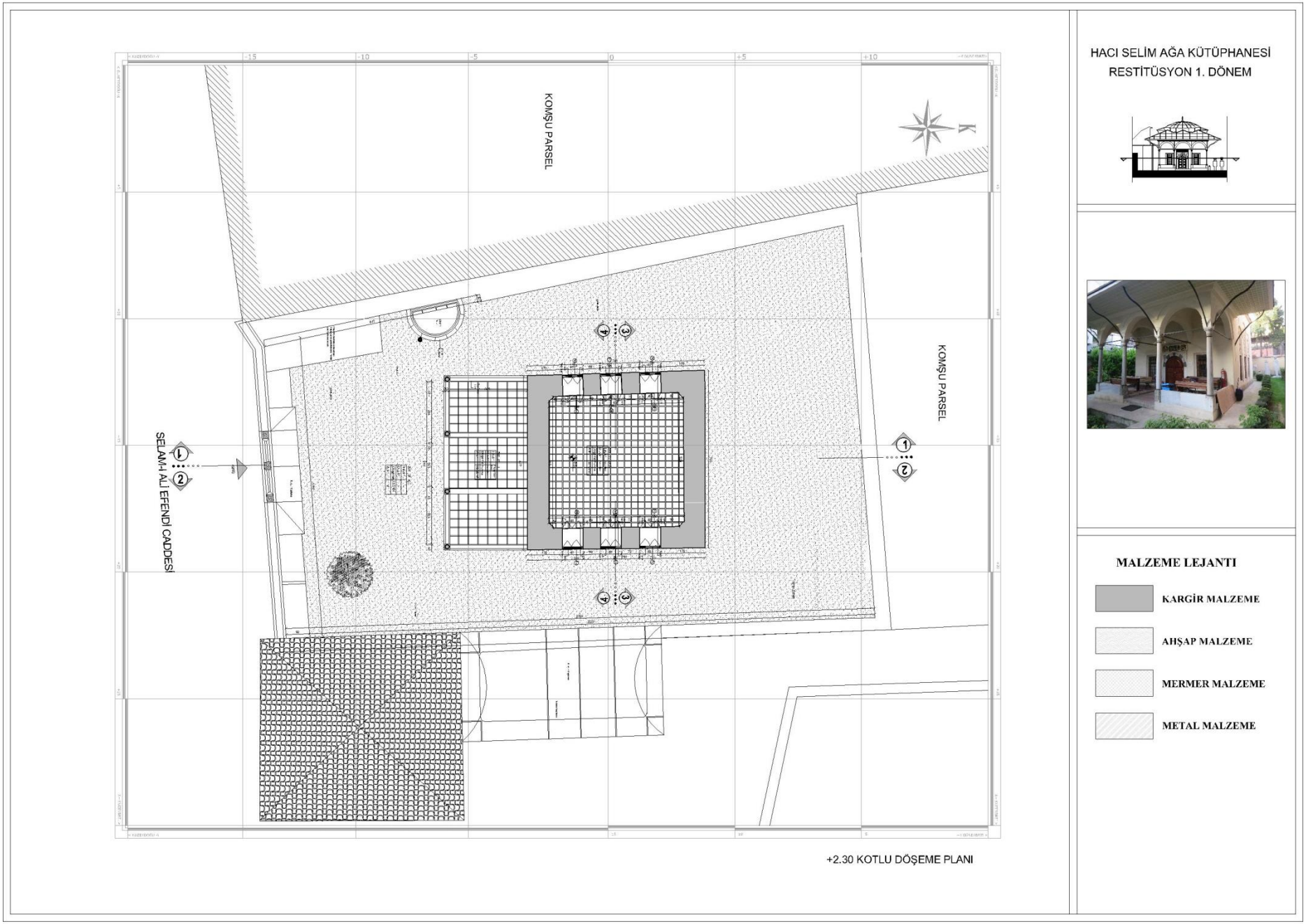
Şekil 38: Restitüsyon Projesi I +2.30 kat planı

Şekil 39: Restitüsyon Projesi I Çatı planı

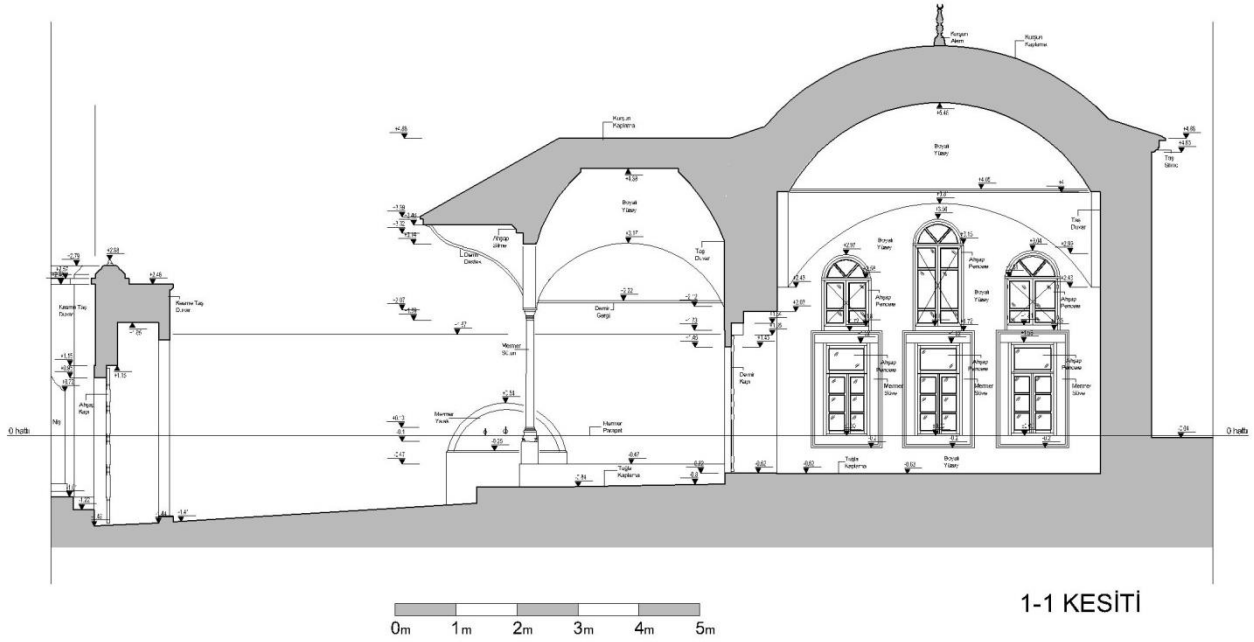
Şekil 40: Restitüsyon Projesi I Döşeme planı

Şekil 41: Restitüsyon Projesi I +2.30 Döşeme planı

Şekil 42: Restitüsyon Projesi I tavan planı

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 1. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

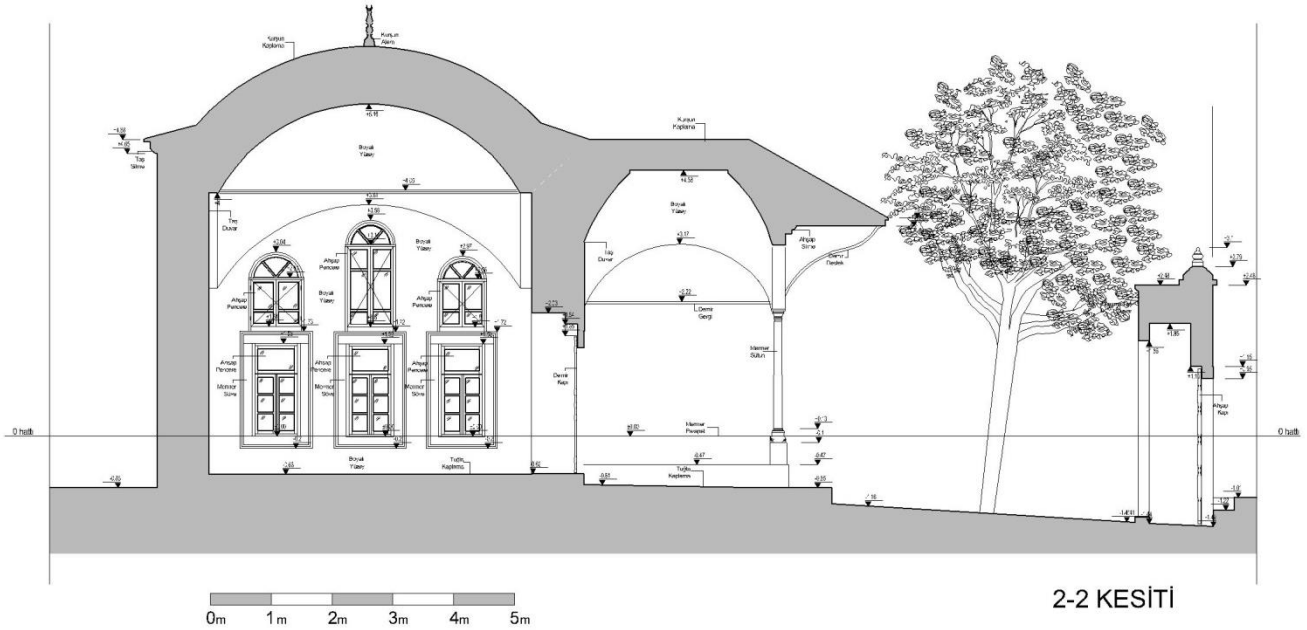
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 43: Restitüsyon Projesi I 1-1 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 1. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

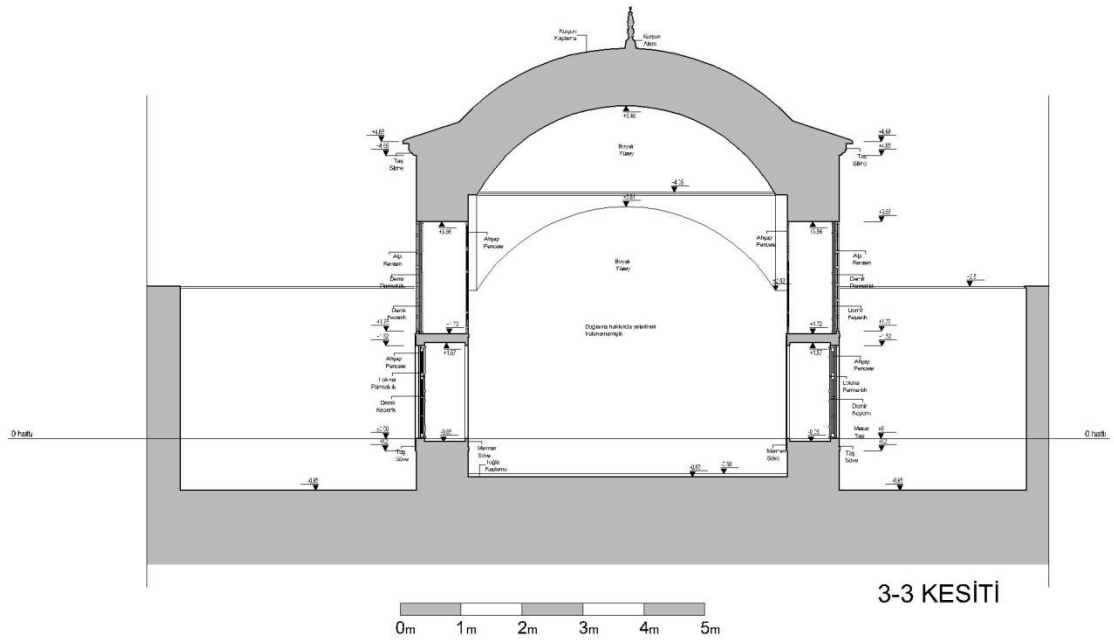
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 44: Restitüsyon Projesi I 2-2 Kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 1. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

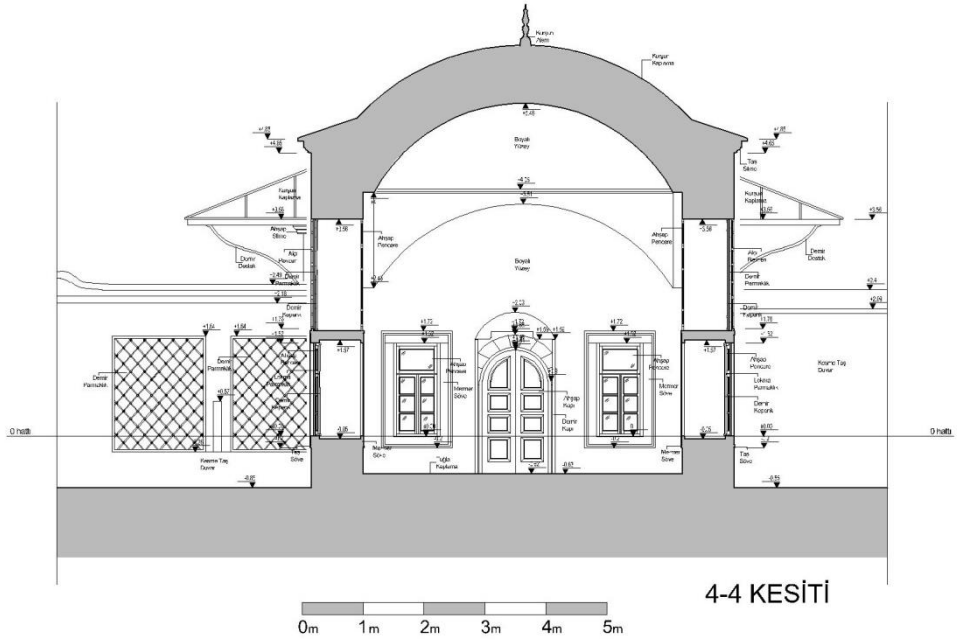
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 45: Restitüsyon Projesi I 3-3 Kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 1. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

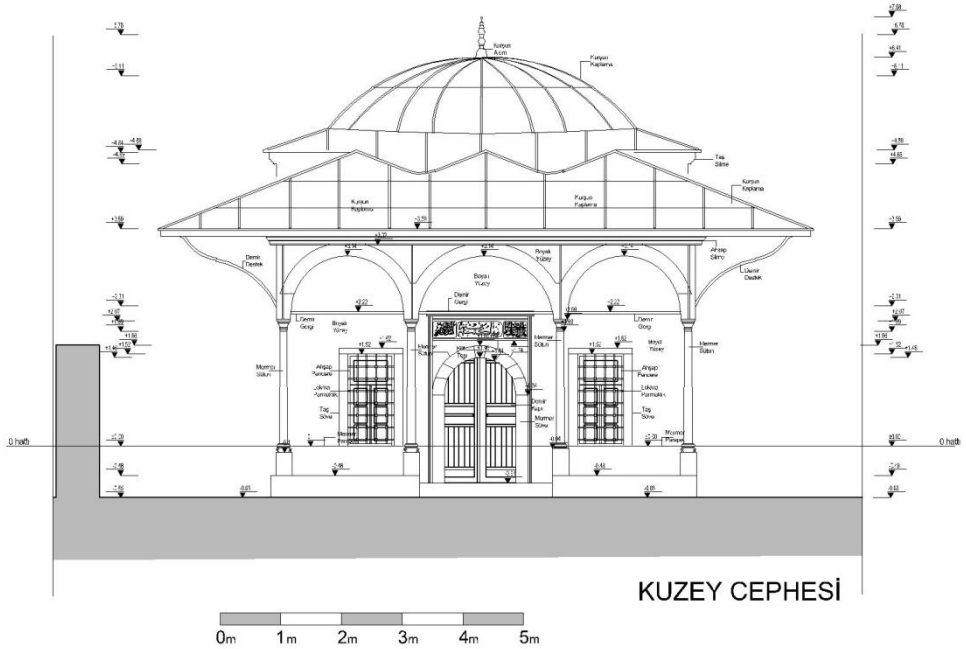
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 46: Restitüsyon Projesi I 4-4 kesit

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 1. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

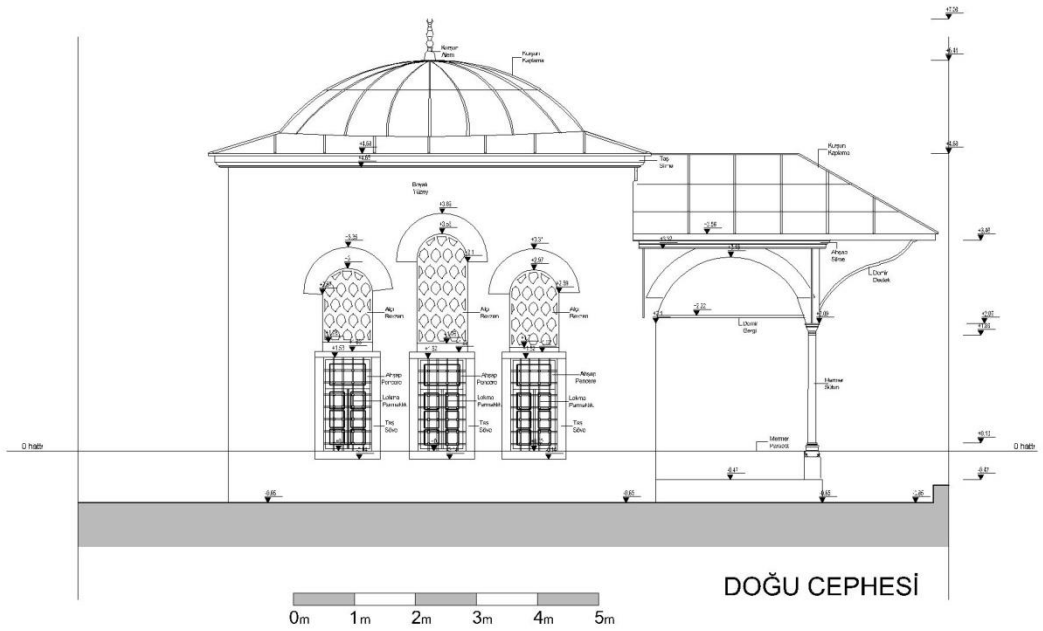
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 47: Restitüsyon Projesi I Kuzey cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 1. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

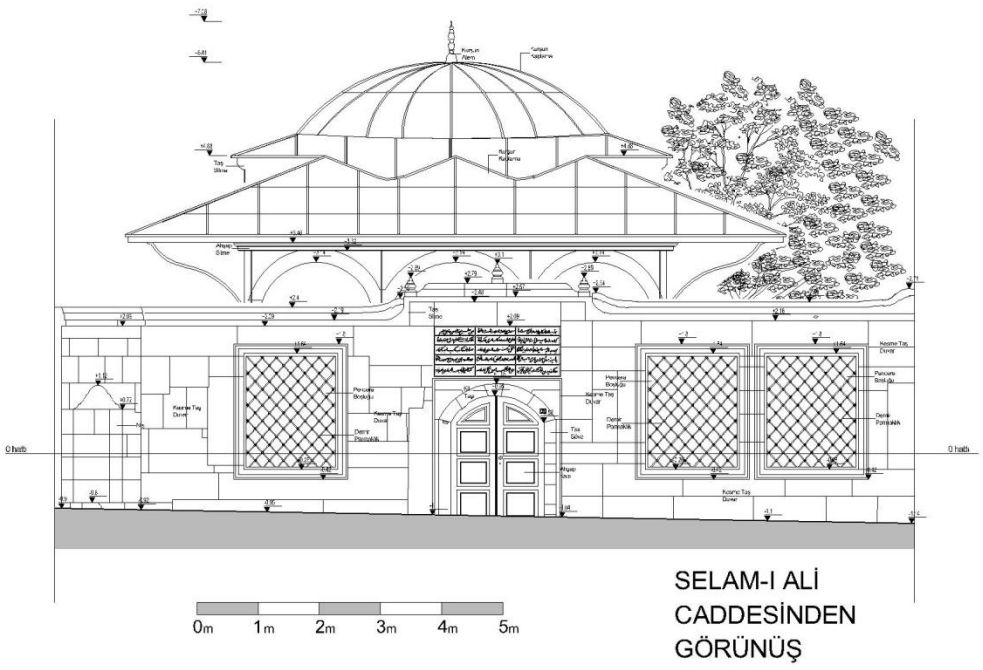
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

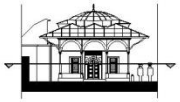
MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 48: Restitüsyon Projesi I Doğu cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 1. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

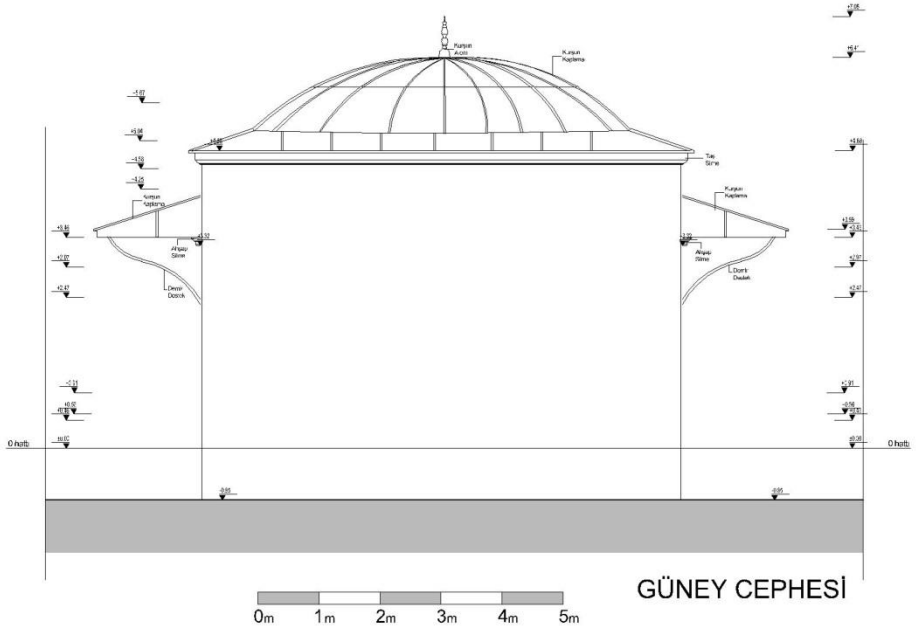
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 49: Restitüsyon Projesi I Selami Ali caddesinden görünüş

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 1. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

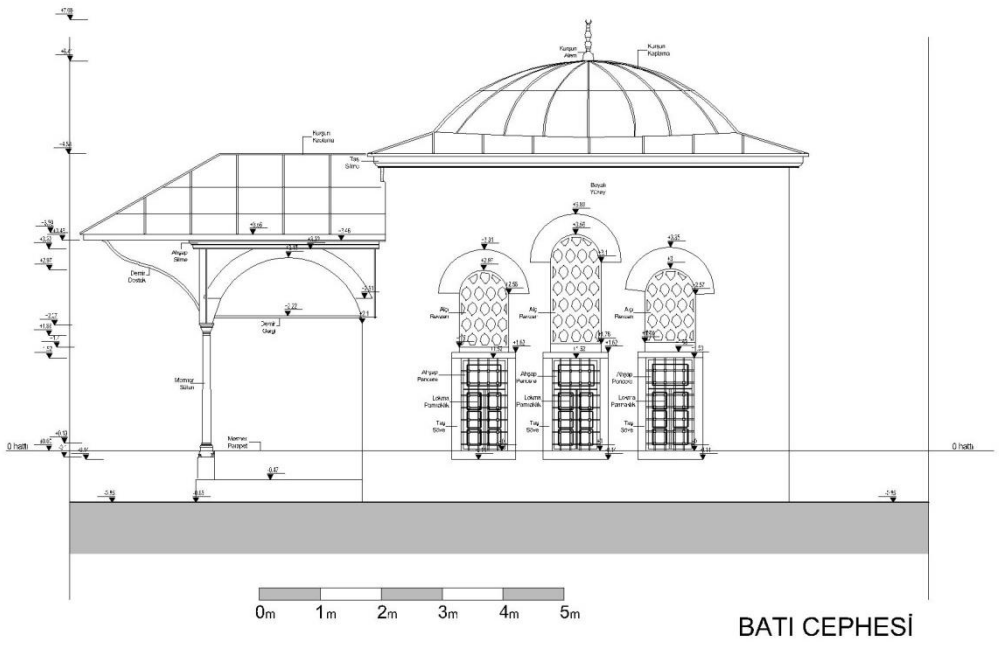
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 50: Restitüsyon Projesi I Güney cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 1. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

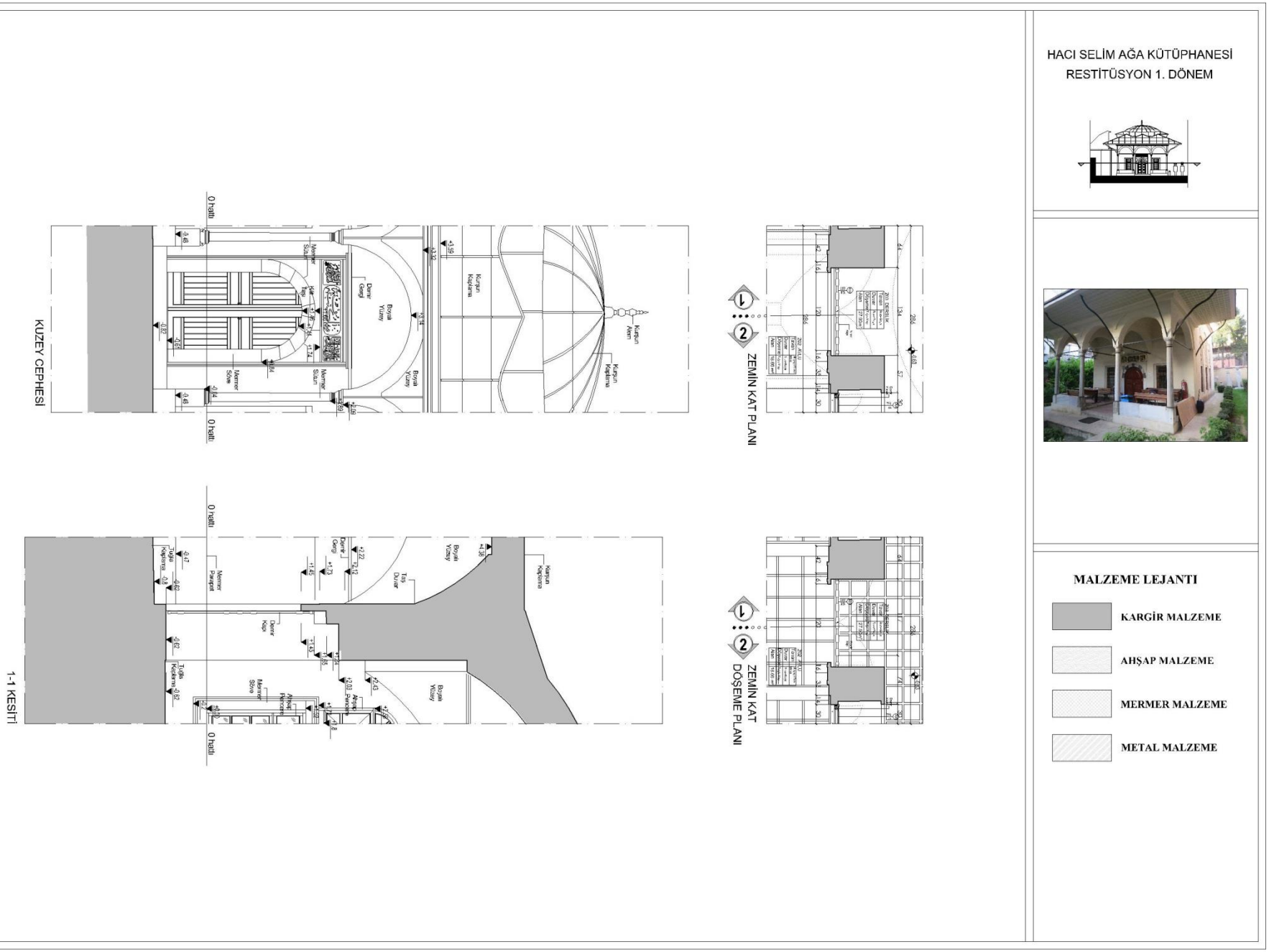
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

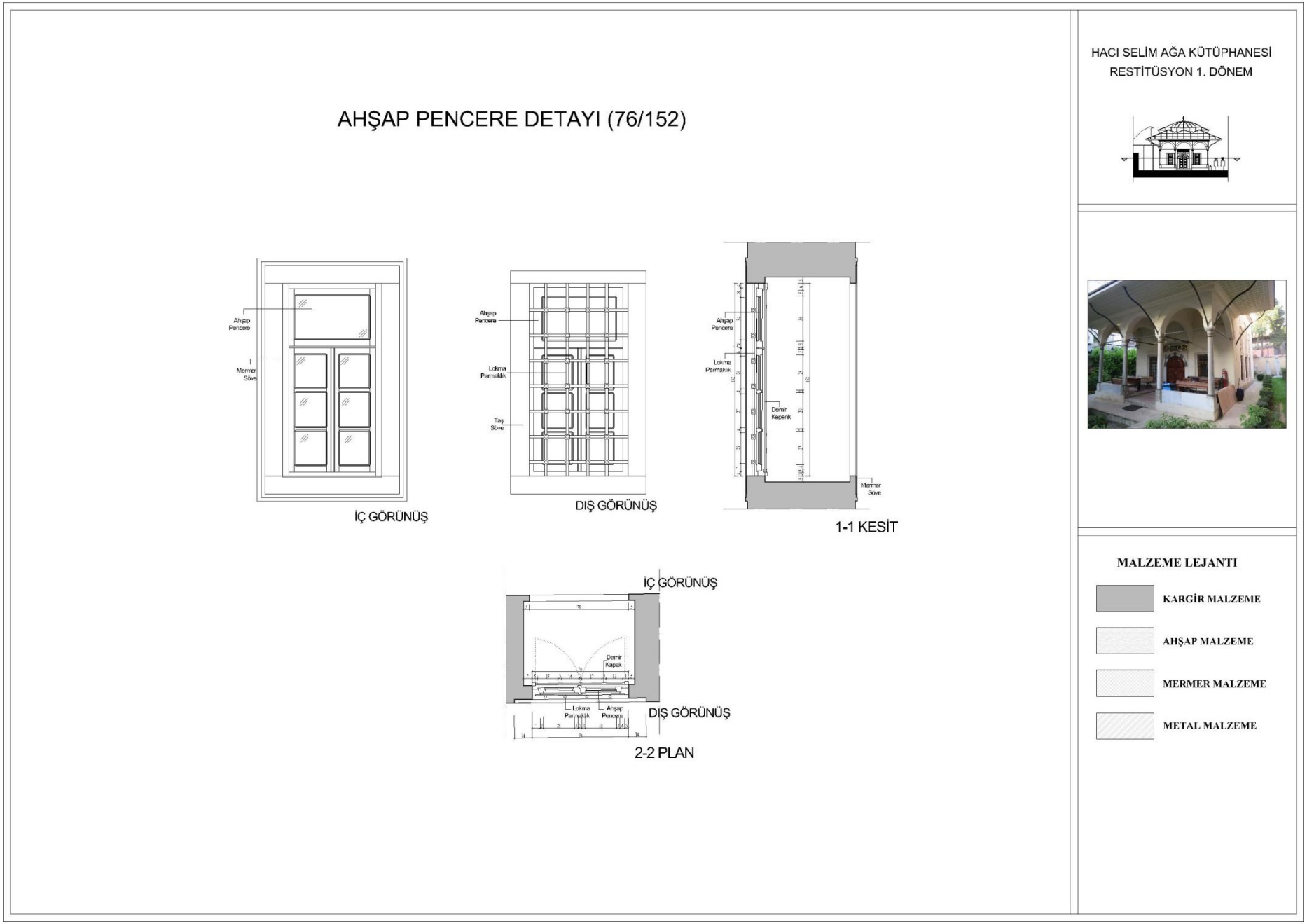
MERMER MALZEME

METAL MALZEME

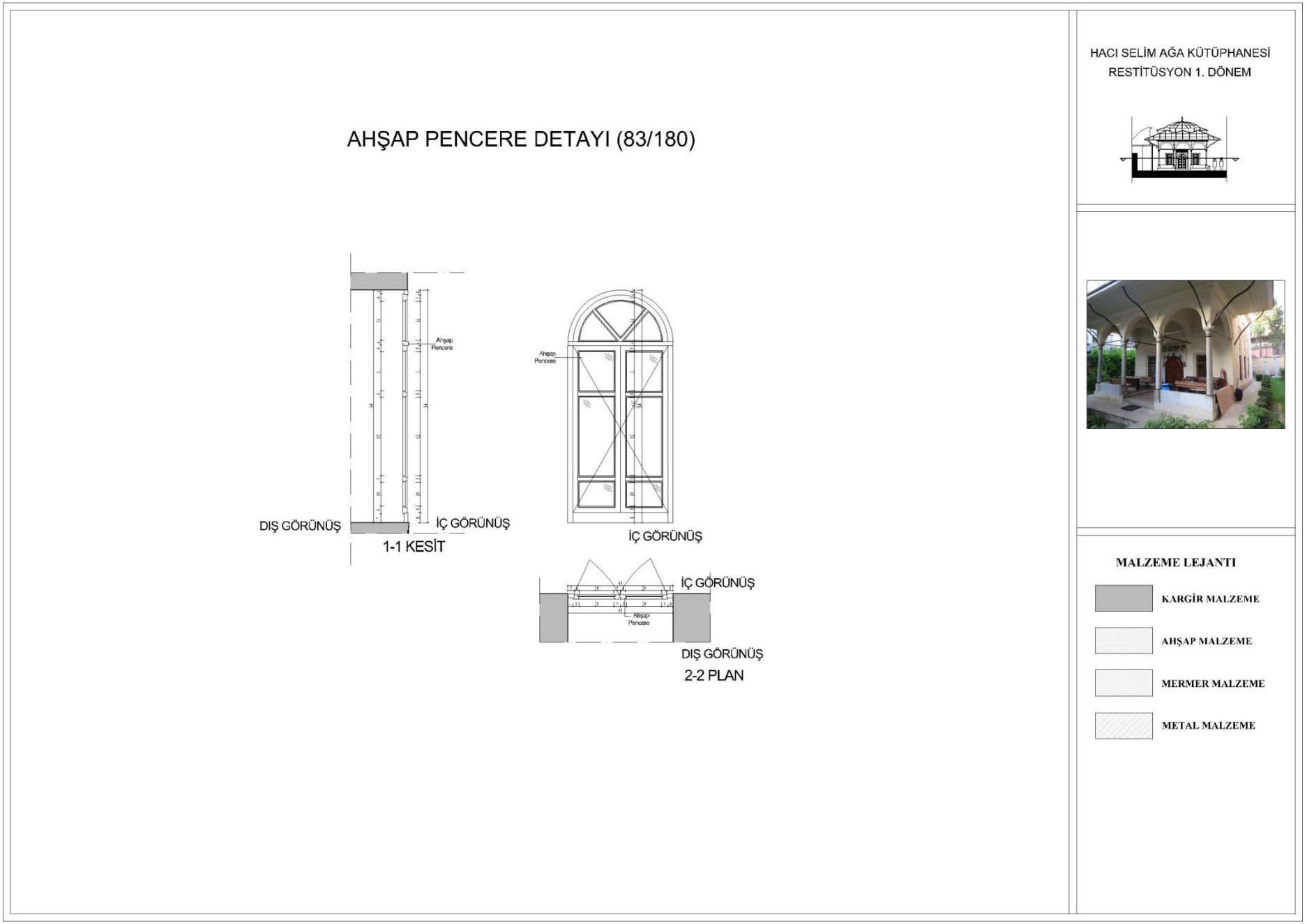
Şekil 51: Restitüsyon Projesi I Batı cephesi

Şekil 52: Restitüsyon Projesi I 1/20 sistem detayı

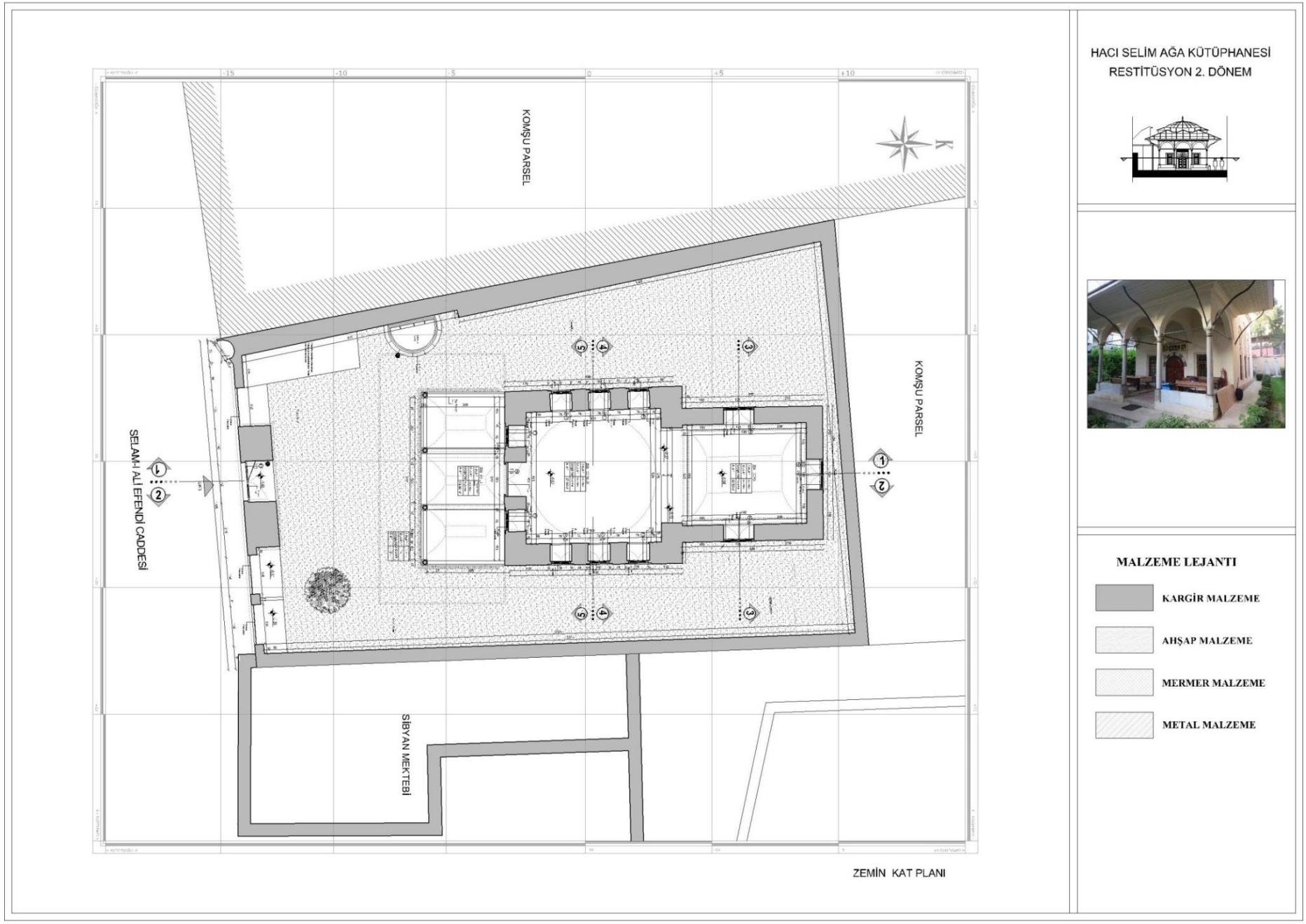

Şekil 53: Restitüsyon Projesi I Ahşap pencere detayı

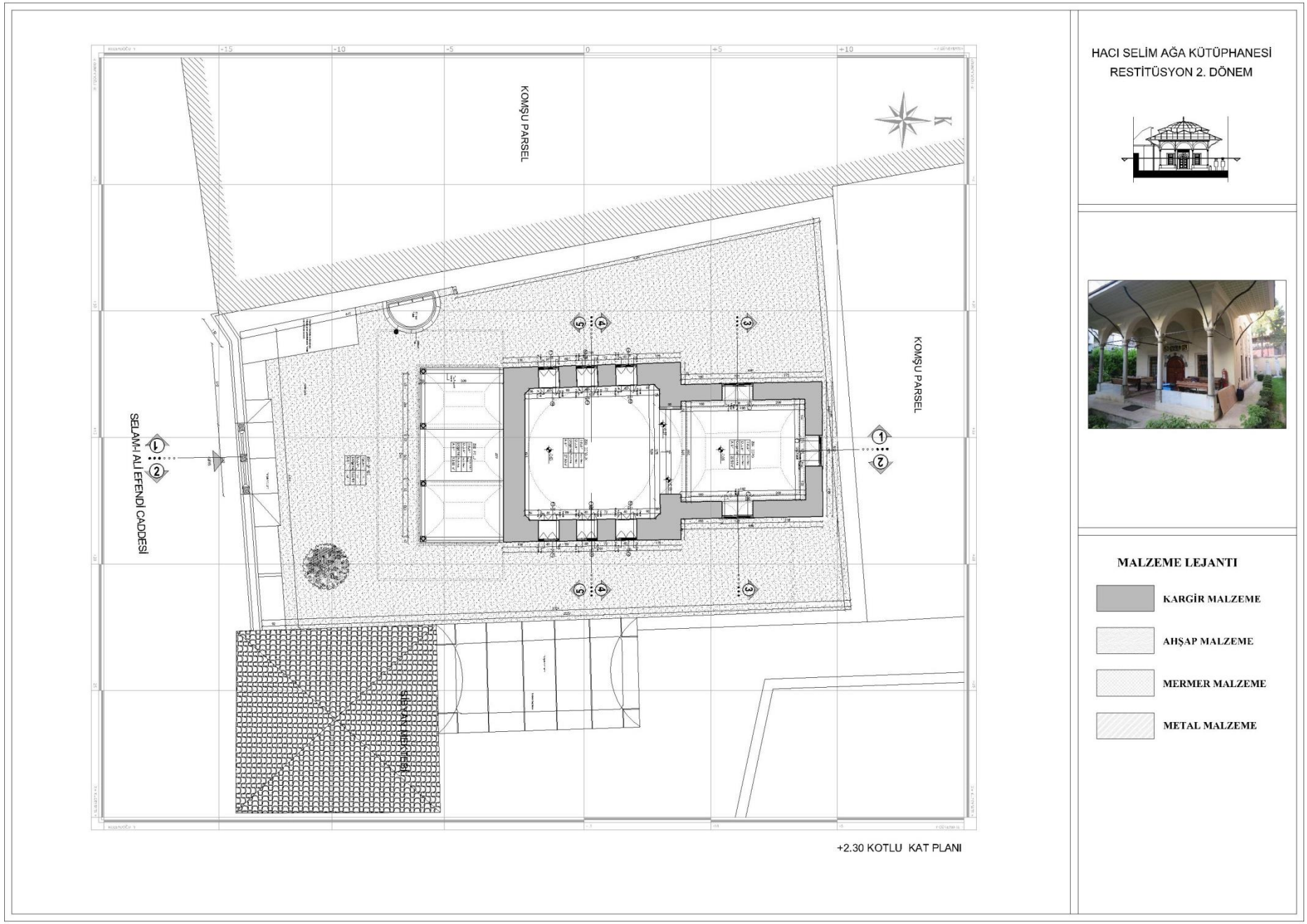

Şekil 54: Restitüsyon Projesi I Ahşap pencere detayı

EK D: Restitüsyon projesi 2

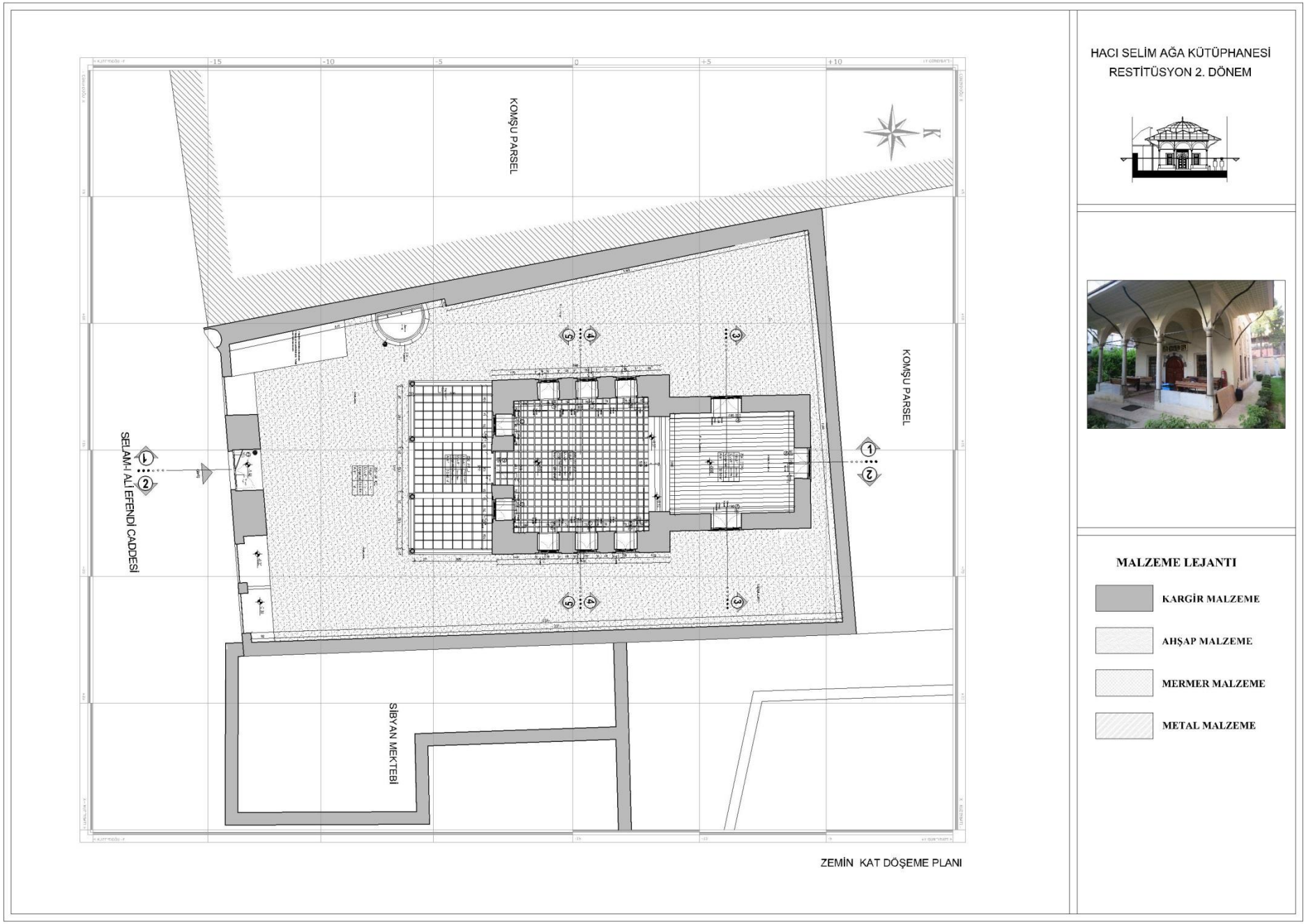
Şekil 55: Restitüsyon Projesi II Zemin kat planı

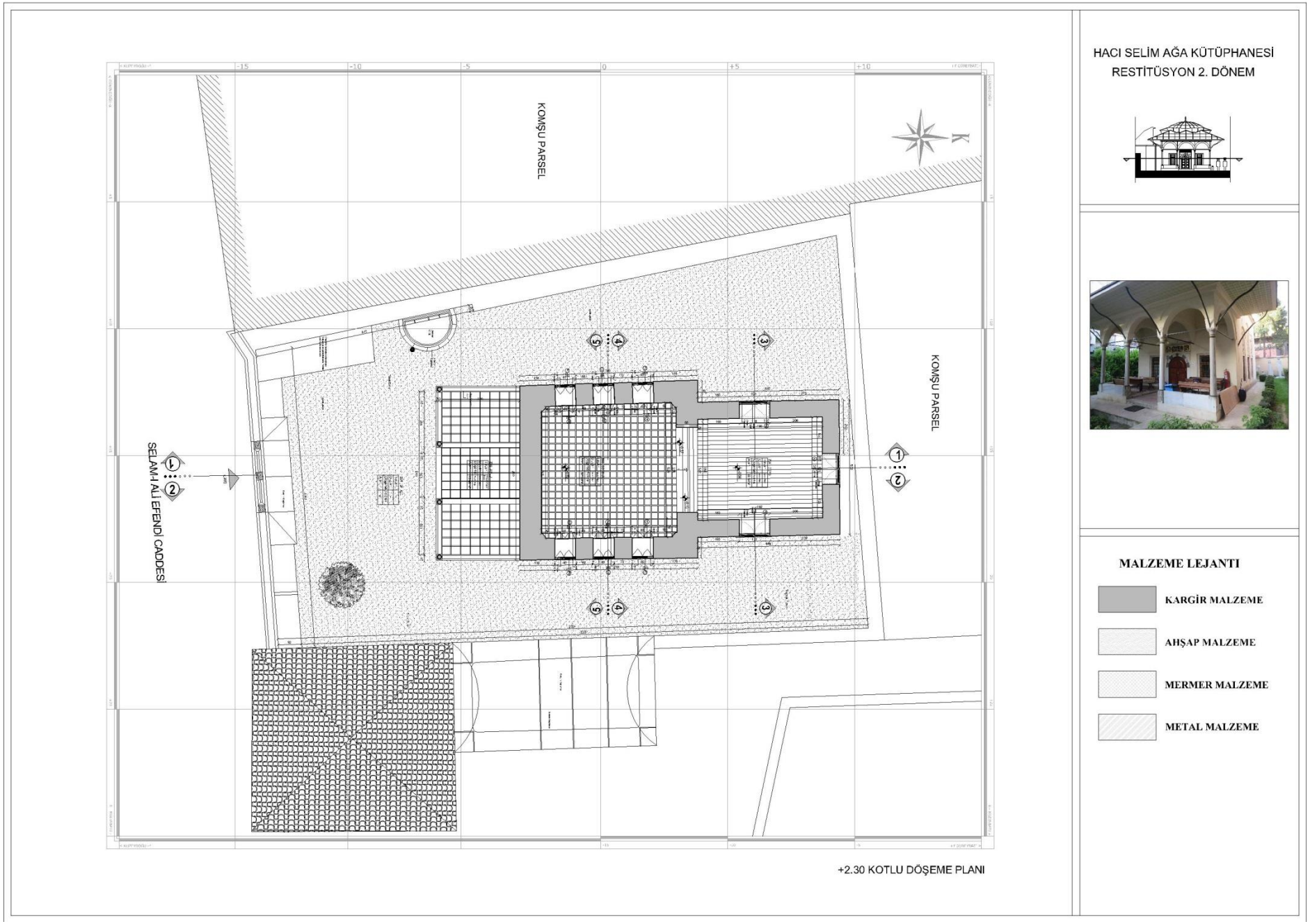
Şekil 56: Restitüsyon Projesi II +2.30 kot planı

Şekil 57: Restitüsyon Projesi II Çatı planı

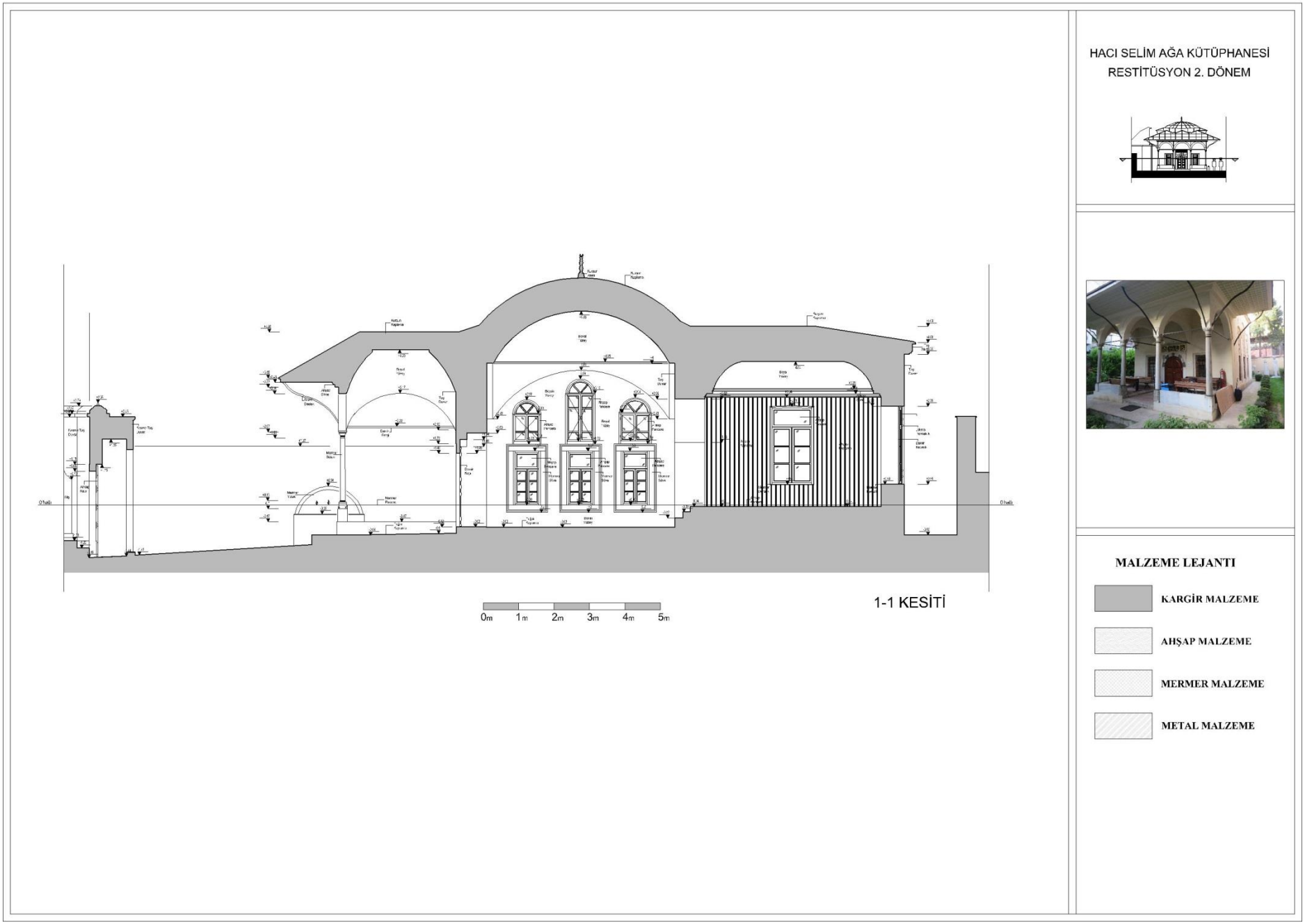
Şekil 58: Restitüsyon Projesi II zemin kat döşeme planı

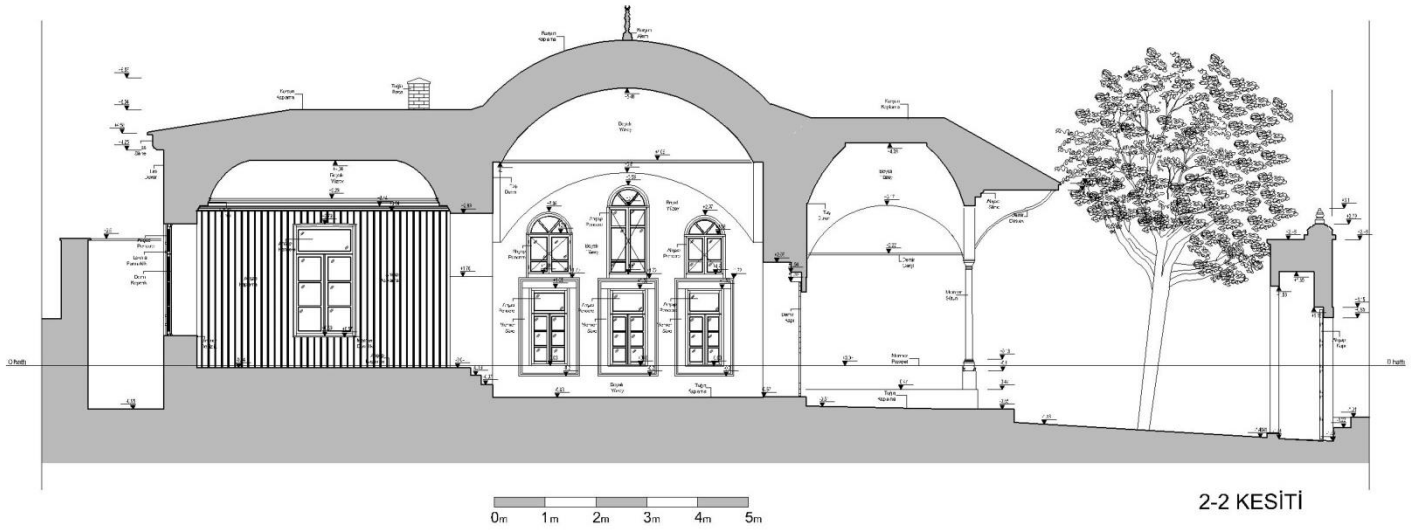
Şekil 59: Restitüsyon Projesi II +2.30 kot döşeme planı

Şekil 60: Restitüsyon Projesi II tavan planı

Şekil 61: Restitüsyon Projesi II 1-1 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 2. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

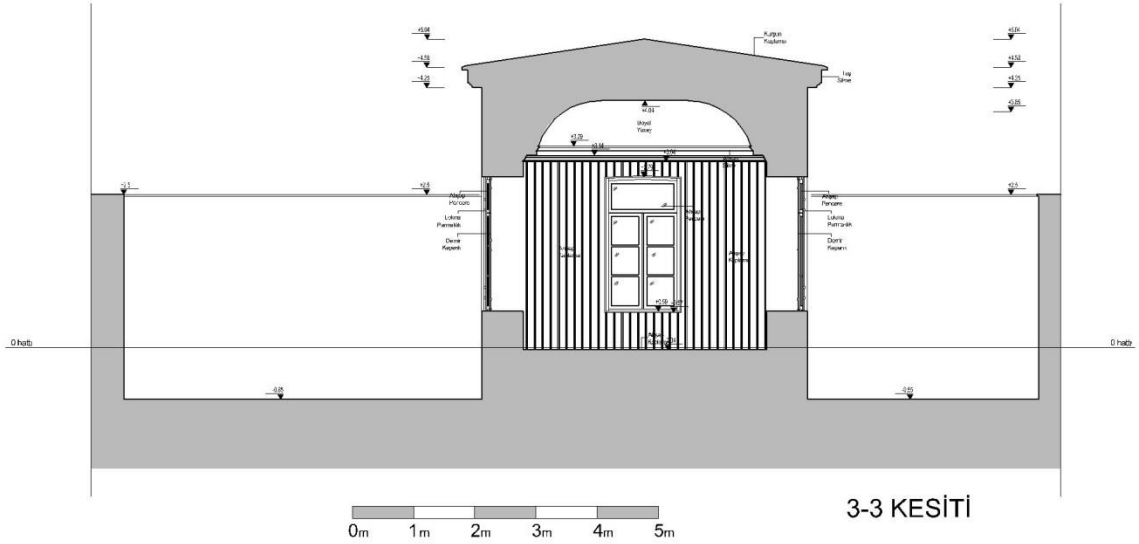
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 62: Restitüsyon Projesi II 2-2 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 2. DÖNEM

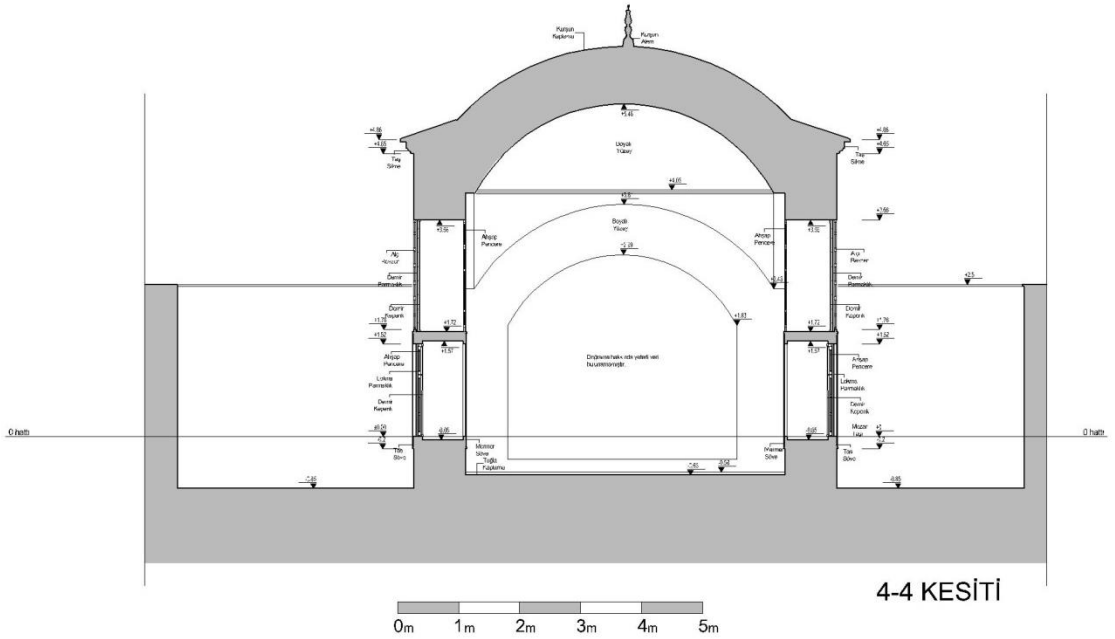

MALZEME LEJANTI

- KARGİR MALZEME
- AHŞAP MALZEME
- MERMER MALZEME
- METAL MALZEME

Şekil 63: Restitüsyon Projesi II 3-3 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 2. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

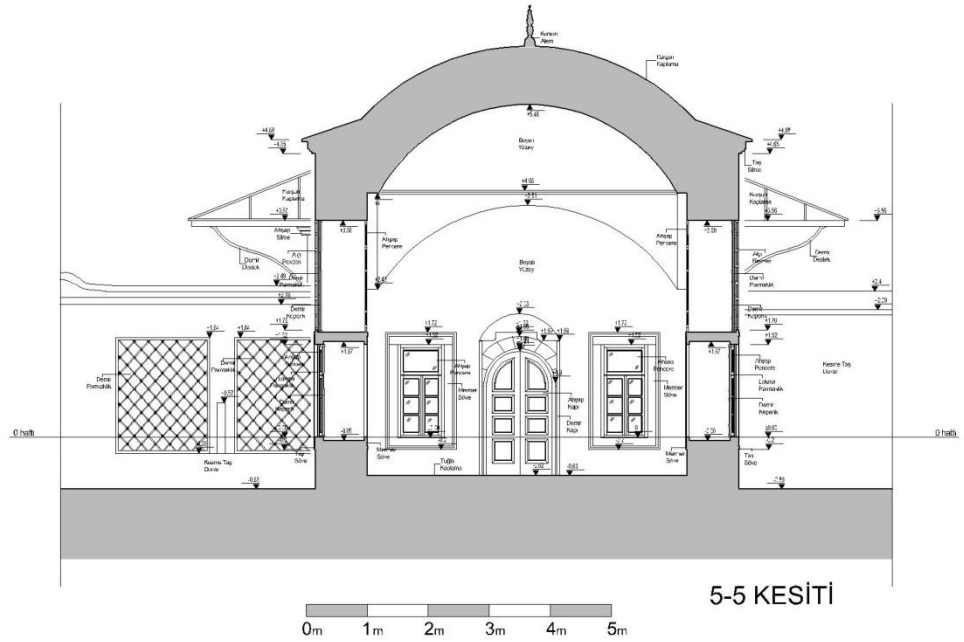
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 64: Restitüsyon Projesi II 4-4 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 2. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

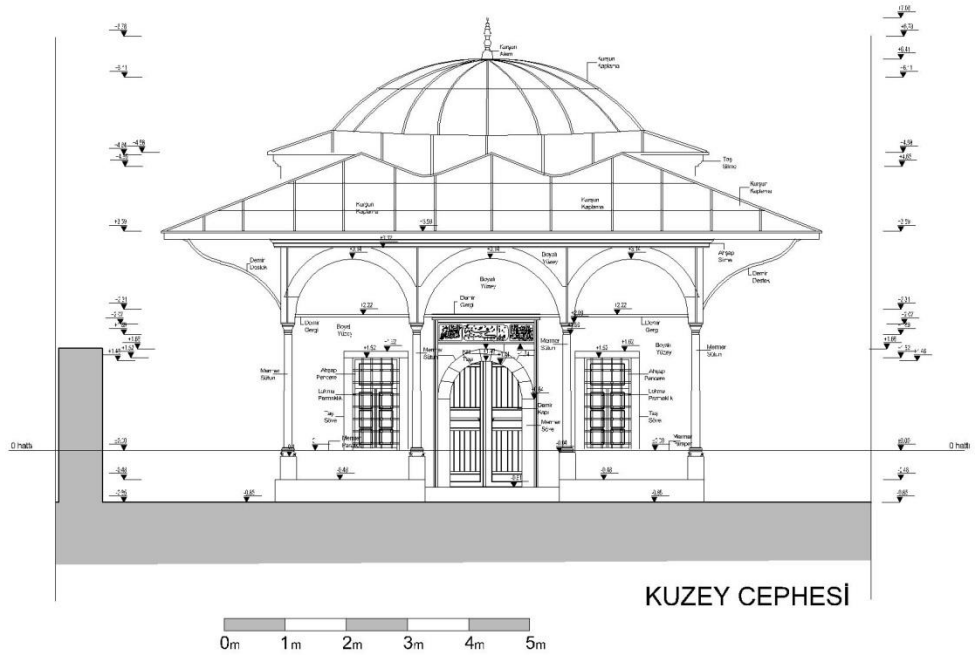
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 65: Restitüsyon Projesi II 5-5 kesiti

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 2. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

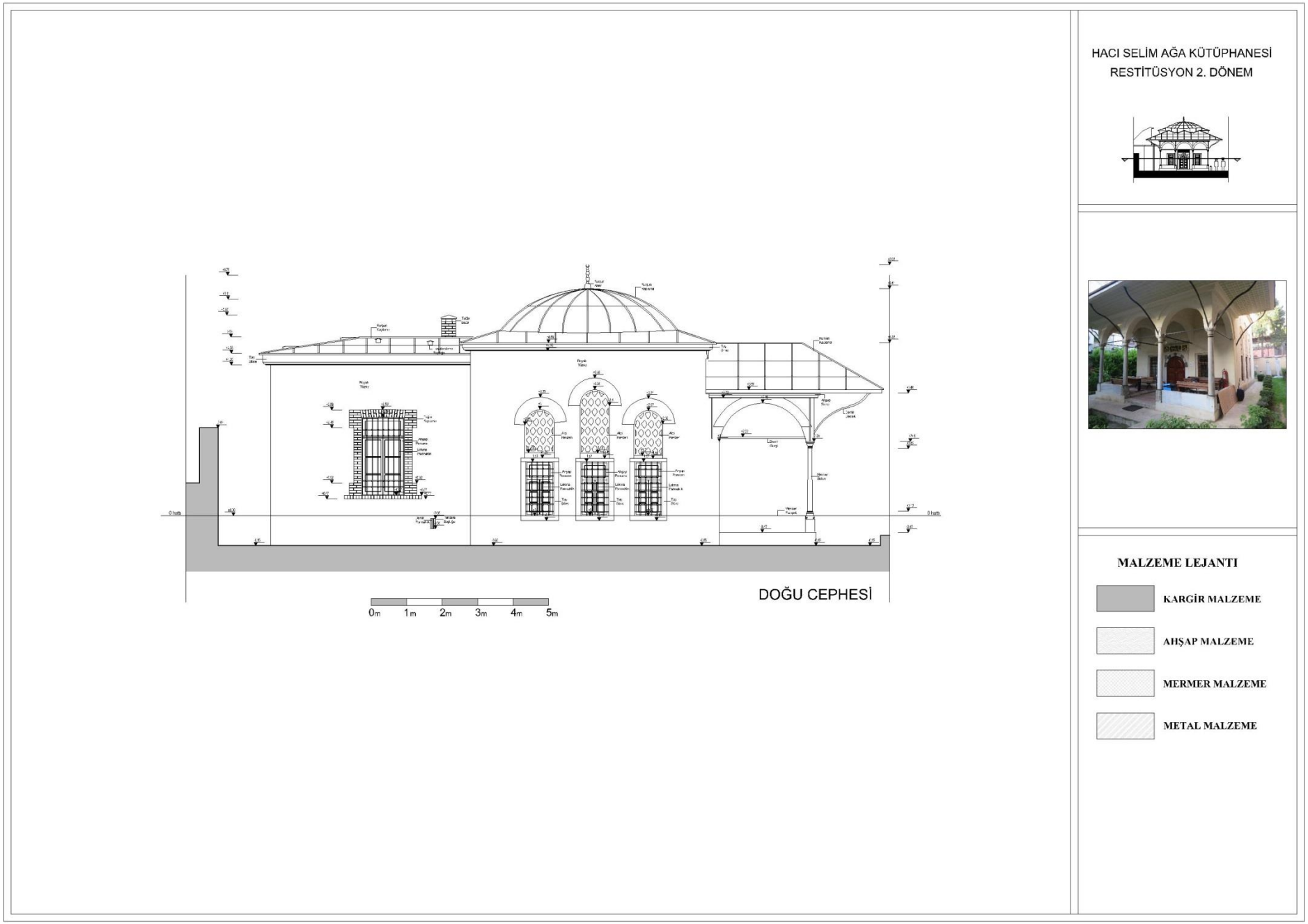
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

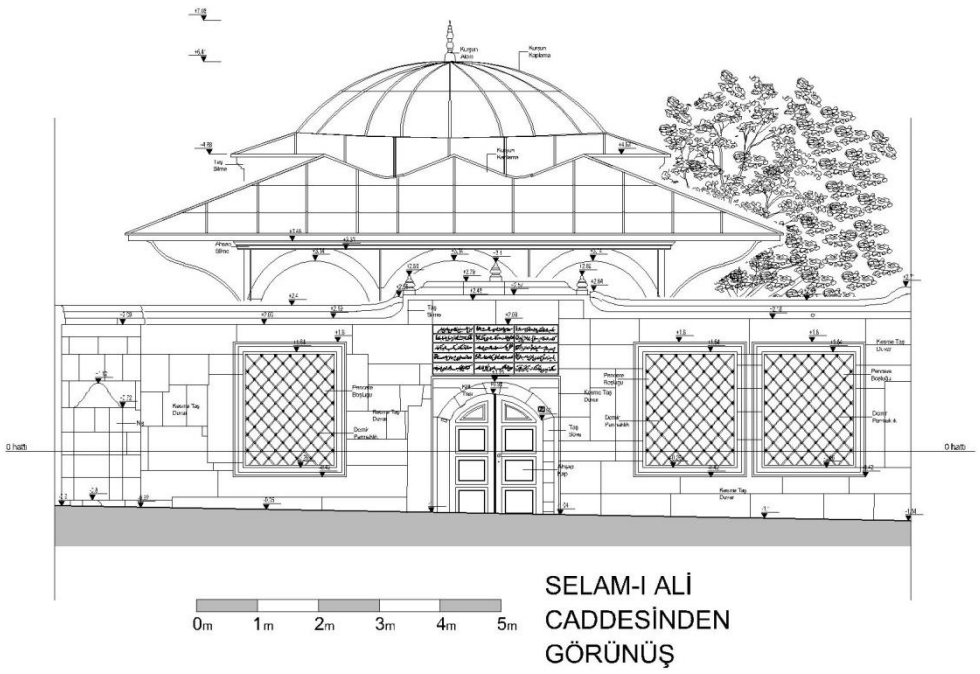
MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 66: Restitüsyon Projesi II Kuzey cephesi

Şekil 67: Restitüsyon Projesi II Doğu cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 2. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

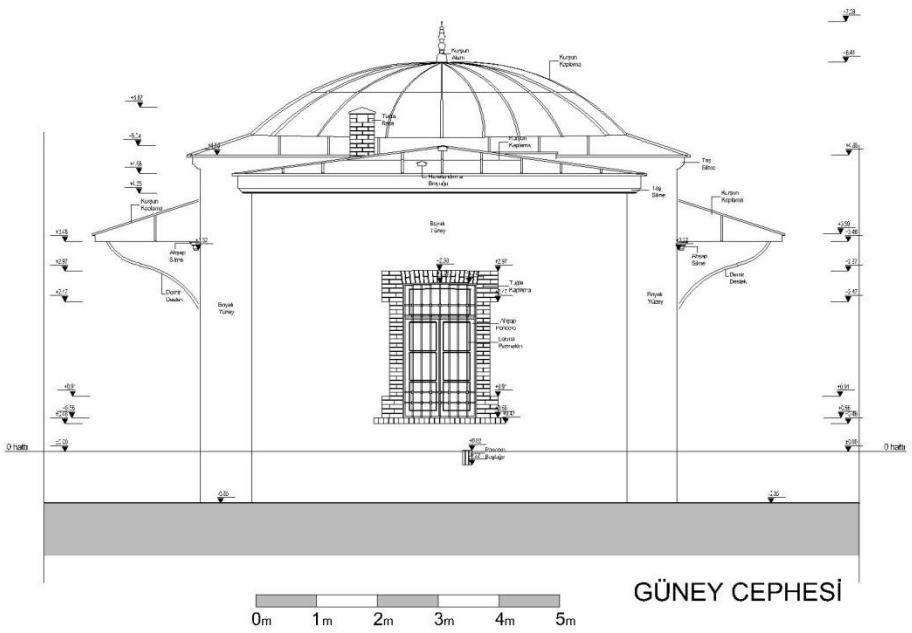
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 68: Restitüsyon Projesi II Selami Ali caddesi görünüş

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 2. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

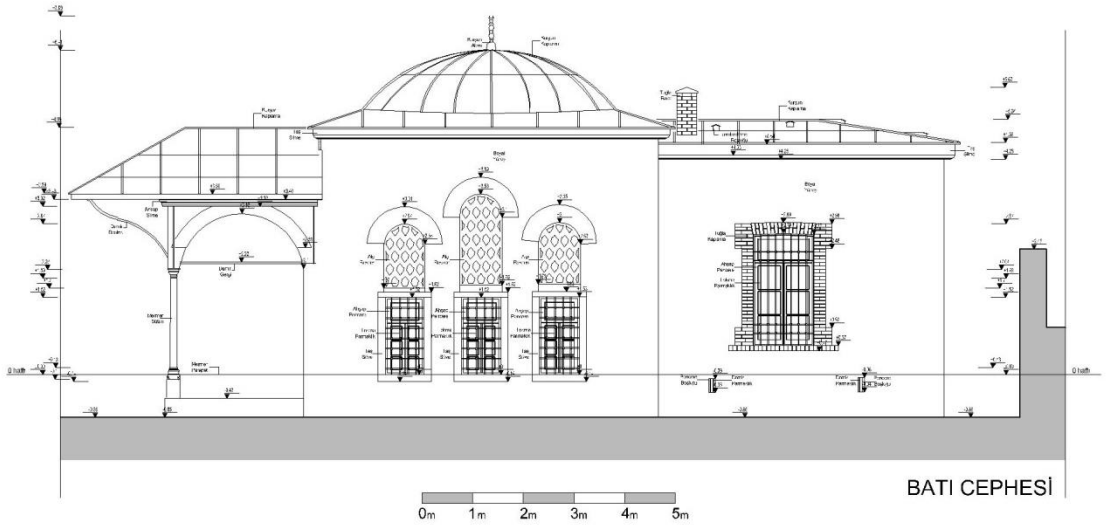
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 69: Restitüsyon Projesi II Güney cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTİTÜSYON 2. DÖNEM

MALZEME LEJANTI

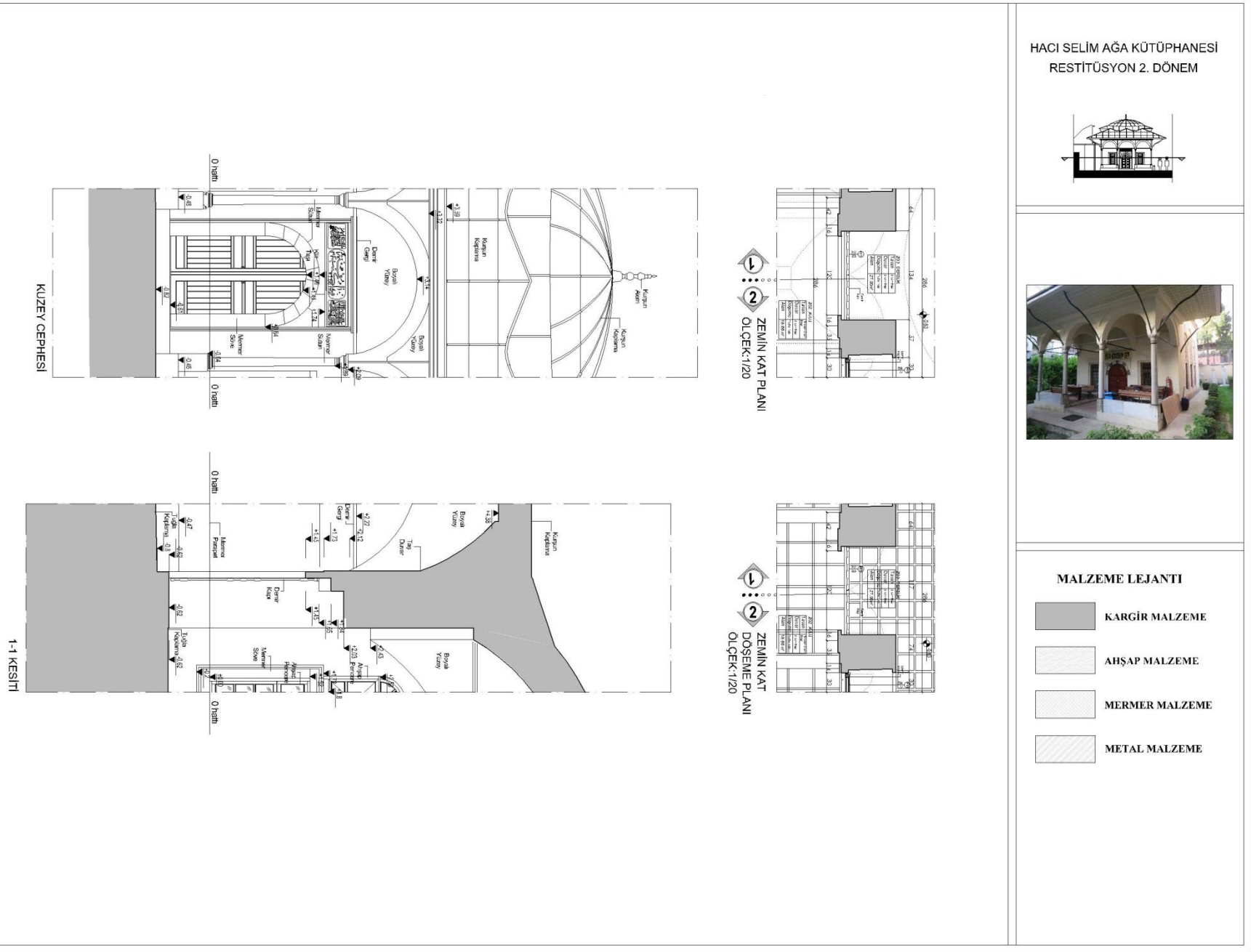
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

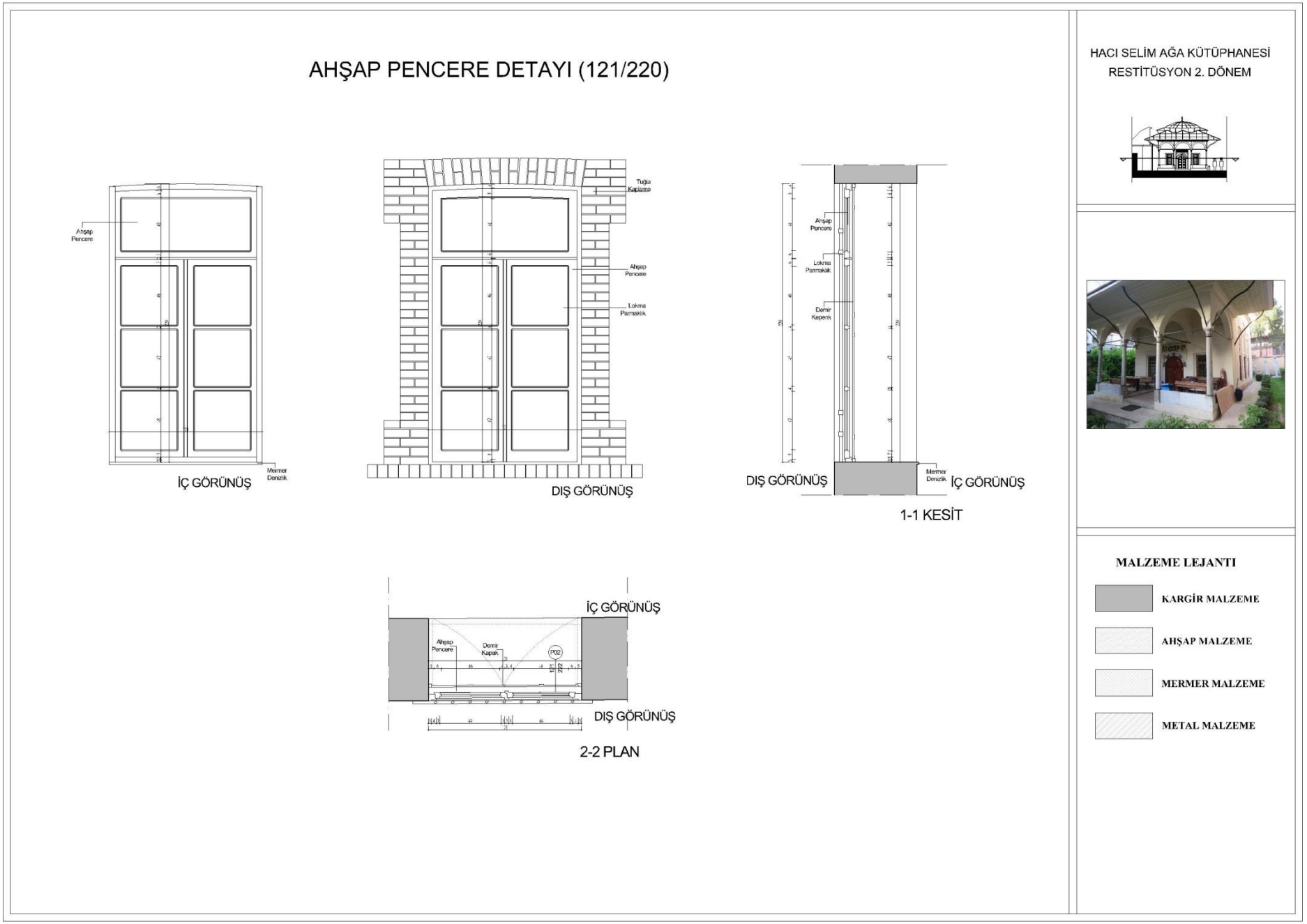
MERMER MALZEME

METAL MALZEME

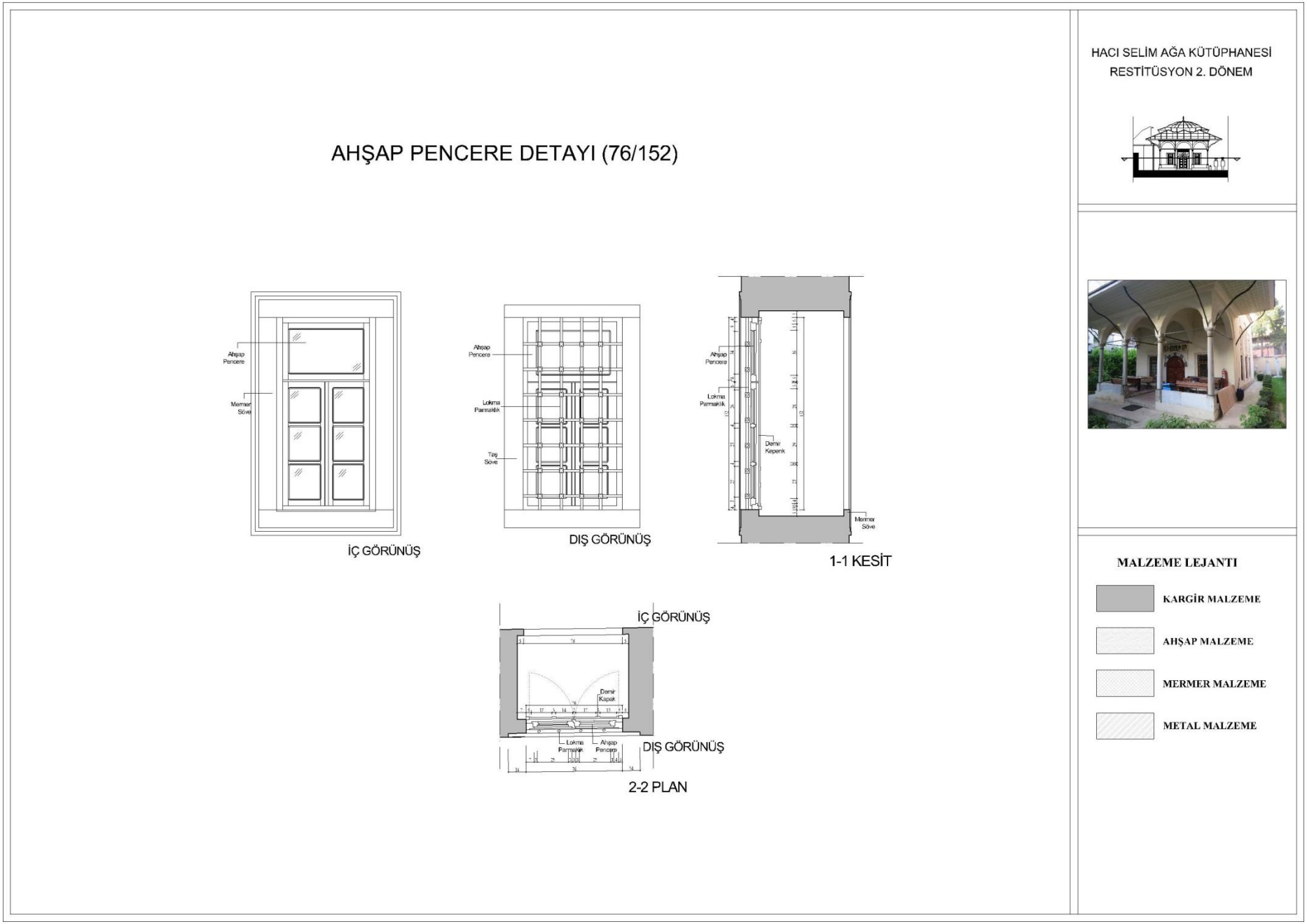
Şekil 70: Restitüsyon Projesi II Batı cephesi

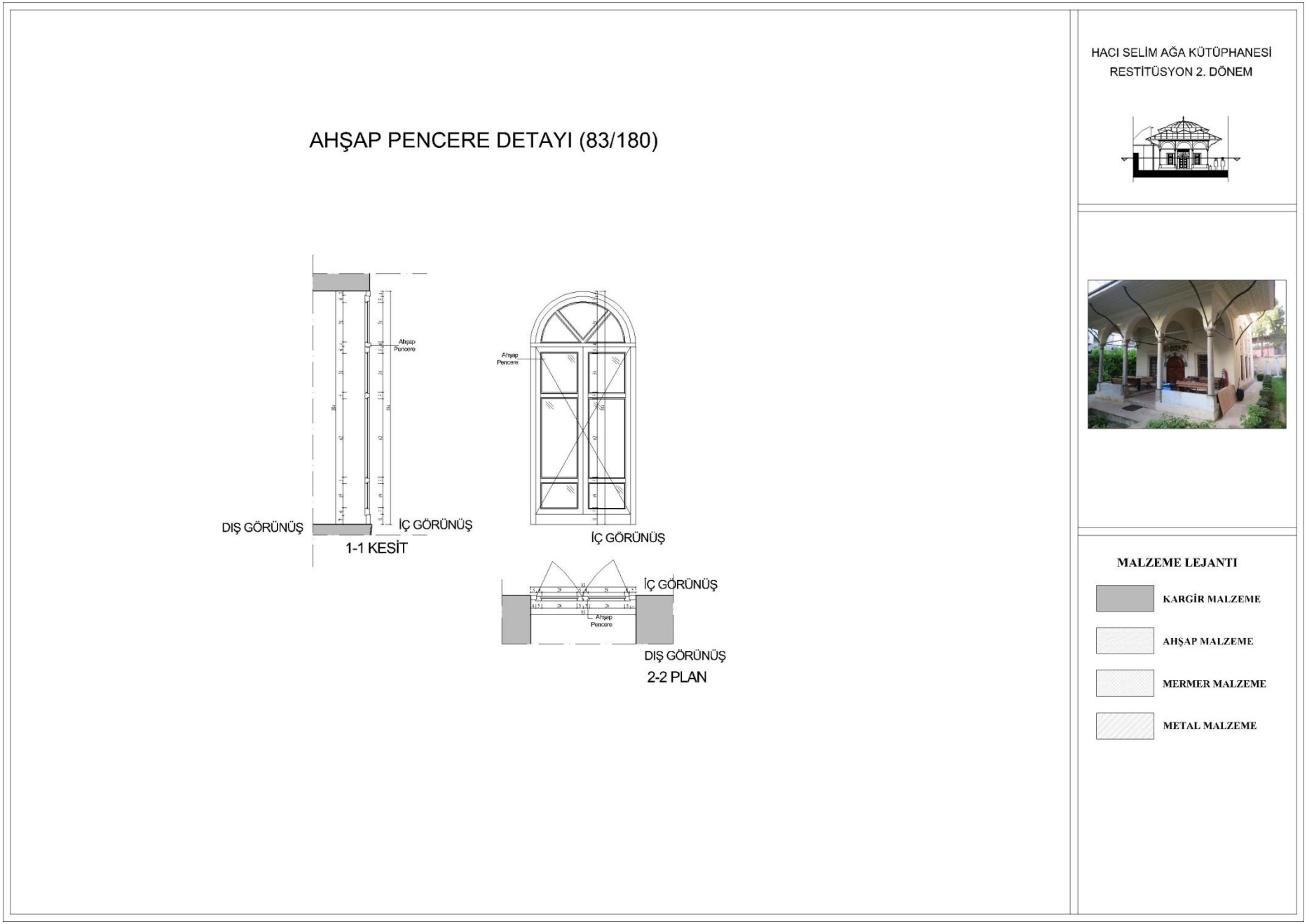
Şekil 71: Restitüsyon Projesi II 1/20 sistem detayı

Şekil 72: Restitüsyon Projesi II Ahşap pencere detayı

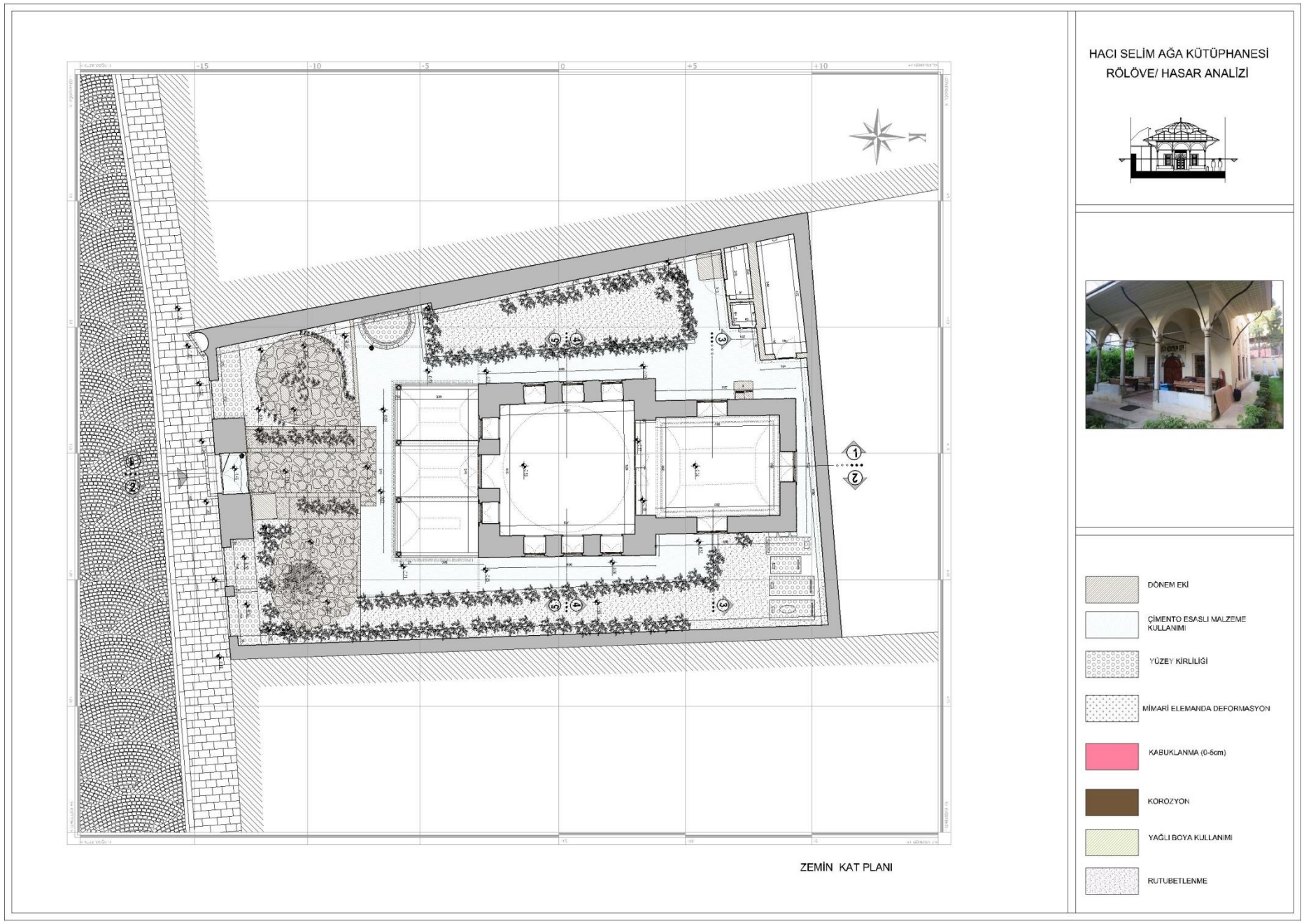

Şekil 73: Restitüsyon Projesi II Ahşap pencere detayı

Şekil 74: Restitüsyon Projesi II Ahşap pencere detayı

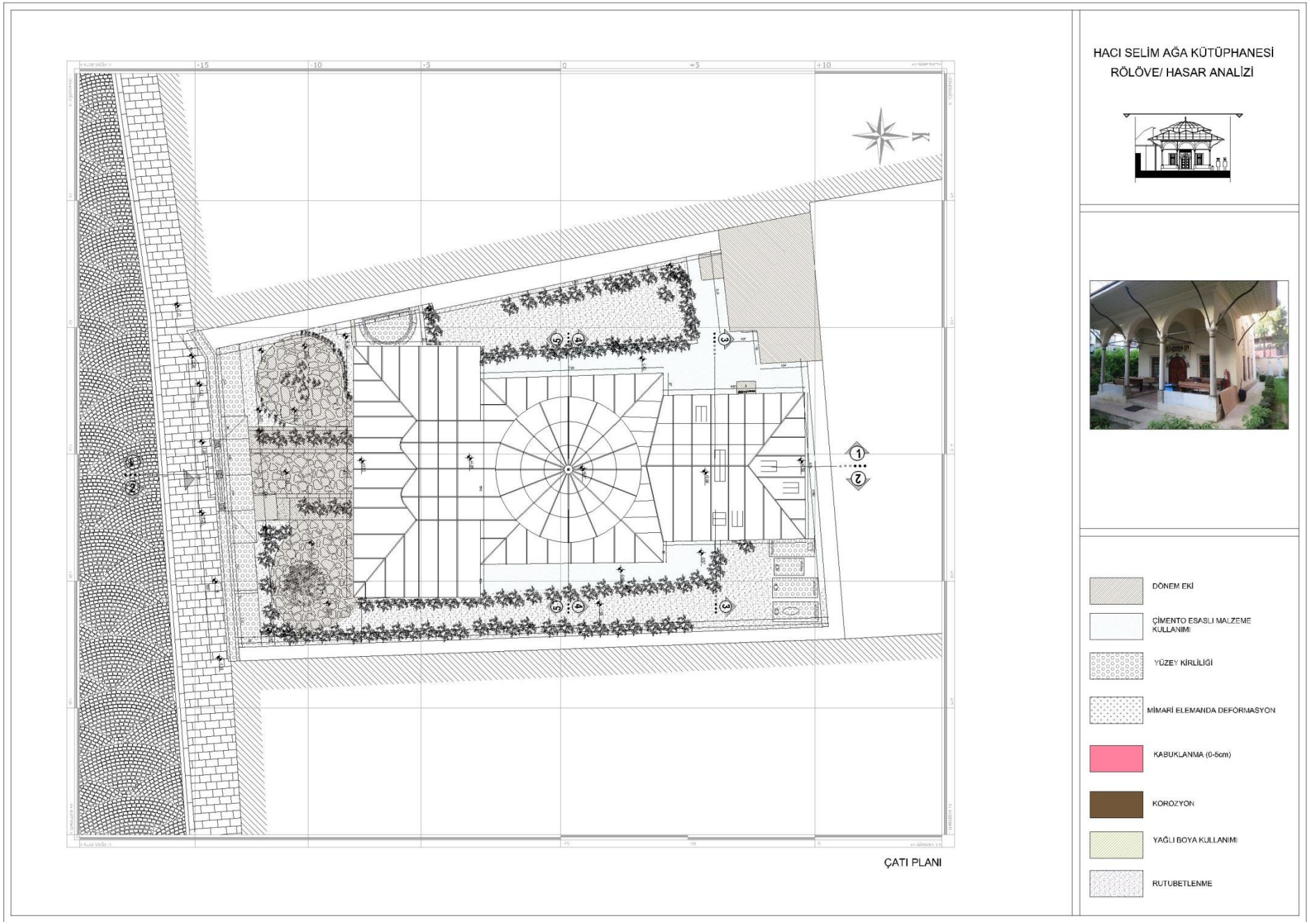
EK E: Hasar analizi

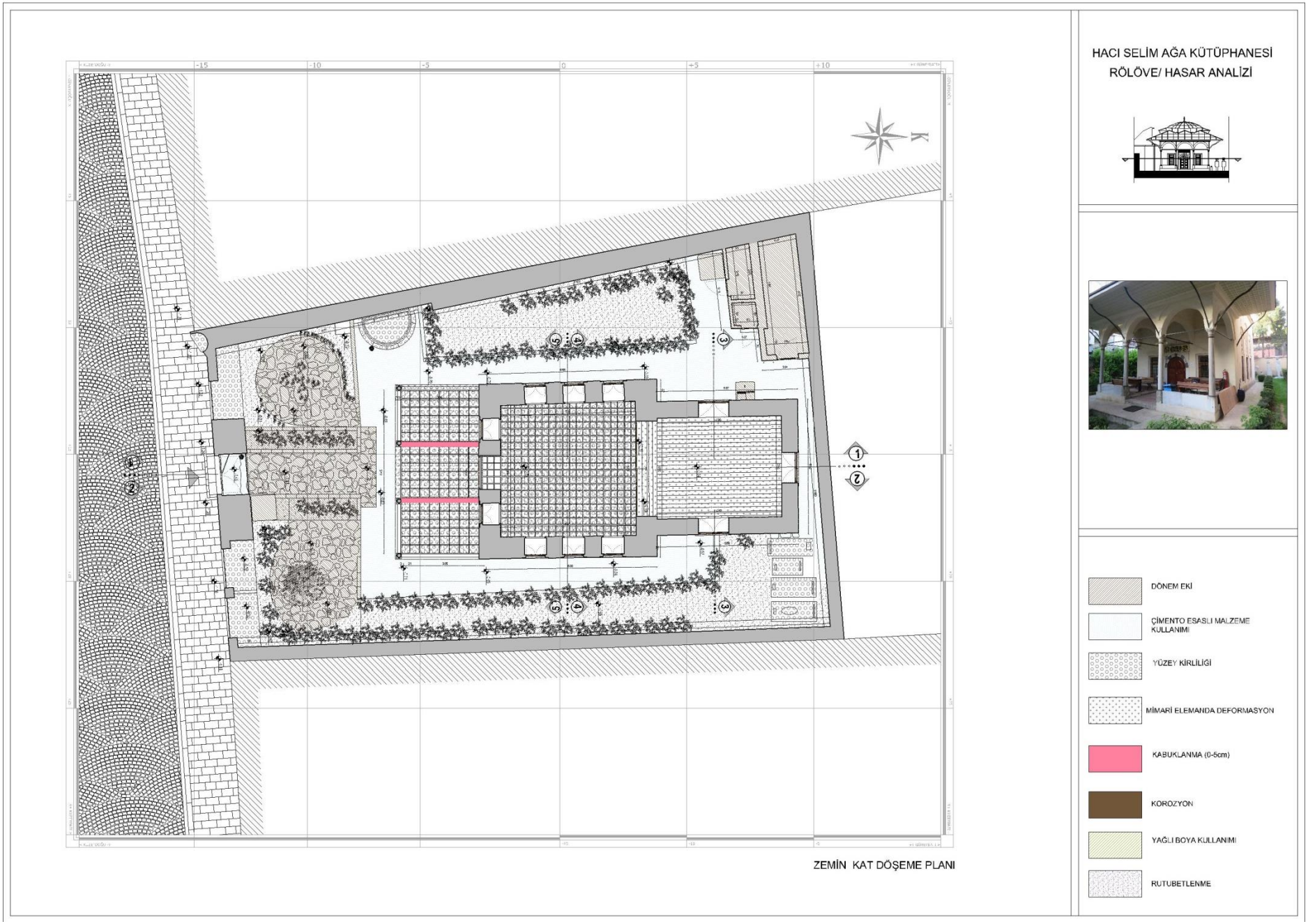
Şekil 75: Hasar Analizi Zemin kat planı

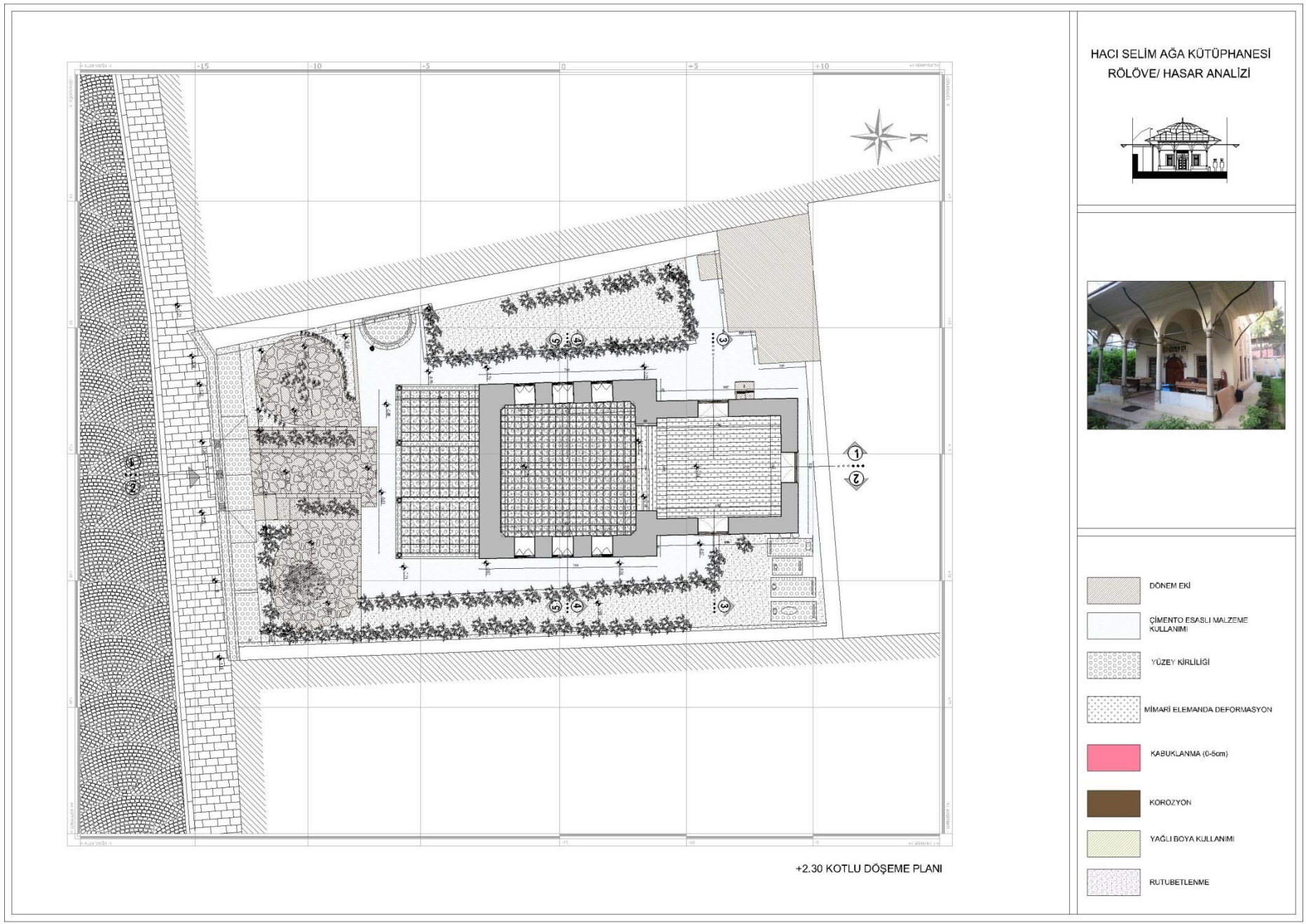
Şekil 76: Hasar Analizi +2.30 kot planı

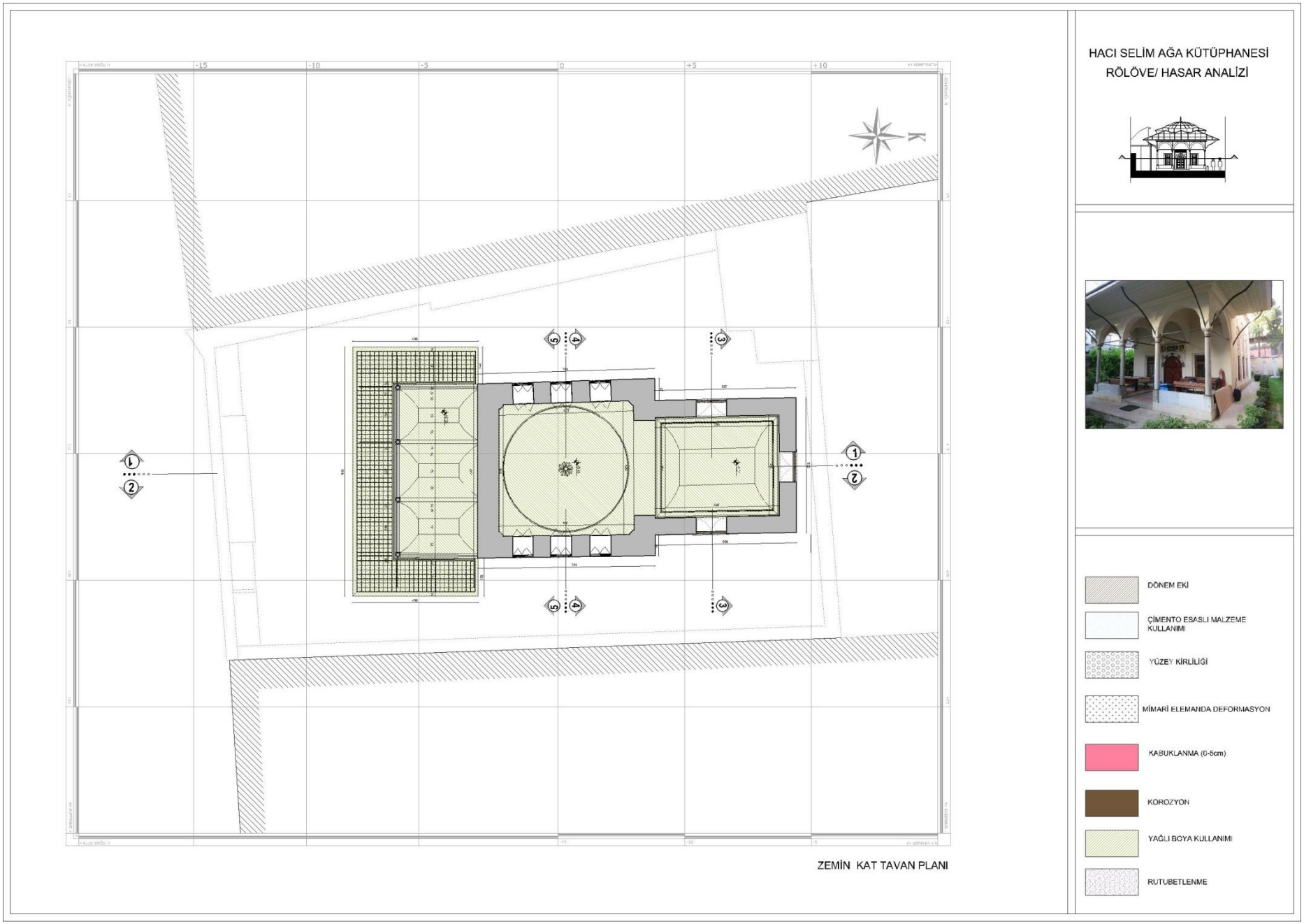
Şekil 77: Hasar Analizi Çatı planı

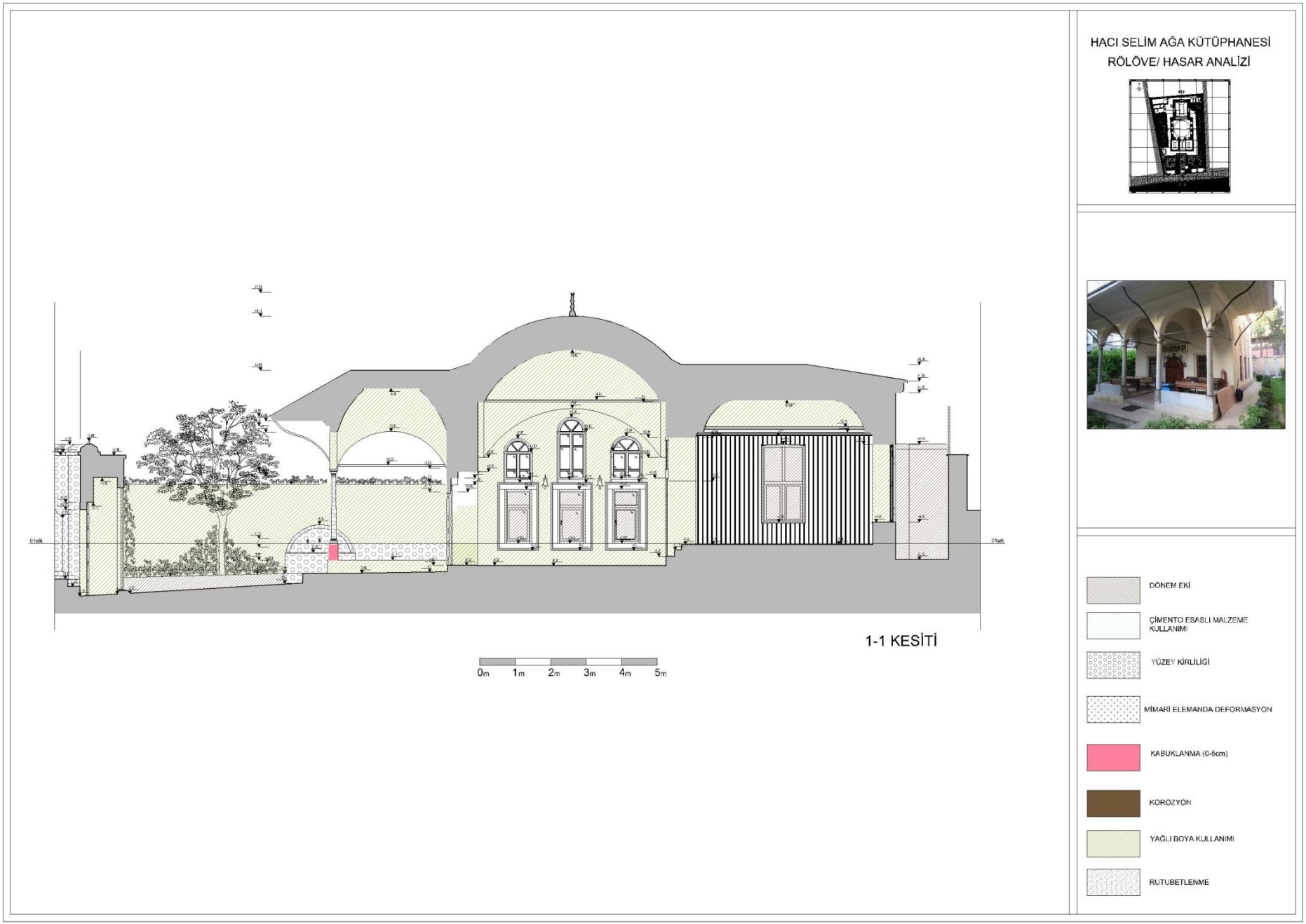
Şekil 78: Hasar Analizi Döşeme planı

Şekil 79: Hasar Analizi +2.30 kot döşeme planı

Şekil 80: Hasar Analizi Tavan planı

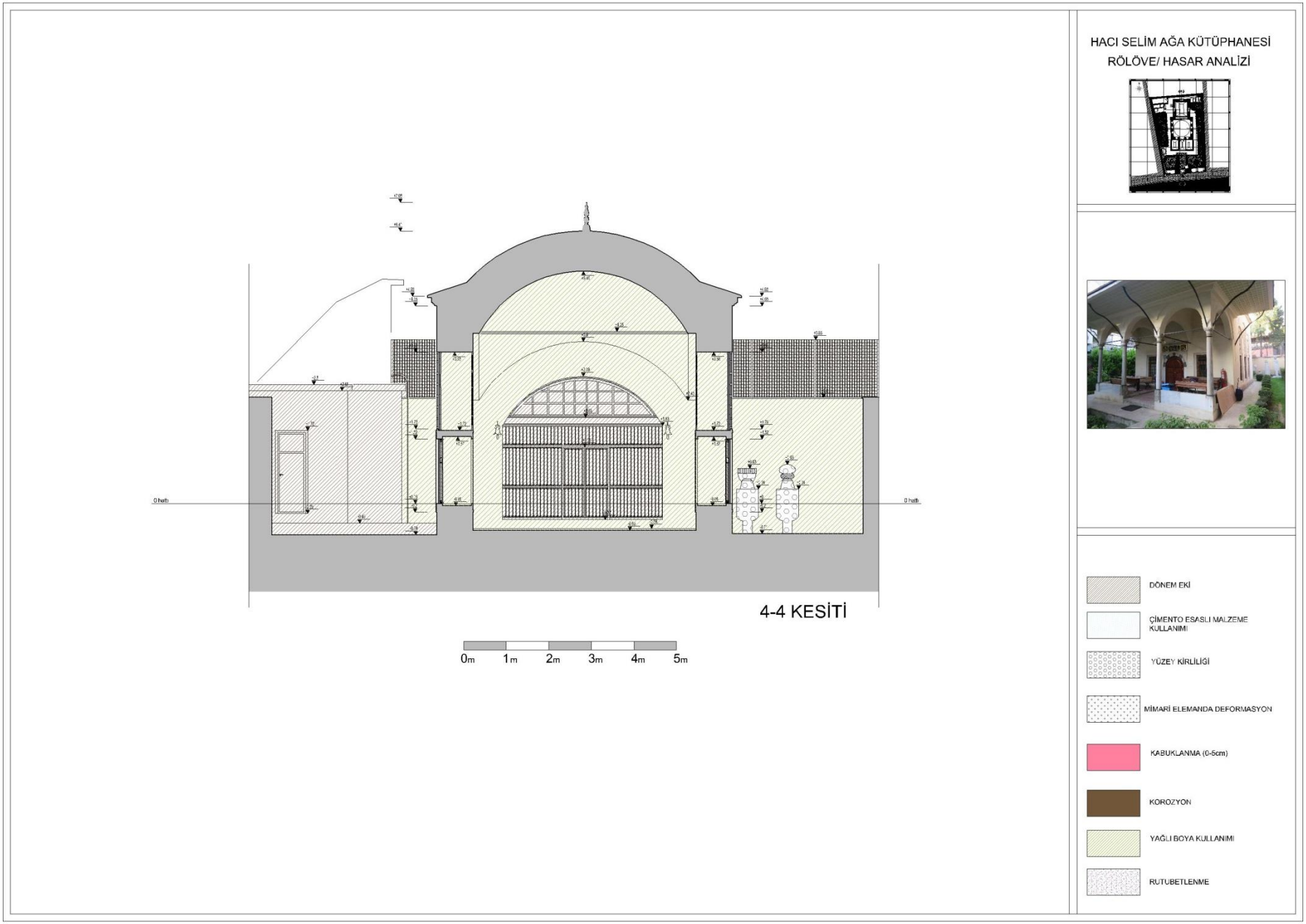
Şekil 81: Hasar Analizi 1-1 kesiti

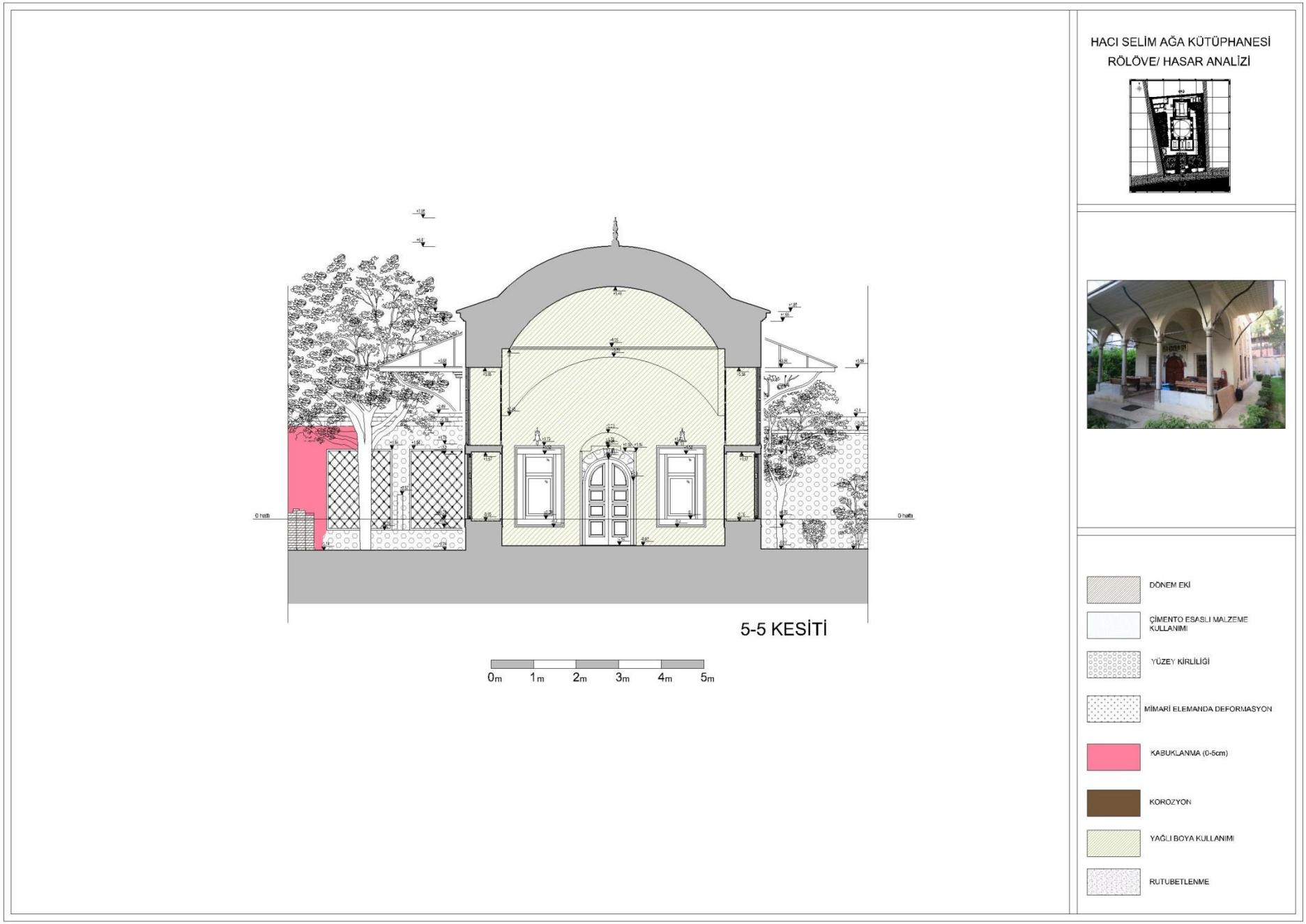
Şekil 82: Hasar Analizi 2-2 kesiti

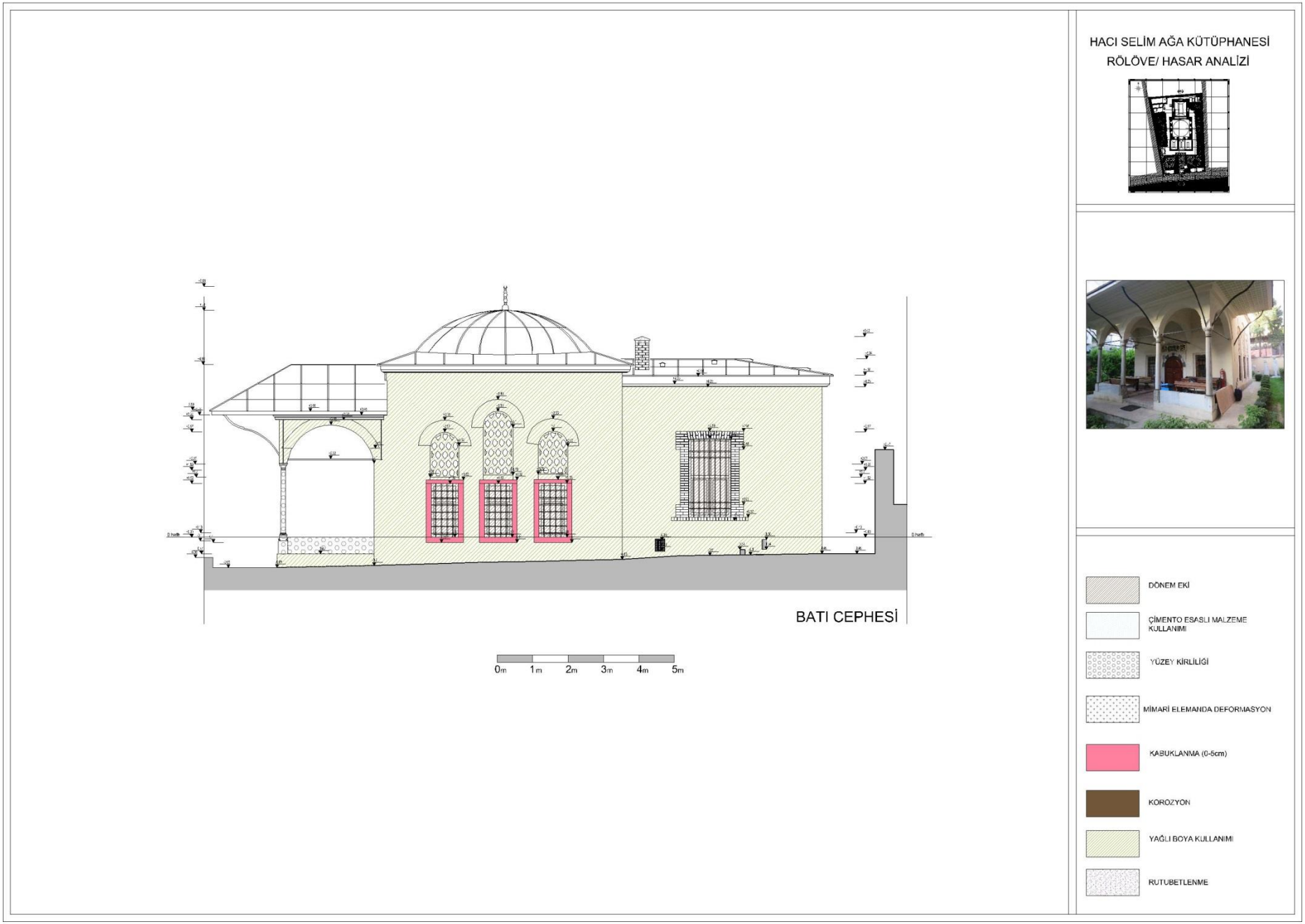
Şekil 83: Hasar Analizi 3-3 kesiti

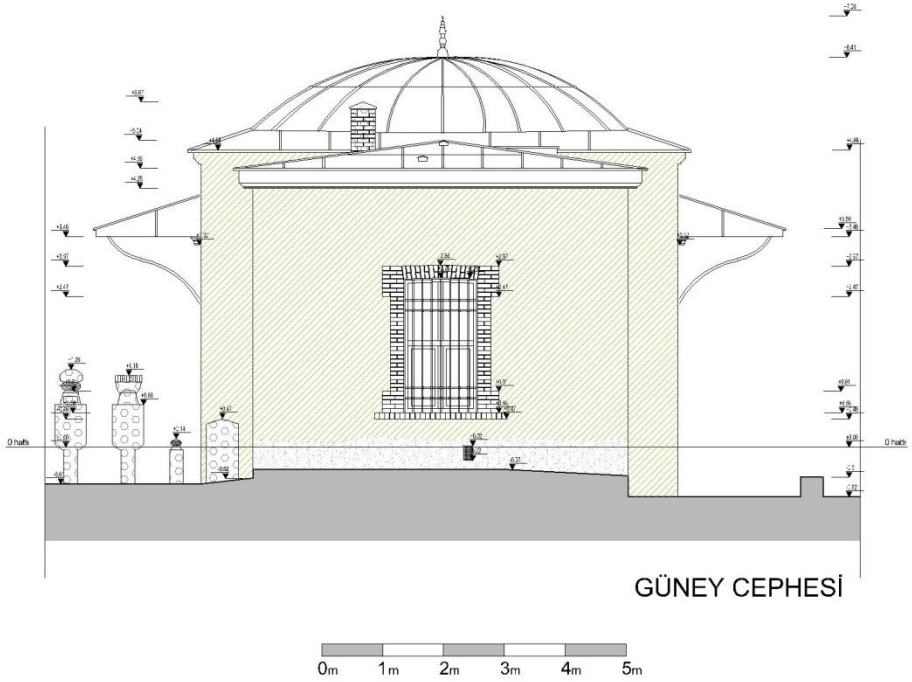
Şekil 84: Hasar Analizi 4-4 kesiti

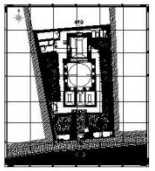
Şekil 85: Hasar Analizi 5-5 kesiti

Şekil 86: Hasar Analizi Batı cephesi

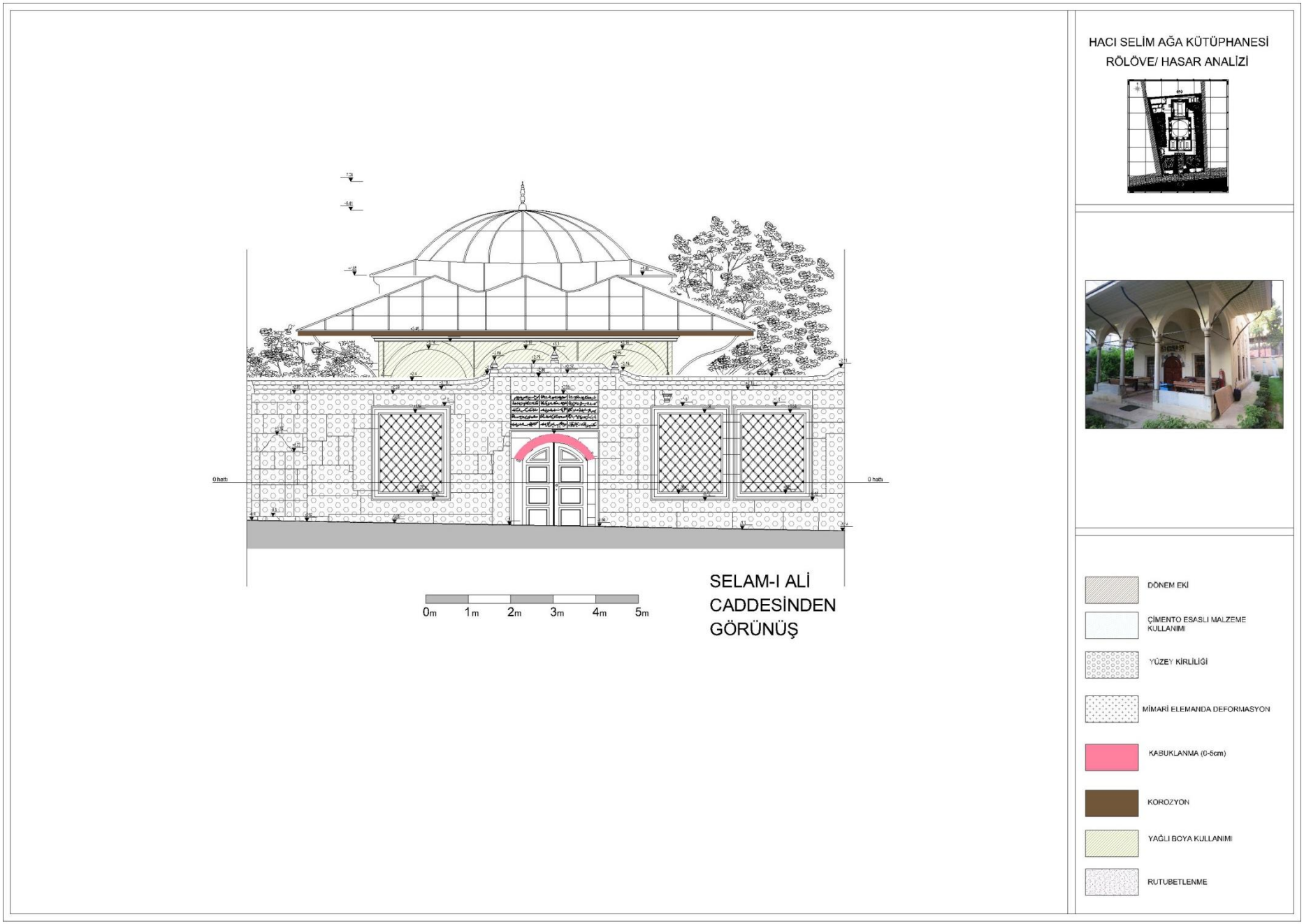
HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE/ HASAR ANALİZİ

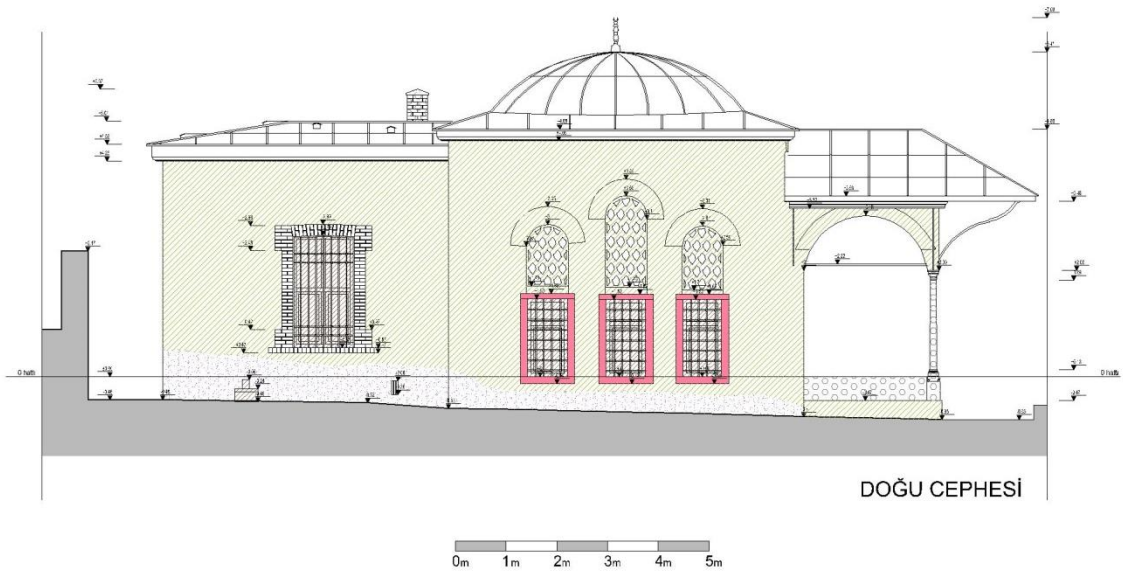

DÖNEM EKİ
ÇİMENTO ESASLI MALZEME KULLANIMI
YÜZEY KİRLİLİĞİ
MİMARİ ELEMANDA DEFORMASYON
KABUKLANMA (0-5cm)
KOROZYON
YAĞLI BOYA KULLANIMI
RUTUBETLENME

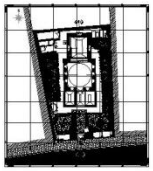
Şekil 87: Hasar Analizi Güney cephesi

Şekil 88: Hasar Analizi Selami Ali caddesi görünüşü

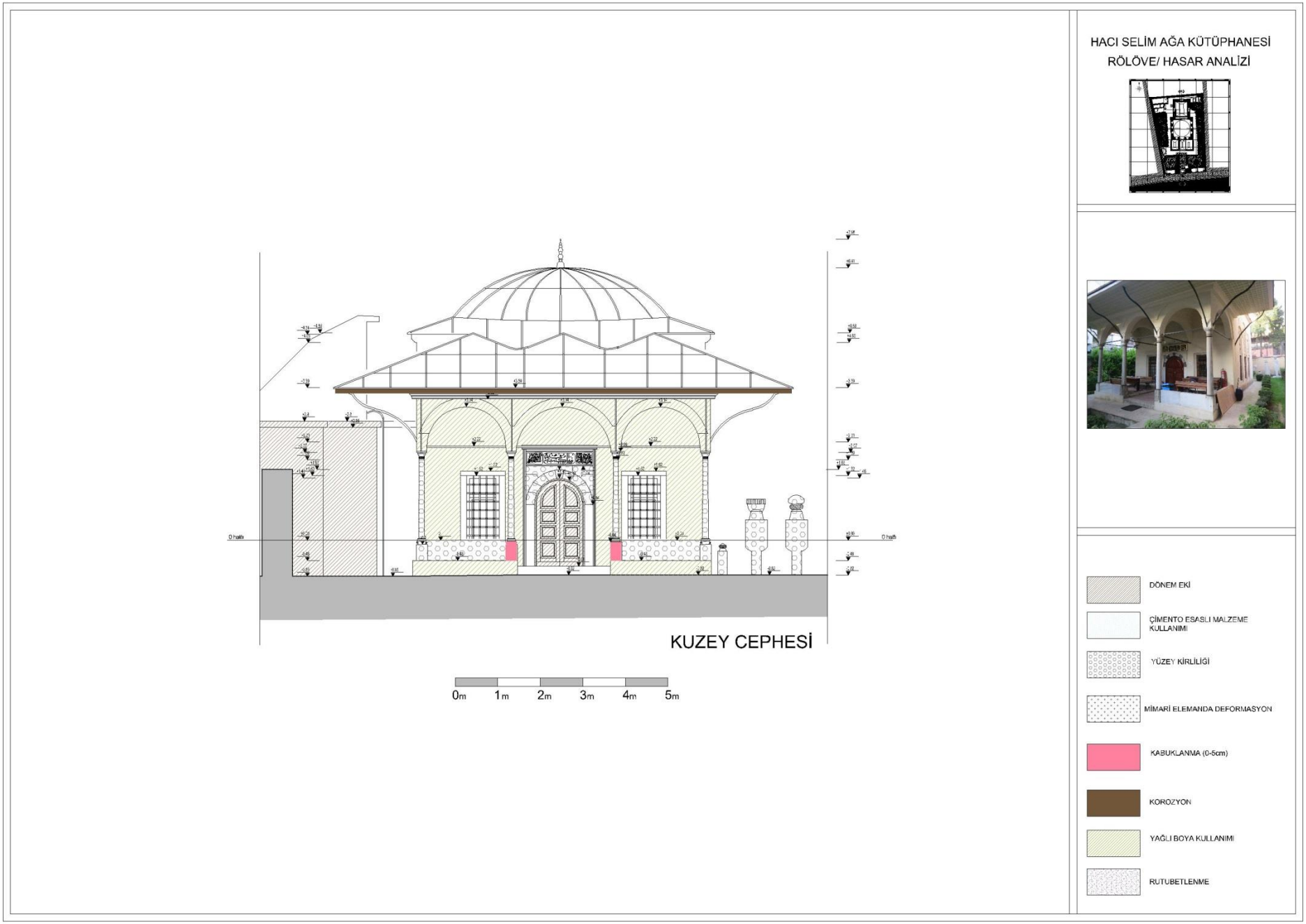
HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE/ HASAR ANALİZİ

DÖNEM EKİ
ÇİMENTO ESASLI MALZEME KULLANIMI
YÜZEY KİRLİLİĞİ
MİMARİ ELEMANDA DEFORMASYON
KABUKLANMA (0-5cm)
KOROZYON
YAĞLI BOYA KULLANIMI
RUTUBETLENME

Şekil 89: Hasar Analizi Doğu cephesi

Şekil 90: Hasar Analizi Kuzey cephesi

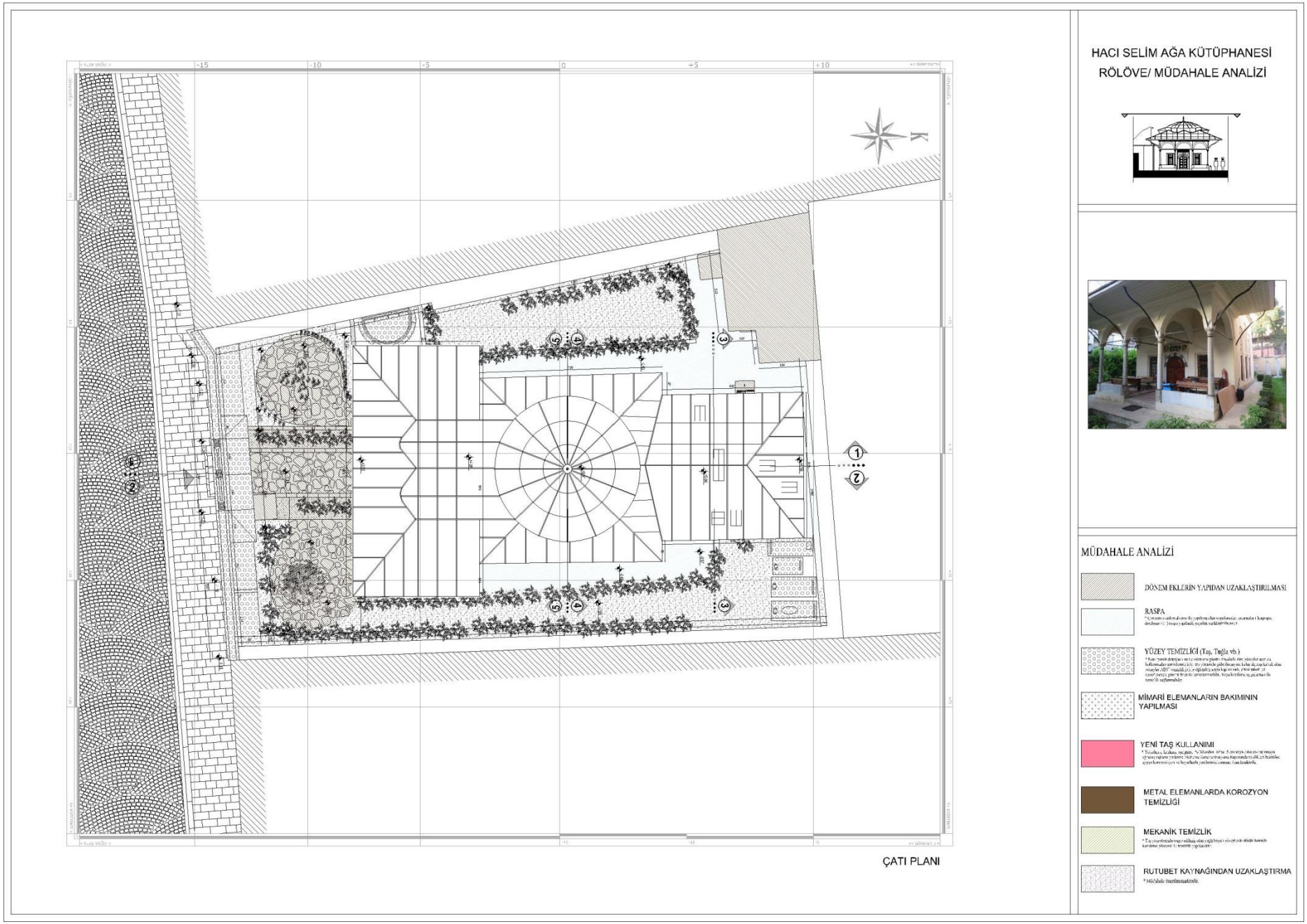
EK F: Müdahale önerisi

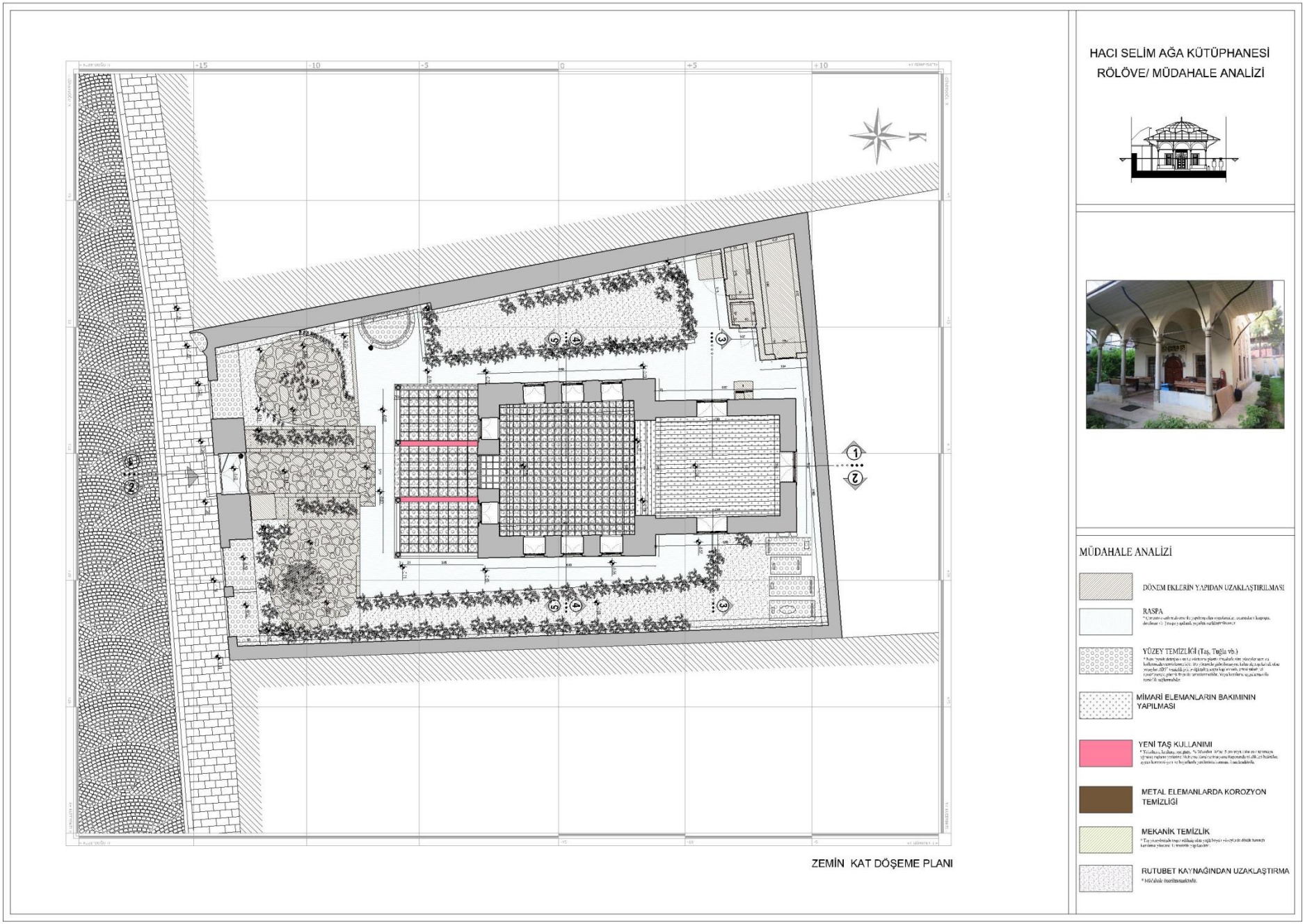
Şekil 91: Müdahale Öneri Zemin kat planı

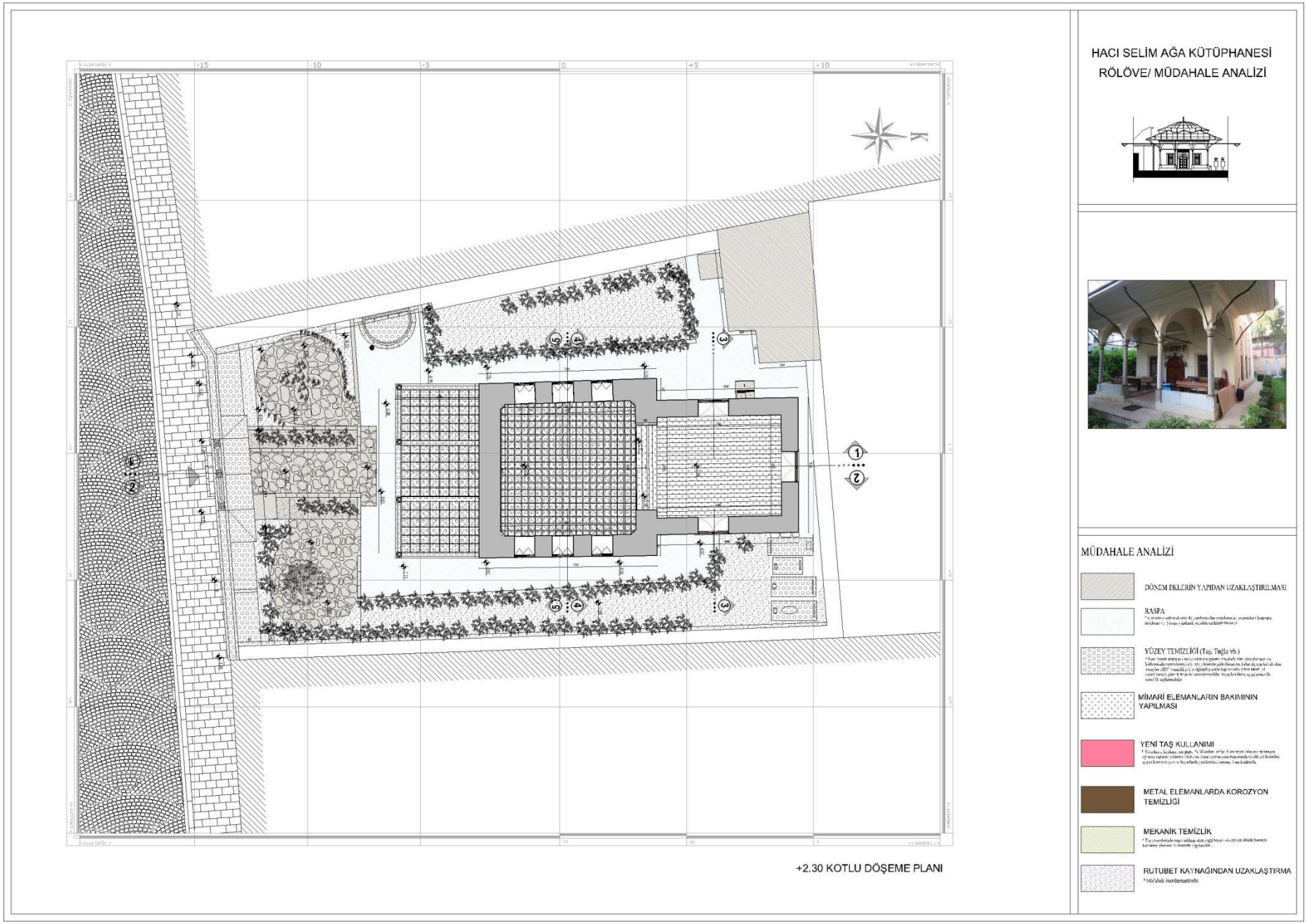
Şekil 92: Müdahale Öneri +2.30 Kot planı

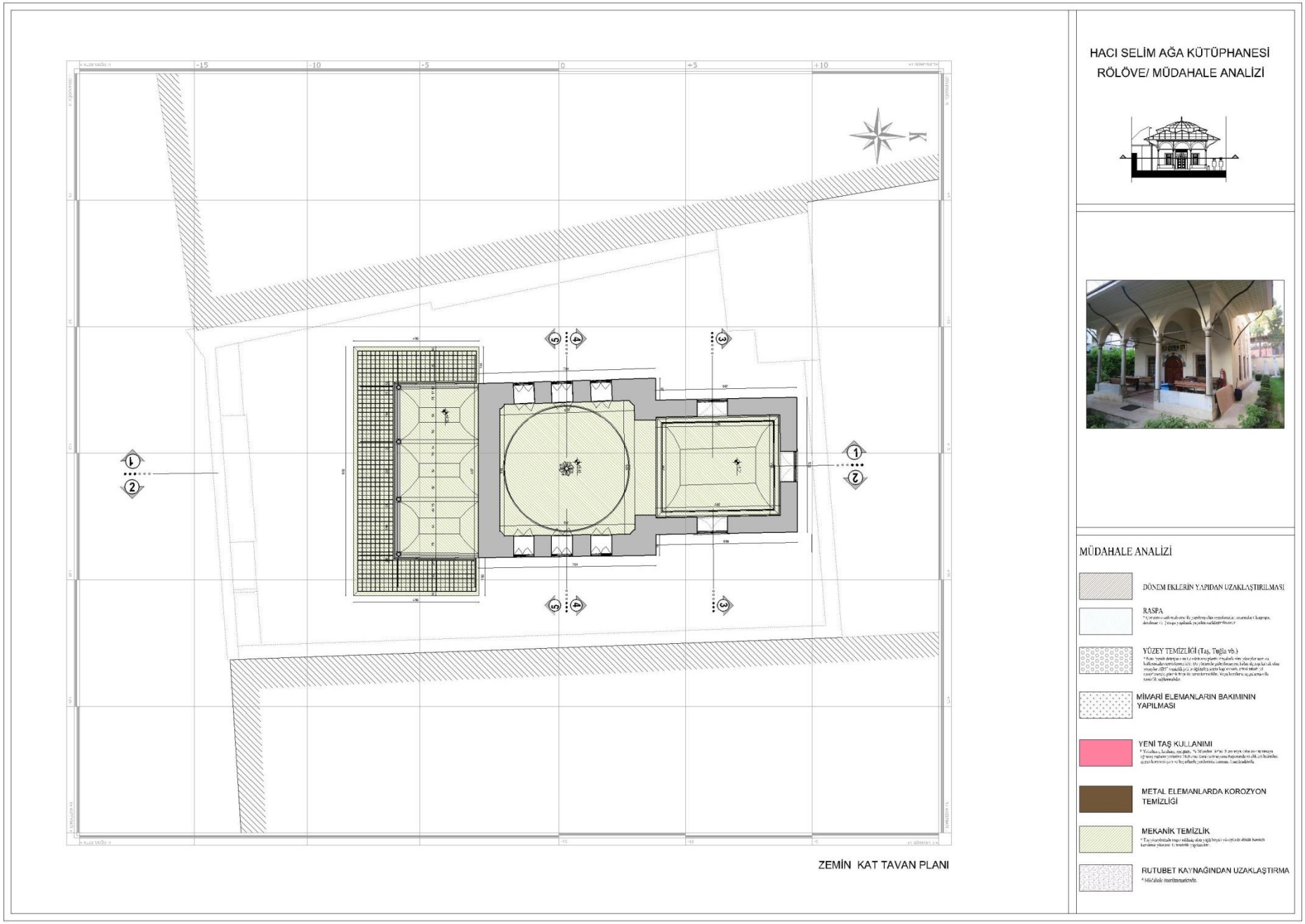
Şekil 93: Müdahale Öneri Çatı planı

Şekil 94: Müdahale Öneri Döşeme planı

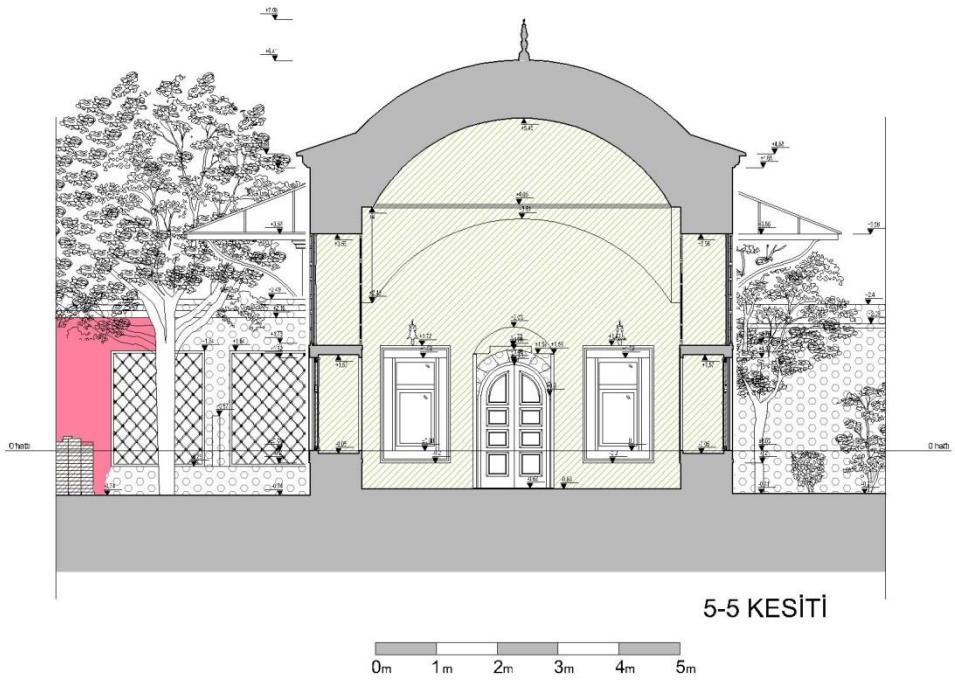
Şekil 95: Müdahale Öneri +2.30 Döşeme planı

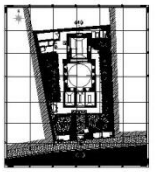
Şekil 96: Müdahale Öneri Tavan planı

Şekil 97: Müdahale Öneri 1-1 kesit

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE/ MÜDAHALE ANALİZİ

MÜDAHALE ANALİZİ

DÖNEM EKLERİN YAPIDAN UZAKLAŞTIRILMASI

RASPA

YÜZEY TEMİZLİĞİ (Taş, Tuğla vb.)

MİMARİ ELEMANLARIN BAKIMININ YAPILMASI

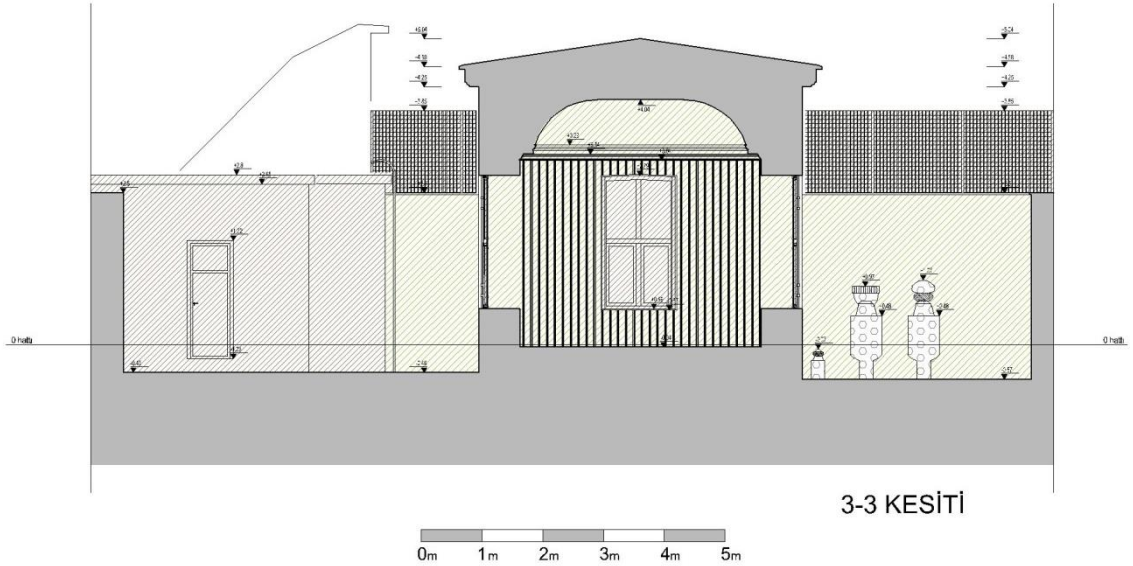
YENİ TAŞ KULLANIMI

METAL ELEMANLARDA KOROZYON TEMİZLİĞİ

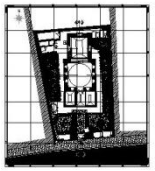
MEKANİK TEMİZLİK

RUTUBET KAYNAĞINDAN UZAKLAŞTIRMA

Şekil 98: Müdahale Öneri 2-2 kesit

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE/ MÜDAHALE ANALİZİ

MÜDAHALE ANALİZİ

DÖNEM EKLERİN YAPIDAN UZAKLAŞTIRILMASI

RASPA

YÜZEY TEMİZLİĞİ (Taş, Tuğla vb.)

MİMARİ ELEMANLARIN BAKIMININ YAPILMASI

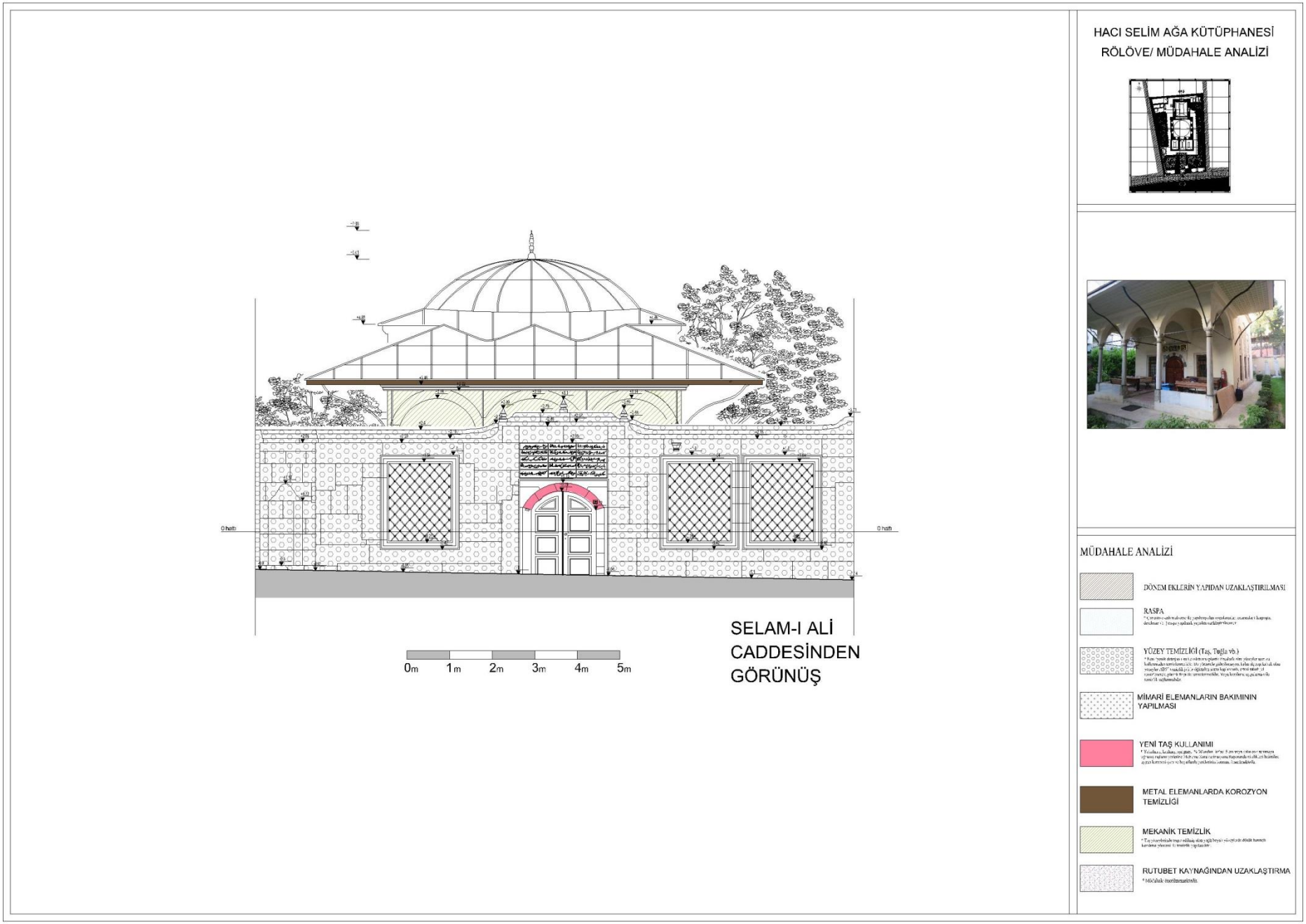
YENİ TAŞ KULLANIMI

METAL ELEMANLARDA KOROZYON TEMİZLİĞİ

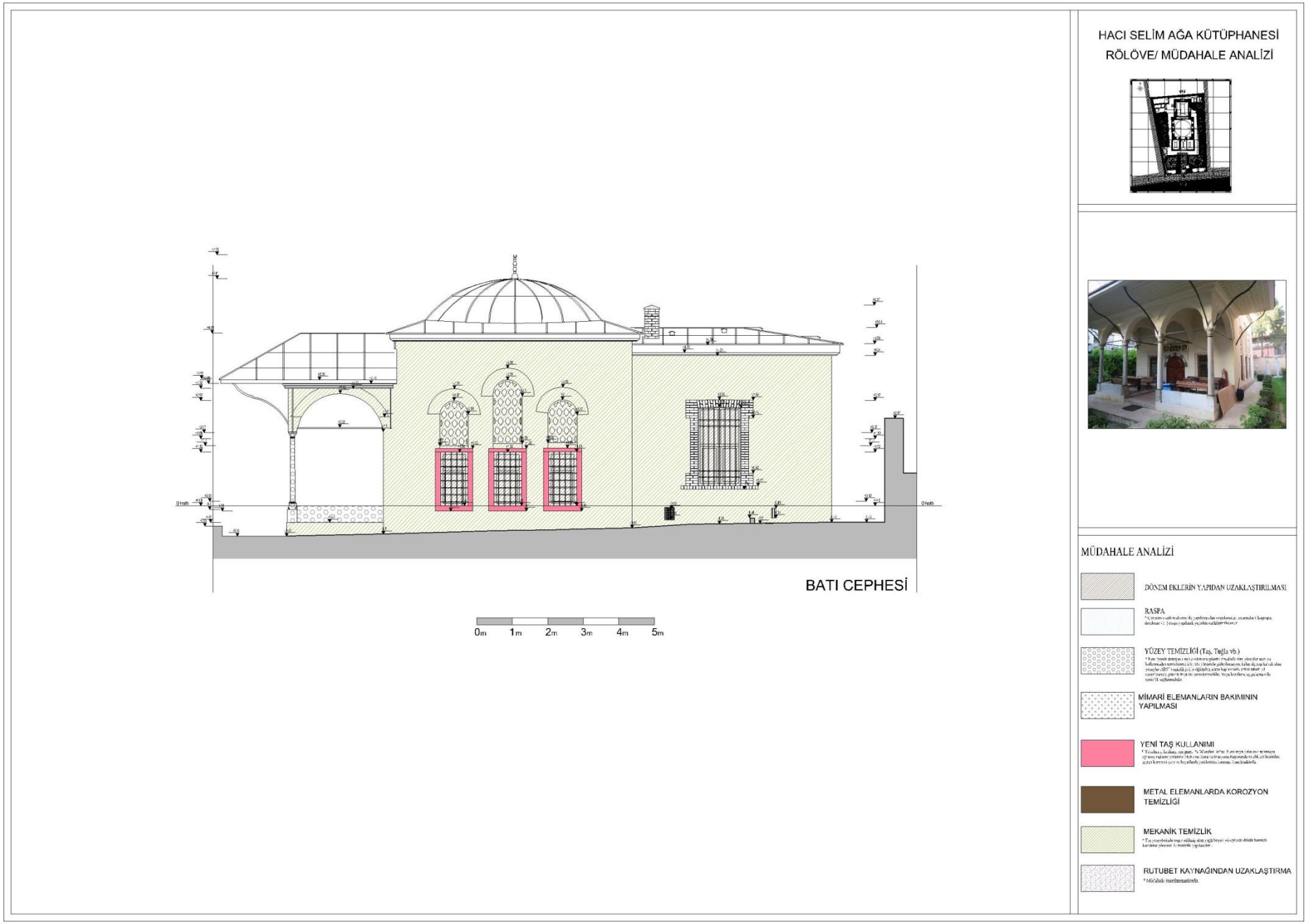
MEKANİK TEMİZLİK

RUTUBET KAYNAĞINDAN UZAKLAŞTIRMA

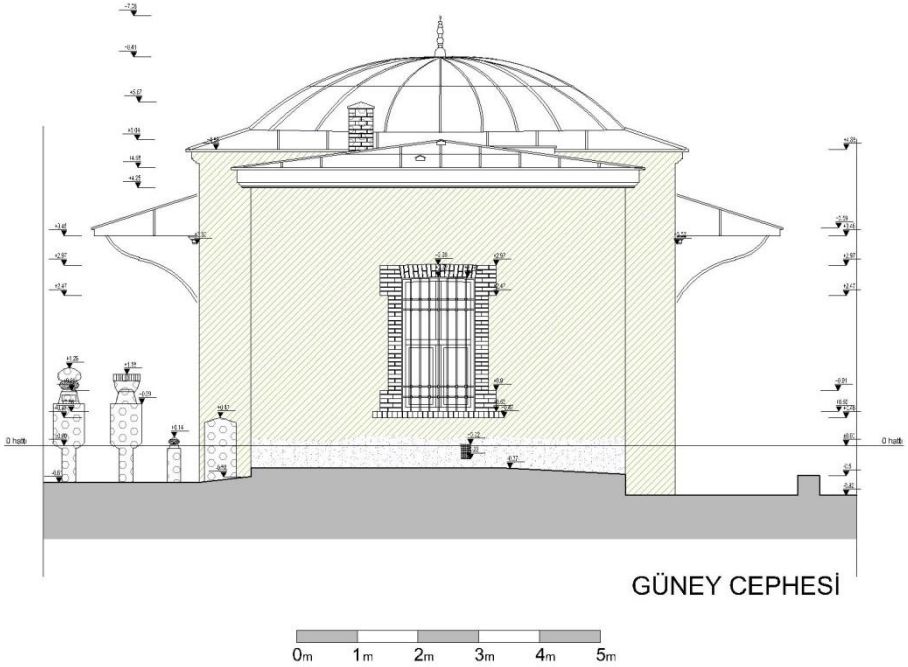
Şekil 99: Müdahale Öneri 3-3 kesit

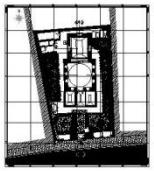
Şekil 100: Müdahale Öneri Selami Ali caddesinden görünüş

Şekil 101: Müdahale Öneri Batı cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RÖLÖVE/ MÜDAHALE ANALİZİ

MÜDAHALE ANALİZİ

DÖNEM EKLERİN YAPIDAN UZAKLAŞTIRILMASI

RASPA

YÜZEY TEMİZLİĞİ (Taş, Tuğla vb.)

MİMARİ ELEMANLARIN BAKIMININ YAPILMASI

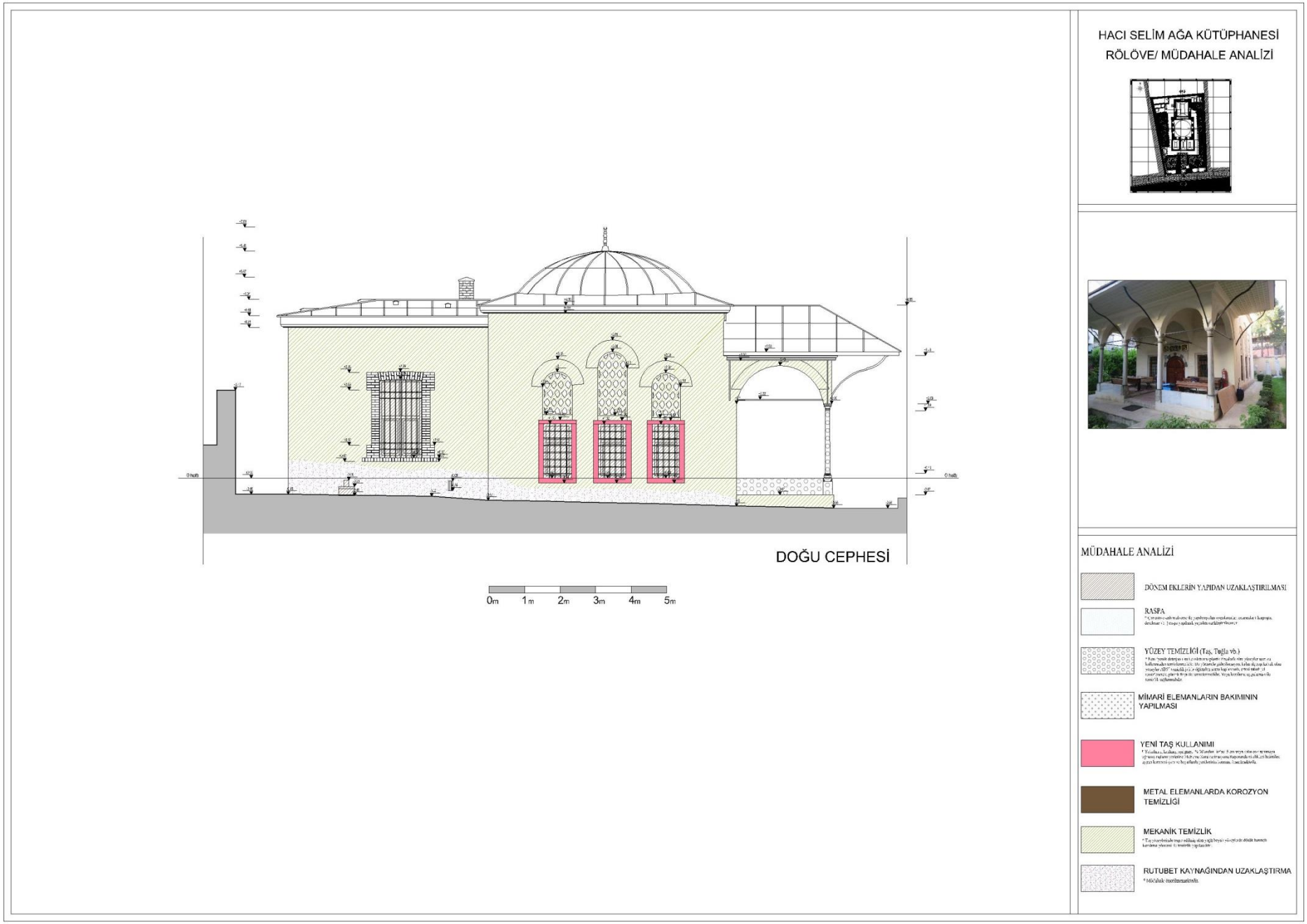
YENİ TAŞ KULLANIMI

METAL ELEMANLARDA KOROZYON TEMİZLİĞİ

MEKANİK TEMİZLİK

RUTUBET KAYNAĞINDAN UZAKLAŞTIRMA

Şekil 102: Müdahale Öneri Güney cephesi

Şekil 103: Müdahale Öneri Doğu cephesi

EK G: Restorasyon projesi

Şekil 104: Restorasyon Projesi Kesitli vaziyet planı

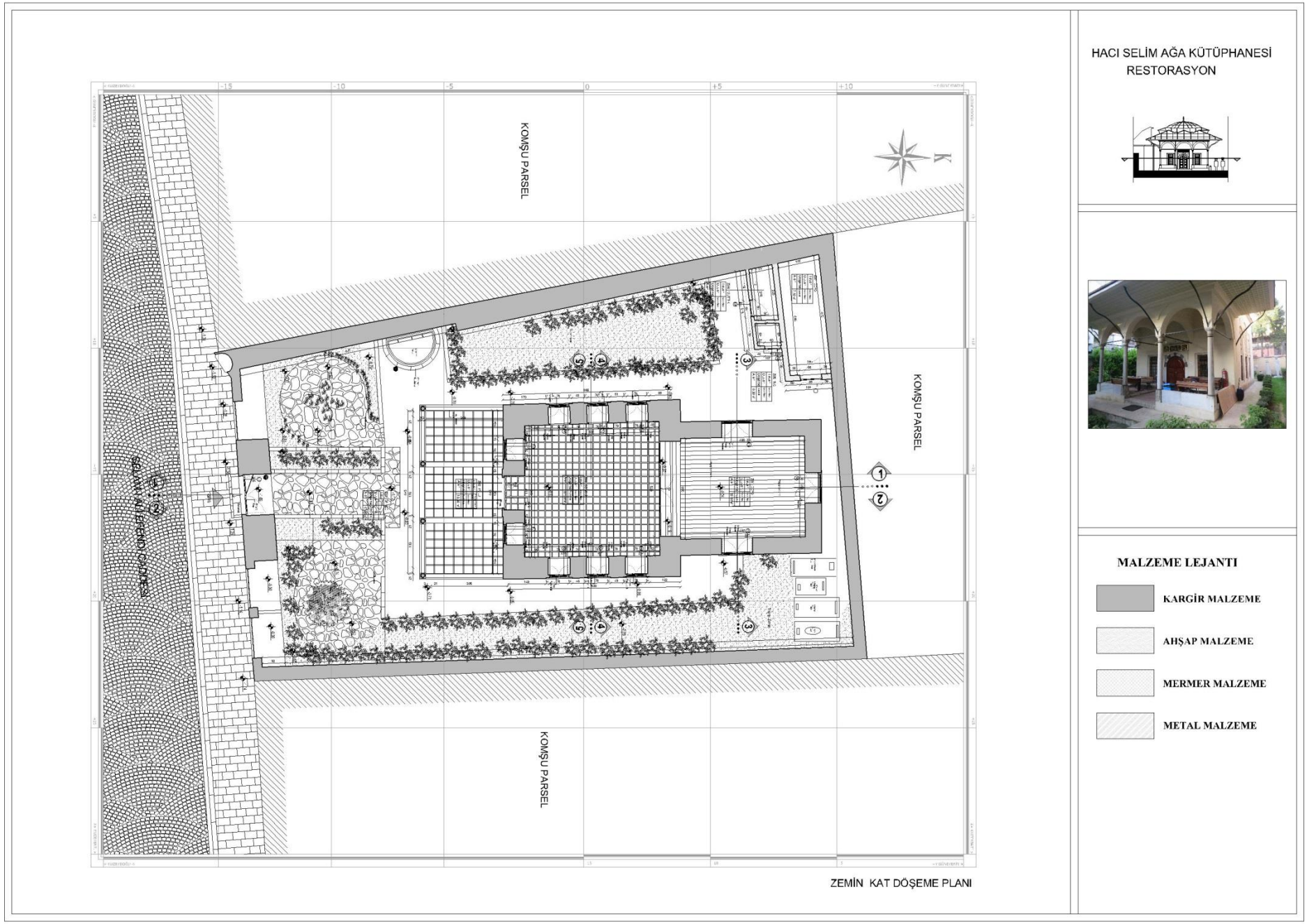
Şekil 105: Restorasyon Projesi Zemin kat planı

Şekil 106: Restorasyon Projesi +2.30 kot planı

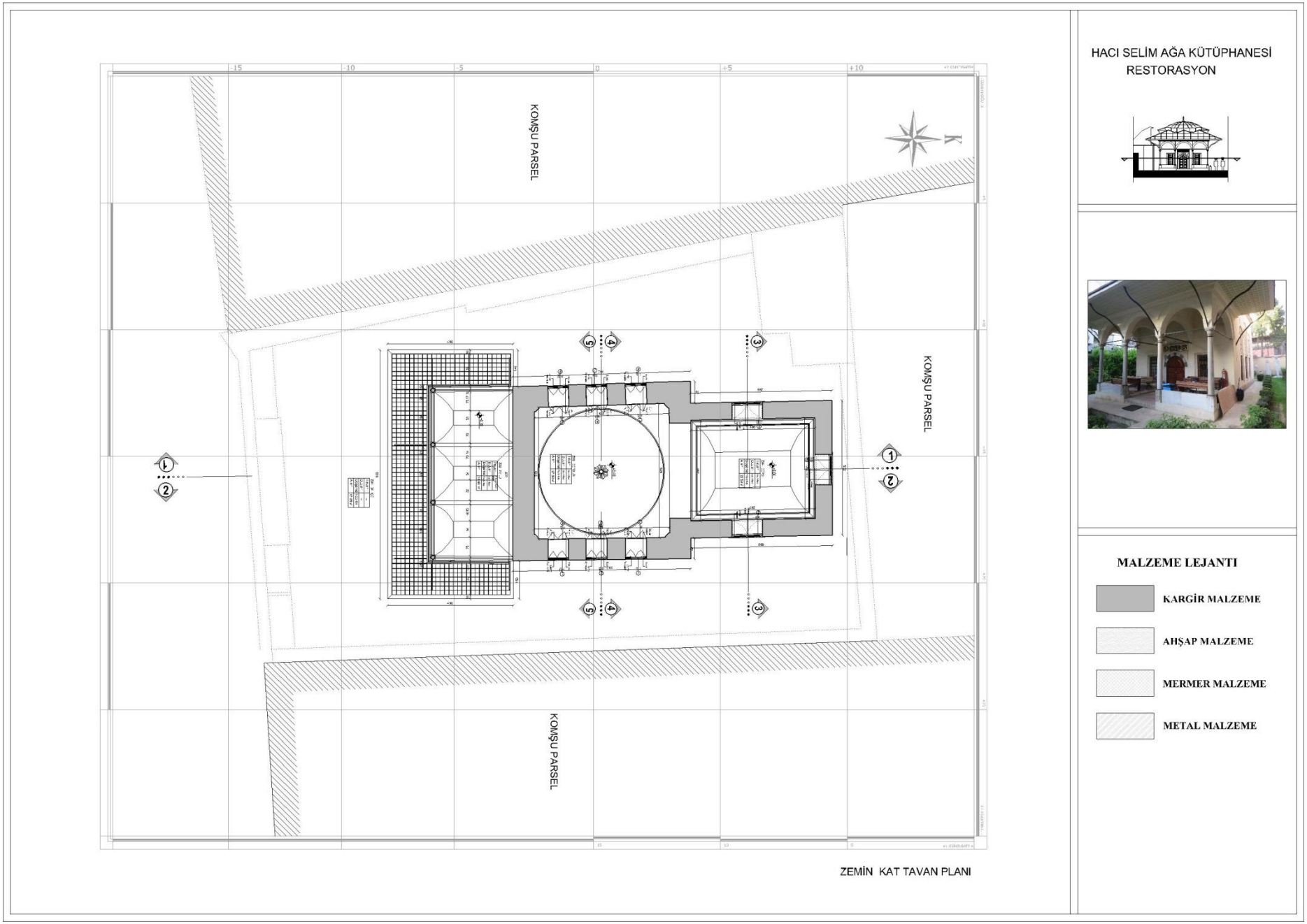
Şekil 107: Restorasyon Projesi Çatı planı

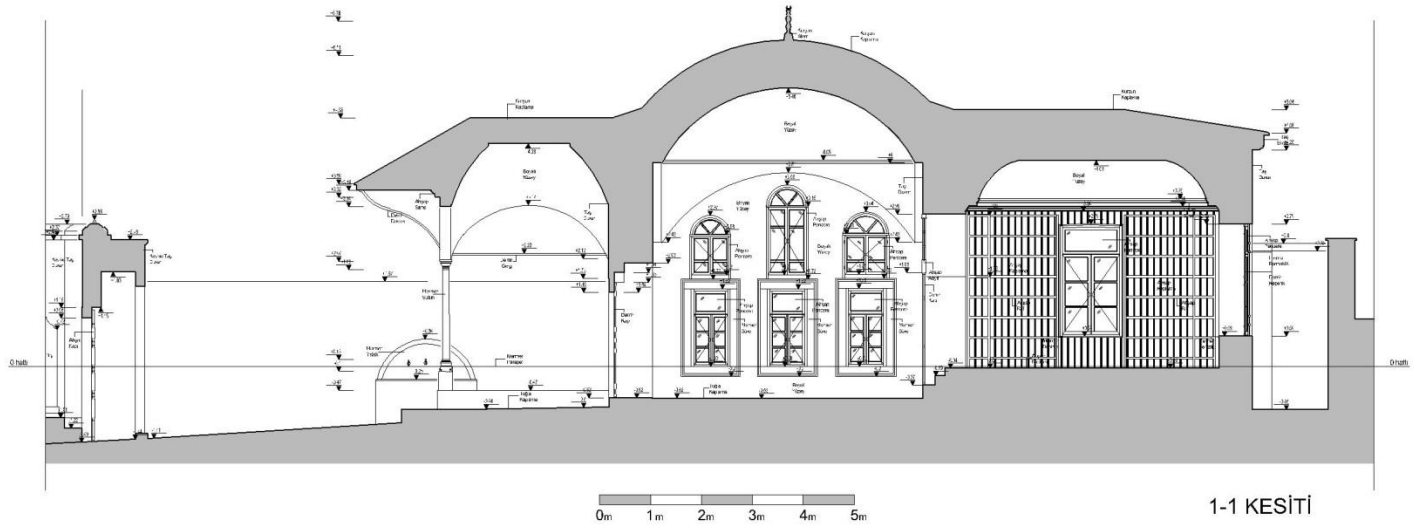
Şekil 108: Restorasyon Projesi Döşeme planı

Şekil 109: Restorasyon Projesi +2.30 Döşeme planı

Şekil 110: Restorasyon Projesi Tavan planı

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTORASYON

MALZEME LEJANTI

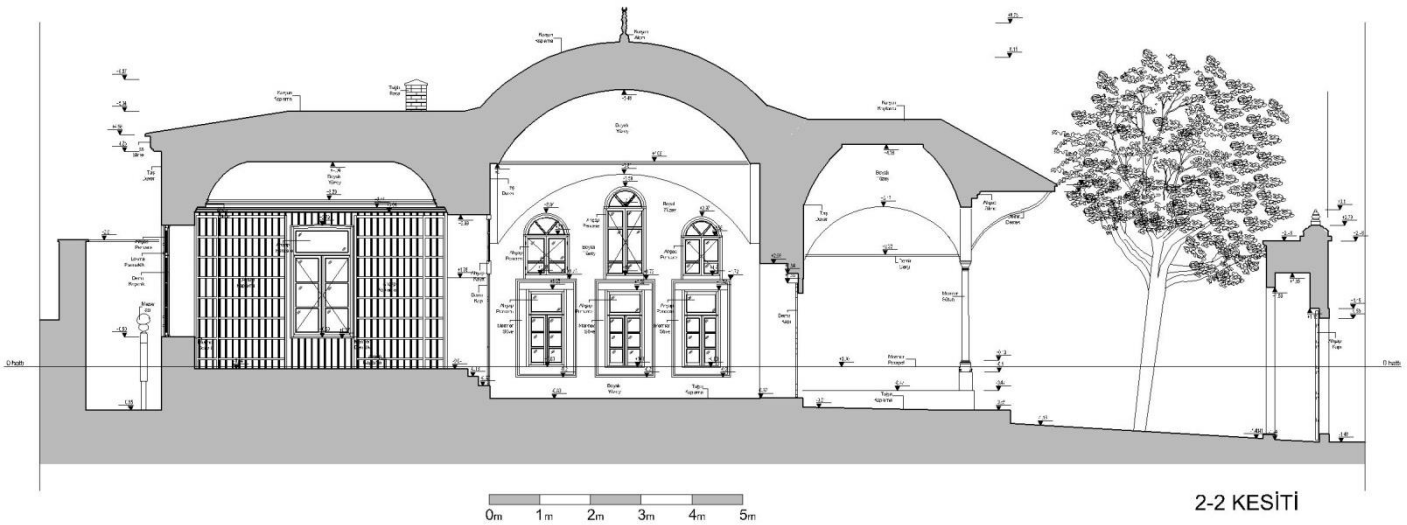
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 111: Restorasyon Projesi 1-1 kesit

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTORASYON

MALZEME LEJANTI

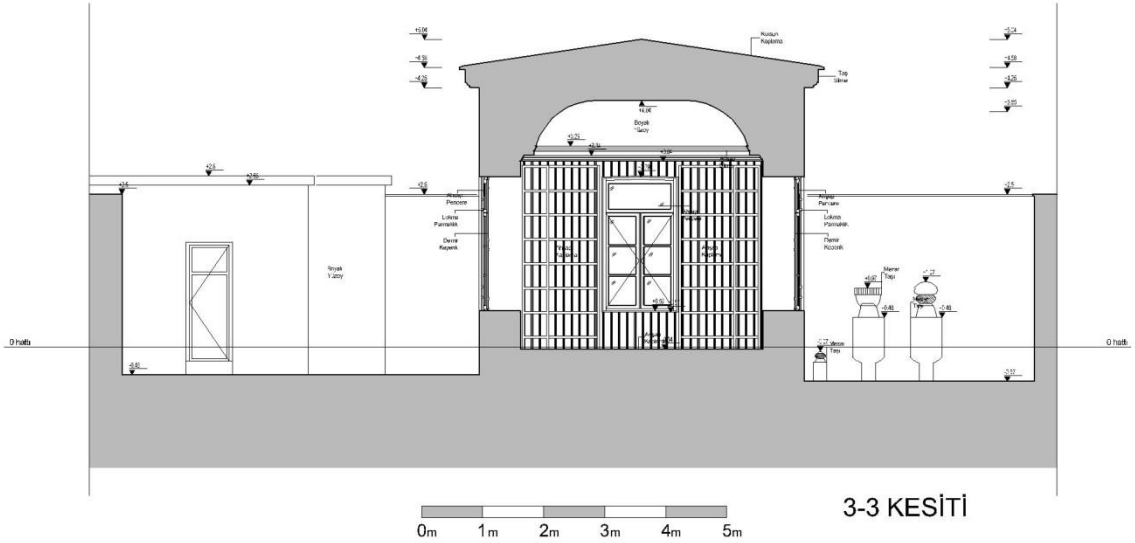
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 112: Restorasyon Projesi 2-2 kesit

3-3 KESİTİ

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTORASYON

MALZEME LEJANTI

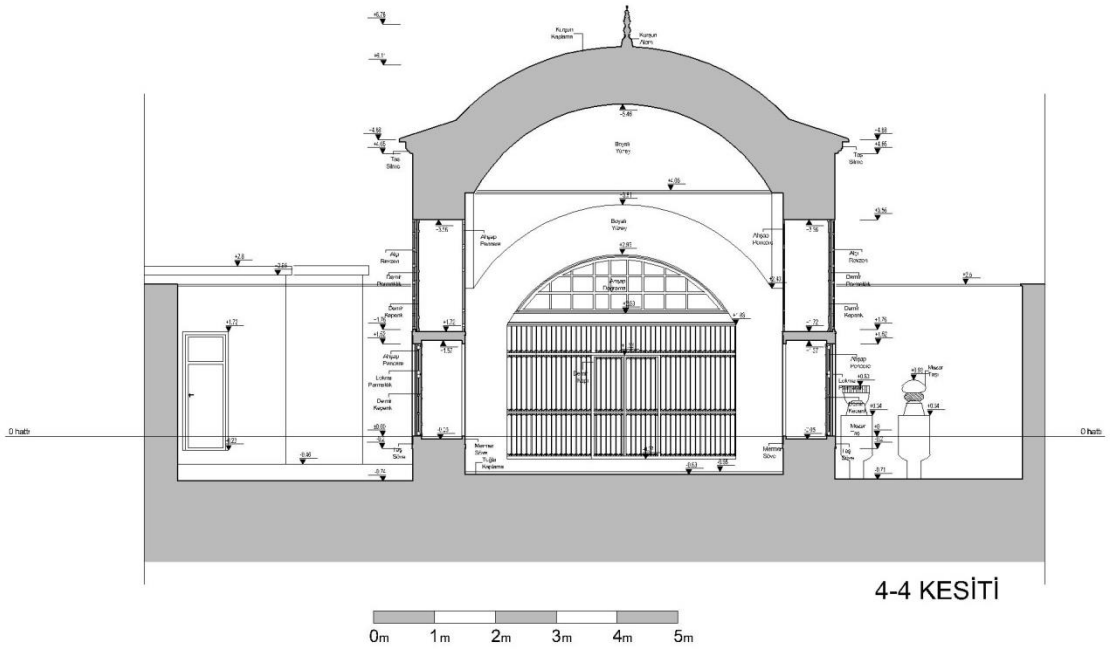
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 113: Restorasyon Projesi 3-3 kesit

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTORASYON

MALZEME LEJANTI

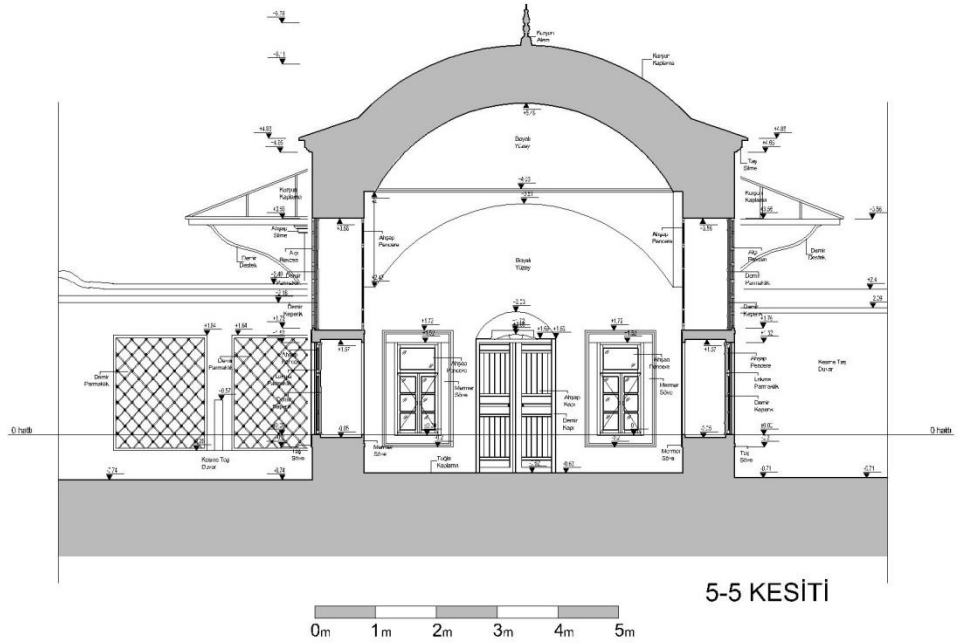
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 114: Restorasyon Projesi 4-4 kesit

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTORASYON

MALZEME LEJANTI

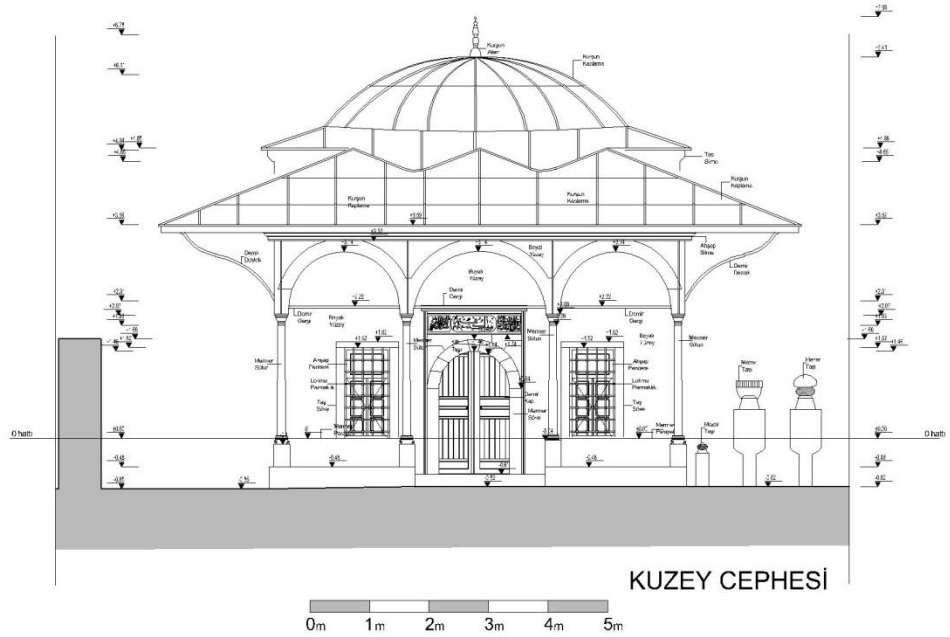
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 115: Restorasyon Projesi 5-5 kesit

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTORASYON

MALZEME LEJANTI

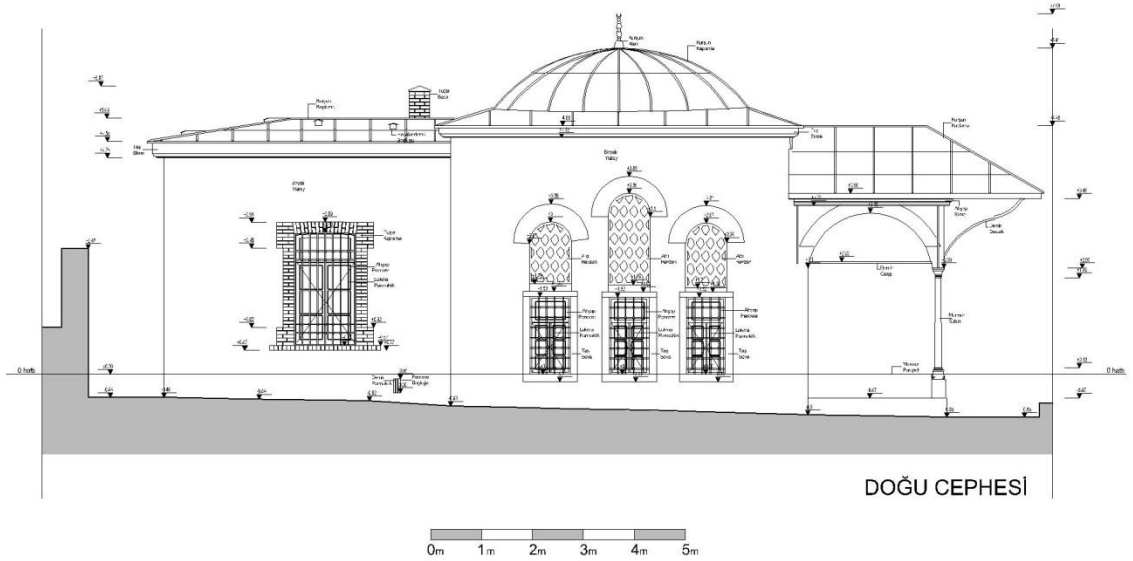
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 116: Restorasyon Projesi Kuzey cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTORASYON

MALZEME LEJANTI

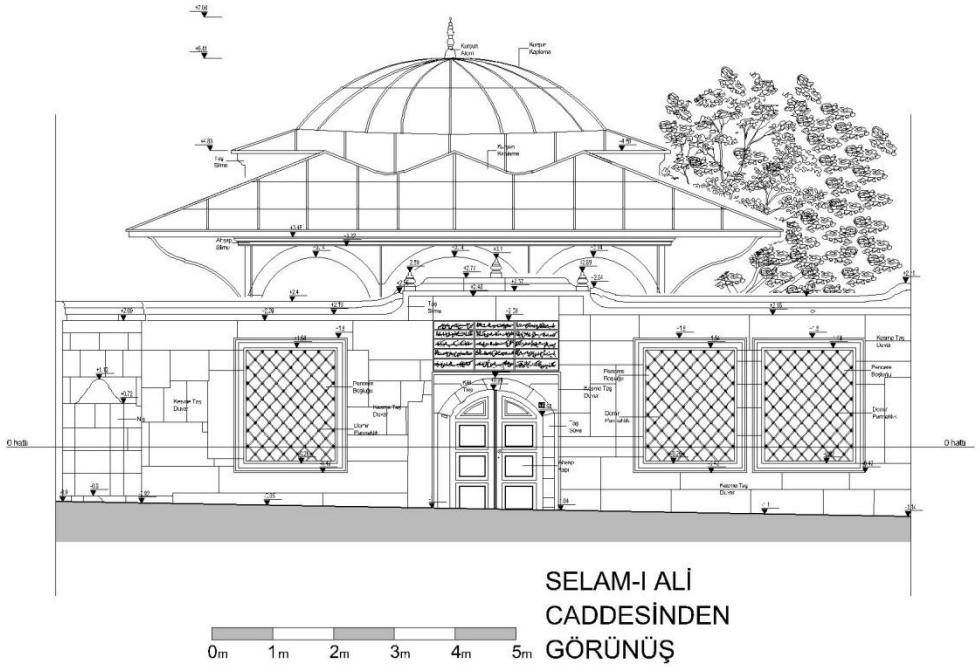
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 117: Restorasyon Projesi Doğu cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTORASYON

MALZEME LEJANTI

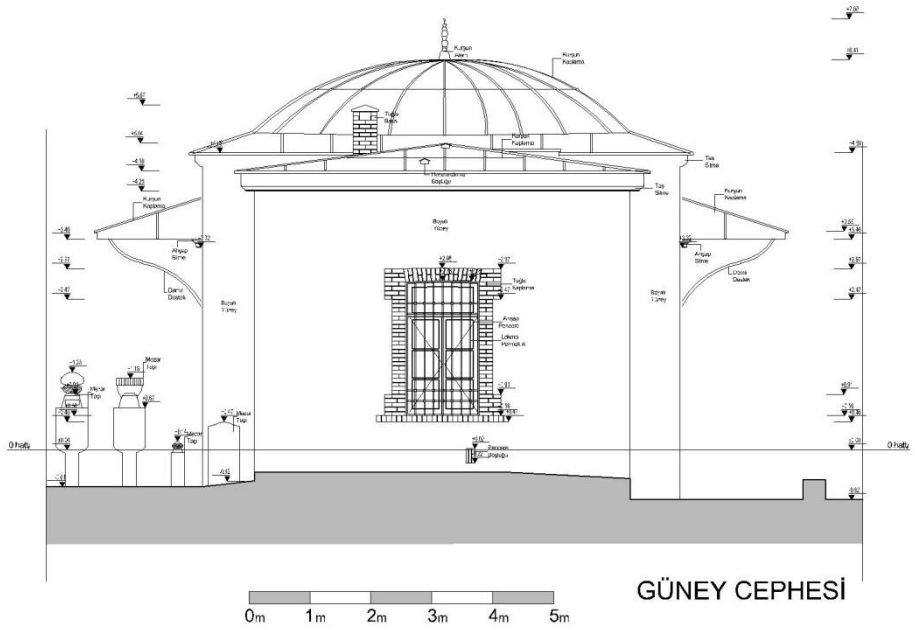
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 118: Restorasyon Projesi Selami Ali caddesinden görünüş

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTORASYON

MALZEME LEJANTI

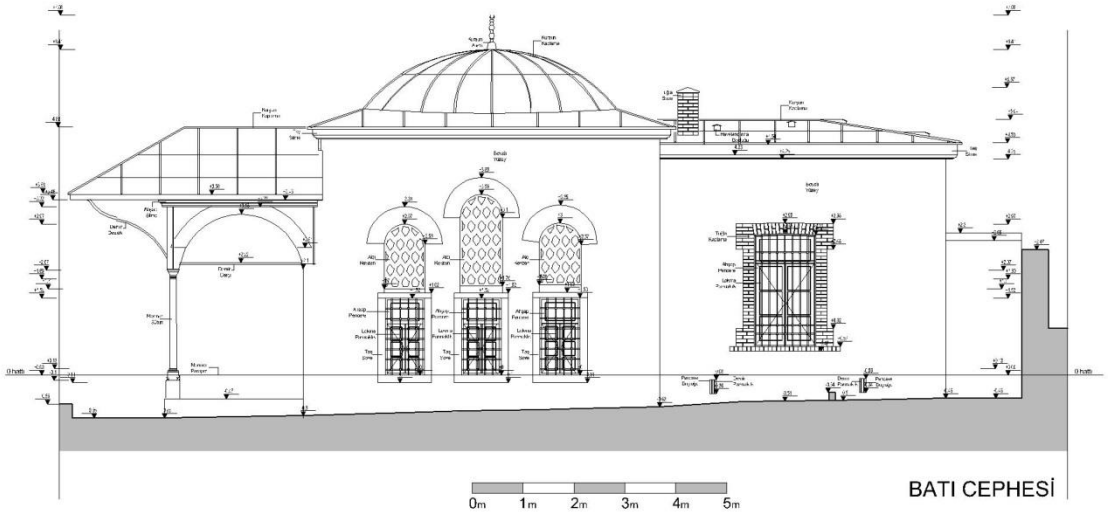
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

MERMER MALZEME

METAL MALZEME

Şekil 119: Restorasyon Projesi Güney cephesi

HACI SELİM AĞA KÜTÜPHANESİ
RESTORASYON

MALZEME LEJANTI

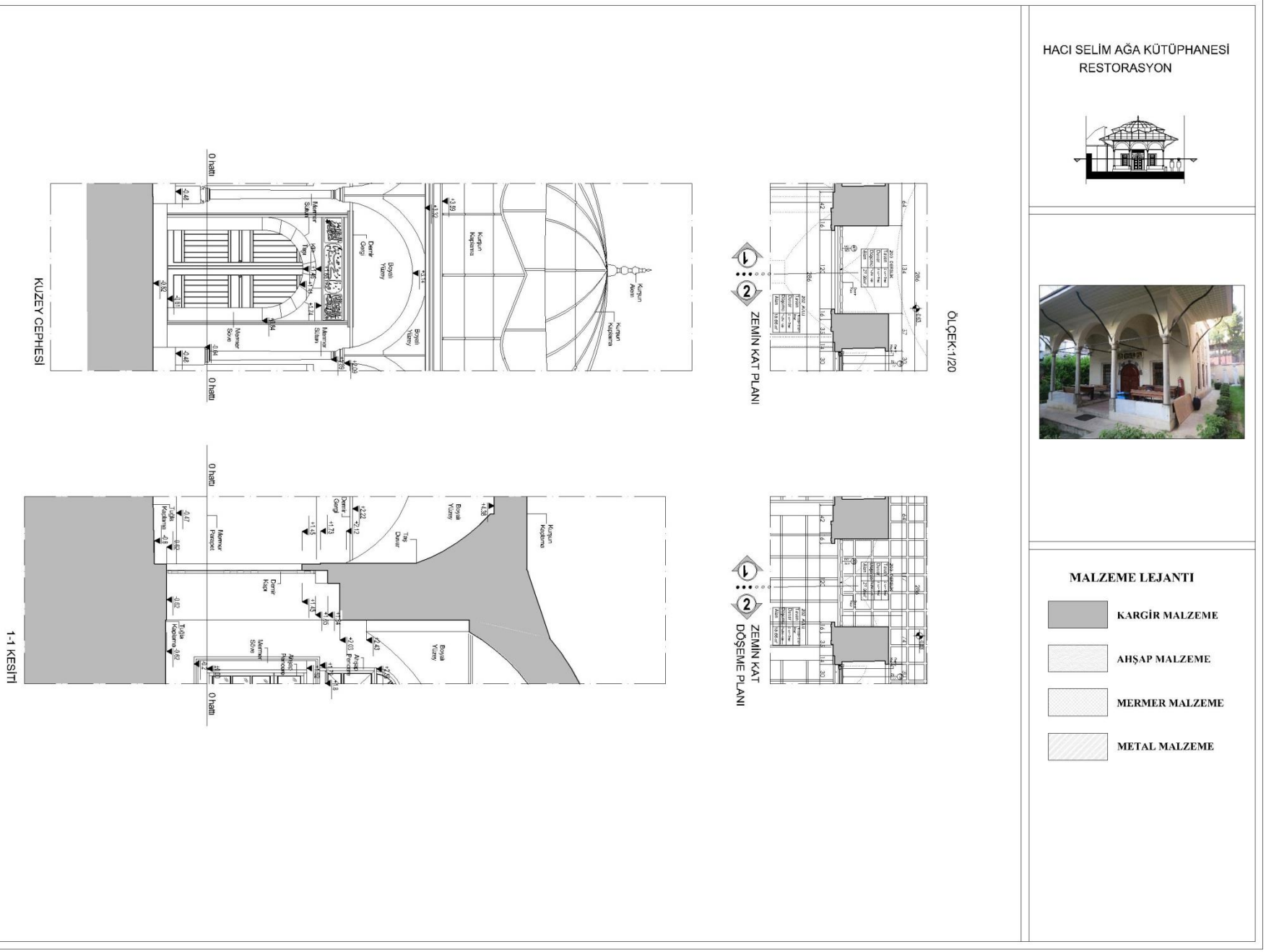
KARGİR MALZEME

AHŞAP MALZEME

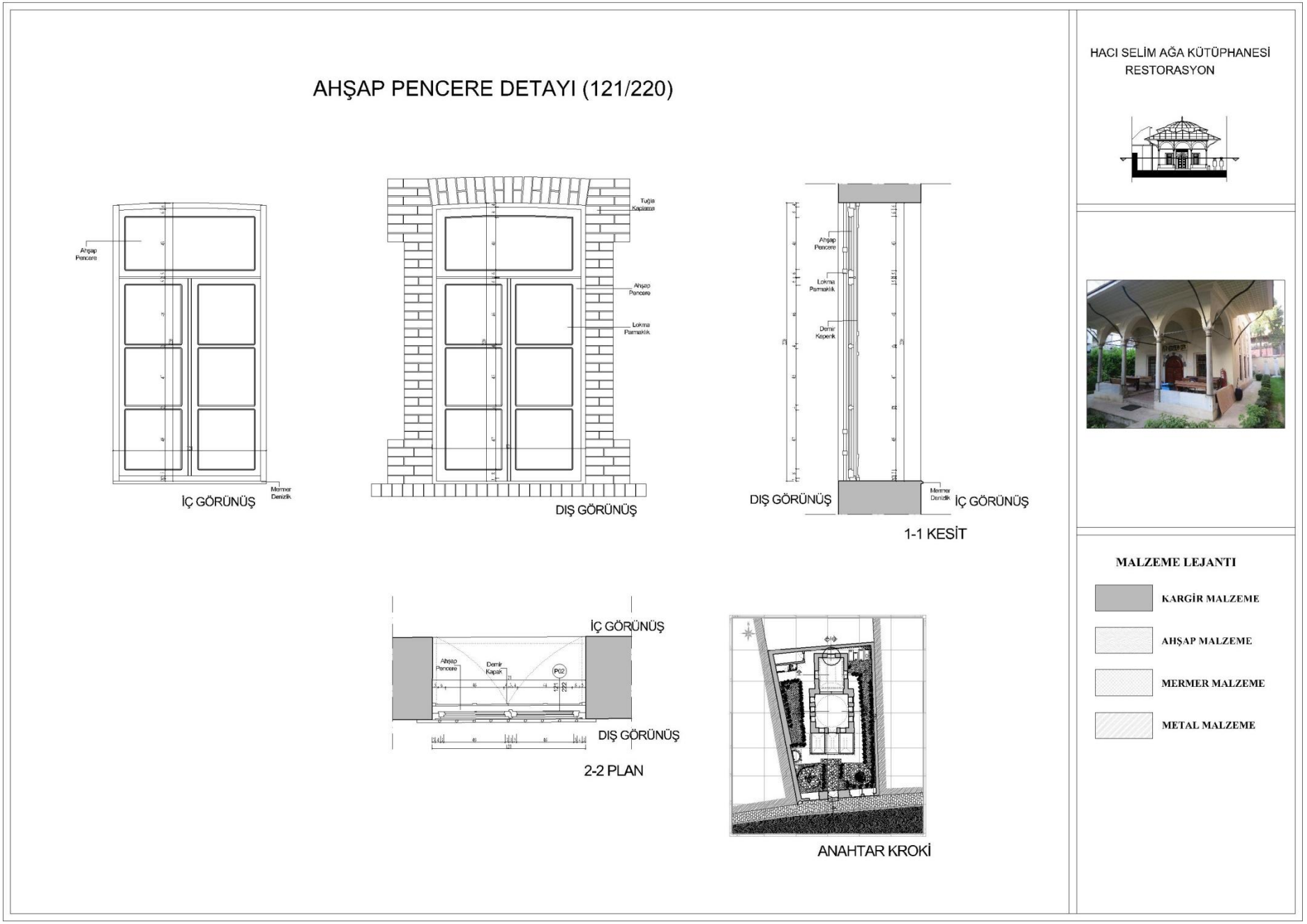
MERMER MALZEME

METAL MALZEME

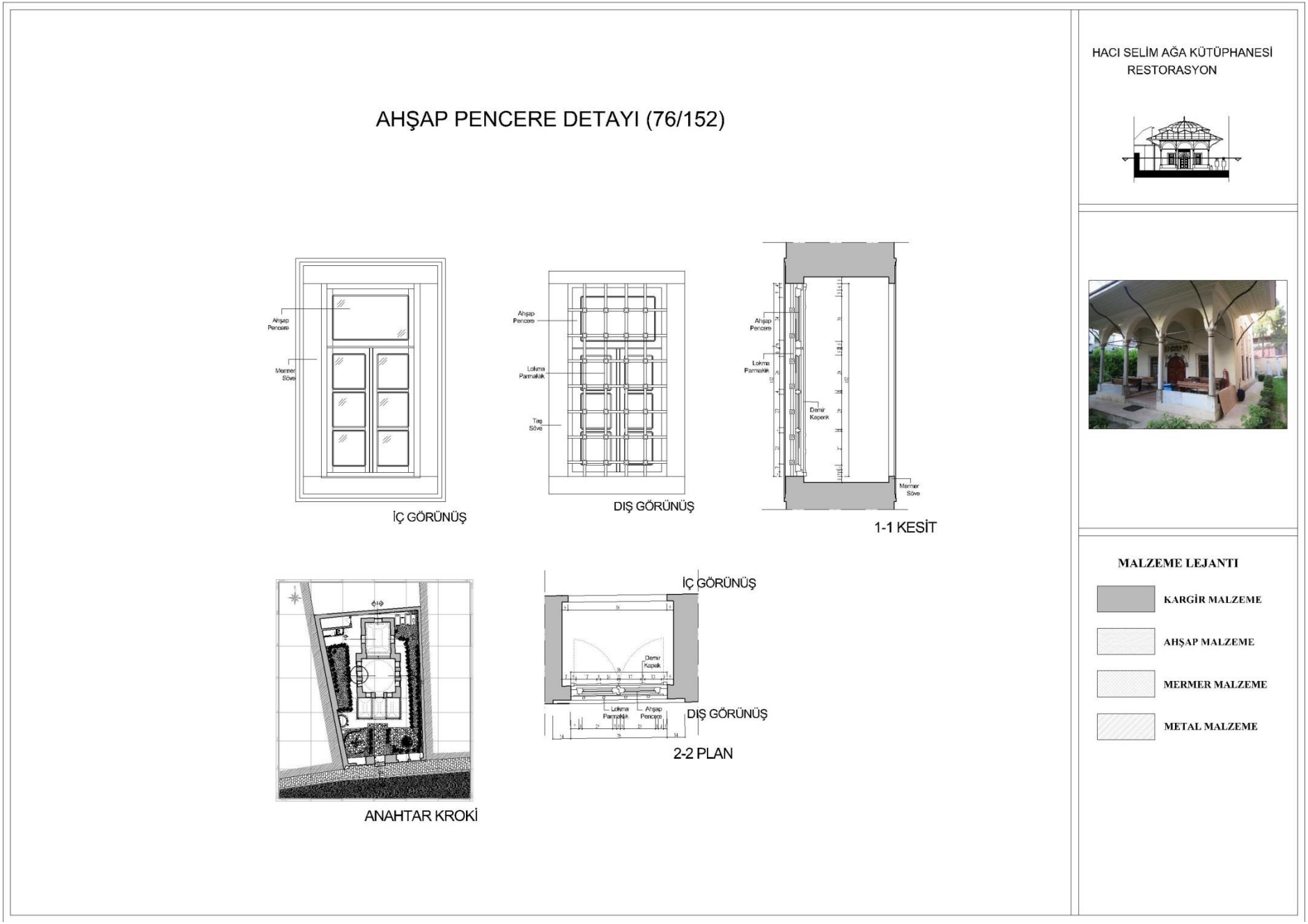
Şekil 120: Restorasyon Projesi Batı cephesi

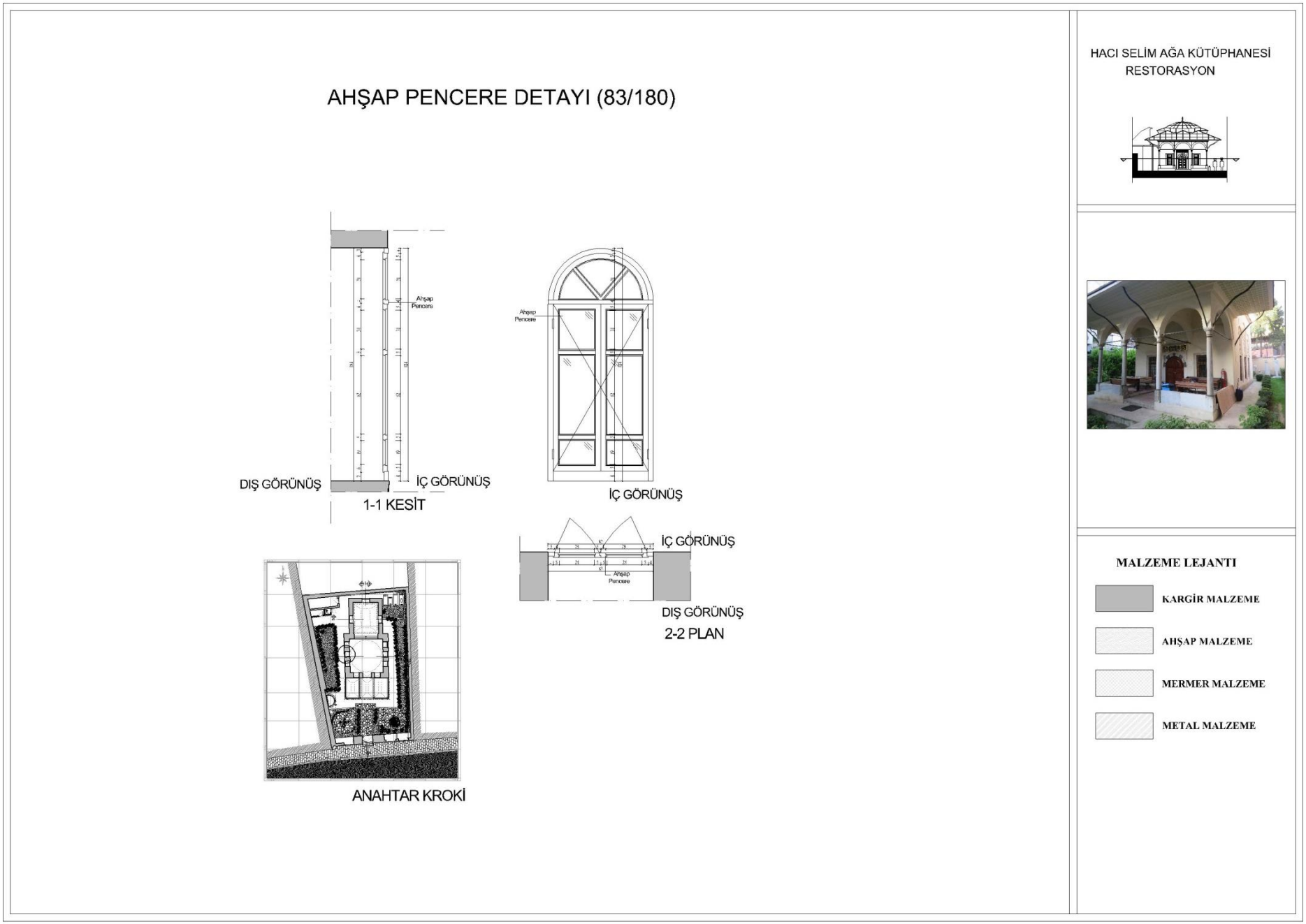
Şekil 121: Restorasyon Projesi 1/20 sistem detayı

Şekil 122: Restorasyon Projesi Ahşap pencere detayı

Şekil 123: Restorasyon Projesi Ahşap pencere detayı

Şekil 124: Restorasyon Projesi Ahşap pencere detayı